

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ (INSTITUT) „ANDREI LUPAN”

ENCICLOPEDIA MOLDOVEI

REGISTRUL TEMATIC ADNOTAT
ȘTIINȚE ALE PĂMÂNTULUI
ȘI SPAȚIALE

Chișinău, 2023

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat (2020-2023), nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”.

Alcătuitori:

dr. hab. Constantin Manolache, Ion Vârțanu, Dan Adauge,
Liviu Mancuș, Mihail Adauge, Silvia Donici, Valeriu Oprea,
Lidia Zasavițchi, Janna Nikolaeva, Marina Ticu,
Silvia Mîțcu, Natalia Niș, Maria Nichitenciu, Daniela Hadârcă,
Aliona Bujor, Tatiana Țoncu, Vladislav Nichitenciu

Editor: dr. hab. Constantin MANOLACHE

Redactor: Ion VÂRȚANU

Corector: Nadejda PASCARI

Copertă: Valeriu OPREA

Machetă: Maria NICHITENCIUC, Valeriu OPREA

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Științe ale pământului și spațiale : Registrul tematic adnotat / Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” ; alcătuitori: Constantin Manolache [et al.] ; editor: Constantin Manolache. – Chișinău : [S. n.], 2023 ([Blitz Poligraf]). – 272 p. – (Enciclopedia Moldovei, ISBN 978-9975-62-632-3 ; 11).

[80] ex.

ISBN 978-9975-62-641-5.

81’374.2:[52+55]

Ș 85

ARGUMENT

Registrul de termeni în domeniul matematicii este elaborat de Centrul de Cercetări Enciclopedice al Bibliotecii Științifice (Institut „Andrei Lupan” în perimetrul proiectului nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, încadrat în „Prioritatea Strategică IV Provocări societale” a Programului de Stat (2020-2023) și constituie bilanțul cercetărilor enciclopedice a termenilor din unul dintre cele 18 domenii ale Registrului general de termeni pentru „Enciclopedia Moldovei” și „Platforma electronică enciclopedică națională”.

Aplicând metodele de cercetare științifico-enciclopedică, pe baza surselor lexicografice și enciclopedice elaborate în perioada 1971-2022 în RSS Moldovenească/Republica Moldova, și a publicațiilor de specialitate recente, editate în Marea Britanie, Franța, Lituania, Ucraina, Federația Rusă, Spania, Bulgaria în domeniile științele pământului și științele spațiale, au fost identificați, cercetați, analizați, precizați și adnotați 3 861 de termeni, fără personalități. Potrivit Concepției „Enciclopediei Moldovei”, compartimentului domeniile științele pământului și științele spațiale, geografie umană și economică îi sunt rezervate până la 10% din numărul total de termeni (cca 40 000 de termeni)¹. Așa că practic s-a respectat distribuția planificată.

Registrul enciclopedic propus include termeni de noțiuni și fenomene cu conținut cognitiv inovativ ce reflectă noile realități din toate ramurile științelor pământului și științelor spațiale în condițiile globalizării și informatizării: climatologie, geologie geofizică, seismologie, geografie fizică, glaciologie, hidrologie continentală, mineralogie, oceanografie, pedologie, meteorologie, vulcanologie etc. La selectarea termenilor enciclopedici s-a ținut cont de integrarea materialului enciclopedic pe verticală și orizontală în cadrul dome-

¹ Constantin Manolache, Didina Țăruș, Ion Xenofontov, *Concepția „Enciclopediei Moldovei”* [în 10 vol.] /Red. șt.: Demir Dragnev, Chișinău, Inst. de Studii Enciclopedice, 2011, p. 31.

niului și în baza principiului interdisciplinarității, cu posibilitatea completării și ajustării ulterioare a acestora la zi.

Conținutul registrului este unul integrat, toți termenii enciclopedici au fost abordați din perspectiva unui cadru structural unic, în funcție de categoria de materiale enciclopedice, pentru a oferi eventualilor utilizatori ai „Enciclopediei Moldovei” o imagine integrală și profundă asupra dezvoltării lumii în ansamblu, societății și activității umane, culturii, științelor, tehnologiilor.

A

ABIDJAN, oraș în statul Côte d'Ivoire.

ABLAȚIA, proces geofizic.

ABRUZZO, regiune în Italia.

ABSORBȚIA RADIAȚIEI, fenomen fizic.

ABSORBȚIE ATMOSFERICĂ, fenomen meteorologic.

ABSORBȚIE INTERSTELARĂ, fenomen cosmic.

ABSORBȚIE ULTRAVIOLETĂ, fenomen fizic.

ABU DHABI, capitala statului Emiratele Arabe Unite.

ABUJA, capitala Nigeriei.

ACADEMIA INTERNAȚIONALĂ DE ASTRONAUTICĂ, organizație interstatală de profil.

ACALMIE, vânt calm, blând, a cărui viteză în funcție de scara Beaufort nu este mai mare de 0,2 m/s; starea mării, în care pe suprafața sa nu există valuri de la vânt.

ACCRA, capitala statului Ghana.

ACE DE GHEAȚĂ, cristale de gheață alungite foarte mici, cu o structură transversală hexagonală; cristale de gheață sub formă de ace sau plăci, formate atunci când apa îngheață pe suprafața sa sau în coloana de apă; praf de gheață.

ACTINOGRAF, aparat pentru măsurarea și înregistrarea radiației electromagnetice din aer.

ACTINOLIT, mineral de culoare verde.

ACTIVITATE GEOMAGNETICĂ, fenomen fizic.

ACTIVITATE SOLARĂ, fenomen cosmic.

ADDIS ABEBA, capitala Etiopiei.

ADELAIDE, oraș în Australia.

ADEN, oraș în Yemen.

ADSORBȚIE, proces fizico-chimic.

ADVECȚIE, mișcarea aerului pe orizontală.

AUGUSTA, oraș, centru administrativ al statului Maine, în SUA.

AER, atmosfera Terrei; Aer comprimat, condiționat, lichid.

AEROCLIMATOLOGIE, ramură a meteorologiei.

AEROLOGIE, ramură a meteorologiei.

AFAR, depresiune în estul Africii.

AFELIU, cel mai îndepărtat punct de Soare de pe orbita unui corp cosmic.

AFLORIMENT, ridicături solitare, de origine diversă, care supraviețuiesc în urma distrugerii unei suprafețe superioare sub influența factorilor exogeni.

AFLUENT, râu care se varsă într-un alt râu, lac sau alt corp interior de apă.

AFRICA, continent.

AGAT, mineral, piatră semiprețioasă.

AGROPEDOLOGIE, ramură a științei.

AGULHAS, curent în Oceanul Indian.

AHMEDABAD, oraș în India.

AISBERG, bloc mare de gheață aflat în derivă.

AKMOLA, provincie a Kazahstanului.

ALABAMA, râu din sud-estul Statelor Unite ale Americii.

ÅLAND, (Ahvenanmaa), arhipelag în Marea Baltică.

ALBA, județ în România.

ALBA-IULIA, oraș în România.

ALBANY, oraș din nord-estul SUA, centru administrativ al statului New York.

ALBERT, lac de la granița dintre Republica Democrată Congo și Uganda.

ALBERTA, provincie în Canada.

ALBIE PĂRĂSITĂ, braț mort, curs închis de un rezervor din câmpul inundabil al râului, care este un braț sau o conductă desprinsă de albia principală, are formă alungită, sinuoasă sau în formă de potcoavă.

ALBIE, partea cea mai joasă a văii râului de-a lungul căreia curge apa în perioadele dintre inundații.

ALDEBARAN, stea în constelația Taurul.

ALEXANDRIA, (Al Iskandariyah), oraș și port în Egipt.

ALEXANDRIT, mineral de culoare verde, piatră semiprețioasă.

ALGER, capitala Algeriei.

ALGOL, stea în constelația Perseu.

ALIMENTAREA RÂURILOR, intrarea în râu a fluxurilor de apă de origini diferite, ele determină debitul și regimul ape acestora.

ALING-KANGRI, lanț muntos din China.

ALIZEE CONTRA FLUXURI, în zonele tropicale, curenți din stratul de sub suprafața oceanului mondial, ce se deplasează de la vest la est.

ALIZEE, Alizeele contracurenților ecuatoriali, curenți neutri de apă de suprafețe de compensare în latitudinile joase ale oceanelor între vânturile alizee de nord și de sud.

ALLAHABAD, oraș în India.

ALMATÎ, (ALMA-ATA), oraș în Kazahstan.

SAVOIE, regiune montană din Franța.

ALPII APUSENI, parte a sistemului montan Alpi, în Italia, Franța și Elveția.

ALPII DE SUD, lanț de munți în Noua Zeelandă.

ALPII DOLOMIȚI, lanț muntos în Italia.

ALPII MARITIMI, partea de sud a Alpilor occidentali din Italia și Franța.

ALPII ORIENTALI, parte a sistemului montan Alpi, în Austria, Elveția, Italia, Slovenia, Germania, Liechtenstein. Lungime de 800 km.

ALPII PENNINI, lanțul montan Alpii Apuseni pe teritoriul statelor Italia și Elveția, se află la est de Mont Blanc, între pasurile Sf. Bernard și Simplon.

ALPII SCANDINAVICI, lanț de munți.

ALPII RETICI, parte din Alpii de est în Italia, Elveția și Austria, între pasele Splügen și Rezia cu o lungime (de la sud-vest la nord-est) de 140 km.

ALSACIA, (Alsace), regiune în Franța.

ALTAI, (**REPUBLICA ALTAI**), subiect al Federației Ruse.

ALTAZIMUT, instrument astronomic pentru măsurarea azimutului constelațiilor.

ALTITUDINE ÎNALTĂ, tip de relief caracterizat, printr-o disecție puternică, pante abrupte, creste șerpuite și forme de relief glaciare vechi și contemporane.

ALTITUDINE MICĂ, tip de relief corespunzător nivelului cel mai jos de munți.

ALTITUDINE RELATIVĂ, distanța de la un punct de la nivelul mării de pe suprafața pământului de-a lungul unei linii verticale până la un anumit nivel de suprafață.

ALUMOSILICAȚI, grup de minerale cu conținut de aluminiu.

ALUNECARE DE TEREN, separarea și mișcarea masei rocilor în pantă prin alunecare; masa de rocă deplasată; noroi în flux.

ALUNECARE DE ZĂPADĂ, avalanșă, masă de zăpadă sau gheață care alunecă și cade de pe o pantă abruptă a muntelui.

ALUVIUNI ACVATICE, particule solide, în principal minerale sau carbonatate, conținute în corpurile de apă. Acestea intră în apă ca urmare a eroziunii suprafeței terestre a bazinelor de scurgere și a scurgerii din straturile de jos ale solului sau ca urmare a sedimentării biogene.

ALUVIUNI FLUVIALE, transportarea cu apele râurilor a substanțelor minerale și organice solide.

ALUVIUNI ÎN SUSPENSIE, particule solide, în principal minerale sau carbonatate, conținute în corpurile de apă, provenite ca urmare a eroziunii suprafeței terestre a bazinelor de scurgere și a scurgerii din solurile canalului și de jos sau ca urmare a sedimentării biogene.

ALUVIUNI, acumulare de sedimente formate din particule solide, în principal minerale sau carbonatate, în albia râului, de-a lungul cursului său/și depărtată de corpurile de apă.

AMAZON, fluviu în America de Sud.

AMELIORAREA SOLULUI, procedeu de sporire a fertilității.

AMERICA CENTRALĂ, regiune naturală, teritoriu continental și arhipelaguri între America de Nord și America de Sud.

AMERICA DE NORD, continent în emisfera vestică, al treilea cel mai mare (după Eurasia și Africa).

AMERICA DE SUD, continent; America Latină.

AMERICA, parte a lumii.

AMETIST, mineral de cuarț, piatră semiprețioasă.

AMFIBOLI, grup de minerale complexe.

AMFIBOLIT, rocă metamorfică.

AMIRANTE, arhipelag în apropierea insulei Madagascar.

AMMAN, capitala Iordaniei.

AMRITSAR, oraș în India.

AMSTERDAM, capitala Olandei.

AMU-DARIA, râu în Asia centrală.

ANALIZA SPECTRALĂ, metodă fizică și chimică de cercetare.

ANALIZĂ MORFOLOGICĂ, analiză geomorfologică, metodă de refacere a mișcărilor scoarței terestre bazată pe studiul aspectului exterior al suprafeței terestre și a naturii proceselor exogene de formare a reliefului.

ANDEZIT, rocă magmatică.

ANDORRA LA VELLA, capitala Andorrei

ANGLIA, țară care face parte din Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord.

ANGUILLA, teritoriu dependent de Regatul Unit, cu statut special în Marea Caraibelor.

ANKARA, capitala Turciei.

ANNAMITE, munți în Indochina.

ANOMALIA MAGNETICĂ DE LA KURSK, fenomen geofizic și geomagnetic provocat de zăcămintele de minereu de fier.

ANOMALIE CLIMATICĂ, abatere semnificativă a unui sau altui element meteorologic de la norma meteorologică sau semnalarea unor fenomene meteorologice neobișnuite pentru perioada respectivă.

ANSHAN, oraș în China.

ANTALYA, oraș în Turcia.

ANTANANARIVO, capitala Madagascarului.

ANTARCTICA, regiune polară din sudul Pământului.

ANTARCTIDA, continent în zona Polului Sud.

ANTICICLOANELE SUBTROPICE, zone cu presiune atmosferică ridicată, care formează împreună două zone de înaltă presiune pe glob de pe ambele părți ale Ecuatorului, cu centre între 30 și 35° latitudine nordică și latitudine sudică.

ANTICICLON, fenomen meteorologic; Anticicloul Atlanticului de Sud, anticicloul siberian, anticicloul asiatic.

ANTICLINORIU, structură geologică anticlinală.

ANTILELE DE SUD, arhipelag în Oceanul Atlantic.

ANTILELE NEERLANDEZE, insule situate în Caraibe, teritoriu cu autogovernare în cadrul Regatului Țărilor de Jos (Olanda).

ANTRACIT, tip de cărbune de pământ, combustibil mineral prețios.

ANUL GEOFIZIC INTERNAȚIONAL, perioadă timp de un an, consacrată domeniului.

ANUL INTERNAȚIONAL AL LUMINII, perioadă timp de un an, consacrată domeniului.

ANZI, MUNȚII ~, Anzii Cordilieri, sistem muntos în America.

ANZII PATAGONIEI, partea de sud a Anzilor pe teritoriul statelor Chile și Argentina.

APA „NORMALĂ”, apă de mare standard, apă de mare naturală, filtrată cu un conținut de NaCl 19,38 ‰, care corespunde salinității de 35 ‰, se determină cu o precizie de 0,001 ‰.

APATIT, mineral bogat în fosfor.

APĂ DE MARE, apă concentrată în mări și oceane.

APĂ MOARTĂ, fenomen în mări și oceane, asociat cu desalinizarea puternică a unui strat de suprafață subțire de apă.

APE TERESTRE, ape naturale situate în corpuri de apă pe suprafața terenului (ape de suprafață) și în straturile acestuia (ape subterane). Primele includ apele râurilor, lacurilor, rezervoarelor, mlaștinilor, ghețarilor și straturilor permanente de zăpadă; la al doilea se referă apele subterane localizate în straturile acvifere, umiditatea solului și gheață; Ape minerale, ape freatice, ape subterane, ape termale.

APENINI, munți în Europa.

APEX SOLAR, punct pe bolta cerească spre care se mișcă Soarele.

APIA, capitala statului Samoa.

APOGEU, Apocentru, puncte pe orbita corpurilor cerești.

APOLLO, asteroid cu diametrul de cca 2 km.

APUS, punct cardinal, trecerea după orizont a unui corp ceresc.

AQUITAINE, regiune în Franța.

ARAD, județ în România.

ARAGONIT, mineral din carbonat de calciu.

ARAL, lac în Asia Mijlocie.

ARARAT, masiv vulcanic în Armenia.

ARCTICA, regiune polară de Nord.

ARCUL GEODEZIC STRUVE, șir de localități în Republica Moldova.

ARDENI, masiv muntos în Franța, Belgia și Luxemburg.

ARGEȘ, județ în România.

ARGEȘ, râu în România.

ARGILĂ, rocă sedimentară.

ARGILIT, rocă sedimentară.

ARGILIZARE, proces geologic și pedologic.

ARGUN, râu în Siberia.

ARHIPELAG, sistem de insule în ocean sau în mare.

ARHIPELAGUL ALEXANDER, sistem de insule în largul coastei de sud-est a peninsulei Alaska.

ARHIPELAGUL ANDAMAN, sistem de insule în Golful Bengal.

ARHIPELAGUL ARCTIC CANADIAN, grup de insule situate între Groenlanda și America de nord.

ARHIPELAGUL AZORE, sistem de insule în Oceanul Atlantic.

ARHIPELAGUL BISMARCK, grup de insule din vestul Pacificului, în Melanesia, nord-estul Noii Guinee; teritoriul statului Papua Noua Guinee.

ARHIPELAGUL BRITANIC, sistem de insule în Oceanul Atlantic.

ARHIPELAGUL COREEI, denumire a circa 3 500 insule; teritoriul Coreei de Sud.

ARHIPELAGUL GALÁPAGOS, arhipelag vulcanic, în Oceanul Pacific.

ARHIPELAGUL KURILE, în Oceanul Pacific, șir de insule vulcanice, între peninsula Kamceatka și Japonia.

ARHIPELAGUL LOFOTEN, insule din Norvegia cu o suprafața totală de 1.226 km².

ARHIPELAGUL MALAY, cel mai mare grup de insule de pe glob, între Asia continentală și Australia. Include peste 10 mii de insule.

ARHIPELAGUL MERGUI, grup de insule din Marea Andaman, în Myanmar.

ARHIPELAGUL MOONSUND, Arhipelagul Estonian, grup de insule, în Marea Baltică, Estonia.

ARHIPELAGUL NORDENSKIÖLD, grup de insule din sud-estul Mării Kara.

ARHIPELAGUL RYŪKYŪ, arhipelag vulcanic și insulele de corali din Japonia, în Oceanul Pacific.

ARHIPELAGUL SAMOA, un grup de 14 insule de origine vulcanică în Polinezia, în Oceanul Pacific.

ARHIPELAGUL SEVERNAIA ZEMLEA, arhipelag în Oceanul Înghețat de Nord (Oceanul Arctic), situat între Marea Kara și Marea Laptev.

ARHIPELAGUL SFÂNTA ELENA, ASCENSION ȘI TRISTANDA CUNHA, grup de insule, teritoriu de peste mări al Angliei, în Oceanul Atlantic.

ARHIPELAGUL SOCOTRA, grup de insule din Oceanul Indian, teritoriu al Yemenului, cu suprafața de 3,6 mii km².

ARHIPELAGUL SVALBARD, grup de insule după cercul polar, ce aparțin Norvegiei.

ARHIPELAGUL SPORADES, grup de insule din Marea Egee.

ARHIPELAGUL SULU, grup de insule și recife (aproximativ 400) din Oceanul Pacific, parte a Insulelor Filipine din arhipelagul mala-ezian.

ARHIPELAGUL SHETLAND, arhipelag în Oceanul Atlantic, la nord de insula Marea Britanie.

ARHIPELAGUL SHETLAND DE SUD, grup de insule montane vulcanice în Oceanul Antarctic. Descoperite de W. Smith (1819), descrise pentru prima dată de navigatorul rus F.F. Bellinsgauzen.

ARHIPELAGUL TONGA, grup de insule din sud-vestul Oceanului Pacific.

ARHIPELAGUL TOSCANA, grup de insule mici din mările Ligurică și Tireniană, din Marea Mediterană; teritoriul Italiei.

ARHIPELAGUL TUAMOTU, Insulele Paumotu, arhipelag din Oceanul Pacific, face parte din Polinezia franceză, include 78 de insule și recife de corali.

ARHIPELAGUL ȚARA DE FOC, arhipelag în sudul Americii de Sud. Partea de est aparține Argentinei, partea de vest, statului Chile. Este format dintr-o insulă mare, Isla Grande de Tierra del Fuego și numeroase insule mici.

ARHIPELAGUL ȚARA FRANZ JOSEF, arhipelag în Marea Barents. Intră în componența regiunii Arhanghelsk, Rusia.

ARHIPELAGUL VESTERÅLEN, arhipelag din Marea Norvegiană, la nord-vest de coasta Peninsulei Scandinave; teritoriul Norvegiei.

ARUBA, teritoriu dependent cu statut special în Marea Caraibelor.

ASSUAN, (Aswan), oraș în Egipt.

ASCENSION, teritoriu dependent cu statut special în Atlanticul de Sud.

ASHMORE ȘI CARTIER, teritoriu dependent cu statut special aparținând Australiei.

ASIA MICĂ, peninsulă din vestul Asiei, este scăldată de Marea Mediterană, Marea Egee, Marea Marmara și Marea Neagră.

ASIA MIJLOCIE, parte a Asiei Centrale, include țările Uzbekistan, Kârgâzstan, Turkmenistan, Tadjikistan și o parte din în Kazahstan.

ASIA, continent, parte a lumii.

ASKANIA NOVA, rezervație naturală în Ucraina.

ASMARA (Asmera), capitala Eritreei.

ASO, munte vulcanic în Japonia.

ASOCIAȚIA CARTOGRAFICĂ INTERNAȚIONALĂ, (International Cartographic Association, ICA), comunitate organizată pentru promovarea dezvoltării științei cartografice și a producției cartografice, implementarea și coordonarea cercetărilor în domeniu, care necesită colaborarea oamenilor de știință din toate țările.

ASTEROID, corp ceresc.

ASTROBOTANICĂ, știință despre viața plantelor în spațiul cosmic.

ASTROCLIMĂ, știință despre clima planetelor în spațiul cosmic.

ASTROFIZICĂ, știință despre fizica planetelor în spațiul cosmic.

ASTROFOTOMETRIE, ramură a astronomiei.

ASTROGRAF, aparat pentru determinarea poziției stelelor.

ASTROMETRIE, ramură a astronomiei.

ASTRONAUT, călător în spațiul cosmic; cosmonaut.

ASTRONAUTICĂ, domeniu care studiază aparatele de zbor în cosmos.

ASTRONOMIE, știința despre universul cosmic.

ASUNCIÓN, capitala statului Paraguay.

AȘEZARE GEOGRAFICĂ, poziția obiectului pe globul pământesc în funcție de latitudine, longitudine și altitudine.

AȘEZARE UMANĂ, localitate unde se stabilesc oamenii.

AȘHABAD, capitala Turkmenistanului.

ATENA, capitala Greciei.

ATLANTA, oraș în SUA.

ATLANTIDA, spațiu ipotetic din antichitate, scufundat în urma unei catastrofe naturale.

ATLAS ELECTRONIC, lucrare cartografică electronică completă, sub forma unei colecții de hărți electronice realizate conform unui singur program.

ATLAS, complet de hărți; Atlas geografic, atlas stelar.

ATLASUL MARE, lanț montan în sistemul montan; Atlas din Maroc.

ATLASUL NAȚIONAL, atlasul statului, care conține o descriere sistematică a naturii și resurselor sale, a populației, istoriei, culturii, economiei, mediului și alte domenii.

ATMOSFERĂ, înveliș gazos al corpurilor cerești; Atmosferă planetară, atmosferă terestră, atmosferă stelară.

ATOL, insulă coralieră în formă de inel.

ATOLUL JOHNSTON, teritoriu dependent cu statut special în Oceanul Pacific.

ATOLUL KWAJALEIN, cel mai mare din Arhipelagul Marshall, în Oceanul Pacific.

AUCKLAND, oraș din Noua Zeelandă, centrul administrativ al aceleiași regiuni.

AURORĂ, zori de zi, crepuscul; Auroră polară.

AUSTIN, oraș, centru administrativ al Statului Texas, în SUA.

AUSTRALIA, continent și stat.

AUVERGNE, regiune în Franța.

AVALANȘĂ, masă de zăpadă sau gheață care alunecă și cade de pe o pantă abruptă a muntelui; lavină.

AVANSUL PERIHELIIULUI, fenomen al planetei Mercur.

AVDARMA, afluent al râului Lunga, Republica Moldova.

AVERSĂ, ploaie torențială, precipitații atmosferice puternice, de obicei pe termen scurt.

AZIMUT, unghi pentru stabilirea poziției astrilor.

B

BABEL, (Bebei), râuleț în sud-estul Republicii Moldova și regiunea Odesa, afluent pe stânga al râului Sărata. Izvorăște pe teritoriul Moldovei (r-nul Ștefan Vodă).

BAB-EL-MANDEB, strâmtoare care desparte peninsula Arabică de Africa și leagă Marea Roșie cu Oceanul Indian.

BACĂU, oraș în România, situat în apropierea confluenței râurilor Bistrița și Siret; reședință de județ.

BACU, oraș, capitala Azerbaidjanului, cel mai mare centru industrial și cultural al țării.

BADLANDS, regiune argiloasă aridă, care este supusă unui proces intens de eroziune realizată în special prin acțiunea apei și vântului.

BAGDAD, capitala și cel mai mare oraș al Irakului, situat pe ambele maluri ale fluviului Tigru.

BAHAMAS, (Bahamas Islands), arhipelag în Oceanul Atlantic, situat între Florida și extremitatea nord-estică a Cubei format din 14 insule mari (Andros, Abaco Mare, Great Bahama, Long Island ș.a.) și cca 3 mii insule mici de origine coraligenă.

BAHRAIN, **REGATUL**~, stat în Asia, situat pe insulele cu aceeași denumire și insulele Ĥawar din golful Piersic. Protectorat englez.

BAIA-MARE, oraș în nord-vestul României, centru județean în România.

BAJA CALIFORNIA, peninsula în vestul Americii de Nord.

BAJOCIAN, (strat), al doilea etaj al jurasicului mediu (dogger), evidențiat de geologul francez A. d'Orbigny (1847) în Normandia.

BAKU, capitala Azerbaidjanului.

BALANȚA DEBITULUI DE APĂ, raportul dintre sosirea, evacuarea și schimbarea rezervelor de apă pe întregul Pământ, atmosferă, oceanul planetar, continente, părți ale pământului sau corpurilor de apă pentru un anumit interval de timp.

BALATON, cel mai mare lac din Ungaria, situat în câmpia Dunării de Mijloc.

BALI, insulă în arhipelagul Sondele Mici.

BALTA, oraș, comuna raionului Balta, regiunea Odesa, Ucraina, situat pe râul Kodyma (bazinul râului Bugul de Sud).

BALTĂ, partea inundabilă a luncilor din cursul inferior al râurilor și fluviilor, de obicei înmlăștinată și acoperită cu stufiș, papură, ierburi, uneori cu arbori (plopi, sălcii).

BAMAKO, oraș, capitala Republicii Mali, situat pe malul stâng al fluviului Niger.

BANC DE NISIP, îngrămădire de nisip, pietriș sau nămol pe patul albiei unui râu, pe fundul unui lac sau la marginea unei mări, secțiune superficială a albiei unui râu formată din depozite de sedimente.

BANCHIZĂ, gheață veche polară plutitoare de origine arctică cu o grosime de 3 m sau mai mult, care supraviețuiește două sau mai multe sezoane de topire pe timpul verii.

BANCURI CONTINENTALE DE NISIP, partea superficială a marginii subacvatice a continentelor și insulelor, care are o suprafață relativ plană și este ne semnificativ înclinată.

BANDEIRA, Pico da Bandeira, cel mai înalt vârf al Podișului brazilian, în Brazilia.

BANDUNG, oraș în Indonezia.

BANGALORE, oraș în India.

BANGUI, capitala Republicii Centrafricană, situată pe malul drept al râului Ubangi (afluent al fluviului Congo).

BANGKOK, capitala Thailandeii, centru administrativ, comercial și cultural al țării.

BANJUL, capitala Gambiei.

BAR, unitate de măsură a presiunii atmosferice. 1 bar = 106 dine/cm² în unități tehnice 1 bar = 1,019 kg/cm²; unitate de măsură a presiunii acustice în sistemul CGS.

BARBADOS, stat de pe insula omonimă din Oceanul Atlantic, pe arhipelagul Antilele Mici.

BARCELONA, oraș în nord-estul Spaniei, al doilea ca mărime din țară, orașul principal al Cataloniei.

BARCHAN, dună continentală, acumulare de nisip în formă de movilă alungită în semilună sau potcoavă, caracteristică pentru zonele de deșert.

BARREMIAN, al treilea etaj al cretacicului inferior, evidențiat în Franța de geologul H. Coquand (1873).

BARIERĂ GLACIARĂ, mal abrupt al platformei continentale a ghețarilor cu muchia spre largul mării.

BARIERĂ TERMICĂ, între apele de coastă și apele părții centrale ale rezervorului, se formează primăvara când apele de coastă sunt încălzite peste 4°C, și toamna, în perioada de răcire sub 4°C.

BARISFERĂ, partea centrală a Pământului, care cuprinde, după unii savanți, nucleul și învelișul intermediar (mantia), iar după alții, numai nucleul.

BARITINĂ, mineral natural, materie primă pentru industrie.

BARO-, element de compunere a unor cuvinte legate de noțiunile „greutate”, „presiune” (de ex. barograf, barometru).

BARRANQUILLA, oraș în Columbia.

BASARABIAN, subetajul mediu al sarmațianului, larg răspândit pe tot teritoriul RM, ieșind la suprafață în partea lui nordică.

BASCI, grup etnic din Spania, Franța, America Latină.

BAZINUL PERUVIAN, bazin oceanic subacvatic, în Oceanul Pacific.

BASKUNCHAK, lac sărat închis sedimentar în Rusia, în regiunea Astrakhan. Situat la 21 m sub nivelul mării, ocupă un bazin oval cu suprafața de 106 km².

BASRA, oraș în Irak.

BASSE-TERRE, în Oceanul Atlantic, centru administrativ din Guadelupa, regiune și departament de peste mări al Franței.

BASSIN PARISIEN, Șesul Parisian, o câmpie deluroasă din nordul Franței.

BASUTOLAND, provincie în Lesotho.

BAȘCHIRI, grup etnic de origine turcică și religie musulmană, care trăiesc în Rusia, mai ales în regiunea Munților Ural, iar în diasporă în Uzbekistan și în Kazahstan.

BATHURST, insulă lângă Australia.

BATOLIT, mineral în formă de masiv muntos.

BATHONIAN, al treilea (de jos) etaj al jurasicului mediu (dogger), evidențiat de geologul J.-B. d'Omalius d'Haloy (1843) în împrejurimile orașului Bath (Anglia).

BATUMI, oraș și port în Europa, capitala Republicii Autonome Adjaria în Georgia, situat pe litoralul golfului Batumi, în partea de sud-est a Mării Negre.

BAIKONUR, localitate secretă în Kazahstan, unde se află cosmodromul omonim.

BAZALT, rocă magmatică efuzivă bazică (echivalentul efuziv al gabroului), compactă, uneori cu textură vacuolară.

BAZIN DE APĂ MEZOTROF, tip de bazin acvatic cu condiții medii trofice pentru organismele acvatice.

BAZIN DISTROFIC, un lac superficial sau iaz abandonat, cu ciclul de nutrienți perturbat – compuși de carbon, azot, fosfor etc.

BAZIN HIDROGRAFIC CONTINENTAL, linia de pe continent care divizează bazinele fluviale să curgă în diferite oceane.

BAZIN HIDROGRAFIC, parte a terenului unde este amplasat un sistem fluvial, limitată de suprafața orografică și cumpăna apelor, zona de captare, o parte a suprafeței pământului, de unde pătrunde apa de suprafață și subterană în corpul apei (râuri, lacuri, rezervoare, mări și oceane).

BAZINUL CONGO, mare cavitate interioară din Africa Centrală, în Republica Congo și Republica Democratică Congo, are în diametru circa 1000 km; monument urbanistic inclus de UNESCO pe lista Patrimoniului Mondial.

BAZINUL POLAR, partea bazinului arctic cu apă adâncă a Oceanului Arctic, limitată de marginile malurilor continentale ale Eurasiei, Americii de Nord și Groenlandei.

BĂLĂNEȘTI, deal în apropierea satului Bălănești, r-nul Nisporeni, RM.

BĂXANI, deal în apropierea satului Băxani, r-nul Soroca, RM. Înălțimea 349 m. Are forma unei cupole. Alcătuit din depozite argilono-sipoase de vârstă sarmațiană. Versantul de nord-vest este abrupt și dezmembrat la poale de numeroase hârtoape. Cel de sud-est are pantă lină. Versanții de sud și de vest sunt acoperiți de păduri.

BÂC, râu în RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

BÂRLAD, oraș din județul Vaslui, România, situat pe râul Bârlad și pe calea ferată Iași-Galați.

BABEL, afluent al râului Sărata.

BEIJING, Pekin, oraș în Asia, capitala Republicii Populare Chineze, principalul centru economic, științific și cultural al țării, al doilea cel mai populat oraș din țară, după Shanghai, megalopolis, are 13,2 mil locuitori.

BEIRA, oraș în Mozambic, unul dintre cele mai importante porturi de pe coasta estică a Africii.

BEIRUT, capitala Republicii Liban, port important pe țărmul de est al Mării Mediterane, principalul centru economic, științific și cultural al Libanului.

BELATRIX, una dintre cele patru stele luminoase, care formează conturul principal al constelației Orion; are mărimea stelară doi.

BELÉM, capitala statului Pará, Brazilia.

BELFAST, oraș din Marea Britanie, capitala Irlandei de Nord, megalopolis cu 580 mii locuitori.

BELGIA, Regatul Belgiei, stat în Europa de Vest. Capitală: Bruxelles. Formă de stat: monarhie constituțională, regat ereditar, stat cu structură federală. Diviziuni administrative: 3 regiuni. Sărbătoare națională: 21 iulie (aniversarea depunerii jurământului de către Léopold I ca rege constituțional, 1831).

BELGOROD, oraș în Europa, centru administrativ al regiunii omonime din Rusia.

BELGOROD-DNESTROVSKI, (până în 1944, Cetatea Albă, Akkerman), oraș, unitate administrativă a regiunii Odesa.

BELGRAD, capitala Serbiei, port pe Dunăre la confluența cu râul Sava.

BELITUNG, insulă în Indonezia, situată între insulele Sumatra și Calimantan (Borneo).

BELIZE CITY, oraș în statul Belize, a fost principalul centru economic, științific și cultural al țării Hondurasul Britanic (colonie engleză din America Centrală).

BELIZE, stat în America Centrală Istmică. Capitală: Belmopan. A proclamat independența de stat la 21 septembrie 1981.

BELMOPAN, oraș în America Centrală, capitală statului Belize.

BELO HORIZONTE, oraș din Brazilia.

BELOCI, râuleț în nord-estul RM, afluent pe stânga al Nistrului.

BELARUȘI, națiune, populația de bază a Republicii Belarus.

BELVEDERE, pavilion construit pe un loc înalt, de unde se deschide o largă și frumoasă priveliște; încăpere mică sau terasă situată pe acoperișul unei clădiri.

BENGAZI, oraș în nordul Libiei, una din cele 2 capitale ale țării.

BENGUELA, curent maritim în vestul Africii de Sud.

BENIN, stat în Africa de Vest. Capitala: Porto Novo, cel mai mare oraș Cotonou. A proclamat independența de stat la 1 august 1960.

BENTONIT, rocă argiloasă.

BERBERI, grup de popoare pastorale, care locuiesc în țările din Africa de Nord.

BEREZINA, râu în Belarus.

BERGEN, oraș în sud-vestul Norvegiei, unul dintre principalele porturi ale țării în Oceanul Atlantic.

BERLIN, oraș în Europa, capitala Germaniei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

BERNA, capitala de facto a Elveției, centru administrativ al cantonului Berna.

BEZENGI, cel mai mare ghețar din Caucaz.

BHOPAL, oraș în India.

BHUTAN, stat în Asia de Sud. Capitală: Thimphu. A proclamat independența de stat la 17 decembrie 1907.

BIAFO, ghețar în munții Karakoram, Pakistan.

BIELA, COMETA ~, 3D/Biela, cometă periodică, descoperită de astronomul austriac W. Biela (1826).

BIFURCAREA RÂURILOR, divizarea cursului unui râu în două brațe.

BIG BANG, Marea explozie, fenomen cosmic.

BIHOR, județ în România.

BIKINI, atol în Oceanul Pacific.

BILANȚ TERMIC, fenomen geografic.

BILBAO, oraș în nordul Spaniei, în Basconia. Centrul administrativ al provinciei Biscaya.

BIOLIT, rocă sedimentară.

BIOSFERĂ, spațiu în jurul pământului, unde se dezvoltă viața.

BIOSTRATIGRAFIE, ramură principală a stratigrafiei, care folosește metoda paleontologică de stratificare și corelare a depozitelor sedimentare.

BIRMANI, populația de bază a Birmaniei (Uniunea Myanmar).

BIRMINGHAM, oraș în Marea Britanie (comitatul Warwickshire); oraș în sud-estul SUA, statul Alabama.

BIROBJAN, oraș în Asia, principalul centru administrativ, economic, științific și cultural al Regiunii Autonome Evreiești, subiect al Federației Ruse.

BISSAU, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Guineea-Bissau.

BISTRIȚA, oraș în România.

BISTRIȚA, râu în estul României, afluent pe dreapta al Siretului (bazinul Dunării).

BISTRIȚA-NĂSĂUD, județ în România.

BIȘKEK, oraș în Asia, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Kârgâzstan.

BLOC DE GHEAȚĂ, acumulare de gheață deasupra oglinzii mărilor, lacurilor, rezervoarelor și râurilor ca urmare a presiunii laterale a câmpurilor de gheață, precum și pe țărmurile și zonele superficiale ale fundului.

BOARUL, (lat. Bootes), constelație în emisfera boreală; Văcarul.

BOGATA, lac în lunca Prutului, situat pe teritoriul r-nului Cahul, în partea de nord-est a satului Chircani.

BOGOTÁ, oraș în America, capitala Columbiei, principalul centru economic, științific și cultural al țării; cu 13,7 milioane de locuitori.

BOHEMIA, lanț muntos în Cehia și în unele regiuni ale țărilor învecinate.

BOLDUREȘTI, râuleț în partea centrală a RM, afluent pe stânga al râului Prut.

BOLIVIA, stat în America de Sud. Capitale: Sucre și La Paz. A proclamat independența de stat la 6 august 1825.

BOLOGNA, oraș în nordul Italiei, situat pe râul Reno, la poalele Apeninilor.

BOLTĂ CEREASCĂ, spațiu deasupra pământului, mărginit de orizont.

BONAIRE, SABA, SINT EUSTATIUS, Caraibele Neerlandeze, teritoriu cu statut special, situat pe Antilele Neerlandeze.

BONITAREA SOLULUI, stabilirea gradului de fertilitate a terenurilor agricole.

BONN, în Europa, oraș din Germania, între anii 1949-1990 capitala RFG, actualmente Germania.

BORA, vânt puternic, uscat și rece, care bate iarna dinspre munte spre mare.

BORDEAUX, oraș în sud-vestul Franței.

BORNEO, (Kalimantan), una dintre cele mai mari insule din lume.

BOSFOR, strâmtoare între Europa și Asia, strâmtoare care leagă Marea Neagră cu Marea Marmara.

BOSNIA ȘI HERȚEGOVINA, stat în Europa Sudică (Peninsula Balcanică). Capitală: Sarajevo. A proclamat independența de stat la 3 martie 1992.

BOSTON, oraș din SUA, centru administrativ al statului Massachusetts, face parte din aglomerația urbană Boston-Worcester-Lawrence cu 6 149,2 mii de locuitori.

BOȘIMANI, San, străveche populație autohtonă din Africa de Sud.

BOTNA, lac pe cursul inferior al râului Botna, aproape de confluența acestuia cu Nistrul.

BOTNA, râu, afluent pe dreapta al Nistrului. Izvorăște din Codri (r-nul Nisporeni) și se varsă în Nistru, la sud-vest de or. Tiraspol.

BOTNIȘOARA, râuleț, afluent pe dreapta al Botnei (bazinul Nistrului).

BOTOȘANI, oraș, centru județean în România.

BOTTNISKA VIKEN, golf dintre Suedia și Finlanda.

BOUGAINVILLE, insulă vulcanică în Oceanul Pacific.

BRABANT, regiune istorică în Europa de Nord-Vest.

BRAHISINCLINAL, cută sinclinală scurtă de formă elipsoidală (în plan), a cărei lungime este de câteva ori mai mare decât lățimea.

BRAHMAPUTRA, unul dintre cele mai mari fluvii din Asia care curge pe teritoriul Chinei, Indiei și Pakistanului.

BRANDENBURG, este un land în Germania (districtul Potsdam), situat pe râul Havel, la 60 km sud-vest de Berlin; unul dintre cele mai mari principate din Germania medievală.

BRASILIA, oraș în America de Sud, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Brazilia.

BRAȘOV, oraș în România situat în partea centrală a cercului carpatin, centru județean în România.

BRATISLAVA, oraș în Europa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Slovaciei.

BRAȚ, canal scurt de origine naturală, care leagă lacuri sau un lac cu un râu; canal de râu secundar, când cursul râului este împărțit de insule în mai multe mâneci.

BRAȚUL RÂULUI, ramificare a albiei râului ca urmare a ocolirii unor proeminențe în cursul apei, compuse din roci erodate.

BRAZILIENI, națiune, populația de bază a Braziliei.

BRAZZAVILLE, oraș în Africa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Republicii Congo.

BRĂILA, oraș, centru județean în România situat pe malul stâng al Dunării.

BREANSK, oraș în Europa, centru administrativ al regiunii omonime din Rusia, are peste 400 mii de locuitori.

BRECIE, rocă detritică, constituită din fragmente colțuroase de roci de dimensiuni și compoziție mineralogică variate, consolidate cu ciment de natură diferită.

BREMEN, oraș în Germania.

BRENNER, trecătoare în Alpii Estici, la granița dintre Austria și Italia.

BREST, oraș în Europa, centrul regiunii Brest din Belarus.

BRETANIA, regiune în Franța, provincie istorică în nord-vestul Franței, situată în peninsula Bretagne și regiunea continentală învecinată.

BRETONI, naționalitate care locuiește în peninsula Bretania (Franța).

BRIDGETOWN, capitala statului Barbados.

BRISBANE, oraș, centru administrativ al statului Queensland, Australia.

BRISTOL BAY, golf în Marea Bering.

BRISTOL CHANNEL, golf în Oceanul Atlantic.

BRISTOL, oraș în sud-vestul Marii Britanii, situat pe râul Avon, în apropierea vărsării acestuia în golful Bristol.

BRITANNIA, una dintre denumirile vechi ale Angliei.

BRIZĂ, vânt ușor care suflă regulat la țărmul mării.

BRNO, oraș în Cehia.

BRUMĂ, cristale fine de zăpadă care se formează prin înghețarea vaporilor de apă din atmosferă, o scădere a temperaturii aerului sub 0°C noaptea sau dimineața, primăvara sau toamna, când temperatura medie zilnică este peste 0°C.

BRUNEI, stat în Asia de sud-est. Capitală: Bandar Seri Begawan. A proclamat independența de stat la 23 februarie 1984.

BRUXELLES, oraș în Europa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Belgiei.

BUCOVĂȚ, râu mic în partea centrală a RM, afluent pe dreapta al râului Bâc.

BUCUREȘTI, capitala României, situată pe malurile râului Dâmbovița, la 60 km nord de Dunăre, principalul centru economic, științific și cultural al României.

BUDAPESTA, oraș în Europa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Ungariei.

BUENOS AIRES, LAGO ~, lac în Anzi, la hotarul dintre Argentina și Chile (1 850 km²).

BUENOS AIRES, port pe malul drept al golfului Rio de la Plata; oraș în America latină, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Argentina, megalopolis cu 14,9 locuitori.

BUFFALO, oraș în nord-estul SUA, statul New York, situat pe malul estic al lacului Erie.

BUG, râu în Europa răsăriteană.

BUGUL DE APUS, râu din Polonia, Ucraina și Belarus; afluent drept al râului (Vistula) Wisla.

BUGUL DE SUD, râu în Ucraina.

BUJORUL, afluent al râului Chineja.

BUJUMBURA, Usumbura, oraș în Africa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al statului Burundi, are 581,5 mii de locuitori.

BOLOATA, râu mic în nordul RM, afluent pe stânga al râului Căinari (bazinul Răutului).

BULETIN METEOROLOGIC, informație despre starea vremii într-un anumit interval de timp.

BULGARI, națiune, populația de bază a Bulgariei.

BULGARIA, stat în Europa (Peninsula Balcanică). Capitală: Sofia. A proclamat independența de stat la 3 martie 1878.

BUNGO, strâmtoare între insulele Shikoku și Kyushu, Japonia.

BURGUNDIA, provincie istorică în sud-estul Franței, denumită după tribul german al burgunzilor, care în sec. al V-lea au întemeiat în bazinul Ronului, Regatul Burgundiei cu centrul la Lion. În sec. al VI-lea a fost alipită la statul francez.

BURKINA FASO, stat în Africa de vest. Capitală: Ouagadougou. A proclamat independența de stat la 5 august 1960.

BURNIȚĂ, precipitații atmosferice lichide sub formă de picături foarte mici, cu un diametru mai mic de 0,5 mm.

BURSA, oraș în Turcia (1,8 mil locuitori).

BUREATIA, stat federal în Asia, subiect al Federației Ruse.

BHUTAN, stat în Asia.

BUTEȘTI, recif fosil, monument al naturii, situat în apropierea satului Butești, r-nul Glodeni, RM; grotă și peșteră cu rămășițe paleolitice, situate în canionul râului Camencuța, între satele Cobani și Butești.

BUZĂU, oraș, centru județean în România situat în apropierea râului Buzău.

C

CADRAN, (lat. quadrans – sfert), fiecare dintre cele patru unghiuri drepte, formate de două axe de coordonate rectangulare; placă cu gradații pentru citirea deplasării anului indicator al unui instrument de măsurat; Cadran solar.

CAHUL, râu ce se varsă în lacul Cahul.

CAINOZOIC, (din gr. kainos – nou și zoe – viață), neozoic, era nouă a istoriei geologice a Pământului.

CAIRO, oraș în Africa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Egiptului.

CALABRIA, peninsulă, regiune în sudul Italiei.

CALCAR, rocă sedimentară constituită din carbonat de calciu (calcit, aragonit), cu adaus de argilă, silice, oxizi de fier, substanțe organice ș. a. Culoare albă, cenușie, verzuie, neagră.

CALCEDONIE, mineral, piatră semiprețioasă și abraziv.

CALCIT, mineral sub formă de piatră, marmură.

CALCOPIRITĂ, (din gr. kalkos, cupru și pirită), mineral, sulfură naturală de cupru și fier (CuFeS_2). Conține 35% cupru.

CALCUTTA, (Kolkata), oraș în estul Indiei, centru administrativ al provinciei federale Bengalul de Vest.

CALEA LACTEE, Calea Laptelui, fâșie alburie slab luminată de formă neregulată, ce se observă pe sfera cerească.

CALEA MARITIMĂ DE NORD, trecătoare în Rusia de la vest la est, după cercul polar, de la Marea Albă până la Marea Bering.

CALEDONIANĂ, OROGENEZA ~, (de la denumirea veche a Scoției, Caledonia), proces de cutare a straturilor scoarței Pământului, care a avut loc în perioada dintre ordovician-silurian (în America de Nord a durat până în devonianul mediu).

CALGARY, oraș în Canada, 1,3 mil. locuitori.

CALI, oraș în Columbia, 2,228 mil. locuitori.

CALIFORNIA, unul dintre statele SUA; Baja California, peninsulă în vestul Americii de Nord, în Mexic.

CALIFORNIA, curent în Oceanul Pacific.

CALIFORNIA, depresiune în SUA, în munții Cordilieri.

CALINTIR, afluent al râului Bâc.

CALLOOCAN, oraș Filipine, 1 583 mii locuitori.

CALOTĂ GLACIARĂ, ghețar convex cu cupolă caracterizat printr-o grosime semnificativă (peste 1 000 m), o suprafață mare (peste 50 mii km²), cu o formă aproximativ izometrică în plan și răspândirea gheții din centru spre periferie.

CALOVIAN, etajul de jos al jurasicului superior.

CAMBRIAN, primul sistem al trupului paleozoic și prima perioadă a erei paleozoice.

CAMEE, piatră prețioasă sau semiprețioasă, sculptată în relief. Se confecționează din minerale cu o structură în straturi suprapuse de diferite culori (onix, agat, cornalină ș.a.).

CAMENCA, râu în nord-vestul RM, afluent pe stânga al Prutului; râuleț în nord-estul RM, afluent pe stânga al Nistrului.

CAMENCA, afluent al Răutului.

CAMENCUȚA, râuleț în nord-vestul RM, afluent pe stânga al râului Camenca (bazinul Prutului).

CAMEROON, vulcan în Africa.

CAMPANIA, regiune în sudul Italiei, pe țărmul vestic al peninsulei Apenine.

CAMPANIAN, al cincilea etaj (de jos) al cretacicului superior.

CAMPBELL, podiș subacvatic în Oceanul Pacific.

CAMPINAS, oraș în S-E Braziliei, în statul São Paulo, 1,1 mil locuitori.

CANADA, stat în America de Nord. Capitală: Ottawa. 1 iulie 1867 (aniversarea creării Confederației).

CANADIENI, populația contemporană a Canadei, compusă din națiunile anglo-canadiană și franco-canadiană.

CANAIMA, parc național în Venezuela (1994, UNESCO).

CANALUL SUEZ, canal navigabil, care întretaie istmul Suez și unește Marea Mediterană cu Marea Roșie.

CANALUL DUNĂREA-MAREA NEAGRĂ, construcție hidrotehnică în România.

CANALUL KARAKUM, construcție hidrotehnică destinată pentru irigație, navigație și aprovizionarea localităților cu apă, în Asia.

CANALUL KIEL, canal maritim pe teritoriul Germaniei. Unește Marea Baltică cu Marea Nordului.

CANALUL MAREA ALBĂ-MAREA BALTICĂ, construcție hidrotehnică în Rusia.

CANALUL NIPRU-BUG, canal care unește râul Pina (afluent al râului Pripeat, bazinul Niprului) cu râul Muhaveț (afluentul Bugului de Vest, bazinul Vistulei).

CANALUL PANAMA, canal navigabil artificial, săpat în istmul Panama. Unește Oceanul Atlantic cu Oceanul Pacific; cale maritimă de importanță internațională. Se află pe teritoriul Americii Centrale.

CANARE, arhipelag în Oceanul Atlantic.

CANAVERAL, cap în Oceanul Atlantic, SUA.

CANBERRA, oraș, capitala, centru economic, științific și cultural al țării Australia.

CANION SUBACVATIC, vale adâncă cu pante foarte abrupte, adesea în trepte și cu un fund îngust.

CANION, vale adâncă și foarte strâmtă, cu pereți abrupti și cu fundul îngust, săpată de apa unui râu.

CAOLIN, rocă argiloasă.

CAOLINIT, mineral, silicat de aluminiu.

CAP, porțiune de uscat de coastă care se extinde în mare, lac sau râu.

CAPE YORK, cap situat în peninsula Cape York, cel mai vestic punct al Australiei continentale.

CAPUL AGULHAS, cel mai sudic punct din Africa.

CAPUL CELIUSKIN, cap al peninsulei Taimîr, punctul extrem de nord al Asiei, descoperit în 1742 de S. Celiuskin.

CAPUL DEJNEV, cap situat în peninsula Ciukotsk, punctul extrem de est al Asiei ($66^{\circ}05'$ latitudine nordică, $169^{\circ}40'$ longitudine vestică). Descoperit în 1648 de S. Dejnev și numit astfel de exploratorul polar A. Nordenskiöld (1878).

CAPUL FROWARD, cel mai sudic punct al Americii de Sud.

CAPUL NORDKINN, cap stâncos din extremitatea nordică a Peninsulei Scandinave din Norvegia.

CAPUL ROCA, cap din Peninsula Iberică, în Portugalia, extremitatea occidentală a Europei continentale.

CAPUL SAINT CHARLES, cap în Peninsula Labrador, în Canada; extremitatea estică a continentului America de Nord.

CAPUL SOUTH EAST POINT, Capul de sud-est, în Australia.

CAPUL VERDE, REPUBLICA ~, (Cabo Verde), arhipelag vulcanic din Oceanul Atlantic, Africa de vest.

CARACAS, oraș în America Latină, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Venezuela.

CARAȘ-SEVERIN, județ în România.

CARBONIFER, al cincilea sistem al grupului paleozoic și a cincea perioadă a erei paleozoice. Ca sistem geologic carbonifer a fost evidențiat în 1822 de geologii englezi W. Conybeare și W. Phillips.

CARIERĂ, întreprindere de extragere a resurselor minerale sub cerul liber.

CARNALIT, mineral cu săruri de potasiu, folosit ca îngrășământ.

CARPAȚI, sistem muntos în Europa, pe teritoriul statelor Cehia, Polonia, România. Slovacia, Ucraina, Ungaria.

CARPOV IAR, râpă, satul Naslavcea, RM.

CARST ACOPERIT, carst, denumire generală a proceselor de dizolvare mecanică și eroziune a rocilor de apele naturale, precum și un complex de forme de relief rezultate din aceasta.

CARST TERMIC, dependență inegală a solurilor și rocilor subiacente din cauza decongelării gheții subterane sau a decongelării terenului înghețat, cu o creștere a temperaturii medii anuale a aerului.

CARST, eroziune și dizolvare a calcarelor, gipsurilor și sării, provocată de apele subterane sau de suprafață, urmată de crearea unor forme caracteristice.

CARTARE GEOLOGICĂ, complex de cercetări efectuate pe teren și în laborator pentru studierea structurii geologice a unei regiuni și transpunerea datelor obținute pe hărți topografice.

CARTODIAGRAMĂ, (din gr. Chârtes – hartă și diagramă), cartogramă în care fenomenele sunt reprezentate cu ajutorul diagramelor; imagine geometrică abstractă a spațiului geografic sau a unor obiecte separate.

CARTOGRAFIA IMAGINILOR, combinație spațială a semnelor cartografice, care reflectă un obiect real sau abstract perceput de utilizatorul hărții sau dispozitivul de recunoaștere.

CARTOGRAFIA PLANETARĂ, industrie cartografică care dezvoltă metode pentru crearea și utilizarea hărților, atlaselor, globurilor și lucrărilor cartografice ale obiectelor extraterestre (funcționează inclusiv baze de date digitale).

CARTOGRAFIA SOLURILOR, cartarea solurilor; cartografie pedologică, ramură a geografiei solurilor care se ocupă cu alcătuirea hărților de soluri de pe întregul glob pământesc, de pe un continent, dintr-o țară, zonă naturală, unitate administrativ-teritorială, gospodărie.

CARTOGRAFIE, (din gr. Chârtes – hartă și ...grafie), știință despre hărțile geografice și a planurilor topografice, metodele de alcătuire și de folosire a lor.

CARTOGRAFIERE, executarea hărților și a planurilor topografice; Cartografiere complexă, cartografiere dinamică, executarea hărților digitale, care creează un efect de mișcare cartografică în timpul demonstrației imaginilor pe ecran; Cartografiere virtuală, crearea de modele de simulare a imaginilor geografice, folosind tehnologia computerizată, date de teledetecție și mijloace multimedia.

CARTOGRAMĂ AGROCHIMICĂ, hartă pe care se arată conținutul de substanțe nutritive mobile (humus, fosfor, potasiu, azot, magneziu, microelemente ș.a.) din sol sub forme asimilabile pentru plante sau solurile care necesită o ameliorare chimică (tratare cu var, ghips ș.a.).

CARTOGRAMĂ, hartă ce ilustrează intensitatea medie a unui fenomen pe diferite unități teritoriale; reprezentare grafică pe o hartă a unor mărimi, date statistice etc. repartizate teritorial.

CARTOMETRIE, ramură a cartografiei, care studiază metodele de măsurare pe hartă a suprafeței, lungimii, volumului și a altor caracteristici ale diferitelor obiecte geografice.

CARUL-MARE, Ursa Mare, constelație în emisfera nordică.

CARUL-MIC, Ursa Mică, constelație în emisfera nordică.

CASABLANCA, oraș al Marocului, 3,36 mil. locuitori.

CASÂM, afluent al Cogâlnicului, RM.

CASCADA NIAGARA, Niagara Falls, o cascadă pe râul Niagara, între Canada și SUA.

CASCADA UTIGARD, Utigardsfossen, Ramnefjellsfossen, o cascadă în Norvegia, una dintre cele mai înalte din lume, înălțimea de cădere 800 m.

CASCADA VICTORIA, Victoria Falls, cascadă de pe râul Zambezi, la granița Zambiei și Zimbabwe, este unul dintre cele mai mari în lățime din lume, de 1800 m.

CASCADĂ, cataractă, căderea apei într-un curs de apă, în locul unei curburi ascutite a profilului longitudinal de jos cu formarea unei terase.

CASCADE RANGE, sistem muntos în America de Nord.

CASTANOZIOM, tip de sol de stepă.

CASTILIA NOUĂ, (Castilla la Nueva), regiune istorică în Spania. Include provinciile: Madrid, Guadalajara, Cuenca, Toledo, Ciudad Real.

CASTILIA VECHE, (Castilla la Vieja), regiune istorică în Spania. Include prov.: Cantabria, Palencia, Burgos, La Rioja, Soria, Segovia, Valladolid, Ávila.

CASTILIA, regiune istorică din Spania. Se împarte în Castilia Veche și Castilia Nouă.

CASTRIES, capitală Saint Lucia.

CATALOG ASTRONOMIC, catalog de stele, listă de stele în care se indică poziția pe sfera cerească (coordonatele) și strălucirea (mărimea stelara) lor.

CATALONIA, (Catalunya), regiune istorică în N.-E. Spaniei. Include provincia Barcelona, Tarragona, Girona, Lleida.

CATASTROFE NATURALE, fenomene naturale anormale de natură extraordinară.

CATLABUGA, lac cu apă dulce situat în bazinul cursului inferior al Dunării.

CAUCAZUL MARE, cel mai înalt lanț muntos din masivul Caucaz; Caucazul Mic, sistem montan din Caucaz, în Georgia, Armenia și Azerbaidjan; Caucazul de est, lanț de munți, parte a Caucazului Mare, în Osetia de Nord, Cecenia, Ingușetia, Daghestan, Georgia și Azerbaidjan; Caucazul de vest, partea cea mai joasă și cea mai îngustă a Caucazului Mare, în Rusia și parțial în Georgia.

CĂINAR, afluent al Răutului, RM.

CĂINARI, râu în partea centrală a RM, afluent pe dreapta al Botnei.

CĂLĂRAȘI, oraș, centru județean în România.

CĂLDĂRUȘA, râuleț în partea de nord-vest a RM, afluent pe stânga al râului Cămenca (bazinul Prutului).

CĂLMĂȚUI, afluent al râului Căldărușa, RM.

CĂPLANI, râuleț în sudul RM, afluent pe stânga al râului Hagider.

CĂRBUNE, rocă sedimentară combustibilă de proveniență vegetală.

CÂMPIA AMAZONULUI, (Amazonia), teritoriu în America de Sud.

CÂMPIA ANDALUZIEI, teritoriu în Spania.

CÂMPIA CALIFORNIEI, câmpie în sud-vestul SUA. În E. este delimitată de munții Sierra Nevada, în V. de munții Coastei.

CÂMPIA DIN TRACIA RĂSĂRITEANĂ, Tracia de est, în estul peninsulei Balcanice, în bazinul din partea inferioară a râului Marița, în Bulgaria, Turcia și Grecia.

CÂMPIA DUNĂRII DE JOS, șes ce se întinde de-a lungul râului Dunărea în România și Bulgaria.

CÂMPIA EUROPEI DE EST, Câmpia Rusă, una dintre cele mai mari câmpii de pe globul pământesc, situată în estul Europei, între fluviul Vistula la V. și munții Ural la E., Marea Albă, Marea Barents la N. și munții Caucaz, Marea Azov și Marea Neagră la S.

CÂMPIA GERMANO-POLONEZĂ, câmpie în Europa de vest.

CÂMPIA INDO-GANGETICĂ, câmpie în sudul Asiei, în India, Pakistan și Bangladesh.

CÂMPIA MARE, (Great Plains), platou premontan, care înconjoară la est Cordilierii Americii de Nord (pe teritoriul SUA și Canadei).

CÂMPIA MOLDOVEI DE NORD, câmpie situată în nordul RM, între Prut, Nistru, podișul Hotinului și Codri.

CÂMPIA MOLDOVEI DE SUD, câmpie situată în sudul RM, între Prut, Nistru, Codri și șesul Mării Negre.

CÂMPIA PADULUI, în nordul Italiei, între munții Alpi, Apenini și Marea Adriatică, în bazinul fluviului Pad.

CÂMPIA PRUTULUI DE MIJLOC, câmpie în Republica Moldova.

CÂMPIA PRUTULUI INFERIOR, câmpie în Republica Moldova.

CÂMPIA RUSĂ, câmpie în Europa de est.

CÂMPIA SIBERIEI DE VEST, una dintre cele mai mari câmpii de pe globul pământesc.

CÂMPIA TESALICĂ, câmpie în Grecia, în S. peninsulei Balcanice.

CÂMPIA TURANICĂ, câmpie în Asia, Kazahstan, Uzbekistan și Turkmenistan.

CÂMPIA ZEIA-BUREIA, câmpie în regiunea Amur, Rusia, situată între regiunea premontană a munților Turaia și râurile Amur și Zeia.

CÂMPIE ÎN STRATURI, șes, zonă vastă relativ plată a suprafeței terestre, fundulului oceanelor și mărilor cu pante blânde (mai puțin de 5°); unul dintre cele mai importante complexe de relief de teren.

CÂMPIE, zonă vastă relativ plată a suprafeței terestre, a fundului oceanelor și mărilor cu pante blânde (mai puțin de 5°), forme moi și nesemnificative de fluctuații de înălțime; unul dintre cele mai importante complexe de relief de teren terestru.

CÂMPII ÎNALTE, șesuri fără păduri, bine drenate, ușor ondulate în sudul zonei de taiga și în zonele pădurilor mixte și de foioase din Câmpia est-europeană.

CÂMPIILE CENTRALE, Câmpiile Centrale Nord-Americane, câmpii în partea interioară a Americii de Nord (în SUA și Canada).

CÂMPIILE MARI, podiș subalpin în SUA și Canada, se întinde de la sud-est la nord-vest (de la 29° latitudine nordică la 62° longitudine vestică) în lungime 3 600 km și în lățime 500-800 km.

CÂMPURI, forme de suprafață de relief carstic sub formă de vaste bazine închise, de obicei, cu pante abrupte și fundul plat.

CEAȚĂ, acumulare de picături mici de apă sau cristale de gheață, eventual ambele, în stratul de suprafață al atmosferei, ceea ce reduce vizibilitatea orizontală de la 1 km la câțiva metri.

CECENIA, în Europa, subiect al Fegerației Ruse.

CEHI, nație, populația de bază a Republicii Cehia.

CEHIA, Republica Cehă, stat în Europa Centrală. Capitala: Praga. 28 octombrie 1918 (proclamarea independenței).

CEYLON, insulă din Oceanul Indian. Din 1972 redenumită Sri Lanka.

CELESTINĂ, mineral ce conține stronțiu.

CELEABINSK, oraș în Asia, centrul administrativ al regiunii omonime din Rusia, are 1192 mii locuitori.

CHENGDU, oraș în China, centru administrativ al provinciei Sichuan, 16,33 mil. locuitori.

CENOMANIAN, etajul (veacul inferior al cretacului superior evidențiat de geologul francez A. d'Orbigny (1852). Se subdivide în două subetaje: inferior cu fauna caracteristică de belemnii și cel superior, cu amoniți.

CENTRAFRICANĂ, REPUBLICA ~, stat în Africa Ecuatorială. Capitală: Bangui. Formă de stat: republică prezidențială. 1 decembrie 1958 (aniversarea proclamării republicii autonome).

CENTRE ATMOSFERICE, zone atmosferice extinse, predominant cu presiune înaltă sau joasă, cu izvoare închise (ciclone sau anticlone).

CENTRU INDUSTRIAL, așezare (de obicei un oraș), în care industria (ca parte a uneia sau mai multor industrii, adesea interconectate tehnologic) sunt temelia formatoare a localității; de obicei servește și ca centru de organizare a teritoriului înconjurător (administrare, transport și logistică, comerț, cercetare, educație etc.).

CENTURA DE PIATRĂ, un lanț muntos în nordul munților Ural, în regiunea Sverdlovsk, Republica Komi, teritoriul regiunii Perm și districtul Hantî-Mansi; unul dintre numele munților Ural (împreună cu numele centurii Pământului și a centurii de piatră), comun până în secolul al XVIII-lea.

CENTURĂ GLACIAL-NIVALĂ, centura glacial nivometeorologică, centură de zăpadă veșnică și ghețari, cea mai ridicată din munți și din regiunile polare, de obicei deasupra liniei de zăpadă, cu temperaturi negative ale aerului pe tot parcursul anului.

CENTURĂ NIVALĂ, situată în regiunea zăpezilor veșnice și a ghețarilor, cea mai înaltă centură naturală de mare altitudine din munți, precum și în regiunile polare și subpolare, cu un climat nival.

CENTURĂ SUBANTARCTICĂ, zonă geografică în emisfera de sud între zona temperată la nord și centura Antarctică la sud, între paralelele 58-60° și 65-67° latitudine sudică.

CENTURĂ SUBARCTICĂ, zonă geografică în emisfera de nord între Centura Arctică la nord și zona temperată la sud, între paralelele 60-65° și 67-73° latitudine nordică.

CENTURĂ SUBECUATORIALĂ, zonă geografică naturală situată între centurile ecuatoriale și tropicale ale emisferelor nordice sau sudice.

CENTURĂ SUBTROPICALĂ, subtropice, arie geografică naturală, situate între zonele tropicale și cele temperate ale emisferelor de nord și de sud, aproximativ între 30°-40° latitudine nordică și 30°-40° latitudine sudică.

CER, boltă cerească.

CERKASI, oraș și regiune în Ucraina.

CERCURI POLARE, linii convenționale pe suprafața Pământului, paralele geografice distanțate de ecuator la 66° 33' și în emisfera de nord până la Polul Nord, iar în emisfera de sud, până la Polul Sud.

CEREȘNOVĂȚ, afluent al Nistrului.

CERNĂUȚI, oraș și regiune în Ucraina.

CERNIGOV, oraș și regiune în Ucraina.

CEUTA, teritoriu dependent cu statut special în Maroc.

HALKIDIKI, peninsulă în N.-E. Greciei.

CHAMPAGNE, provincie istorică în N.-E. Franței.

CHAMPAGNE-ARDENNE, regiune în Franța.

CHANGCHUN, oraș în China, 7,675 mil. locuitori.

CHANG JIANG, Yangtze, râu în China, cel mai lung din Eurasia; unul dintre cele mai mari râuri din lume, inferior după debitul de apă doar față de râul Amazon, Congo și Orinoco.

CHANGSHA, oraș în China, 8,155 mil. locuitori.

CHEI, strâmtoare; loc amenajat pentru staționarea vapoarelor.

CHENGDU, oraș China, 16,33 mil. locuitori.

CHICAGO, oraș în SUA, statul Illinois.

CHICIURĂ, promoroacă, strat de cristale de gheață poroasă ce se formează iarna pe ramurile arborilor, pe conductoarele electrice aeriene ș.a.

CHIHLMIMBAR, rășină fosilă solidificată, cel mai des, de culoare aurie.

CHILIA, oraș situat pe malul stâng al brațului Chilia (delta Dunării), la 40 cm de Marea Neagră, Ucraina.

CHIMERICĂ, OROGENEZA ~, (după denumirea tribului antic chimerieni, care a populat regiunea din nordul Mării Negre), cutare a scoarței Pământului, care a avut loc în decursul jurasicului, începând în triasicul superior și sfârșindu-se la începutul cretacului.

CHINA, Republica Populară Chineză, stat în Asia de Est. Capitală: Beijing. 1 octombrie 1949 (aniversarea proclamării republicii populare).

CHINEZI, nație, populația de bază a Chinei. Chinezii locuiesc și în Thailanda, Malaysia, Indonezia, Vietnam, Myanmar, insulele Filipine, SUA, Canada, Australia ș.a.

CHIOS, insulă în Marea Egee, Grecia.

CHIRSOVA-MARE, râuleț în partea de sud a RM, afluent pe dreapta al râul Ialpuș.

CHIȘINĂU, capitala RM, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

CHITTAGONG, oraș în Bangladesh, 8,4 mil. locuitori.

CHIUA, afluent al Răutului, RM.

CHONGQING, oraș în China, 31,02 mil. locuitori.

CIAD, lac în Africa, situat pe teritoriul statelor Niger, Nigeria și Ciad.

CICLADE, (gr. Kykládes), arhipelag în Marea Egee, în componența teritorială a Greciei.

CICLON, (din gr. Kyklos – cerc), minimum baric, regiune în atmosferă cu presiunea scăzută (minimă în centrul ei), cu circulația aerului în vârtej, având direcția în emisfera sudică în sensul acelor de ceasornic, iar în emisfera nordică, inversă, regiune a sistemului baric în care presiunea scade de la periferie spre centru, iar masele de aer au o mișcare convergentă pe orizontală și ascendentă pe verticală.

CICLOANELE TROPICE, uraganele tropicale, vârtejurile atmosferice de intensitate considerabilă și diametrul relativ mic, de obicei nu mai mari de 300-400 km, care apar peste oceane în latitudinile tropice.

CICLU GEOGRAFIC, ciclul de eroziune, schimbul succesiv al etapelor de dezvoltare a reliefului scoarței Pământului.

CICLU SAROS, în astronomie, o perioadă de timp egală cu 6 585,32 de zile.

CHIMBORAZO, vulcan stins din munții Anzi (pe versantul estic al Cordilierelor de Vest).

CINABRU, mineral, sulfură naturală de mercur HgS. Conține 86,2% Hg. Cristalizează în sistemul trigonal, formând agregate granulare sau pulverulente și impregnații, mai rar cristale romboedrice.

CIORIȚA, afluent al râului Cahul, RM.

CIORNA, râu în RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

CIRC, depresiune circulară formată prin acțiunea de eroziune a unui ghețar, de obicei în regiunile muntoase înalte; Circ glaciatic.

CIRCUITUL APEI, proces constant de circulație a apei în învelișul geografic al Pământului, inclusiv transformările sale continue de fază: vapori de apă de la suprafața Pământului la aer, și din nou de la aer la suprafața lui.

CIRCUITUL DE SUBSTANȚE PE PĂMÂNT, șir de procese repetate de transformare și mișcare a substanțelor în natură, având o scară diferită și o natură ciclică mai mult sau mai puțin pronunțată.

CIRCULAȚIA ALIZEELOR, element al circulației generale a atmosferei, este formată pe suprafața oceanică în latitudinile tropicale și ecuatoriale din curenți de aer extrem de stabili.

CIRCULAȚIA APEI OCEANULUI MONDIAL, sistem unic de mișcare continuă a apei Oceanului Mondial.

CIRCULAȚIA GENERALĂ A ATMOSFEREI, sistem unic de mișcare continuă a oceanului atmosferic; Circulare zonală a atmosferei.

CIRCULAȚIE MUSONICĂ, curenți de aer sezonieri destul de stabili în atmosfera latitudinilor tropicale și temperate, element al circulației generale a atmosferei.

CITA, oraș în Asia, centrul administrativ al regiunii omonime din Rusia, are 1192 mii locuitori.

CIUDAD DE GUATEMALA, capitala Guatemalei.

CIUDAD DE MÉXICO, oraș, capitala Mexicului, situat în partea de sud a podișului mexican.

CIUDAD JUÁREZ, oraș în Mexic, 1,321 mil. locuitori.

CIUHUR, râu în nordul RM, afluent pe stânga al Prutului.

CIUHUREȚ, râu ce se varsă în lacul Costești-Stânca, granița RM și România.

CIUKOTKA, peninsulă în nord-estul Asiei, în regiunea Magadan, Rusia cuprinsă între Marea Ciukotsk și golful Anadîr al Mării Bering.

CIULUCUL-DE-MIJLOC, râu în RM, afluent pe stânga al Ciulucului-Mic (bazinul Răutului).

CIULUCUL-MARE, râu în RM.

CIULUCUL-MIC, râu în RM, afluent pe dreapta al Răutului.

CURAÇAO, insulă în Marea Caraibelor, situată lângă țărmul Venezuelei. Posesiune olandeză.

CIUVAȘIA, stat federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

CLASIFICAREA GEOCHIMICĂ A ELEMENTELOR, divizarea elementelor chimice pe grupe în conformitate cu modelele de participare a lor la procesele geologice.

CLASIFICAREA INTERNAȚIONALĂ A NORILOR, sistem acceptat în meteorologie, pentru împărțirea norilor în funcție de caracteristicile aspectului și structura lui interioară.

CLASIFICAREA SOLURILOR, sistem de indicatori privind proprietățile fizice, chimice și biologice ale solurilor.

CLEPSIDRĂ, instrument antic pentru măsurarea timpului, alcătuit din două rezervoare comunicante.

CLIMA ARIDĂ, clima semiaridă, tipuri de climă în zonele de stepă temperate și subtropicale din emisfera nordică și sudică.

CLIMA LOCALĂ, climatul zonelor relativ mici, destul de omogen în condiții naturale, care poate fi caracterizat satisfăcător prin datele uneia sau câtorva stații meteorologice.

CLIMA MEDITERANEANĂ, tip de climă subtropicală moderat cu veri calde, uscate și ierni blânde, răcoroase și ploioase.

CLIMA NIVALĂ, climat glaciari-nival în care există precipitații solide mai multe decât are timpul să le topească și să le evapore, ceea ce duce la formarea ghețarilor și conservarea câmpurilor de zăpadă.

CLIMA SUBTROPICALĂ, clima latitudinilor subtropicale cu o schimbare accentuată sezonieră a condițiilor de circulație atmosferică și a maselor de aer predominante contrastante pe teritoriu.

CLIMA TROPICALĂ, clima între 20° și 30° latitudine de ambele părți ale ecuatorului, care se formează în zone tropicale ale globului pe tot parcursul anului sub influența maselor de aer de înaltă presiune, vânturilor oceanice și depresiunilor termice de origine continentală.

CLIMAT OCEANIC, climat maritim, tip de climă care se formează sub influența dominantă a atmosferei oceanice.

CLIMAT SOLAR, climat calculat teoretic, care este determinat de distribuția radiațiilor solare care intră pe o suprafață orizontală la limita exterioară a atmosferei Pământului.

CLIMATOLOGIE, știință despre climă care studiază clima de pe glob și importanța ei pentru viața organică; Bioclimatologie.

CLIMĂ, regim multianual al radiației solare, temperaturii aerului și solului, al umidității și vânturilor, caracteristic pentru o regiune dată.

CLIMĂ ALPINĂ, Climă montană, regim multianual al radiației solare, temperaturii aerului și solului, umidității și vânturilor, caracteristic pentru zona alpină.

CLIMĂ BOREALĂ, climă în zona temperată, cu anotimpuri bine definite, ierni cu zăpadă și veri relativ calde.

CLIMĂ CONTINENTALĂ, tip de climă format sub impactul predominant asupra atmosferei a maselor mari de aer de origine continentală pe tot parcursul anului.

CLIMĂ MARITIMĂ, climă de mare, climă oceanică, tip de climă care se formează sub influența dominantă a atmosferei în spațiile oceanice sau marine.

CLIMĂ MUSONICĂ, tip de climă caracteristică regiunilor Pământului în care domină circulația musonică în atmosferă.

CLIMĂ POLARĂ, climatul regiunilor polare, cu temperaturi care vara depășesc rar temperatura 0°C și cu o cantitate mică de precipitații mai puțin de 200 mm pe an.

CLIMĂ SEMIARIDĂ, tip de climă aridă, specifică în zonele de stepă ale zonelor temperate și subtropicale din emisferele nordică și sudică.

CLIMĂ TEMPERATĂ, clima zonelor temperate, regim multianual al radiației solare, temperaturii aerului și solului, al umidității și vânturilor, caracteristic pentru această zonă.

CLIMĂ UMEDĂ, climatul zonelor cu umiditate excesivă, în care cantitatea de căldură solară primită nu este suficientă pentru a evapora umiditatea care intră sub formă de precipitații.

CLIMĂUȚA, Cușmirca, râuleț în partea de nord-est a RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

CLIPPERTON, teritoriu dependent cu statut special și atol de corali nelocuit în Oceanul Pacific.

CLUJ-NAPOCA, oraș, centru județean în România, situat în centrul Transilvaniei. Nod de comunicații.

CLUSTERI DE GALAXII, în astronomie, roi de galaxii.

COASTA „PRAVDA”, coasta de est a Antarcticii între 88° și 100° latitudine vestică, scaldată de Marea Davis. Este marginea gheții continentale.

COASTA PRINCIPESII MARTHA, parte a coastei a Țării Regina Modelor din Antarctica, între 20° longitudine vestică și 5° longitudine estică.

COASTĂ, element al unei forme pozitive sau negative de relief, așezat înclinat față de orizont; fâșie de uscat, prin care o insulă sau un continent vine în contact cu marea (oceanul), care desparte litoralul și un rezervor (ocean, mare, lac, lac de acumulare) sau curs de apă; Mal, țărm; Coasta mării, malul râului.

CODRI, regiune fizico-geografică, situată în partea centrală a RM. Una dintre cele mai pitorești și mai bogate regiuni din Moldova. Este vestită din cele mai vechi timpuri prin viile, livezile și pădurile sale.

COGÂLNIC, râu în sudul RM se varsă în lacul Sasâc; râuleț în partea centrală a RM, afluent pe stânga al Răutului.

COLCHIDA, (gr. Kolchis), denumirea veche a teritoriul situat de-a lungul țărmului sud-estic și estic al Mării Negre. În sec. al VI-lea î.e.n. în Colchida au apărut colonii grecești, întemeierea cărora este oglindită în legenda argonauților.

COLINE, tip de relief de coastă, cu dealuri falnice, clar definite, separate de bazine sau văi cu fund plat mai mult sau mai puțin largi. Altitudine maximă 250 m.

COLINELE TIGHECIULUI, landsaft pitoresc în stânga Prutului, la sudul Republicii Molodova.

COLMATARE, proces hidrologic, de depunere a aluviunilor.

COLNIC, deal alungit, cu vârful plat sau ușor convex și pante blânde, fără picior distinct, cu o înălțime de la câteva zeci de metri până la 200 m.

COLOMBO, capitala statului Sri Lanka.

COLON, ARCHIPIÉLAGO DE ~, Insulele Galápagos, grup de insule în Oceanul Pacific.

COLORADO, fluviu în SUA și Mexic; platou în Cordilierii Americii de Nord, în partea de S.-V. a SUA.

COLUMBIA BRITANICĂ, provincie în Canada.

COLUMBIA, fluviu în vestul Americii de Nord, în Canada și SUA, are 2000 km.

COMAROVCA-MARE, râuleț în partea de sud-est a RM, afluent pe stânga Nistrului.

COMETA HALLEY, cometă strălucitoare, care se rotește în jurul Soarelui cu o perioadă de 75-76 ani.

COMETĂ, corp ceresc din sistemul solar, observat sub formă de pată nebuloasă (deseori cu coadă), care se deplasează față de stele.

COMISIA DUNĂREANĂ, Danube Commission, organizație internațională de reglementare a transportului maritim pe râul Dunărea, creată la 11 mai 1948.

COMORE, Uniunea Comorelor, stat insular, în V Oceanului Indian, Capitală: Moroni. 6 iulie 1975 (aniversarea proclamării independenței).

COMPLEX TERITORIAL DE PRODUCȚIE, combinație interdependentă economică de întreprinderi dintr-o singură industrie într-o localitate sau întreaga zonă în care se realizează un anumit nivel economic, datorat selecției planificate a întreprinderilor în conformitate cu condițiile naturale și economice, transport și amplasarea economico-geografică a teritoriului.

COMPLEXUL GLACIAR, în glaciologie, o singură formație glaciară, formată din ghețari cu morfologie diferită; în geomorfologie, o combinație de forme de relief localizate în mod regulat și depozite glaciare formate în capătul ghețarului.

COMUNĂ, subdiviziune administrativă, care include cel puțin două localități vecine.

COMUNICARE CARTOGRAFICĂ, transfer de informații cartografice de la creatorul hărții către utilizator, în care harta în sine este considerată canal de comunicare, mijloc de transmitere a informațiilor.

COMUNITATEA AFRICANĂ DE EST, organizație interguvernamentală a statelor din estul Africii.

COMUNITATEA INSULELOR MARIANE DE NORD, state din Oceanul Pacific asociate în mod liber, zonă neîncorporată a SUA.

COMUNITATEA INSULELOR, arhipelag în Polinezia; posesia Franței, ca parte din Polinezia franceză, în Oceanul Pacific.

CONAKRY, oraș în Africa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Guineea, are 1,857 mil. locuitori.

CONCREȚIUNE, corp solid format prin depunerea rocilor sedimentare.

CONDIȚII NATURALE, set de factori naturali sau proprietăți ale mediului geografic care afectează în mod semnificativ viața umană, locația de producție, distribuția populației, dezvoltarea agricolă, recrearea etc.

CONFIGURAȚIE ASTRONOMICĂ, ansamblu de relații dintre corpurile cerești.

CONGELARE, în geocriologie, ieșire treptată la suprafață a bolovanilor și pietricelelor situate în sol sezonier înghețat ca urmare a unor procese criogenice.

CONGLOMERAT, rocă sedimentară.

CONGO, cel mai lung fluviu în Africa Ecuatorială, are 4 700 km.

CONGO, REPUBLICA DEMOCRATICĂ ~, stat în partea centrală a Africii. Capitală: Kinshasa, 30 iunie 1960 (aniversarea proclamării independenței).

CONIACIAN, etajul al treilea (de jos) al cretacicului superior. În RM, depozite coniaciene, constituite, în special, din cretă, au fost descoperite în r-nele Comrat și Cimișlia (satele Avdarma și Carabetovca).

CONJUNCȚIE, poziție a unei planete pe sfera cerească, în care longitudinea ei ecliptică este egală cu cea a centrului Soarelui.

CONSERVAREA SOLULUI, ansamblu măsuri agrotehnice menite cel puțin să păstreze gradul de fertilitate.

CONSTANȚA, oraș și port la Marea Neagră, centru județean în România.

CONTINENT, fiecare dintre cele mai mari masive de uscat, înconjurată total sau aproape total de oceane și mări, masă a scoarței terestre, a cărei suprafață se află mai sus de nivelul Oceanului Mondial, iar marginile periferice sunt scufundate sub nivelul oceanului. În epoca geologică actuală există 7 continente: Europa, America de Nord, America de Sud, Africa, Australia, Asia și Antarctica.

CONTRACURRENT, în Oceanul Mondial, un curent de aer compensator îndreptat împotriva vânturilor predominante într-o zonă dată sau împotriva mișcării principalelor curenți stabili.

CONTRAFORT, creșterea nivelului apei într-un curs de apă, ca urmare a obstrucției sau restricției canalului, în timpul construcției de structuri artificiale sau formarea de obstacole naturale.

CONURBAȚIE, aglomerație urbană formată dintr-un oraș cu rol de centru, spre care gravitează, din punct de vedere economic, administrativ și cultural, o serie de orașe învecinate mai mici.

CONVECȚIE, mișcarea aerului în atmosferă sau a apei în ocean pe verticală în ambele sensuri.

COORDONATE ASTRONOMICE, numere cu ajutorul cărora se determină poziția astrilor și punctelor pe sfera cerească.

COORDONATE GEOGRAFICE, Latitudine și Longitudine, valori care determină poziția unui punct pe suprafața Pământului: latitudinea φ și longitudinea λ .

COPĂCEANCA, râuleț în partea de N.-V. a RM, afluent pe dreapta al Răutului.

COPCEAC, râșor în partea de sud a RM, afluent pe stânga al râului Sărata.

COPENHAGA, (Kobenhavn – portul negustorilor), oraș în capitala Danemarcei, centru industrial și comercial.

COPROLIT, fosfat de calciu fosil, folosit ca îngrășământ.

CORAZIUNE, impact mecanic asupra rocilor sfărâmate (pietricele, bolovani, nisip), mișcate de apă, gheață, vânt sau făcând mișcări descendente datorită gravitației.

CORDIERIT, mineral ce conține silicat de magneziu și aluminiu.

CORDILIERA CENTRALĂ, sistem muntos de altitudine medie al podișului Meseta (peninsula Iberică).

CORDILIERII AMERICII DE NORD, sistem de munți, platouri și podișuri, situat în partea vestică a Americii de Nord. Se întind de la peninsula Alasca până la istmul Panama pe cca 6 000 km.

CORDILIERII AMERICII DE SUD, Cordilierii Occidentali, în America de sud, lanț montan în Columbia, Ecuador, Peru, Bolivia și Chile. Lungime: 4 mii km.

CÓRDOBA, oraș în Argentina, 1,4 mil. locuitori.

CORDON LITORAL, limbă de nisip.

CÓRDOBA, oraș în sudul Spaniei (Andaluzia) pe fluviul Guadalquivir. Centru administrativ al provinciei Córdoba. Port fluvial și nod feroviar.

COREENI, populația de bază a celor 2 state coreene. Locuiesc și în Rusia, China, Japonia, SUA ș.a.

CORINDON, oxid de aluminiu, mineral sub formă de cristale.

CORINT, canal care unește Marea Egee cu Marea Ionică, golf în Marea Ionică, istm în Grecia.

COROANA AUSTRALĂ, constelație din emisfera sudică a cerului. În Europa se observă numai vara în regiuni sudice.

COROANA BOREALĂ, constelație din emisfera nordică a cerului. În latitudinile medii ale Europei se observă tot anul.

COROANĂ SOLARĂ, partea exterioară a atmosferei solare, compusă din gaze ionizate, electroni liberi și pulbere. Poate fi observată în timpul eclipselor totale de Soare.

COROZIUNE, proces fizico-chimic de eroziune, prin dizolvare, a unor roci, provocat de acțiunea apelor, a vântului, a ghețarilor etc.

CORP CERESC, planete, comete, asteroizi, stele și alte obiecte cosmice naturale, cercetate în astronomie.

COSIM, râuleț în partea de sud a RM, afluent pe stânga al râului Cogâlnic.

COSMOS, universul interplanetar; Cosmonautică, cosmonaut, cosmodrom.

COTĂ, (din lat. Quotus – în ce număr), înălțimea unui punct față de nivelul mării (cotă absolută) sau față de un nivel convențional (cotă relativă). Cotele situate sub nivelul de referință se notează cu semnul minus; număr care indică pe un desen dimensiunile unui obiect sau ale unei construcții; Cota apelor, nivelul apei unui râu.

COTOPAXI, vulcan activ în Anzi (America de Sud), unul dintre cei mai înalți vulcani activi din lume, localizare: Ecuador.

CRACOVIA, oraș în Polonia.

CRÂNG, pădurice alcătuită, de obicei, din arbori tineri, de specii forestiere foioase cu creștere rapidă (mesteacăn, plop, salcâm ș.a.).

CREASTA MONTANĂ NORD-ATLANTICĂ, lanț subacvatic în Oceanul Atlantic.

CREASTA RIVERANĂ, în Rusia, pe teritoriul Habarovsk. Se întinde pe 650 km de-a lungul coastei nord-vestice a Mării Ohotsk.

CREASTA SUBACVATICĂ MOZAMBIC, lanț subacvatic în Oceanul Indian.

CREASTA VEST-INDIANĂ, lanț muntos submarin în Oceanul Indian.

CREASTĂ, linia de intersecție a versanților opuși ai unui lanț de munți sau ai unui masiv muntos.

CRESTE OCEANICE, creste subacvatice, structuri montane de pe fundul oceanelor și mărilor.

CREEK, curs de apă temporar în deșerturile sărate din Australia și din America de Sud.

CREEP, deplasare lentă a particulelor care alcătuiesc depozitele diluviale către partea inferioară a unui versant.

CREMENE, mineral dur, material de construcție.

CRETA, insulă greacă în Marea Mediterană.

CRETACIC, perioadă a erei mezozoice.

CRIMEEA, peninsulă în Ucraina în sud-estul Europei. La V. și S. este scăldată de Marea Neagră, la E. – de Marea Azov, iar la N. se unește cu continentul prin istmul Perekop; sistem muntos în S. Crimeei; republică autonomă, Ucraina.

CRIOLOGIE, știință care studiază temperaturile joase.

CRIOPEDOGENEZĂ, știință care studiază procesele de formare a solurilor la temperaturi joase.

CRIOFERĂ, înveliș al suprafeței terestre situat în zona de interferență a atmosferei, hidrosferei și litosferei, prin prezența gheții.

CRISOBERIL, mineral folosit ca piatră semiprețioasă.

CRIVĂȚ, vânt puternic de la est sau nord-est, care suflă în timpul iernii.

CRONOGRAF, aparat de precizie, care înregistrează în mod automat momente de timp; în Evul Mediu, scriere care cuprinde o sinteză a istoriei universale și care este întocmită pe baza unor izvoare istorice, legende biblice și populare.

CROV, găvan, padină, farfurioară de stepă, formă negativă de relief, plată, rotundă sau alungită, cu adâncimea de câțiva metri și lungimea de la câteva zeci până la câteva sute de metri.

CRUCEA NORDULUI, constelație.

CRUCEA SUDULUI, constelație.

CRUSTĂ DE GHEAȚĂ, pojghiță de zăpadă sau gheață de pe suprafața stratului de zăpadă.

CUARȚ, mineral ce conține siliciu.

CUARȚIT, rocă metamorfică.

CUATERNAR, antropogen, ultimul sistem al grupului cainozoic și ultima (cea mai nouă) perioadă din istoria geologică a Pământului.

CUBANEZI, națiune, populația de bază a Cubei, s-au format prin amestecul coloniștilor spanioli cu sclavii negri, aduși din Africa (sec. al XVI–XIX-lea).

CUBOLTA, afluent al Răutului.

CUCIURGAN, râu în partea de sud-est a RM, afluent pe stânga al Nistrului.

CUESTĂ, formă de relief ca un povârniș, apărută într-o regiune în care straturile cu roci dure alternează cu cele moi, datorită eroziunii apelor curgătoare și retragerii treptate a versanților.

CULA, râu în partea centrală a RM, afluent pe dreapta al Răutului.

CULIȘOARA, afluent al râului Cula, RM.

CULME, creste de gheață înguste și alungite liniar, de origine din apă glaciară.

CULN, râuleț în partea de est a RM, afluent pe stânga al râului Trostineț (bazinul Nistrului).

CULOAR DEPRESIONAR, formațiune geologică, care desparte două dealuri sau două creste montane.

CUMBERLAND, podiș în SUA.

CUMPĂNA APELOR, o linie care împarte bazinele adiacente (bazinele hidrografice) ale râurilor, rezervoarelor sau acumulărilor de ape subterane.

CUMPĂNA GHETEI, margine pe platforma de gheață care separă părțile sale, ale cărei blocuri de gheață se deplasează în direcții opuse sau foarte diferite.

CUNUNĂ, lanț de munți așezați în formă de cerc.

CURBĂ DE NIVEL, linia care unește mai multe puncte cu aceeași altitudine, aflate pe o pantă.

CURENT SPITSBERGEN, curent de suprafață cald și sărat în coasta de vest a arhipelagului Svalbard, este o continuare a curentului norvegian Gulf Stream (Curentul Golfului).

CURENTUL CIRCUMPOLAR ANTARCTIC, vânturi de vest, curenți de suprafață în emisfera de sud; îndreptându-se de la vest la est pe o lungime până la 30 mii km cu o lățime de 1 000 km.

CURENTUL CROMWELL, curent subteran care curge spre est, în Oceanul Pacific.

CURENTUL GROENLANDEI, curent oceanic rece de suprafață al Oceanului Arctic, urmează de la nord la sud de-a lungul coaste estice a Groenlandei.

CURENTUL JAPONEZ KUROSHIO, mișcare permanentă de apă de suprafață în Oceanul Pacific.

CURENTUL LABRADOR, curs rece de apă de suprafață al Atlanticului, care pornește în Arctica, de-a lungul coastelor Groenlandei și Peninsulei Labrador spre sud.

CURENTUL LOMONOSOV, mișcare subacvatică ecuatorială în Oceanul Atlantic spre est.

CURENTUL MADAGASCAR, mișcare de apă caldă la suprafața Oceanului Indian, ia naștere lângă malurile de sud și de est ale insulei Madagascar.

CURENTUL NORDKAPP, curent de suprafață cald al Oceanului Arctic, scaldă coasta Scandinaviei.

CURENTUL NORVEGIAN, curent de suprafață cald al Oceanului Arctic, ramură a Curentului Atlantic de Nord.

CURENTUL PERUANIAN, Curentul Humboldt, mișcare de suprafață de apă rece în partea de sud-est a Pacificului.

CURENTUL SOMALIAN, curent marin de apă de suprafață în coasta peninsulei Somali, în Oceanul Indian.

CURENTUL TAREEV, curent subacvatic ecuatorial al Oceanului Indian, este îndreptat spre est de-a lungul Ecuatorului, trece la o adâncime de 100-125 m.

CURENTUL VÂNTURILOR DE VEST, curent marin în emisfera sudică, condiționat de acțiunea vânturilor de vest circumpolare antarctice de suprafață, îndreptându-se de la vest la est între 40° și 50° L.S.

CURENTUL VEST-AUSTRALIAN, curent de suprafață rece în Oceanul Indian, ramură a curentului circumpolar antarctic.

CURENTUL GROENLANDEI DE VEST, curent cald de suprafață în mările Labrador și Baffin, în Oceanul Atlantic.

CURENTUL VESTIC SPITSBERGEN, în Oceanul Arctic, curent cald de suprafață în regiunea arhipelagului Svalbard, este o continuare a curentului cald norvegian.

CURENȚI DE DERIVĂ, curenți care iau naștere în straturile de suprafață (100-200 m grosime) ale apelor din mări și oceane sub acțiunea vânturilor de lungă durată.

CURENȚI DE SCURGERE, curenți din oceane și mări, care încearcă să depășească tulburările la nivelul lor, cauzate de vânt și de debitul apelor râurilor.

CURENȚI EOLIENI, curenții apelor de suprafață ale oceanelor care apar pe timp de vânt sub acțiunea forței de frecare dintre apă și o masă de aer în mișcare.

CURENȚI MUSONICI, curenții de vânt de suprafață în oceane și mări, cauzați de circulația musonică, se caracterizează prin schimbarea sezonieră a direcției.

CURENȚI OCEANICI, mișcare de translație a maselor de apă din mări și oceane, condiționată de forțe gravitaționale, de frecare ș.a. precum și de repartizarea neuniformă a densității apei; Curenți marini, curenți de suprafață, curenți intermediari, curenți marini calzi, cursuri de fund, curentul mozambic, curentul Atlanticul de

nord, curentul Australiei de vest, curentul Californiei, curentul Canarelor, curentul Kurilelor, curentul Pacificului de nord.

CURENȚI CALZI, curenți de suprafață calzi în latitudinile tropicale ale Oceanului Mondial, direcționați de la est la vest.

CURENȚI TELURICI, curenți tereștri, curenți electrici naturali foarte slabi, ce se formează în scoarța Pământului.

CURENȚII ALIZEELOR, element al circulației generale a atmosferei, format în latitudinile tropicale și ecuatoriale, curenți extrem de stabili din stratul de suprafață al Oceanului Mondial, ce se deplasează de la est la vest.

CURENTUL FLORIDA, curent marin cald care se formează în Golful Mexic, scaldă coastele peninsulei Florida, continuând cu gulfstreamul.

CURITIBA, oraș în Brazilia, 1,752 mil. locuitori.

CUTARE, deranjare a poziției straturilor de roci, în urma căreia se formează cute în scoarța Pământului. Se datorează, în special, mișcărilor tectonice.

CUTĂ, încrețitură a straturilor de roci. Se formează în urma mișcărilor scoarței terestre, cauzate de acțiunea forțelor tectonice, de modificarea volumului rocilor datorită metamorfozării lor, de formarea intruziunilor ș. a. Studiarea cutelor are o importanță mare pentru descifrarea mișcărilor scoarței Pământului și pentru precizarea limitelor unor zăcăminte (de ex. de petrol, gaze, sare gemă).

CUTREMUR, mișcare tectonică orizontală, verticală a scoarței terestre.

D

DACIT, rocă vulcanică cu structură cristalină fină.

DAGHESTAN, subiect al Federației Ruse.

DAKAR, oraș în Africa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Senegal.

DALIAN, oraș în China, 4.48 mil. locuitori.

DALLAS, oraș în sudul SUA (statul Texas), 1,345 mil. locuitori.

DAMARALAND, podiș în Namibia.

DAMASC, oraș în Asia situat la poalele munților Antiliban, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Siria.

DANEMARCA, Regatul Danemarcei, stat în N.-V. Europei. Capitală: Copenhaga. Statul danez este întemeiat cca 900-940. 5 iunie 1953 (Ziua Constituției).

DANIAN, ultimul etaj al cretacului, reprezentat, în special, prin calcare organogene și marne, mai rar prin gresii, nisip și depuneri argilo-nisipoase, caracterizate prin prezența unor anumite specii de echinizi, moluște și foraminifere.

DAR ES SALAAM, oraș în Tanzania, 4,365 mil. locuitori.

DARDANELE, strâmtoare între Europa și Asia, care unește Marea Marmara cu Marea Egee și desparte peninsula Balcanică de Asia Mică.

DATONG, oraș în China, 1,629 mil. locuitori.

DAVAO, oraș în Filipine, 1,640 mil. locuitori.

DEAL, formă de relief pozitivă, rotunjită sau alungită, uneori plată, de obicei cu pante domoale, a cărei înălțime este cuprinsă între 200 și 800 m.

DEALURILE CIULUCURILOR, sistem orografic la sud de stepa Bălților.

DEBIT, volumul unui lichid (apă, petrol ș.a.) sau gaz, care trece într-o unitate de timp prin secțiunea transversală a unui curs de apă, izvor, a unei fântâni, sonde, conducte ș.a.

DEBIT DE APĂ, în râuri, volumul de apă care curge prin secțiunea transversală a fluxului pe unitate de timp; de obicei în m^3/s , pentru fluxuri mici în l/s .

DEBIT FLUVIAL, procesul de scurgere a apei sub forma unui pârâu de-a lungul unei albie fluviale; cantitatea de apă și substanțele conținute în ea, care trece prin secțiunea transversală a albiei râului într-o anumită perioadă de timp.

DEBUȘEU, debitul maxim de apă care poate curge în siguranță pe sub un pod.

DECADĂ, perioadă de zece zile consecutive.

DECODAREA IMAGINILOR, metodă de studiere a imaginilor teritoriilor, zonelor de apă, fenomenelor atmosferice în baza imaginilor aeriene, spațiale și subacvatic, fotografiilor, planurilor fotografice etc.

DEFILEU SUSPENDAT, vale laterală de proveniență fluvială sau glaciară, care se desprinde de bordura estuarului până la fundul unei văi mai mari (principale) de mai jos.

DEFILEU, denumirea depresiunilor intermontane, a cheilor, albiilor adânci ale râurilor, văilor care nu au cursuri de apă sau cu fluxuri temporare.

DEFILEUL CIUNTU, defileu al râului Lopatnic (bazinul Prutului), situat în raionul Briceni, RM. Monument al naturii.

DEFLAȚIE, proces de răspândire prin intermediul vântului a materialului rezultat în urma eroziunii, eroziune eoliană.

DEHUMIFICARE, proces geologic de diminuare a conținutului de humus din sol.

DEIMOS, unul dintre cei doi sateliți ai planetei Marte.

DELACĂU, landsaft natural, situat pe malul drept al Nistrului, la 1 km nord-vest de satul Delacău, r-nul Anenii Noi. Cuprinde povârnișul prăpăstios dintre lunca Nistrului și un vechi platou sarmațian.

DELAP-ULIGA-DJARRIT, capitala statului Insulele Marshall.

DELHI, oraș, capitala Republicii India.

DELIA, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului. Izvorăște în partea de nord-vest a Codrilor, la cota 160 m, lângă s. Teșcurenii (r-nul Ungheni).

DELTA, zonă aluvionară, triunghiulară, între brațele unui fluviu la vărsarea în mare, tip de câmpie în zona de vărsare a unor râuri în lacuri, mări sau oceane.

DEMOGEOGRAFIE, știință despre geografia populației.

DENSITATEA POPULAȚIEI, gradul de populație dintr-un anumit teritoriu, numărul de populație permanentă pe unitate de suprafață a teritoriului, cu excepția bazinelor interne de apă.

DENUȚIE, proces complex de nivelare a scoarței terestre, sub acțiunea agenților geografici externi, prin dezagregarea materialelor rezultate și acumularea lor ulterioară în regiuni mai joase. Forme de relief denudate.

DEPRESIUNE, (din lat. depressio – adâncitură), formă de relief negativ și/sau zonă tectonică afundată în raport cu terenurile din jur, întotdeauna regiuni mai de formă concavă, înalte; Depresiune barică, ciclon, vârtej de aer în care presiunea aerului este mai mică decât în regiunile vecine și care aduce timp nefavorabil în locurile pe unde trece; în geomorfologie, o coborâre închisă sau semiînchisă a suprafeței pământului; în tectonică, structuri negative terasate ale scoarței terestre; (ec.) fază a ciclului economic, ce urmează imediat după faza crizei economice de supraproducție; (med.) stare caracterizată prin tulburări emoționale, frânarea vorbirii și mișcărilor, dispoziție proastă.

DEPRESIUNE ALUNGITĂ, denumirea generală pentru adâncime (de la câteva zeci de cm la câțiva m) în depresiuni alungite liniar, cu pante line (de la 3° la 10°), care trec fără probleme către fund și cumpăna bazinului hidrografic.

DEPRESIUNE OCEANICĂ, scobire vastă în albia oceanului, delimitată de creste, metereze și dealuri subacvatice, la o adâncime mai mare de 5000 m.

DEPRESIUNE SUBACVATICĂ, teren în adâncime, rotund sau ușor alungit în plan, poate fi închisă sau deschisă într-una sau în două direcții opuse, au origine tectonică, vulcanică, erozivă, glaciară, carstică etc.

DEPRESIUNEA FERGANA, Valea Fergana, depresiune intramontană în Tien-Shan.

DEPRESIUNEA JAPONEZĂ, depresiune în Oceanul Pacific, lângă Japonia.

DEPRESIUNEA JAVA, depresiunea în zona arhipelagului Sondelor.

DEPRESIUNEA MADAGASCAR, depresiune subacvatică din Oceanul Indian, situată la sud-est de insula Madagascar, are o adâncime până la 6400 m.

DEPRESIUNEA MARIANĂ, cea mai adâncă groapă abisală oceanică, în Oceanul Pacific.

DEPRESIUNEA MELANESIANĂ, bazin subacvatic între Insulele Marshall, Gilbert, Tuvalu și Solomon, în Oceanul Pacific.

DEPRESIUNEA NANSEN, fosă în Oceanul Arctic.

DEPRESIUNEA NORD-AMERICANĂ, fosă în Oceanul Atlantic.

DEPRESIUNEA NORD-ESTICĂ, fosă în Oceanul Pacific.

DEPRESIUNEA NORD-VESTICĂ, fosă în Oceanul Pacific.

DEPRESIUNEA PERUVIANĂ, canal oceanic de mare adâncime, în Oceanul Pacific.

DEPRESIUNEA SĂRATEI, regiune naturală la Nord de Podișul Tigheciului.

DEPRESIUNEA SCAFANDRILOR, bazin subacvatic în Oceanul Arctic, la nordul Asiei.

DEPRESIUNEA SOMALI, fosă în aproape de coasta Peninsulei Somali, în Oceanul Indian.

DEPRESIUNEA SONDELOR, Depresiunea Java, fosă abisală în Oceanul Indian.

DEPRESIUNEA SUD-AUSTRALIANĂ, bazin subacvatic în sud-estul Oceanului Indian, la sud de Australia.

DEPRESIUNEA VEST-AUSTRALIANĂ, bazin subacvatic în Oceanul Indian, lângă coasta Australiei.

DEPRESIUNEA VOLKANO, șanț adânc în Oceanul Pacific, face parte din arcul insular Nampo – Insulele Mariane. Lungime 820 km, lățimea de 109 km și adâncimea până la 9 157 m.

DEPUNERI FLUVIOGLACIARE, sedimente care se referă deopotrivă la fluvii și ghețari.

DERIVA CONTINENTELOR, proces tectonic și geologic de mișcare a scoarței terestre.

DERIVA GHEȚURILOR, mișcare de gheață în corpurile de apă cauzate de vânturi și curenți maritimi.

DESALINIZARE, procese fizice și chimice menite să diminueze gradul de salinitate.

DESECAREA SOLULUI, procese tehnologice de eliminare a surplusurilor de apă din sol, drenaj.

DEȘERTUL NUBIAN, în Africa, în Sudan, între râurile Nil și Marea Roșie.

DEȘERTUL SIRIAN, deșert în Asia, pe teritoriul statelor Siria, Irak, Iordania și Arabia Saudită, are suprafața de peste 1 milion km².

DEȘERT, teritoriu cu climă continentală aridă, în latitudini temperate, subtropicale și tropicale. Pentru unele deșerturi sunt caracteristice vegetațiile efemere, suculente sau galofite. Animalele duc

un mod de viață nocturn sau crepuscular, unele specii, în perioada fierbinte și aridă a anului, intră în somn estival.

DEȘERT DE GHEAȚĂ, peisaj arctic sau antarctic.

DEȘERTUL ARABIEI, deșert în Africa, situat în nord-estul Saharei, între valea Nilului și Mării Roșie; la sud trece în deșertul Nubian. Reprezintă un podiș constituit din roci vechi cristaline, acoperite cu calcare și gresii roșii nubiene.

DEȘERTUL ATACAMA, în America de Sud.

DEȘERTUL GIBSON, teritoriu în Australia.

DEȘERTUL GOBI, (în mongolă gobi – loc fără apă), regiune deșertică și semideșertică în Asia Centrală.

DEȘERTUL KARAKUM, (din tr. kara – negru și cum – nisip), deșert în Turkmenistan, Asia Mijlocie.

DEȘERTUL KÎZÎLKUM, teritoriu în Asia Mijlocie.

DEȘERTUL LIBIAN, deșert în nord-estul Africii (Libia, Egipt și Sudan). Este una dintre cele mai secetoase regiuni de pe glob. Climă foarte aridă, tropicală. Precipitații sub 25 mm pe an. Vegetație redusă. În oaze cresc curmalii, piersici, se cultivă cereale. Zăcămăminte de minereu de fier, fosforite, petrol.

DEȘERTUL RUB AL-KHALI, un deșert nisipos din sud-estul Peninsulei Arabice, în Arabia Saudită.

DEȘERTUL SAHARA, deșert din Africa, cel mai mare dintre deșerturile fierbinți ale lumii.

DEȘERTUL SONORAN, deșert nisipos-stâncos din Statele Unite ale Americii și Mexic; are suprafața 355 mii km².

DEȘERTUL TAKLAMAKAN, deșert din vestul Chinei, unul dintre cele mai mari deșerturi de nisip din lume. Suprafața 271 mii km².

DEȘERTUL TAMARUGAL, Pampa Del Tamarugal, deșert din nordul statului Chile, în America de sud.

DEȘERTUL THAR, deșert din India și Pakistan, se întinde de-a lungul malului stâng al cursului inferior a râului Ind, are suprafața de 300 mii km².

DEVA, oraș, centru județean în România.

DEVERSĂRI, eliberare deliberată a apei, descărcare artificială episodică sau periodică a apei dintr-un lac de acumulare pe râu, pentru a regla debitul de apă în porțiunile inferioare ale cursurilor de apa sau nivelul în rezervoare înșși.

DEVON, insulă în Arhipelagul Arctic Canadian.

DEVONIAN, al patrulea sistem al grupului paleozoic și a patra perioadă a erei paleozoice.

DEZAGREGARE FIZICĂ, procese de distrugere mecanică și schimbare a substanțelor chimice din rocile pe suprafață sau la adâncime mică ori la fundul bazinelor de apă.

DEZAGREGARE, procese de distrugere mecanică și schimbare a substanțelor chimice din rocile pe suprafață sau la adâncime mică ori la fundul bazinelor de apă.

DEZASTRE NATURALE, fenomene naturale excepționale, care conduc la întreruperea activităților normale ale populației și a sistemelor sale de asigurare a vieții, victime umane, distrugerea obiectelor naturale și economice.

DEZGHET, debutul vremii călduroase cu temperaturi pozitive ale aerului pe fundalul temperaturilor negative constante, de obicei la mijlocul iernii sau începutul primăverii.

DHAKA, oraș în Asia, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Bangladesh.

DIABAZ, rocă magmatică.

DIAGRAMĂ BLOC, desen cartografic tridimensional, care combină o imagine în perspectivă a unei suprafețe cu secțiuni verticale longitudinale și transversale.

DIAMANT, mineral, piatră prețioasă.

DIATOMIT, (din gr. diatome – diviziune, despicare), rocă sedimentară silicioasă, slab cimentată, poroasă, constituită din diatomee (alge monocelulare), cu adausuri de material argilos, granule de cuarț, glauconit.

DIAVIK, zăcământ de diamante în Canada.

DILI, capitala Timorului de Est.

DIOPSID, mineral natural de calciu și magneziu.

DIOPTAZ, mineral de cupru.

DIORIT, rocă magmatică, material de construcție.

DISCO, insulă în Marea Baffin, aparține Danemarcei.

DISLOCAREA ROCILOR, deranjarea poziției inițiale a straturilor de roci din scoarța Pământului.

DISTANȚA VIZIBILITĂȚII, distanța la care obiectul observat devine indistinguibil cu ochiul.

DISTEN, mineral silicat natural de aluminiu.

DISTRIBUȚIA GALAXIILOR, repartizarea galaxiilor pe bolta cerească.

DISTRICTUL AUTONOM ORDÎNSK-BURIATIA, în Asia, subiect al Federației Ruse.

DISTRICTUL AUTONOM IAMALIA-NENETIA, în regiunea Arhanghelsk, subiect al Federației Ruse.

DIVIZIUNEA TERITORIALĂ A MUNCII, repartizare geografică a muncii.

DNIPRO, regiune și oraș în Ucraina.

DOBROGEA, regiune istorică, situată istoric între cursul inferior al Dunării și Marea Neagră. Dobrogea de Nord (suprafața 15,8 mii km²) aparține României, Dobrogea de Sud (suprafața 7,6 mii km²) – Bulgariei.

DOBRUȘA, râu mic în RM, afluent pe stânga al Răutului.

DODOMA, oraș în Africa, capitală Tanzaniei.

DOHA, oraș în Asia, capitala statului Qatar.

DOLERIT, rocă eruptivă, material de construcție.

DOLINĂ, adâncitură în teren.

DOLJ, județ în România.

DOLOMIT, (după numele geologului fr. D. Dolomieu, 1750-1801), mineral, carbonat anhidru de calciu și magneziu $\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$. În RM se întâlnește în formațiile siluriene din raioanele centrale și nordice, la adâncimi de 670-870 m.

DON, fluviu din Europa, în Rusia.

DONEȚUL DE NORD, râu în Rusia (regiunile Belgorod și Rostov) și în Ucraina; cel mai mare afluent drept al râului Don. Lungime 1 053 km.

DONEȚK, oraș și regiune în Ucraina.

DORSALĂ OCEANICĂ, placă tectonică situată de-a lungul fundului oceanului.

DOUALA, oraș în Camerun, 1,5 mil. locuitori.

DRACELE, lac natural în lunca Prutului.

DRACONIDELE, roi meteoric, apărut în 1926.

DRAGHIȘTE, râuleț în RM, afluent pe dreapta al râului Racovăț (bazinul Prutului).

DRAVIDIENI, grup de popoare din India de Sud și din nordul insulei Ceylon, care vorbesc limbi dravidiene (cca 110 ml. vorbitori în 1959). Majoritatea dravidienilor religioși profesază hinduismul.

DRĂGHINICI, râu mic în RM, afluent pe stânga al Răutului.

DRENAJ, proces tehnologic de evacuare a surplusului de umezeală.

DRINA, fluviu în Bosnia și Herțegovina.

DROBETA-TURNU SEVERIN, oraș, centru județean în România.

DRUMLIN, tip de movile.

DUBAI, oraș în Emiratele Arabe Unite.

DUBLIN, oraș în Europa, capitala Irlandei.

DUNĂ, (din lat. dunum – înălțime), formă de relief cu aspectul unor coame paralele, apărute sub acțiunea vântului, movilă de nisip alungită, formată în urma acțiunii vântului. Pentru a împiedica

Înaintarea dunelor se efectuează lucrări de fixare a acestora prin garduri speciale sau prin sădiri de plante cu rădăcini lungi, orizontale (salcâm, pin-maritim ș.a.).

DUNĂREA, (gr. Istros; lat. Danubius), fluviu în Europa, al doilea după debit și dimensiuni după Volga.

DUNIT, rocă magmatică intruzivă ultrabazică cu structura cristalină granulară constituită din olivină (96-98%) și cromit, magnetit.

DURANCE, fluviu în S-E Franței.

DURMITOR, parc național în masivul montan situat în nord-vestul Muntenegrului.

DUȘANBE, oraș și capitala Tadjikistanului, Asia.

DVINA DE NORD, fluviu în nordul părții europene a Rusiei.

DVINA DE VEST, Daugava, un râu ce curge prin Rusia, Belarus și Letonia, are o lungime de 1 020 km.

DVINA, GOLFUL, golf în partea de sud-est a Mării Albe.

E

ECATEPEC DE MORELOS, oraș în Mexic.

EKATERINBURG, oraș în Asia, centru administrativ al regiunii Sverdlovsk din Rusia.

ECHIPAMENT CARTOGRAFIC, instrumente speciale, dispozitive și aparate concepute pentru a efectua lucrări la elaborarea și utilizarea hărților.

ECHIPAMENT METEOROLOGIC, aparate, instrumente și instalații pentru măsurarea diferitelor valori meteorologice: temperatura și umiditatea aerului și solului, presiunea atmosferică, precipitațiile, viteza și direcția vântului, radiația solară etc.

ECLIPSĂ, fenomen natural, în timpul căruia un astru oarecare (Soarele, Luna, o stea ș.a.) dispare total sau parțial din câmpul vizual al unui observator de pe Pământ.

ECLIPTICĂ, cerc mare al sferei cerești, descris într-un an de centrul Soarelui în mișcarea sa aparentă.

ECLOGIT, rocă, material de construcție.

ECOLOGISM, Environmentalism, mișcarea social-ecologică răspândită în secolul XX în țările din Europa, care vizează consolidarea măsurilor de protecție a mediului; teorie a managementului privind dezvoltarea socio-economică și a mediului natural, considerând umanitatea o parte a biosferei și afirmând nevoia de a transforma natura în interesul omului.

ECONOMIE REGIONALĂ, ramură a științelor economice, apărută în SUA în anul 1950, care studiază legile organizării teritoriale a forțelor productive și dezvoltarea integrată a regiunilor țării.

ECOSFERĂ, sistemul ecologic care include toate ecosistemele de pe globul pământesc.

ECOSISTEM ACVATIC „LEBĂDA ALBĂ”, rezervație naturală mixtă, raionul Leova, RM.

ECUATOR, (din lat. *aequo* – a face egal), Ecuatorul ceresc, cerc mare al sferei cerești, situat în planul perpendicular pe arca lumii, care trece prin centrul sferei cerești; Ecuatorul terestru (Ecuatorul geografic), linia imaginară de pe globul pământesc, formată prin intersecția unui plan perpendicular pe arca de rotație a Pământului și care trece prin centrul acestuia; Ecuatorul magnetic, linia închisă, ce unește punctele de pe suprafața Pământului, în care înclinația magnetică este nulă.

ECUATOR TERMIC, o linie care leagă punctele de pe suprafața pământului cu cele mai ridicate temperaturi ale aerului, anual sau într-o anumită lună.

EDMONTON, oraș în Canada, peste 1 mil. locuitori.

EFEMERIDE, (din gr. *ephemeris* – registru de evenimente cotidiene), tabele care conțin diferite date astronomice.

ELBA, fluviu în Europa de vest, legat prin canale cu fluviile Weser, Ems, Rin, Oder.

ELBRUS, cel mai înalt vârf din munții Caucaz, situate în Lanțul Lateral al Caucazului, munți în nordul Iranului.

ELEMENTE BIOGEOCHIMICE ACTIVE, elemente chimice, antrenate în circuitul natural.

ELEMENTE METEOROLOGICE, caracteristici ale stării atmosferei și ale unor procese atmosferice.

ELENĂ, REPUBLICA ~, (Grecia), țară situată în partea de sud a Peninsulei Balcanice.

ELLESMERE, insulă din Arhipelagul Arctic Canadian.

ELUVIONARE, proces fizic de mișcare pe verticală a sărurilor în sol în ambele sensuri.

ELVEȚIA, Confederația Elvețiană, stat în Europa Centrală. Capitală: Berna. 1 august 1291 (ziua creării Confederației Elvețiene).

EMILIA-ROMAGNA, regiune în Italia.

EMIRATELE ARABE UNITE, stat din Asia, situat în Peninsula Arabică. Capitală: Abu Dhabi. 2 decembrie 1971 (proclamarea independenței federației).

EMISFERĂ, parte de sferă, limitată de un cerc mare; fiecare dintre cele două jumătăți ale globului terestru, mărginite de ecuator; fiecare dintre cele două jumătăți ale creierului; Emisferele de Magdeburg, două emisfere metalice care se potrivesc exact una la cealaltă și, după ce sunt vidate, nu pot fi separate decât prin aplicarea unei forțe considerabile, datorită presiunii atmosferice exercitate pe suprafața lor exterioare.

EMISFERELE PĂMÂNTULUI, jumătate din suprafața Pământului. Ecuatorul împarte Emisfera de Nord și Emisfera de Sud, iar meridianul Greenwich, Emisfera Vestică, situată la vest și Emisfera Estică, la est de el.

ENDOGEN, proces geologic.

ENGLEZI, nație, populația de bază a Marii Britanii.

ENISEI, fluviu; golf la Marea Kara, în care se varsă fluviul Enisei; lanț de munți, situat de-a lungul malului drept al fluviului omonim.

EOCEN, (din gr. eos – zori și kalnos – nou, recent), epoca (seria) a doua (mijlocie) a paleogenului.

EOL, Aeolus, (gr. Aiolos), în mitologia greacă, strămoșul mitic al tribului eolienilor; stăpânul vânturilor. Sălășluia în insula plutitoare Eolia, unde ținea vânturile închise într-o peșteră. Miturile mai recente îl identificau cu Eol, strămoșul eolienilor.

EPICENTRU, punct pe suprafața Pământului.

EPIDOT, mineral folosit ca piatră semiprețioasă.

EPIPEDON, strat fertil la suprafața solului.

EPIROGENEZĂ, proces geologic de ridicare a scoarței terestre.

EPOCA GEOLOGICĂ, perioadă de timp, în decursul căreia s-a format complexul de roci al unei serii geologice.

EPOCA VARISCĂ A TECTOGENEZEI, era orogenezei hercinice, epocă care s-a manifestat la sfârșitul Devonianului și a dus la formarea structurilor montane pliate.

EPOCĂ GLACIARĂ, interval de timp în istoria geologică a Pământului, care s-a caracterizat prin răcirea puternică a climei și prin acoperirea cu ghețari a unor suprafețe mari ale uscatului, include câteva perioade.

EPOCĂ INTERGLACIARĂ, interval de timp dintre două epoci glaciare ale perioadei cuaternare a evoluției Pământului, care s-a caracterizat prin încălzirea climei, topirea completă a ghețarilor continentali și depunerea sedimentelor glaciare.

ERĂ GEOLOGICĂ, interval de timp în istoria geologică a Pământului.

EREBUS, vulcan activ în Antarctica situat în insula Ross.

EREVAN, oraș în Asia, capitală statului Armenia.

ERIDAN, constelație din Emisfera australă, cea mai luminoasă stea din această constelație.

ERIE, lac în America de Nord; face parte din sistemul Marilor lacuri, partea nordică aparține Canadei, cea sudică – SUA.

ERITREA, stat în N.-E. Africii. Capitală: Asmara. 24 mai 1993 (Ziua Independenței).

EROS, (după numele zeului Eros), asteroid (Nr. 433) descoperit în 1898 de astronomul german C.G. Vitt.

EROZIUNE ATMOSFERICĂ, procese mecanice și chimice de distrugere a substanțelor cu schimbarea compoziției rocilor pe suprafața terenului sau la adâncime mică și pe fundul rezervoarelor de apă; Eroziune biologică.

EROZIUNE DE SUPRAFAȚĂ, spălarea terenurilor plane cu îndepărtarea solului sau a produselor de distrugere ale rocilor de ploaie și ape topite, care curge mai mult sau mai puțin uniform în josul pantei într-un strat continuu sau în mici jeturi de-a lungul microcanalelor (adâncime de la câțiva cm până la 30 cm), formând o rețea densă cu o configurație variabilă.

EROZIUNE GLACIARĂ, proces complex la contactul dintre ghețar și talpa terestră.

EROZIUNE, totalitatea tuturor proceselor care duc la distrugerea suprafeței pământului: vânt, zăpadă, pășune și alți factori, ce provoacă eroziunea; Eroziune inversă, eroziune regresivă, eroziune laterală.

EROZIUNEA PANTELOR, ansamblu de procese erozionale care afectează forma și evoluția versanților pe uscat (în munți, dealuri, văi fluviale etc.), în partea de jos a mărilor și oceanelor.

ERUPTIE VULCANICĂ, scurgerea magmei din crater.

ESCHIMOȘI, (în limbile algonquiane, eskimo – mâncător de carne crudă; denumirea autohtonă „inuit” – oameni), populație din regiunile arctice nord-americane și din unele raioane mici ale peninsulei Ciukotka, Rusia.

ESFAHÂN, (Isfahan), oraș în Iran, 1,5 mil. locuitori.

EST, unul dintre cele patru puncte principale ale orizontului, situat la intersecția sa cu meridianul ceresc, care la observatorul orientat spre nord, se află în dreapta.

ESTUAR, (lat. aestuarium, din aestus – mare), gură de fluviu în formă de pâlnie, cu partea lărgită îndreptată spre mare sau ocean.

ETAJ GEOLOGIC, subdiviziune a timpului geologic.

ETIOPIA, stat situat în estul Africii. Capitală: Addis Abeba. Sistem politic: republică federală. Statul feudal etiopian se constituie în sec. al XIII-lea.

ETIOPIENI, (gr. aithiops – ars de soare, bronzat), populația de bază a Etiopiei.

ETNA, vulcan activ în nord-estul insulei Sicilia (Italia).

EUFRAF, fluviu în sud-vestul Asiei, fluviu în Turcia, Siria și Irak.

EURASIA, continent în Emisfera de nord, denumire comună a două părți ale lumii – Europa și Asia. Denumirea Eurasia a fost folosită pentru prima dată la sfârșitul sec. al XIX-lea, de geologul austriac E. Suess.

EUROPA, în mitologia greacă fiica lui Agénor, regele Tirului (Fenicia), Zeus transformat într-un taur, a răpit-o și a dus-o în insula Creta.

EUROPA, (din semiticul erebu – apus), parte a lumii, situată în emisfera boreală, în vestul continentului Eurasia, în emisfera de nord.

EVAPORIGRAF, instrument de măsurat și de înregistrat procesul de evaporare a apei.

EVECTIE, (lat. evectio – ridicare în aer), cea mai mare abatere periodică de la traiectoria descrisă de Lună, conform legilor lui Kepler, în mișcarea ei în jurul Soarelui (împreună cu Pământul).

EVENIMENTE GLACIARE, totalitatea formațiunilor de gheață, fazele apariției și dispariției acestora, precum și a proceselor care alternează pe tot parcursul anului în corpurile de apă grație înghețării.

EVEREST, vechea denumire a celui mai înalt vârf de pe glob, cu altitudinea de 8848 m.

EVERGLADES, parc național, SUA, din 1979 inclus în Patrimoniul Mondial UNESCO.

EXOGEN, proces geologic.

EXOSFERĂ, sferă de dispersare, stratul superior al atmosferei Pământului, situat deasupra termosferei (ionosferei) de la 800-1 000 km până la 2 000-3 000 km înălțime.

EXPERIMENTUL MICHELSON-MORLEY, experiment care avea ca scop măsurarea dependenței vitezei luminii de viteza mișcării sursei de lumină și determinarea prin mijloace optice a vitezei mișcării Pământului față de mediul ipotetic universal absolut imobil, numit eter.

EXPLOATAREA RESURSELOR NATURALE, sfera producției sociale și a activităților de mediu care vizează satisfacerea nevoilor umane în detrimentul bogăției naturale, și includ totalitatea tuturor formelor de utilizare, conservare și restaurare a potențialului de resurse naturale al unui anumit teritoriu într-o anumită perioadă istorică.

EXPLORATORI, călători și marinari, participanți la excursii și călătorii, care au marcat descoperiri geografice mari în secolele al XV–XVII-lea.

EYRE, peninsula în sudul Australiei, situată între Marele Golf Australian și golful Spencer.

F

FACIES, în arta peisajului, unitate morfologică elementară de peisaj geografic, partea structurală a a peisajului natural, cel mai simplu complex teritorial natural, pe care l-a salvat compoziția litologică naturală a reliefului, umiditatea, microclimatul, solul și biocenoza deosebite.

FAHRENHEIT, SCARA ~, scară termometrică în care intervalul de temperatură dintre punctul de topire a gheții (considerat 32°) și punctul de fierbere a apei (212°) la presiune atmosferică normală este împărțit în 180 de părți egale (grade).

FAISALĀBĀD, oraș în Pakistan, 3,2 mil. locuitori.

FALEZĂ, țărnam înalt, mal înalt și abrupt al mării, formă de relief stâncoasă, rămasă în urma acțiunilor milenare ale valurilor de erodare a malurilor.

FANEROZOIC, (din gr. Phaneros – vădit, evident și zoë – viață), cel mai nou eon geologic în istoria dezvoltării geologice a Pământului.

FARFURII DE STEPĂ, depresiuni rotunjite, aproape plate în zonele de stepă și pădure.

FARIDABAD, oraș în India, 1,4 mil. locuitori.

FAYALITE, mineral bogat în fier.

FAZELE LUNEI, diferitele forme sub care se vede de pe Pământ partea vizibilă a Lunii.

FEDERAȚIA MALAYA, stat în Asia de Sud-Est format din 11 state. Capitala: Kuala Lumpur. 31 august 1957 (proclamarea independenței).

FELDSPAȚI, grup de minerale.

FENIX, constelație în emisfera australă a cerului.

FENNOSCANDIA, regiune naturală în N. Europei (Norvegia, Suedia, Finlanda și Rusia).

FENOMENE METEOROLOGICE PERICULOASE, fenomene naturale cauzate de fenomene hidrologice, care în intensitate și durată reprezintă o amenințare la adresa securității umane și pot provoca daune semnificative economiei sau condițiilor de mediu.

FENOMENE NATURALE ADVERSE ȘI PERICULOASE, fenomene naturale anormale din mediul înconjurător, care în termenii intensității dezvoltării, duratei sau momentului apariției reprezintă pericol pentru natură, economia, viața și sănătatea populației și pot duce la deteriorarea mediului și pagube economice.

FERALITIZARE, proces de alterare a mineralelor primare.

FERTILITATE, indicatori care arată conținutul de substanțe nutritive din sol.

FES, Fez, oraș în Maroc, 1,2 mil. locuitori.

FIJI, REPUBLICA INSULELOR ~, stat insular situat în S.-V. Oceanului Pacific. Capitală: Suva. 10 octombrie 1970 (proclamarea independenței).

FILAMENT, formațiune întunecată (deseori alungită) în atmosfera Soarelui sau detaliu luminos întins în structura unor nebuloase difuze.

FILIPINE, Republica Filipinelor, stat în Asia de sud-est, în Oceanul Pacific. Capitala: Manila. 12 iunie 1898 (proclamarea independenței).

FILIT, (din gr. Phyllites – foios), rocă metamorfică, șistoasă, cu luciu mătăsos, alcătuită din cuarț, sericit, uneori cu adaos de clorit, biotit și albit.

FINLANDEZI, nație, populația de bază a Finlandei.

FIORD, (norvegiană – fjord), golf marin îngust, sinuos și intrat adânc în uscat, cu maluri abrupte și înalte. Ia naștere în urma acțiunii erozive a ghețarilor continentali cuaternari asupra văilor sau depresiunilor tectonice și inundării lor ulterioare de către apele mării.

FIRN, zăpadă granulară compactă, formată în regiunile muntoase și cele polare ca rezultat al compactizării straturilor.

FIRUL APEI, pragurile râului sunt niveluri de cădere și viteze foarte mari de curgere a apei, se formează din rocile tari, erodate de râu; curgerea rapidă a apei printr-un canal îngust sau albia râului; curgerea rapidă a apei de-a lungul unui canal îngust din zona mării.

FISURI GLACIARE, crăpături formate în soluri și roci libere ca urmare a compresiunii lor în timpul înghețurilor severe.

FLIȘ, structură geologică veche.

FLOEBERG, bloc mare de gheață sau un grup de cioburi înghețate, formând un ghețar plutitor separat.

FLORENȚA, (Firenze), oraș în Italia.

FLUVIU, (din lat. Fluvius – apă curgătoare), râu ce se varsă în mare, ocean sau lac printr-o deltă sau estuar.

FLUVIUL AMUR, râu în Asia.

FLUX DE APĂ, concept generalizat privind corpurile de apă cu referire la mișcarea progresivă a apei în direcția unei pante, într-o adâncitură alungită a suprafeței pământului (albie); fluxurile de apă sunt subdivizate în naturale (râuri, pâraie) și artificiale (canale de deversare).

FLUX DE SUSPENSIE, curenți de fund în mări, oceane și alte corpuri de apă, saturați cu materie suspendată și caracterizate prin densitate crescută.

FLUX SUBACVATIC, curenți oceanici de mișcare pe orizontală a unor cantități considerabile de apă în mări și oceane.

FLUX ȘI REFLUX, mișcarea de maree periodică a apelor oceanului și a mărilor deschise; Curenți de reflux, curent de flux, apa completă, apă mică.

FLUXURI OCEANICE, curenți marini, mișcări orizontale tranșlaționale ale unor volume semnificative de apă în mări și oceane; Fluxuri marini reci.

FLUXURI TULBURI, curenți gravitaționali la fundurile mărilor, oceane și alte corpuri de apă, saturați cu suspensii cu densitate sporită.

FOBOS, satelit al planetei Marte.

FOCAR SEISMIC, loc unde se află hipocentrul cutremurului.

FOEHN, **ALPINE ~**, Föhn, vânt cald și uscat care bate în munții Alpi.

FONOLIT, rocă vulcanică, material de construcție.

FONTAN, în lunca Prutului (lac natural).

FORT-DE-FRANCE, oraș, centru administrativ și port pe insula Martinica.

FORMA FLUVIALĂ DE RELIEF, o combinație de povârnișuri și forme plane ale suprafeței terestre, diferite ca formă, dimensiune, origine, vârstă și istorie a dezvoltării lor.

FORMAȚIE GEOLOGICĂ, complex de roci.

FORMOSA, Taiwan, o insulă din Asia, în Oceanul Pacific, teritoriu al Republicii Chineze.

FORSTERIT, mineral, silicat natural de magneziu.

FORT PECK, lac de acumulare, unul dintre cele mai mari din SUA.

FORTALEZA, oraș în Brazilia.

FOSĂ ABISALĂ, Fosă Oceanică, groapă abisală, depresiune alungită pe fundul oceanului cu adâncimea de peste 6000 m.

FOSFORIT, rocă sedimentară alcătuită din fosfați de calciu din grupul apatitelor.

FOTOGRAFIERE MULTISPECTRALĂ, teledetecție a Pământului sau a altei planete bazată pe înregistrarea aceluiași obiect din diferite părți ale spectrului electromagnetic.

FRACTURĂ TECTONICĂ, crăpătură mare în scoarța terestră ce se formează datorită mișcărilor tectonice și deformării straturilor de roci sub acțiunea forțelor endogene ale Pământului.

FRANCEZI, nație, populația de bază a Franței.

FRANKFURT PE MAIN, oraș german situat pe râul Main.

FRANKFURT PE ODER, oraș german situat pe râul Oder, la granița cu Polonia.

FRANCHE-COMTÉ, regiune în Franța.

FRANȚA, Republica Franceză, stat situat în Europa de vest. Capitală: Paris. S-a constituit în sec. al VIII-lea.

FREETOWN, capitală statului Sierra Leone.

FRIULI-VENEZIA GIULIA, regiune în Italia.

FRIZONE, INSULELE ~, insule în Marea Nordului; teritoriu al Regatului Țărilor de Jos, Germaniei și Danemarcei.

FRONT ATMOSFERIC, zonă de trecere între două mase de aer, față troposferică, zonă de tranziție intermediară între masele de aer în partea inferioară a atmosferei, troposfera; Front troposferic.

FRONT POLAR, unul dintre principalele fronturi atmosferice.

FRONT TROPICAL, sinonim al zonei de convergență intra-tropicală, unde are loc convergența liniilor de scurgere ale vânturilor musonice ale celor două emisfere.

FUJI, MUNTELE ~, vulcan activ de pe insula Honshū, situat la 90 km de orașul Tokyo, cel mai înalt vârf din Japonia.

FUKUOKA, oraș în Japonia, 1,5 mil. locuitori.

FULGER, fenomen atmosferic cu descărcare electrică luminoasă.

FUNAFUTI, oraș în Oceania, capitală statului Tuvalu.

FURTUNĂ MAGNETICĂ, perturbații puternice ale magnetismului terestru, provocate de torente de plasmă solară ce se suprapun pe vântul solar.

FURTUNĂ, fenomen atmosferic care se caracterizează prin vânt puternic și descărcări electrice în aer.

FUS ORAR, fiecare dintre cele 24 fâșii în care a fost împărțită suprafața Pământului prin meridiane geografice sau prin alte linii convenționale (hotare, lanțuri de munți, râuri ș.a.).

FUSHUN, oraș în China, 1,13 mil. locuitori.

FUZHOU, oraș în China, 7,66 mil. locuitori.

G

GABON, Republica Gaboneză, stat în partea central-vestică a Africii. Capitală: Libreville. 17 august 1960 (proclamarea independenței).

GABORONE, capitala Botswanei.

GABRO, rocă magmatică, material de construcție.

GALAȚI, oraș în sud-estul României, port pe Dunăre.

GALAXIA ANDROMEDA, sistem stelar.

GALAXIE, (gr. galaxias, din gala, galaktos – lapte), cu majusculă, sistemul stelar, din care face parte Soarele; Galaxia noastră.

GALAXII, cu minusculă, sisteme de stele, gaze și pulberi cosmic, situate în afara Galaxiei noastre, izolate în spațiu, la distanțe de milioane de ani lumină.

GALENĂ, mineral, sulfură de plumb (PbS).

GANGE, fluviu în India și în Pakistanul de est.

GARABOGAZKÖL, golf în Marea Caspică.

GARNIERIT, substanță minerală, minereu de nichel.

GARONNE, fluviu în Franța.

GAȚII DE EST, lanț muntos în India.

GAȚII DE VEST, lanț muntos în India.

GAZE NATURALE, gaze care umple spațiile dintr roci și minerale. Se găsesc în stare liberă sub formă de acumulări mari în scoarța terestră sau în stare dizolvată în ape subterane și în lichidele din porii rocilor.

GĂGĂUZI, popor turcic, care trăiește în principal în Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia din RM.

GÂRLA MARE, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului.

GÂRLĂ, curs mic de apă.

GDAŃSK, oraș în nordul Poloniei, centru administrativ al voievodatului Gdańsk, port la Marea Baltică.

GDYNIA, oraș în nordul Poloniei (voievodatul Gdańsk).

GHEAȚĂ DE ȚĂRM, fâșii înguste de gheață nemișcată, formate în perioada toamnă-iarnă, la temperaturi negative ale aerului și apei, pe malul mărilor, râurilor, lacurilor, rezervoarelor.

GELIVAȚIA SOLULUI, degradare a rocilor de la suprafața pământului în urma variațiilor de temperatură.

GEN DE SOL, varietate de sol după conținutul de humus, calcar, nisip și argilă.

GENERALIZARE CARTOGRAFICĂ, selectarea, generalizarea, evidențierea principalele caracteristici tipice ale imaginii obiectelor în conformitate cu scopul, domeniul de aplicare, conținutul hărților, caracteristicile zonei.

GENEVA, oraș în Elveția.

GENEZA SOLULUI, proces de formare a stratului fertil de pe scoarța terestră.

GENOVA, oraș în Italia, 0,7 mil. locuitori.

GEOCHIMIA LANȘAFTULUI, ramură a landșaftologiei, care studiază migrațiunea elementelor chimice în lanșaft.

GEOCRIOLOGIE, ramură a geografiei fizice.

GEOCROLOGIE, ramură a geologiei istorice care se ocupă cu reconstituirea succesiunii în timp a evenimentelor geologice.

GEODĂ, agregat de minerale.

GEODEZIE, (din geo... și gr. daiein – a împărți), știință despre metodele de determinare a formei și dimensiunilor Pământului, reprezentarea cartografică a suprafeței terestre.

GEOFIZICĂ, complex de științe, care studiază proprietățile fizice ale globului pământesc și procesele fizice, ce au loc în litosferă, hidrosferă și atmosferă.

GEOGRAFIA COMPORTAMENTALĂ, geografie behavioristă, direcție în geografie, care studiază diferențele teritoriale în comportamentul uman și orientarea acestuia în spațiu.

GEOGRAFIA POPULAȚIEI, știință geografică socio-economică, care studiază organizarea teritorială a populației.

GEOGRAFIA UMANITARĂ, Geografie Cognitivă, domenii de cercetare strâns legate de geografie, care studiază modelele de formare și dezvoltare a spațiului geografic (în mintea oamenilor indi-

viduali, grupurilor sociale, etnoculturale, rasiale etc.), potrivit căruia o persoană își organizează activitățile pe un anumit teritoriu.

GEOGRAFIE, (gr. geografia – descrierea pământului), sistem de științe fizico și economico-geografice, care studiază complexele naturale și teoriile de producție.

GEOGRAFIE CULTURALĂ, geografia culturii, examinează cultura în spațiul geografic, explorând diferențierea spațială și diversitatea elementelor sale, expresia lor în peisaj și conexiunea cu mediul geografic, precum și reflectarea spațiului geografic în cultură.

GEOGRAFIE FIZICĂ, una dintre ramurile științelor naturale; domeniu al geografiei fizice, geografie fizică generală, al cărei obiect este studiul despre învelișul geografic al Pământului; uneori termenul denotă un set de științe, al cărui obiect de studiu este Pământul ca planetă.

GEOGRAFIE ISTORICĂ, disciplină auxiliară a istoriei, care studiază geografia fizică, economică și politică a anumitor teritorii sau țări.

GEOGRAFIE LINGVISTICĂ, (sau Dialectografie), disciplină lingvistică care studiază repartiția teritorială.

GEOGRAFIE MEDICALĂ, știință intermediară între geografie și medicină, studiază legitățile și modelele geografice de răspândire a bolilor și a condițiilor patologice ale unei persoane, precum și influența mediului geografic asupra sănătății populației.

GEOGRAFIE POLITICĂ, direcție în geografia publică, care studiază interconexiunile dintre politicieni, activitatea oamenilor și teritoriilor pe care se realizează.

GEOGRAFIE RADICALĂ, direcție în știința geografică, care studiază manifestările spațiale ale inegalității sociale.

GEOGRAFIE RECREATIVĂ, direcție științifică în geografie care studiază modelele teritoriale ale activității umane, ce vizează restabilirea capacității de muncă a populației.

GEOGRAFIE REGIONALĂ, disciplină geografică, care studiază în ansamblu natura, populația, economia, cultura, organizarea socială și caracteristicile de dezvoltare istorică a țărilor.

GEOGRAFIE SOCIALĂ, direcție științifico-aplicativă în geografia socială și economică, care cercetează diferențierea teritorială a fenomenelor și proceselor sociale.

GEOGRAFIE SOCIO-ECONOMICĂ, direcție în geografie, care studiază dispersarea populației și urbanizarea, stratificarea populației și activitățile ei, dezvoltarea teritoriului, amplasarea ramurilor economiei, diferențierea teritorială a fenomenelor socio-economice, valorificarea terenului și organizarea teritoriului, planificarea teritorială și gestionarea teritorială a sistemelor socio-economice.

GEOGRAFIE TEORETICĂ, direcție științifică care studiază într-un aspect generalizat, formalizat, spațiul geografic, geosistemele și structurile lor geografice naturale, publice, obiecte de orice nivel ierarhic în dinamică.

GEOGRAFIE UMANĂ, set de discipline științifice geografice, al căror obiect de studiu este organizarea teritorială (spațială) a societății în ansamblul său și a elementelor individuale ale acesteia.

GEOID, corp geometric după asemănare cu Terra.

GEOLOGIE, știință care studiază modul de formare și istoria dezvoltării globului pământesc.

GEOLOGIE DINAMICĂ, (Geologie Fizică), ramură a geologiei, care studiază procesele ce schimbă compoziția și structura scoarței terestre.

GEOLOGIE ISTORICĂ, ramură a geologiei, care studiază istoria și legitățile evoluției Pământului.

GEOMORFOLOGIE, (din geo... gr. morphe – formă și ...logie), știință care studiază relieful suprafeței terestre, geneza și evoluția lui; Geomorfologie climatică, geomorfologie structurală.

GEOMORFOLOGIE DINAMICĂ, știința care studiază topografia terestră și fundul oceanului, caracteristicile lor externe, dimensiunea,

originea, vârsta, modelele de dezvoltare în timp și spațiu, formarea modernă a reliefului și prognozarea schimbărilor sale ulterioare.

GEOMORFOLOGIE MARINĂ, secțiune de geomorfologie care studiază topografia coastelor și fundului oceanelor și mărilor, formele, originea, istoria și dinamica dezvoltării sale.

GEOPOLITICĂ, doctrină reacționară, care caută să argumenteze și să justifice diferite forme ale expansiunii imperialiste.

GEORGETOWN, oraș în America Latină, capitală, în Guyana.

GEORGIA, stat situat în Asia de sud-vest. Capitală: Tbilisi. 26 mai 1918 (proclamarea independenței).

GEORGIA DE SUD, Și Insulele Sandwich De Sud, teritoriu britanic de peste mări, situat în Atlanticul de sud.

GEOSFERĂ, straturile Pământului.

GEOSINCLINAL, structură tectonică principală a scoarței terestre.

GERLACHOVSKÝ, vârf montan în Carpații Occidentali.

GERMANI, nație, populația de bază a Germaniei.

GERMANIA, REPUBLICA FEDERALĂ ~, stat în Europa centrală. Capitală: Berlin. S-a constituit în sec. al X–XIII-lea.

GESTIONAREA DEBITULUI, redistribuirea artificială a scurgerii râurilor în timp, pentru a satisface nevoile utilizatorilor de apă și ale consumatorilor de apă.

GHEȚAR SFĂRÂMĂT, secțiune a ghețarului, spartă în bulgări cu multe fisuri transversale adânci și parțial longitudinale.

GHAZIABAD, oraș în India, 2,38 mil. locuitori.

GHEAȚĂ SUBACVATICĂ, acumulare de cristale de gheață situate în coloana de apă și în partea subacvatică a corpurilor de apă.

GHEAȚĂ, faza solidă a apei, rocă monominerală.

GHEAȚĂ MOARTĂ, rămășițele unui ghețar care s-au oprit din mișcare.

GHEIZER, izvor de apă fierbinte și de vapori, cu erupție intermitentă, a cărui formare este legată de activitatea vulcanică a scoarței terestre.

GHEIZERIT, rocă sedimentară.

GHEȚAR, îngrămădire naturală de gheață, formată prin solidificarea zăpezii în regiunile alpine și cele polare, în care cantitatea de zăpadă căzută depășește cantitatea de zăpadă topită și evaporată; mase de gheață de origine atmosferică, care se deplasează sub influența gravitației și ia forma unui flux.

GHEȚAR DE ȘELF, un ghețar plutitor sau care curge de pe coastă în mare, sub forma unei plăci subțiri spre margine, care se termină cu o faleză.

GHEȚAR SUSPENDAT, un mic ghețar care se află în goluri slab pronunțate pe pantele abrupte de munte și se termină în sus pe versantul principal al văii.

GHEȚARI PULSATORI, ghețarii care se caracterizează prin oscilații de relaxare, exprimate brusc, ceea ce duce la restructurarea dinamicii lor, modificarea regimului și redistribuirea substanței fără modificarea masei totale.

GHEAȚĂ MARITIMĂ, gheață de mare, gheață formată în mări și oceane, care după proprietățile fizice diferă semnificativ de gheața din râuri cu apă dulce și gheața glaciară.

GHIPS, mineral, sulfat hidratat de calciu, material de construcție, utilizat și în alte domenii.

GÛNZ, prima epocă glaciară din perioada cuaternară în Europa.

„**GIANTS BRIDGE**”, Pavajul Giganților, platou de origine vulcanică în Anglia, monument geologic, inclus pe lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

GIBRALTAR, posesiune fortăreață, importantă bază navală și aeriană a Marii Britanii în extremitatea sudică a peninsulei Iberice; teritoriu britanic de peste mări.

GIRUETĂ, instrument meteorologic de măsurat viteza și direcția vântului.

GIURGIU, județ în România.

GLACIAȚIE, (din lat. glaciers – gheață), proces de formare și acumulare a ghețarilor continentali pe suprafețe întinse ale globului pământesc. În evoluția geologică a Pământului. Glaciații mari au avut loc în Precambrian, Devonian, Carbonifer, Permian și Cuaternar.

GLACIERE, fenomen natural de acoperire pe durată lungă a terenurilor cu gheață de origine diferită.

GLACIOLOGIE, (din lat. glaciers – gheață și ...logie), știință care studiază cauzele și condițiile de formare și dezvoltare a ghețarilor, structura și particularitățile lor fizice, legile mișcării lor, clasificarea, alimentarea.

GLAUBERIT, mineral, utilizat la fabricarea sticlei.

GLAUCONIT, mineral.

GLEIZARE, proces chimic anaerob de reducere a oxizilor de fier din sol, sub influența umidității.

GLOB, corp geometric de forma sferei.

GLODENI, râu mic, afluent pe stânga al râului Căldărușa (bazinul Prutului), RM.

GNAIS, rocă metamorfică, material de construcție.

GODAVARI, fluviu, 1 465 de kilometri.

GOIÂNIA, oraș în Brazilia, 1,296 mil. locuitori.

GOLF, parte a unui ocean, a unei mări sau a unui lac, care pătrunde în uscat, are un schimb liber de apă cu bazinul principal și același regim hidrologic și hidrobiologic; parte dintr-un corp de apă (ocean, mare, lac), încorporat adânc în uscat, dar care are schimb liber de apă cu bazinul principal.

GOLF MIC, parte din ocean, mare, lac sau lac de acumulare, mai mult sau mai puțin adânc proeminent în uscat, uneori izolat de apele deschise.

CURRENTUL GOLFULUI, (engl. Gulf Stream), curent marin cald în partea nordică a Oceanului Atlantic, lângă coastele sud-estice ale SUA.

GOLFUL ADEN, în Oceanul Indian.

GOLFUL ALASKA, în Oceanul Pacific.

GOLFUL AMUNDSEN, golf situat în regiunea Inuvik, Canada.

GOLFUL AQABA, (Eilat), golf în Marea Roșie.

GOLFUL BENGAL, golf la Oceanul Indian, situat între peninsula Indochina, insulele Andaman și Nicobar.

GOLFUL BISCAYA, golf la Oceanul Atlantic, pe țărmul vestic al Europei.

GOLFUL BOTNIC, parte din Marea Baltică.

GOLFUL CALIFORNIA, golf în Oceanul Pacific.

GOLFUL CARPENTARIA, (Gulf of Carpentaria, după numele navigatorului olandez P. Carpantier), golf la Marea Arafura, situat pe țărmul nordic al Australiei, între peninsulele Cape York și Arnhem; pătrunde în uscat cu cca 600 km.

GOLFUL CHESAPEAKE BAY, golf în Oceanul Atlantic.

GOLFUL FINIC, golf în partea estică a Mării Baltice.

GOLFUL GDAŃSK, parte din Marea Baltică.

GOLFUL GUINEEI, golf la Oceanul Atlantic, pe țărmul vestic al Africii Ecuatoriale.

GOLFUL HONDURAS, parte a Oceanului Pacific.

GOLFUL HUDSON, (Hudson Bay), mare a Oceanului Înghețat de Nord ce pătrunde adânc în teritoriul Canadei.

GOLFUL KANDALAKȘA, golf la Marea Albă. Înaintează în țărmul nord-vestic al acesteia pe o distanță de 185 cm.

GOLFUL LION, parte din Marea Mediterană.

GOLFUL MANGÂȘLAK, scaldă coasta Kazahstanului.

GOLFUL MEXIC, în America de Nord, bazin maritim semiînchis al Oceanului Atlantic între peninsulele din Florida și Yucatán și insula Cuba.

GOLFUL NAPOLI, bazin de apă din Marea Tireniană, în Italia și Marea Mediterană.

GOLFUL OMAN, lângă Peninsula Arabică, în arealul statelor Iran, Oman și Emiratele Arabe Unite.

GOLFUL PANAMA, bazinul oceanic ce scaldă coasta statului Panama din America Centrală.

GOLFUL PAPUA, în Marea Coral, la sud-est de coasta insulei Noua Guinee.

GOLFUL PERSIC, în nord-vestul Oceanului Indian, se extinde de la sud-est la nord-vest, separă Peninsula Arabică în est, prin strâmtoarea Ormuz de continent, este conectat la Marea Arabiei.

GOLFUL PETRU CEL MARE, cel mai mare golf al Mării Japoneze.

GOLFUL RIGA, în estul Mării Baltice.

GULF OF SAINT LAWRENCE, Golful Sfântul Laurențiu, parte din Oceanul Atlantic.

GOLFUL SAN FRANCISCO, golf al Oceanului Pacific, situat la țărmul SUA. Comunică cu oceanul prin strâmtoarea Poarta de Aur (Golden Gate).

GOLFUL SIAM, în Marea Chinei de sud, în Oceanul Pacific.

GOLFUL SUEZ, între Peninsula Sinai din Eurasia și coasta Africii de nord, întins de la sud-est la nord-vest pe o lungime de 290 km.

GOLFUL TOKYO, bazin acvatic în Oceanul Pacific, în Japonia.

GOLFUL VENETIEI, în Marea Adriatică, bazin marin în largul coastei Italiei, Sloveniei și Croației.

GOLFUL VENEZUELA, în Oceanul Atlantic, în largul coastei Venezuelei, între Peninsula Guajira din vest și Peninsula Paraguaná în est.

GOLFUL ZUIDERZEE, golf la Mării Nordului, în Olanda.

GOMEL, oraș în Belarus.

GONDWANA, continent ipotetic.

GORJ, județ în România.

GÖTEBORG, oraș în sud-vestul Suediei, situat la vărsarea fluviului Göta älv, în strâmtoarea Kattegat.

GOTLAND, insulă din Marea Britanie.

GRABEN, denivelare, sector scufundat al scoarței terestre.

GRADIENT, mărime care indică variația presiunii barometrice sau a temperaturii în anumite condiții; Gradient adiabatic, gradient baric, gradient termic.

GRADUL DE ACOPERIRE CU GHEAȚĂ, raportul dintre suprafața ocupată de gheață a oricărei concentrații (grosime de gheață) cu suprafața totală a apei corpului de apă, exprimată în procente.

GRAFIT, mineral.

GRAN CHACO, regiune naturală din bazinul Río de la Plata, America de Sud.

GRANAȚI, grup de minerale, pietre semiprețioase.

GRAND CANYON, Marele Canion, canion foarte lung, sinuos, și adânc săpat de fluviul Colorado din SUA în platou omonim.

GRAND ST-BERNARD, Marele Saint-Bernard, trecătoare în Alpii de vest, la granița Elveției și Italiei.

GRANIT, rocă magmatică, material de construcție.

GRANITIZARE, proces geologic natural de formare a rocilor granitice.

GRANULAȚIE, structură granulară a suprafeței solare; Granulație solară.

GRANULOMETRIE, ansamblu de operații tehnologice.

GRAVITAȚIE TERESTRĂ, fenomen natural, ce dă greutate obiectelor fizice.

GRĂDINA DENDROLOGICĂ DIN TIRASPOL, instituție de stat.

GRĂDINA TURCEASCĂ, rezervație peisagistică în raionul Ștefan-Vodă.

GREAT AUSTRALIAN BIGHT, golf în Oceanul Indian.

GREAT BEAR LAKE, unul dintre cele mai mari lacuri din Canada.

GREAT BRITAIN, Marea Britanie, cea mai mare insulă din grupul Insulelor Britanice.

GREAT SALT LAKE, lac din SUA.

GREAT SLAVE LAKE, unul dintre cele mai mari lacuri din Canada.

GREAT SMOKY MOUNTAINS, parc național din SUA, din 1983 face parte din Patrimoniul Mondial UNESCO.

GREATER ST. LUCIA, parc național din Africa de Sud, din 1999 face parte din Patrimoniul Mondial UNESCO.

GRENADA, stat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mici).. Capitală: Saint George's. 7 februarie 1974 (proclamarea independenței).

GRESIE, rocă sedimentară, material de construcție.

GRINDINĂ, precipitație atmosferică sub formă de gheață.

GRODNO, oraș și regiune în Belarus.

GROHOTIȘ, rocă aluvională, locul unde este amplasat acest material.

GROTĂ, peșteră naturală sau artificială.

IGUAZÚ, parc național din Argentina (1984-1986, UNESCO).

GUADALAJARA, oraș în Mexic, situat în partea de sud-vest a podișului Mexican, la 1 500 m altitudine, 1,495 milioane locuitori.

GUADALQUIVIR, fluviu în sudul Spaniei.

GUADIANA, fluviu în Peninsula Iberică.

GUANGZHOU, oraș în China, 14 milioane locuitori.

GUARULHOS, oraș în Brazilia, 1,3 milioane locuitori.

GUAYAQUIL, (Santiago de Guayaquil), oraș în Ecuador, 2,291 milioane locuitori.

GUERNSEY, teritoriu dependent cu statut special, insulă din Canalul Mânecii.

GUANGZHOU, podiș în sudul Chinei format din șisturi și roci calcaroase.

GUIYANG, oraș în China, 4,365 milioane locuitori.

GUJARAT, stat în India.

GUJRANWALA, oraș în Pakistan, 2 milioane locuitori.

GURĂ, secțiunea finală a râului în locul în care se varsă în ocean, mare, lac, rezervor sau alt râu mai mare, precum și locul în care ajunge râul.

GUYANA FRANCEZĂ, posesiune a Franței în nord-estul Americii de Sud, situată între Surinam și Brazilia; teritoriu dependent cu statut special.

GUYANA, REPUBLICA COOPERATISTĂ ~, stat în N.-E. Americii de Sud. Capitală: Georgetown. 23 februarie 1970 (proclamarea independenței).

H

HAGIDER, râu, afluent principal – Căplani (pe stânga). Alimentare mixtă. Situat pe teritoriul RM și Ucraina.

HAJAR, munți în Oman, peninsula Arabă.

HALDĂ, loc unde se depozitează sterilul și deșeurile provenite din lucrările miniere.

HALIT, vezi **Sare gemă**.

HALMAHERA, mare intrainsulară în Oceanul Pacific.

HALO, (din gr. halos – cerc sau disc luminos în jurul Soarelui sau al Lunii), grup de fenomene optice în atmosferă care iau naștere datorită refracției și reflecției luminii în cristalele de gheață ce formează norii cirrus și ceața.

HAMADĂ, podiș în deșerturile din zonele intertropicale, în special în Sahara, acoperit cu pietre colțuroase, rezultat al dezagregării.

HAMBURG, oraș în Germania. Situat pe fluviul Elba. 1,845 mil. locuitori.

HANGZHOU, oraș în China, 10,36 milioane locuitori.

HANOI, oraș în Asia, capitala Vietnamului.

HANSHUI, fluviu în China.

HANTÎ-MANSI, oraș din Asia, în Rusia, centru administrativ al Regiunii Autonome Hantî-Mansi-Ugra.

HARARE, până în 1982 Salisbury, capitala și cel mai mare oraș din Zimbabwe, stat în Africa.

HARBIN, oraș în China, centru administrativ al provinciei Heilongjiang. 9.4 milioane locuitori.

HARGHITA, județ în România.

HARKOV, oraș și regiune în Ucraina.

HARTA METEO, hartă sinoptică cu date din observații meteo simultane pe rețeaua stațiilor meteorologice.

HARTĂ, (economică, politică, politico-administrativă), reprezentare grafică a suprafeței pământului, generalizată și micșorată conform unei anumite scări de proporție și întocmită pe baza unei proiecții cartografice; Hartă: politică, fizică, climatică, didactică, economico-geografică, fenologică, geobotanică, hipsometrică, istorică, marină, medico-geografică, pedologică, politico-administrativă, topografică, zoologică.

HARTĂ CEREASCĂ, reprezentare în plan a sferei cerești sau a unei porțiuni a acesteia, bazată pe o anumită proiecție cartografică.

HARTĂ DE CONTUR, concepută pentru aplicarea oricăror date tematice sau speciale, conține o rețea de meridiane și paralele, contururi geografice ale elementelor fundamentale (rețea de apă, drumuri, hotare, localități), tipărite într-o singură culoare palidă; hartă

didactică care conține o grilă de coordonate și elemente geografice reproduse în culoare palidă.

HARTĂ GEOGRAFICĂ, reprezentare micșorată și generalizată a suprafeței terestre în plan, care redă repartizarea și corelația dintre diferite fenomene naturale și sociale, selectate și caracterizate în corespundere cu destinația hărții respective.

HARTĂ GEOMORFOLOGICĂ, hartă pe care sunt reprezentate caracteristicile reliefului suprafeței terestre după morfografie, morfometrie, geneză și vârstă.

HARTĂ OPERAȚIONALĂ, hartă geografică pentru rezolvarea problemelor curente de afaceri, management și proiectare în baza informațiilor operaționale; hartă a teatrului militar de operațiuni cu o tactică aplicată.

HARTĂ SCHEMATICĂ, hartă simplificată sau extrem de generalizată, de obicei lipsită de rețea cartografică, ce permite să obținem în formă grafică o imagine de ansamblu a fenomenului prezentat în hartă și să subliniați numai trăsăturile esențiale ale acestuia.

HAVANA, (La Habana), oraș și capitala Cubei.

HAWAII VOLCANOES, parc național din SUA (1987, UNESCO).

HAWAII, INSULELE ~, Insulele Sandwich, arhipelag în Oceanul Pacific. Face parte din Polinezia.

HĂRȚI CLIMATICE, hărți tematice care caracterizează regimul meteo pe termen lung într-o regiune, pe un continent sau în ansamblu, pe tot globul pământesc.

HĂRȚI PICTATE, hărți schematice sub formă de desene pe diverse materiale naturale – scoarță, piele, lemn, piatră.

HĂRȚI SINOPTICE, hărți geografice meteorologice tematice cu observații meteorologice simultane din rețeaua stațiilor meteorologice.

HĂRȚI TOPOGRAFICE, hărți geografice generale cu destinație universală.

HÂRTOP, formă negativă de relief ce ia naștere în urma alunecărilor de teren și acțiunii proceselor de eroziune sau a ridicărilor neotectonice ale scoarței terestre.

HEARD ȘI MCDONALD, INSULELE ~, teritoriu dependent cu statut special.

HEKLA, vulcan în Islanda de Sud.

HELIOGRAF, în meteorologie, aparat pentru înregistrarea automată a duratei radiației solare, adică a timpului, când Soarele se află deasupra orizontului și nu este acoperit cu nori; în astronomie, telescop pentru fotografierea întregului disc solar sau a unor porțiuni ale acestuia.

HELIOMETRU, instrument optic pentru măsurarea unghiurilor mici (până la un grad) pe sfera cerească.

HELIOSCOP, telescop folosit pentru observații vizuale a suprafeței Soarelui.

HELSINKI, oraș și capitala Finlandei.

HEMATIT, mineral pentru industria feroasă.

HERCULANEUM, oraș în Italia antică.

HERCULE, (lat. Hercules), constelație din emisfera boreală a cerului. Cea mai strălucitoare stea din N. – Kornephoros.

HERMES, planetă mică, descoperită de astronomul german K. Reinmuth (1937).

HERSON, oraș și regiune în Ucraina.

HIADELE, roi de stele deschis în constelația Taurul.

HIDRATARE, proprietatea substanțelor de a se îmbina cu apa.

HIDROGEOLOGIE, știință care studiază apele subterane (compoziția, proprietățile, proveniența, legitățile de formare și de răspândire). Are legături strânse cu geologia, litologia, tectonica, geochimia, geofizica, precum și cu hidrologia, meteorologia, geomorfologia.

HIDROGRAF, grafic al variației debitului de apă dintr-un râu (în timp de un an sau sezon, la viitură, revărsare, inundație ș.a.).

HIDROGRAFIE, parte a hidrologiei care se ocupă cu descrierea râurilor, lacurilor și bazinelor de apă artificiale, cu determinarea poziției lor în spațiu; parte a oceanografiei care descrie elementele Oceanului Planetar, studiază regimul lui hidrometric, caracterul malurilor oceanelor și mărilor, dinamica reliefului fundului marin (oceanic).

HIDROLACOLIT, formă de relief.

HIDROLOGIE, știință care studiază învelișul de apă al Pământului, fenomenele și procesele ce au loc în acest înveliș, interacțiunea lui cu mediul înconjurător, știință care studiază corpurile de apă – oceane, mări, râuri, lacuri, rezervoare de apă, mlaștini, ghețari.

HIDROMORFIZM, proces geologic și pedologic.

HIDROSFERĂ, învelișul discontinuu de apă al Pământului, situat între atmosferă și litosferă. Reprezintă totalitatea oceanelor, mărilor, precum și a apelor de pe suprafața uscatului.

HIDROTERMAL, proces geologic.

HIGROGRAF, aparat pentru înregistrarea continuă a umidității relative a aerului.

HIGROMETRU, Psihrometru, instrument pentru măsurarea umidității aerului. Există mai multe tipuri.

HIGROSCOPICITATEA SOLULUI, caracteristică de a absorbi apa.

HINDUKUȘ, sistem muntos în Asia, pe teritoriul Afganistanului, Pakistanului și Indiei.

HYPERION, (gr. Hyperion), satelit al planetei Saturn.

HIROSHIMA, oraș în Japonia.

HISPANIOLA (La Española), insulă în Arhipelagul Antilelor.

HMELNIŢKI, oraș, regiune în Ucraina.

HO ȘI MIN, (Thành Phố Hồ Chí Minh), oraș în Vietnam, 8,993 milioane locuitori.

HOKKAIDŌ, (Yesso, Ezo), a doua insulă după mărime a Japoniei.

HOLOCEN, (din holo... și gr. cainos – nou), epoca geologică actuală, care constituie ultima parte, încă neîncheiată, a cuaternarului. A început cu cca 10 mii de ani în urmă, după ultima glaciație.

HONG KONG, oraș în China.

HONIARA, capitala Insulelor Solomon în Oceanul Pacific.

HONOLULU, oraș, cel mai mare port al Insulelor Hawaii.

HONSHŪ, Hondo, cea mai mare insulă a Japoniei.

HORST, sector al scoarței Pământului, de obicei alungit, delimitat de falii abrupte și ridicat deasupra sectoarelor limitrofe. Se formează în urma dislocărilor tectonice ale scoarței terestre.

HOTAR CLIMATIC, graniță convențională pe suprafața pământului între linii sau fâșii, ale căror indicatori de climă sunt semnificativ diferiți.

HAUTERIVIAN, (după denumirea or. elvețian Hauterive), al treilea (de jos) etaj al cretacului. A fost evidențiat pentru prima dată în munții Jura (1874) de către geologul elvețian E. Renevier.

HOTIN, oraș în regiunea Cernăuți, situat pe malul drept al Nistrului.

HOVÂRLA, munte, cel mai înalt punct al Carpaților din Ucraina.

HOWLAND ȘI BAKER, INSULELE ~, teritoriu dependent cu statut special.

HOWRAH, oraș în India, 4,842 milioane locuitori.

HUAI, fluviu în estul Chinei. Lungimea de 5 500 km.

HUASCARÁN, parc național din Peru în munții Anzi.

HUBBARD, ghețar în Canada și SUA.

HUDSON, fluviu în estul SUA.

HUMUS, cel mai de preț substrat organic în sol; Humificare.

HUNEDOARA, oraș și județ în România.

HURON, lac în SUA și Canada, al doilea ca mărime din Marile Lacuri.

HYDERABAD, oraș în India, 6,81 milioane locuitori.

HYDERABAD, oraș în Pakistan, 1,733 milioane locuitori.

I

IAGORLÂC, afluent al Nistrului.

IAGORLÂC, rezervație științifică.

IALAN, afluent al Prutului.

IALOMIȚA, județ în România.

IALPUG, râu ce se varsă în lacul Ialpus.

IALPUGEL, afluent al râului Ialpus.

IALTA, oraș în Ucraina.

IARNĂ, anotimp al anului, de la solstițiul de iarnă până la echinocțiul vernal, în emisfera nordică din 21-22 decembrie pentru 20-21 martie, iar în cea de în sud – 21-22 iunie până la 23 septembrie.

IAROSLAVL, oraș și subiect regional în Federația Rusă.

IAȘI, oraș și județ în România.

IAZ, lac artificial de acumulare.

IBADAN, oraș în Nigeria, 1,835 mil. locuitori

ICARUS, asteroidul № 1566, descoperit în 1949 de W. Baade (SUA).

ICHEL, râu în partea centrală a RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

IDAHO, stat în SUA.

IDOLI DE PIATRĂ, stâlpi de piatră natural ondulați, alcătuiți din roci rezistente la distrugere.

IERIHON, oraș străvechi în Palestina, apărut în mil. IV î.e.n.

IERUSALIM, oraș în Israel.

IGUAZÚ, (Iguaçu), cascadă în Brazilia și Argentina; râu în Brazilia; parcuri naționale în Argentina și Brazilia.

ILEH, râuleț în vestul RM, afluent pe stânga al Prutului.

ILFOV, județ în România.

ILIGACI, Valea Ilichila, râuleț în partea centrală a RM, afluent pe dreapta al Răutului.

ILMEN, lac în Rusia.

ILMENT, mineral, oxid natural de fier și de titan.

IMAGINE LOCALĂ, imagine a teritoriului, complex de reprezentări (semne, simboluri, arhetipuri, „imagini”, asociații, stereotipuri etc.) care caracterizează un anumit teritoriu (peisaj, zonă naturală sau zonă, așezare, unitate teritorială, regiune economică, țară, regiune culturală și istorică etc.) în mintea oamenilor.

IMAGINI CARTOGRAFICE, sistem de simboluri utilizat pentru a crea hărți, pentru a afișa locația spațială a obiectelor, fenomenelor, proceselor.

IMERSIUNE A APELOR DE SUPRAFAȚĂ, varietate de zone frontale răspândită în ocean.

INCHEON, oraș în Republica Coreea, 3 milioane locuitori.

IND, fluviu în China, India, Pakistan.

INDIA DE VEST, denumirea comună a insulelor din Oceanul Atlantic și Marea Caraibelor, situate între continentele America de Nord și America de Sud.

INDOCHINA, peninsulă în sud-estul Asiei.

INDOSTAN, peninsulă în sudul Asiei.

INELE ȘI POLIGOANE DE PIATRĂ, tip de microrelief înghețat sub formă de inele sau poligoane în centru cu sol fin vâscos și la periferie – cu material grosier.

INFILTRAȚIE, proces fizic de scurgere a lichidelor.

INFORMATICĂ CARTOGRAFICĂ, proces de elaborare a obiectelor cartografice.

INGRESIUNE, înaintare a mării în unele porțiuni mai coborâte ale continentelor, în special prin gurile fluviilor, formând adesea golfuri.

INGULEȚ, râu în Ucraina, afluent pe dreapta al fluviului Nipru.

INGUȘETIA, Republică în Europa de est, subiect al Federației Ruse.

INNER MONGOLIA, regiune autonomă, China.

INSOLAȚIE, iluminare cu razele solare.

INSTRUMENTE OCEANOLOGICE, dispozitive tehnice utilizate pentru studierea pe teren în oceane și mări pentru a determina parametrii fizici, chimici, biologici și optici ai apei de mare.

INSULA ALEXANDER, insulă din Marea Bellingshausen.

INSULA BAFFIN, insulă în estul Arhipelagului Arctic Canadian.

INSULA BOUVET, teritoriu dependent cu statut special, situată în Oceanul Atlantic de sud, la sud-vest de Capul Bunei Speranțe din Africa de Sud.

INSULA CHRISTMAS, (Insula Crăciunului), teritoriu dependent cu statut special, în Oceanul Indian.

INSULA CORSICA, insulă în partea de nord a Mării Mediterane, despărțită de insula Sardinia prin strâmtoarea Bonifacio, regiune a Franței.

INSULA GROENLANDA, (Groenland, literal – Țara Verde), cea mai mare insulă de pe glob situată în nord-estul Americii de Nord și scăldată de apele Oceanului Atlantic și Oceanul Înghețat de Nord, teritoriu dependent cu statut special.

INSULA GUADELOUPE, cea mai mare insulă din arhipelagul Antilele Mici, teritoriu dependent cu statut special.

INSULA GUAM, insulă în vestul Oceanului Pacific din grupul Insulelor Mariene, teritoriu dependent cu statut special.

INSULA HAINAN, în Marea Chinei de Sud, separată de Peninsula Guangdong Leizhou prin strâmtoare îngustă Qiongzhou.

INSULA IRLANDA, insulă în N-E Oceanului Atlantic, a doua ca mărime din grupul Insulelor Britanice.

INSULA JARVIS, arhipelag în Oceanul Pacific, teritoriu dependent cu statut special.

INSULA LORD HOWE, în Oceanul Pacific, teritoriu dependent cu statut special.

INSULA MACQUARIE, teritoriu dependent cu statut special în Oceanul Antarctic.

INSULA MAN, insulă în Marea Irlandei, între Irlanda și Anglia.

INSULA PHUKET, insulă din Marea Andaman din Oceanul Indian, aproape de coasta Peninsulei Malacca, teritoriul Thailandeii.

INSULA PRINȚUL EDWARD, teritoriu dependent cu statut special.

INSULA PAȘTELUI, (Rapa Nui), insulă vulcanică în Oceanul Pacific, teritoriu al statului Chile.

INSULA RODOS, (Rhodos), insulă în Marea Egee.

INSULA RUDOLF, cea mai nordică insulă din arhipelagul Țara Franț-Josef.

INSULA RÜGEN, cea mai mare insulă germană, se află în Marea Baltică.

INSULA SAAREMAA, cea mai mare insulă din arhipelagul Moonsund în Marea Baltică, teritoriul Estoniei.

INSULA SAHALIN, insulă în Rusia, situată în partea de est a Asiei.

INSULA SAMOS, insulă în Marea Egee, Arhipelagul Insulelor Sporade. Aparține Greciei.

INSULA SARDINIA, insulă din Marea Mediterană, la vest de Peninsula Apenină; teritoriul Italiei. Suprafața 24 mii km².

INSULA SJÆLLAND, cea mai mare insulă a Danemarcei.

INSULA SFÂNTA ELENA, în Atlanticul de sud, dominion britanic.

INSULA SHIKOKU, o insulă din sudul arhipelagului japonez din Oceanul Pacific; teritoriul Japoniei.

INSULA SICILIA, cea mai mare insulă din Marea Mediterană, teritoriul Italiei. Suprafața 25,7 mii km².

INSULA SULAWESI, (denumirea veche – Celebes), insulă în Arhipelagul Malaez. Face parte din grupul Insulelor Sondele Mari. Intră în componența Indoneziei.

INSULA TASMANIA, o insulă din coasta Australiei, separată de continent prin strâmtoarea Bass, împreună cu insulele adiacente King, Flinders, Bruny, formează statul australian, Tasmania.

INSULA TENERIFE, insulă din arhipelagul Canare din Oceanul Atlantic, aparținând Spaniei.

INSULA TIERRA DEL FUEGO, (Țara De Foc), grup de insule în America de Sud.

INSULA TIMOR, o insulă cu suprafața de 34 mii km² din Arhipelagul Malaez, cea mai mare din Insulele Sondele Mici din Oceanul Pacific.

INSULA TOBAGO, insulă în Oceanul Atlantic, face parte din Republica Trinidad și Tobago.

INSULA TRINIDAD, insulă în Oceanul Atlantic, face parte din Republica Trinidad și Tobago.

INSULA VAIGACI, insulă în Marea Kara.

INSULA VANCOUVER, insulă situată în apropierea țărmului de vest al Americii de Nord.

INSULA VICTORIA, una dintre cele mai mari insule din arhipelagul arctic canadian; teritoriul Canadei, are 213,8 mii km².

INSULA VITI LEVU, o insulă vulcanică din Oceanul Pacific, cea mai mare dintre insulele Fiji; teritoriul statului Fiji. Are 10,5 mii km².

INSULA VRANGHEL, insulă în Oceanul Înghețat de Nord, situată între Marea Siberiei de Est și Marea Ciukotka, se întinde până la strâmtoarea Bering.

INSULA WEST SPITSBERGEN, insulă din Oceanul Arctic cea mai mare din arhipelag Spitsbergen; teritoriul Norvegiei.

INSULA ZANZIBAR, o insulă la coasta Africii, în Oceanul Indian, teritoriul Tanzaniei. Are 1 660 km².

INSULĂ, porțiune de uscat mai mică decât un continent, înconjurată din toate părțile de apele oceanului, mării, lacului sau râului.

INSULE CONTINENTALE, insule despărțite de continent, din cauza abraziunii sau subsidenței a unei părți de uscat.

INSULE CORALIFERE, insule care rezultă din acumularea coloniilor de corali.

INSULELE ALEUTINE, insule în Oceanul Pacific.

INSULELE ANTILE, arhipelag din Marea Caraibelor.

INSULELE BAHAMA, comunitatea Insulelor Bahama, stat în Vest-India, situat în arhipelagul cu aceeași denumire. Include 700 insule.

INSULELE BALEARE, arhipelag, grup de insule, situat în vestul Mării Mediterane. Aparțin Spaniei. Cele mai mari – Mallorca, Menorca, Ibiza.

INSULELE BERMUDE, grup de insule coraligene (cca 300) în Oceanul Atlantic, la 900 km est de coastele Americii de Nord, teritoriu dependent cu statut special, al Marii Britanii.

INSULELE BRITANICE, arhipelag în N.-V. Europei.

INSULELE CANARE, (span. Canarias, din lat. canis – câine, literal, Insulele câinilor), arhipelag în Oceanul Atlantic, grup de insule lângă coastele nord-vestice ale Africii. Cele mai populare insule sunt Fuerteventura, Gran Canaria, Tenerife.

INSULELE CARAIBE, grup de corali și insule ce fac parte din arhipelagul Antilele Mici, în Oceanul Atlantic.

INSULELE CAROLINE, grup de insule din Micronezia, Oceanul Pacific.

INSULELE CAYMAN, teritoriu dependent cu statut special al Regatului Unit aflate în vestul Mării Caraibelor.

INSULELE COCOS, (Keeling), teritoriu australian dependent cu statut special, arhipelag din Oceanul Indian.

INSULELE COMORE, țară insulară din Oceanul Indian.

INSULELE COOK, arhipelag în Oceanul Pacific, în Polinezia. Este format din insulele vulcanice (Mangaia, Rarotonga) și corali-gene (Aitutaki, Winslow Reef etc.).

INSULELE DALMATE, arhipelag format din cca 1 000 de insule, situate în partea de est a Mării Adriatice, aparțin Croației.

INSULELE FALKLAND, (Insulele Malvine), arhipelag în S.-V. Oceanului Atlantic, teritoriu dependent cu statut special.

INSULELE FEROE, (Faroe), arhipelag în N.-E. Oceanului Atlantic, teritoriu dependent cu statut special al Danemarcei.

INSULELE HEBRIDE, arhipelag din cca 500 insule în Oceanul Atlantic, la V. de Scoția. Aparține Marii Britanii.

INSULELE PITCAIRN, HENDERSON, DUCIE ȘI OENO, teritoriu dependent cu statut special în sudul Oceanului Pacific.

INSULELE IONICE, grup de insule în Marea Ionică format din 5 insule mari: Corfu, Lefkada, Cefalonia, Itaca, Zakyntos și altele mai mici. Aparțin Greciei.

INSULELE KOMANDOR, arhipelag în Oceanul Pacific.

INSULELE LOFOTEN, arhipelag în Marea Norvegiei, separat de peninsula Scandinavă prin strâmtoarea Vestfjord. Aparțin Norvegiei.

INSULELE MALDIVE, arhipelag de insule, în sud-vestul peninsulei Indostan, în Oceanul Indian; Republica Maldive, stat în Asia.

INSULELE MARCHIZE, arhipelag în Oceanul Pacific.

INSULELE MARIANE, grup de insule în partea vestică a Oceanului Pacific, în Micronezia. Include 15 insule: Guam, Rota, Tinian,

Saipan ș.a. Insula Guam este posesiune a SUA, restul sunt teritoriu sub tutela ONU, dar administrate de SUA.

INSULELE MARSHALL, stat insular situat în partea central-vestică a Oceanului Pacific. Capitală: Majuro. La 22 decembrie 1990, recunoscută ca stat suveran.

INSULELE MASCARENE, grup de insule la est de Madagascar, în Oceanul Indian.

INSULELE MĂRII DE CORAL, teritoriu dependent cu statut special.

INSULELE MIDWAY, atol din grupul Insulelor Hawaii, are statutul de „teritoriu nealinat” al SUA, situat în Oceanul Pacific.

INSULELE VANUATU, Republica Vanuatu, insule din Arhipelagul Malaez, situat în sud-vestul Oceanul Pacific. Cuprinde peste 80 insule de origine vulcanică, dintre care cele mai mari: Espiritu Santo, Malakula, Efate etc..

INSULELE NORMANDE, arhipelag situat în Canalul Mânecii, între Anglia și Franța.

INSULELE NOVAIA ZEMLEA, arhipelag în regiunea Arhanghelsk, Rusia, în Oceanul Înghețat de Nord. Situate între Marea Barents și Marea Kara.

INSULELE ORKNEY, arhipelag în Oceanul Atlantic, situat la nord de Scoția. Aparține Marii Britanii.

INSULELE PITIUSAS, un grup de insule din partea de vest a Mării Mediterane, la 90 km est de coasta Spaniei, fac parte din arhipelagul Insulelor Baleare (teritoriu spaniol).

INSULELE SEYCHELLES, un grup de 115 insule la nord-estul de Madagascar; teritoriul Republicii Seychelles.

INSULELE SOCIETĂȚII, arhipelag în partea de sud a Oceanului Pacific, în Polinezia. Posesiune a Franței. Denumite în cinstea Societății Regale din Londra.

INSULELE SOLOMON, arhipelag în Oceanul Pacific, la est de Noua Guinee. Insule mai mari: Bougainville, Guadalcanal, Santa Isabel, Malaita, San Cristobal, Choiseul, New Georgia.

INSULELE SONDE, (Sunde), parte a Arhipelagului Malaiez, între Oceanul Pacific și Oceanul Indian.

INSULELE SONDELE MARI, insule (Borneo, Java, Sumatra, Sulawesi) în Oceanul Pacific.

INSULELE SONDELE MICI, arhipelag în sud-estul Asiei între Oceanul Indian și Oceanul Pacific, format din insulele Bali, Timor, Lombok etc.

INSULELE SVERDRUP, un grup de insule în nordul Arhipelagului Arctic Canadian din Oceanul Arctic, teritoriul Canadei.

INSULELE TURKS ȘI CAICOS, două grupuri de insule din Marea Caraibelor, teritoriu britanic dependent cu statut special.

INSULELE VIRGINE, un grup de insule mici și recife de corali din arhipelagul Antilele Mici, în Oceanul Atlantic; Insulele Virgine Americane, teritoriu dependent cu statut special; Insulele Virgine Britanice, teritoriu dependent cu statut special.

INSULELE ANTILE MARI, arhipelag în Oceanul Atlantic

INSULELE ANTILE MICI, arhipelag în Oceanul Atlantic.

INSULELE NOI SIBERIENE, arhipelag în Marea Laptev și Marea Siberiană de est, în Rusia.

INSULELE CANALULUI, (Anglo-Normande), grup de insule din Canalul Mânecii, la vest de coasta Peninsulei Cotentin (Franța).

INTERFLUVIU, zonă situată între două râuri adiacente, cuprinde bazinul hidrografic și versanții văilor adiacente ale acestor râuri.

INTERGLACIAȚIE, interval de timp cu climă caldă în pleistocen, cuprins între două epoci glaciare.

INTRUZIUNE, proces geologic.

INUNDAȚIE, creștere relativ rapidă a nivelului apei dintr-un bazin acvatic, care se încheie cu retragere aproape la fel de rapidă, apare ca urmare a ploilor abundente; în condiții de ierni instabile, poate fi cauzată de dezăpezirea rapidă, precum și de topirea ghețurilor; revărsare temporară a apei din zonă, ca urmare a creșterii nivelului într-un râu, lac, lac de acumulare, mare, asociată cu daune sociale, economice, de mediu, daune aduse sănătății oamenilor sau cu victime umane.

INVERSIUNE DE RELIEF, stadiu avansat de evoluție a reliefului când formele inițiale pozitive devin negative și invers.

IONOSFERĂ, strat superior al atmosferei.

JORDAN, fluviu în Orientul Apropiat.

JORDANIA, Regatul Hașemit al Iordaniei, stat în Asia de sud-vest (Orientul Apropiat). Capitală: Amman. 25 mai 1946 (proclamarea independenței).

IOȘKAR-OLA, oraș în Federația Rusă.

IOWA, stat în SUA.

IRAN, REPUBLICA ISLAMICĂ ~, stat în Asia de sud-vest. Capitală: Teheran. Constituit la sfârșitul mileniului II î.Hr.

IRANIENI, denumirea oficială a populației Iranului, în componența căreia intră popoare diferite după limbă și origine; denumire dată popoarelor care vorbesc în limbile din grupul iranian; denumirea autohtonă a perșilor.

IRIGAȚIE, tehnologie și proces de asigurare artificială a plantelor cu apă.

IRKUTSK, oraș în Asia, centru administrativ al regiunii omonime din Rusia.

IRLANDA DE NORD, parte a Regatului Unit al Marii Britanii.

IRLANDEZI, nație, populația de bază a insulei Irlanda; s-a constituit în sec. al XVIII–XIX-lea.

IROCHEZI, denumire comună a unui trup de șase triburi amerindiene (seneca, oneida, onondaga, tuscarora etc.) din SUA (cca 35 mii – 1960) și Canada (cca 15 mii – 1960).

ISLAMABAD, oraș în Asia, capitală statului Pakistan.

ISLANDA, insulă nordică aflată între Atlanticul de Nord și Oceanul Arctic.

ISLANDEZI, nație, populația de bază a Islandei. Strămoșii islandezilor sunt coloniștii scandinavi, care în sec. al VII–X-lea s-au așezat cu traiul în Islanda.

ISMAIL SAMANI, cel mai înalt vârf din munții Pamir.

ISRAEL, STATUL ~, stat în Asia de sud-vest. Capitală: Tel Aviv (Ierusalim). Din 928 î. Hr. – Regatul Israel. La 14 mai 1948 a fost proclamat statul independent Israel.

ISSÎC-KUL, lac endorheic din nordul munților Tian-Șan din estul Kârgâzstanului.

ISTANBUL, oraș în din Turcia, situat pe malurile european și asiatic ale Bosforului, are 14,0 milioane de locuitori.

ISTM, (din gr. Isthmos – trecere îngustă), fâșie îngustă de uscat, care unește două continente (de ex. Istmul Suez) sau o peninsulă de un continent care leagă secțiunile mai mari ale uscatului.

ISTMUL PEREKOP, fâșie de uscat, care unește peninsula Crimeea cu Ucraina continentală.

ISTMUL SUEZ, fâșie de pământ între Africa și Asia, care desparte Marea Mediterană și Marea Roșie; în Egipt, prin el trece canalul Suez.

ISTROROMÂNI, grup etnografic, urmași ai populației locale ilirice supuse romanizării.

IȘNOVĂȚ, râuleț în partea centrală a RM, afluent pe dreapta al Bâcului.

ITALIA, Republica Italiană, stat în Europa Sudică. Capitală: Roma. Roma Antică – sec. V–VI-lea î.Hr. – sec. V-lea d.Hr. I. Modernă – din 1861.

ITALIENI, nație, populația de bază a Italiei. Procesul formării nației italiene s-a terminat în a doua jum a sec. XIX-lea, odată cu unificarea țării.

IUTLANDA, peninsulă în Europa de nord, desparte Marea nordului de Marea Baltică.

IVANCEA, Moța, râuleț în RM, afluent pe dreapta al Răutului.

IVANO-FRANKOVSK, oraș, regiune, Ucraina.

IVANOS, deal în apropierea orașul Orhei, RM.

IVANOVO, oraș și subiect în Federația Rusă.

IZMAIL, oraș în regiunea Odesa, situat pe malul stâng al brațului Chilia (fluviul Dunărea).

IZMIR, Smirna, oraș în Turcia, centru administrativ al provinciei Izmir, are 2,89 milioane locuitori.

IZOLINIE, linie ce unește punctele în care o mărime are aceeași valoare.

IZOTERMIE, stare caracterizată prin menținerea unei temperaturi constante.

IZVOR, locul de ieșire la suprafața pământului a apelor subterane; locul de unde își ia începutul o apă curgătoare.

Î

ÎLE-DE-FRANCE, regiune în Franța.

ÎNĂLȚIMEA MOLDOVEI CENTRALE, regiune geomorfologică în partea centrală a RM, cuprinsă între Nistru, Prut, Câmpia Moldovei de Nord și Câmpia Moldovei de Sud.

ÎNĂLȚIMEA NISTRULUI, înălțime în partea de N.-E. a RM, pe malul drept al Nistrului. Se întinde de la satul Cremenciug (raionul Soroca) până la gura râului Răut.

ÎNĂLȚIMEA SUPRAFETEI PĂMÂNTULUI, distanța de la un punct de pe suprafața Pământului de-a lungul unei linii verticale până la o anumită suprafață de nivel.

ÎNĂLȚIMEA TIGHECI, Înălțimea Baimaciei, podiș în partea de S.-V. a RM, situat între văile râului Prut și Ialpuș.

ÎNĂLȚIMEA UNUI ASTRU, unghiul dintre direcția spre un astru și planul orizontului adevărat.

ÎNCLINAREA COASTEI, unghiul dintre planul orizontal și suprafața pantei, exprimat în grade.

ÎNGHEȚ, Înghețare, acoperire cu gheață, crustă de gheață densă pe suprafața pământului, pe suprafețe rutiere, câmpuri aeriene; pe nave, aeronave și obiecte de la sol – cabluri, stâlpi, ferme, copaci etc.

J

JAIPUR, oraș în India, 3,07 mil. locuitori.

JAKARTA, oraș, capitala Indoneziei, centru politic, economic și cultural al țării.

JAMAICA, a treia cea mai mare insulă din Antilele Mari.

JAMAICA, stat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mari). Capitală: Kingston. Proclamarea independenței – 1962.

JAMES, denumirea a două fluvii din SUA.

JAN MAYEN, teritoriu dependent cu statut special, format din insula omonimă din Marea Groenlandei.

JAPONEZI, nație, populația de bază a Japoniei. Japonezii mai trăiesc și în Brazilia, SUA, Peru, insulele Hawai ș.a. Fac parte din rasa mongoloidă.

JAPONIA, Țara Soarelui Răsare, stat în Asia de est, (arhipelag în Extremul Orient). Capitală: Tokyo. Prima formațiune statală importantă, Regatul Yamato, ia naștere către 350 d.Hr. în Insula Honshū, și-și extinde autoritatea în următoarele două secole asupra întregului arhipelag.

JAPȘĂ, depresiune cu adâncime mică din bălțile sau din Delta Dunării.

JAWA, insulă în arhipelagul Sondele Mari din Arhipelagul Malaez; teritoriu al Indoneziei.

JERSEY, teritoriu dependent cu statut special, insulă în largul coastelor Normandiei.

JINAN, oraș în China, 8,7 mil. locuitori.

JITOMIR, oraș și regiune Ucraina.

JIU, râu în România.

JOHANNESBURG, oraș în Republica Africa de Sud, 3,22 mil. locuitori.

JUDEȚ, unitate teritorial-administrativă de nivelul doi într-o serie de țări.

JUPITER, corp ceresc, planetă a sistemului solar.

JURASIC, al doilea sistem al grupului mezolitic și a doua perioadă a erei mezozoice, precedată de triasic și urmată de cretacic. Ca sistem geologic jurasicul a fost separat în 1929 de geologul francez A. Brongniart, care l-a denumit astfel după munții Jura, unde au fost găsite pentru prima dată depozite de această vârstă.

K

K-2, cel mai înalt pisc (8 614 m) în lanțul Karakoram.

KABARDINI, nație care populează partea de nord și de nord-est a Republicii Kabardino-Balkaria.

KABARDINO-BALKARIA, stat federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

KABUL, oraș în Asia, capitala, cel mai mare oraș, principalul centru economic, științific și cultural al țării Afghanistan.

KAFUE, parc național în Zambia.

KAGERA, parc național situat în Rwanda.

KAHUZI-BIEGA, parc național în Zair.

KAITEUR, parc național situat în Guyana.

KAKADU, parc național în Australia (1981, 1987, 1992, UNESCO).

KALAHARI, regiune naturală în Africa de Sud.

KALAHARI, DEȘERT ~, regiune naturală în partea centrală a Africii de Sud.

KALAHARI-GEMSBOK, parc național Republica Africa de Sud.

KALAMBO, cascadă în Africa.

KALBARRI, parc național situat în Australia.

KALININGRAD, oraș în Europa, centru administrativ al regiunii omonime, în Rusia.

KALMÂCI, persoană care face parte din populația de bază a Republicii Kalmâkia.

KALMÂKIA, stat federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

KALUGA, oraș în Europa, centru administrativ al regiunii omonime din Rusia.

KALYĀN, oraș în India.

KAMA, râu, afluent pe stânga al fluviului Volga, în Rusia.

KAME, dealuri cu cupole abrupte, de formă rotunjită sau alungită, formate în zonele ultimei glaciații continentale.

KAMPALA, oraș în Africa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Uganda.

KAMPUCHIA DEMOCRATĂ, stat în S.-E. Asiei.

KANANGA, oraș în Republica Democrată Congo, 1,27 mil. locuitori.

KANDALAKSA ȘI LAPLANDA, rezervații naturale situate în Federația Rusă.

KĀNPUR, (Cawnpore), oraș în India, 2,7 mil. locuitori.

KANSAS, râu în SUA.

KANSAS, stat în partea centrală a SUA.

KANSAS-CITY, două orașe în SUA, separate de râul Kansas, situate la vărsarea acestuia în râul Missouri, unul în statul Missouri, altul în statul Kansas, și constituind un centru economic unic.

KAOHSIUNG, Gaoxiong, oraș în China, 2,77 mil. locuitori.

KARA-BOGAZ-GOL, lac în Turkmenistan.

KARACEAEVO-CERKESIA, stat federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

KARACHI, oraș în Pakistan, 14,9 mil. locuitori.

KARAJ, oraș în Iran, 1,6 mil. locuitori.

KARAKALPAKSTAN, republică autonomă în Uzbekistan.

KARAKALPAKȘI, nație, populație de bază a Republicii Karakalpakstan.

KARAKOL, în anii 1889-1921 și 1939-1991 orașul Przewalsk, localitate din nord-estul Kârgâzstanului, centru administrativ al regiunii Issîc-Kul.

KARELIA, Republica Karelă, stat federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

KARLING, creastă de munte stâncoasă, crenelată și ascuțită, specifică morfologiei glaciare.

KASAI, afluent al fluviului Congo, situat în Africa Centrală, 2 153 km lungime.

KATHMANDU, capitală statului Nepal.

KATMAI, vulcan activ în SUA.

KAWASAKI, oraș în Japonia, 1,49 mil. locuitori.

KAZAN, capitala și cel mai mare oraș din Republica Tatarstan, Federația Rusă.

KAZBEK, vârf în sistemul muntos Caucazul Mare, Georgia.

KAZIRANGA, parc național în India (1985, UNESCO).

KEMEROVO, oraș în Asia, centru administrativ al regiunii omonime din Rusia.

KERCI, peninsulă în Crimeea, strâmtoare între peninsulele Kerci și Taman.

KERGUELEN, arhipelag în sudul Oceanului Indian, format din insula mare și cca 300 insule mici. Apartine Franței.

KERGUELEN, platou subacvatic în Oceanul Indian.

KERINTJI, (Indra–pura), vulcan activ pe insula Sumatra, Indonezia.

KERMADEC, groapă oceanică a scoarței terestre, în Oceanul Pacific.

KHANKENDI, în anii 1923-1991 Stepanakert, în Caucaz, principalul oraș în Karabahul de Munte, are 53,4 mii locuitori.

KHONE, cascade pe râul Mekong, Laos.

KHORAT, podiș în Thailanda.

KHUN TAN, lanț muntos în Thailanda.

KIEV, oraș în Europa, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

KIGALI, capitala statului Rwanda.

KILAUEA, vulcan activ pe insula Hawaii, în Oceanul Pacific.

KILIMANJARO, masiv muntos vulcanic aflat în Africa de Est, pe terit. Tanzaniei, format din 3 vulcani stinși.

KIMBERLIT, rocă magmatică ultrabazică, constituită din olivină, flogopit, granat, ilmenit și alte minerale. Denumirea provine de la or. Kimberley din Republica Sud-Africană, unde a fost descoperită pentru prima dată (1879).

KIMERIGIAN, (după denumirea argilei kimmerigiene din golful Kimmeridge în Anglia), etajul al treilea (de jos) al jurasicului superior.

KINABALU, parc național în Malaysia (2000, UNESCO).

KINGMAN REEF, teritoriu dependent cu statut special în Oceania.

KINGSTON, oraș, capitala statului Jamaica, în Oceanul Atlantic.

KINGSTOWN, oraș, capitala statului Saint Vincent și Grenadine, în Oceanul Atlantic.

KINSHASA, oraș, capitala statului Republica Congo, în Africa.

KÂRGÂZI, nație, populația de baza din Kârgâzstan. Primele menționări documentare din sec. I î.Hr.

KIRISHIMA, vulcan activ în Japonia.

KIRITIMATI, (Insula Crăciunului), unul dintre cei mai mari atoli din Oceanul Pacific, în grupul Line Islands; teritoriul statului Kiribati.

KIROV, oraș în Rusia, până în 1934 orașul Viatka, centru administrativ al regiunii Kirov, are 464,6 mii locuitori.

KISANGANI, oraș în (Congo), 1,6 mil. locuitori.

KIVU, lac în Africa de Est.

KOBE, oraș în Japonia, 1,53 mil. locuitori.

KÖLN, oraș în Germania, 1,06 mil. locuitori.

KOMI, stat federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

KOMODO, parc național Indonezia (1991, UNESCO).

KONYA, oraș în Turcia, 2,2 mil. locuitori.

KOROR, capitală de facto a statului Palau.

KOSCIUSKO, munte, cel mai înalt vârf în Australia.

KOSTROMA, oraș în Europa, centru administrativ al regiunii Kostroma din Rusia.

KOTOVSK, oraș în regiunea Tambov. Situat pe râul Tna, la 16 km de orașul Tambov; oraș (din 1938) în r-nului Kotovsk, regiunea Odesa.

KRAKATAU, insulă, vulcan în Indonezia, Asia.

KRASNODAR, oraș în Europa, centru administrativ al ținutului Krasnodar din Rusia.

KRASNOIARSK, oraș în Asia, centru administrativ al ținutului Krasnoiarsk din Rusia.

KRIMMLER, cascadă în Austria.

KRIMSKI, rezervație naturală situată în Ucraina.

KRIVOI ROG, oraș în Ucraina.

KRONOTK, rezervație naturală situată în Federația Rusă.

KRUGER, parc național, Republica Africa de Sud.

KRUŠNÉ HORY, Erzgebirge, lanțul montan de-a lungul graniței Germaniei și Republicii Cehe.

KUALA LUMPUR, oraș în Asia, capitală statului Malaysia.

KUBAN, râu în Europa.

KUBANGO, Okavango, râu din Angola, Namibia și Botswana în Africa.

KUMASI, oraș în Ghana, 1,73 mil. locuitori.

KUNLUN, cel mai lung sistem muntos din Asia și unul dintre cele mai înalte în lume. Se întinde pe marginea nordică și estică a platoul Tibet.

KUNMING, oraș în China, 6,62 mil. locuitori.

KURA, râu în Georgia și Azerbaidjan.

KURGAN, oraș, subiect al Federației Ruse.

KURSK, oraș în Europa, centru administrativ al regiunii omonime din Rusia.

KURZI, naționalitate, populația de bază a Kurdistanului (teritoriul ce intră în componența Irakului, Iranului, Siriei și Turciei).

KUWAIT, stat în Asia de sud-vest (Orientul Mijlociu). Capitală: Al Kuwait. Kuwaitul își proclamă independența la 9 iunie 1961.

KVARKEN, Kvarkenul de Nord, Norra Kvarken, strâmtoare în Marea Baltică.

KWANGJU, oraș în Republica Coreea, 1,5 mil. locuitori.

KYOTO, oraș în Japonia, situat în partea centrală a insulei Honshiu, 1,49 mil. locuitori.

L

LA CASTEL, rezervație peisagistică din RM.

LA MANCHE, Canalul Mânecii, Canalul englez, strâmtoare care desparte insula Marea Britanie de Europa și unește Marea Nordului cu Oceanul Atlantic.

LA PAZ, oraș în Bolivia, capitala administrativă a Boliviei.

LA PEROUSE, strâmtoare care desparte insula Sahalin (Rusia) de insula Hokkaidō (Japonia).

LA PLATA, golf în America de Sud, în Oceanul Atlantic.

LABRADOR, peninsulă în America de Nord (în N.-E. Canadei), între golful Hudson și Sfântul Laurențiu.

LABRADOR, mineral, piatră semiprețioasă.

LABRADORIT, rocă eruptivă, material de construcție.

LAC DE ACUMULARE OLIGOTROF, tip de bazin acvatic cu condiții trofice slabe (cantitate redusă de nutrienți) și producție nesemnificativă de substanțe organice.

LAC DE ACUMULARE, acumularea prin scurgere permanentă de apă, fără scurgere sau încetinită în depresiunile naturale (lacuri, mlaștini) sau artificiale (rezervoare, iazuri etc.) ale suprafeței pământului; rezervor creat pentru acumularea resurselor de apă pe uscat în scopul utilizării lor în instalații hidroelectrice, la irigare și deversări pentru prevenirea inundațiilor.

LAC, bazin de acumulare natural în adâncituri de teren, umplut cu mase de apă continentale cu schimb de apă mai lent, neconectat direct cu marea (oceanul).

LACOLIT, rocă vulcanică.

LACUL BAICAL, situat în sudul Siberiei de Est; cel mai adânc lac cu apă dulce din lume (adânc. max. 1 620 m).

LACUL BALHAȘ, lac în Asia Mijlocie.

LACUL BELEU, lac în RM.

LACUL BIWA, cel mai mare lac din Japonia.

LACUL BODENSEE, (Boden See), lac de origine glaciară, situat la nord de Alpi, între Germania, Elveția și Austria.

LACUL CAHUL, lac în sud-vestul regiunii Odesa și în sudul raionului Vulcănești; râuleț în sudul RM.

LACUL CIUD, în Rusia.

LACUL COMO, lac în nordul Italiei.

LACUL DE ACUMULARE COMRAT, lac de acumulare pe cursul superior al râului Ialpuș, situat lângă raionul Comrat, RM.

LACUL DE ACUMULARE CONGAZ, lac de acumulare pe râul Ialpuș. Situat lângă satul Congaz, raionul Comrat, RM.

LACUL DE ACUMULARE COSTEȘTI, lac de acumulare pe râul Botna, lângă satul Costești, raionul Hâncești, RM. Construit în 1962.

LACUL DE ACUMULARE COSTEȘTI-STÂNCA, lac de acumulare pe râul Prut, RM. Construit în 1977.

LACUL DE ACUMULARE CUCIURGAN, pe râul Cuciurgan, RM.

LACUL DE ACUMULARE DUBĂSARI, lac de acumulare pe fluviul Nistru, format prin construirea în 1954 a barajului centralei hidroelectrice Dubăsari. Cel mai mare lac de acumulare din RM.

LACUL DE ACUMULARE MINGECHAUR, pe râul Kura, format în urma construirii barajului centralei hidroelectrice, în Azerbaidjan.

LACUL DE ACUMULARE NIJNEKAMSK, pe râul Kama, în Tatarstan și Udmurtia.

LACUL DE ACUMULARE SARTOV, pe râul Volga, în regiunile Saratov, Samara și Ulyanovsk.

LACUL DE ACUMULARE ULMU, lac de acumulare pe râul Botna, în apropierea de satul Ulmu, raionul Hâncești, RM. Construit în 1961.

LACUL GENEVA, în Elveția și Franța, cel mai mare din Alpi.

LACUL KAHOVKA, cel mai mare lac de acumulare din Ucraina.

LACUL LADOGA, în Rusia, cel mai mare lac cu apă dulce din Europa.

LACUL OAHE, lac de acumulare pe râul Missouri, unul dintre cele mai mari din SUA.

LACUL OKHRID, lac din Macedonia de Nord și Albania; cel mai vechi și cel mai adânc din Peninsula Balcanică.

LACUL ONEGA, Onego, în regiunile Carelia, Leningrad și Vologda, al doilea lac de apă dulce ca mărime din Europa, după Lacul Ladoga.

LACUL POOPÓ, lac sărat din munții Anzi, în Bolivia, la altitudinea de 3690 m.

LACUL PSKOV, din regiunea Pskov (Rusia) și Estonia, al patrulea cel mai mare lac de apă dulce din Europa.

LACUL RENILOR, în Canada, în centrul Platoului Lawrence.

LACUL URMIA, un lac sărat închis din nord-vestul Iranului.

LACUL REZENI, lac de acumulare pe râul Botna.

LACUL RIȚA, (Rița Mare), lac în Caucazul de Vest în Abhazia, la altitudinea de 950 m.

LACUL ROȘU, (Crasnoe), lac natural în lunca Nistrului.

LACUL ROTUNDA, lac natural în lunca Prutului.

LACUL RUDOLF, Turkana, lac salin închis în Kenya, Africa.

LACUL SAKI, lac sărat închis în Crimeea.

LACUL SAN MARTÍN, lac glaciuar din America, la granița dintre Chile și Argentina, are 1010 km².

LACUL SANMINSYUSHUIKU, lac de acumulare pe Râul Galben din China, unul dintre cele mai mari din țară, cu suprafața de 2 350 km².

LACUL SĂLAȘ, Lacul Bâc, lac natural în Republica Moldova.

LACUL SELIGHER, lac situat în podișul Valdai, la altitudine de 205 m, pe teritoriul regiunii Kalinin și Novgorod, Rusia.

LACUL SEVAN, cel mai mare lac cu apă dulce din Caucaz, în Armenia. Situat într-o depresiune tectonică la cota 1 903 m.

LACUL SUPERIOR, cel mai mare lac de apă dulce din lume, cel mai adânc din Marile Lacuri, în Canada și SUA.

LACUL TANA, Tana, Dembea, lac în podișul Etiopiei, la altitudine de 1830 m.

LACUL TANGANYKA, lac din Africa, în Republica Democratică Congo, Tanzania, Burundi și Zambia, are o suprafață de 32 mii km².

LACUL TARBELA, lac de acumulare pe râul Ind, cel mai mare din Pakistan. Cu suprafața de 260 km².

LACUL TENGIZ, Dengiz, lac sărat din Kazahstan, situat în depresiunea Tengiz-Kurgaldzhin, are suprafața de 1 590 km².

LACUL TITICACA, lac din munții Anzi, la granița cu Peru și Bolivia, cel mai mare lac cu apă dulce din America de Sud și cel mai mare lac alpin din lume, situat pe platoul Altiplano la înălțimea de 3 812 m, are 8 370 km².

LACUL TIVERIAD, Lacul Genisaret, Marea Galileii, Bahr Tabaria, Lacul Galileii, lac cu apă dulce din Israel.

LACUL TORRENS, lac în Australia.

LACUL TURKANA, (Rudolf), Kenya, lac, 6 405 km². Parc național omonim din Kenya (1997, UNESCO).

LACUL VENERN, (Vanern), lac tectonic în sud-vestul Suediei, cel mai mare din Europa de Vest, are 5 650 km².

LACUL VICTORIA, în Tanzania, are 68 800 km².

LACUL VOSTOK, lac subglacial din Antarctica, cu suprafața de 10 mii km².

LACUL WINNIPEG, lac în Canada, are 24 514 km².

LACUL WINNIPEGOSIS, lac în Canada, are 5 370 km².

LACURI MINERALE, lacurile a căror apă conține o cantitate mare de săruri, mai mare de 25%-35%, în funcție de clasificare; Lacuri sărate.

LACURI MORENICE, bazine de apă închise în zonele de acumulare glaciară a morenelor.

LACURI TECTONICE, lacuri ale căror bazine au fost create prin procese tectonice. Acest grup include cele mai mari lacuri din lume: Baikal, Tanganyika, Nyasa, Issîc-Kul.

LACURILE PLITVIC, Plitvička jezera, în nord-vestul Munților Dinar, în Croația, acestea includ 16 lacuri carstice pitorești mari și mici, situate în trepte pe terase de calcar.

LACURILE PRUTULUI DE JOS, zonă umedă de importanță internațională.

LADOGA, lac în Rusia.

LAGOS, oraș, capitala Nigeriei. Port la golful Guineei, Oceanul Atlantic.

LAGUNĂ, partea superficială a mării (oceanului), separată de aceasta printr-o fâșie de pământ, conectată la mare printr-unul sau mai multe strâmtoni; o întindere a mării închisă între recifele de corali și coasta continentului sau insulei, precum și rezervor de apă în formă de inel pe insule de corali.

LAHORE, oraș în Pakistan, 11,13 mil. locuitori.

LAMBERT, în Antarctica, cel mai mare ghețar din lume.

LAMINGTON, parc național în Australia.

LAND, țară, într-o serie de state, numele entităților care fac parte din acestea pe bază federală.

LANDŞAFT, sector de suprafață terestră cu proprietăți și aspect specific.

LÁNGJÖKULL, masiv vulcanic în Islanda.

LANOS, șesuri, teritorii plane din zonele spaniole de colonizare (Llano-Estacado în SUA, Llanos-Orinoco în Columbia și Venezuela, Llanos-Mokhos în Bolivia și altele în America de Sud); tip de savană, pe câmpiile Orinoco cu vegetație densă de culturi graminee, și copaci solitari sau în grupuri.

LANȚ DE MUNȚI SUBACVATICI, crestele unor structuri montane de pe fundul oceanelor și mărilor.

LANȚUL ATLANTICULUI MEDIU, cel mai mare sistem montan de la fundul Oceanului Atlantic.

LANȚUL DE MUNȚI ATLANTICUL DE SUD, lanț muntos în Oceanul Atlantic.

LANȚUL DE MUNȚI MASCAREN, creastă montană subacvatică, în Oceanul Indian.

LANȚUL DE MUNȚI SUBACVATICI MALIVI, în Oceanul Indian.

LANȚUL LOMONOSOV, creastă montană subacvatică transoceanică în bazinul arctic al Oceanului Arctic.

LANȚUL MARE AL INSULELOR KURILE, grup de insule din arhipelagul Insulelor Kurile din Oceanul Pacific, cuprinde insulele Urup, Iturup, Șicotan și Kunashir.

LANȚUL MENDELEEV, creastă montană subacvatică din partea centrală a Oceanului Arctic.

LANȚUL MIC AL INSULELOR KURILE, grup de 6 insule și 2 grupe de stânci din arhipelagul Insulelor Kurile regiunea Sahalin, Rusia.

LANȚUL MONTAN OMSUKCYAN, în Rusia, în Regiunea Magadan.

LANȚUL MONTAN RIF, Air Reef, lanț din sistemul montan Atlas, din nordul Marocului, se întinde de-a lungul coastei Mării Mediterane.

LANȚUL MONTAN RILA, Rila Planina, un lanț muntos din sud-vestul Bulgariei, cel mai înalt din Peninsula Balcanică.

LANȚUL MONTAN RIO GRANDE, creastă montană subacvatică în Oceanul Atlantic, separă bazinul argentinian de bazinul brazilian.

LANȚUL MONTAN RODOP, Munții Rodopi, masiv montan din Peninsula Balcanică, în Bulgaria și Grecia.

LANȚUL MONTAN RUWENZORI, lanț montan din Africa, pe teritoriul statelor Republica Democratică Congo și Uganda. Piscul Margherita are o înălțime până la 5 109 m.

LANȚUL MONTAN SAIAN, munți în Asia.

LANȚUL MONTAN SEN-GOTARD, masiv muntos în Alpii Lepontini, situat în S Elveției; trecătoare în Alpii Lepontini (Elveția).

LANȚUL MONTAN SIERRA MADRE, munți în Mexic.

LANȚUL MONTAN SIERRA MORENA, munți în Spania.

LANȚUL MONTAN SIERRA NEVADA, lanț de munți în sud-vestul SUA, în sistemul Cordilierelor.

LANȚUL MONTAN SIERRA PAMPINIANĂ, Sierras din Pampa (Sierras Pampeanas), grupuri insulare de munți în Argentina, America de Sud.

LANȚUL MONTAN SIERRA VOLCANICĂ LATERALĂ, Cordillera Neo-Volcánica, masiv vulcanic în zona montană Mexic, are o lungime de 800 km.

LANȚUL MONTAN SIHOTE-ALIN, munți în Asia.

LANȚUL MONTAN SIVALIC, prima terasă a munților Himalaya, în India și Nepal.

LANȚUL MONTAN SIWALIKS, nivelul de sud, cel mai scăzut al munților Himalaya din India și Nepal.

LANȚUL MONTAN STARA PLANINA, Munții balcanici, sistem montan din Bulgaria și Serbia, cu o lungime de 555 km.

LANȚUL MONTAN SUDET, Sudety, Sudeten, sistem montan în Europa, în Polonia, Cehia și Germania.

LANȚUL MONTAN SULEYMAN, sistem muntos în Asia.

LANȚUL MONTAN ȘVARTVALD, masiv muntos din sud-vestul Germaniei.

LANȚUL MONTAN TATRA, un lanț muntos din Polonia și Slovacia, cel mai înalt din Carpați, atinge cota de 2 655 m.

LANȚUL MONTAN TAUERN, munți în Austria.

LANȚUL MONTAN TAURUS, sistem muntos în sudul Turciei.

LANȚUL MONTAN TIEN-SHAN, (în l. chineză, munții cerului), sistem montan din Asia, pe teritoriul statelor China, Kârgâzstan, Kazahstan și Uzbekistan.

LANȚUL MONTAN VERHOEANSK, lanț de munți. Se întinde de-a lungul malului drept al fluviului Lena (de la deltă) și al râului Aldan pe o lungime de cca 1 500 km, servind drept cumpănă a apelor între acestea și râurile Omoloi, Iana, Indighirca.

LANȚUL MONTAN WALVIS RIDGE, lanț muntos subacvatic în Oceanul Atlantic.

LANȚUL MONTAN ZAGROS, sistem muntos în partea de sud-vest a podișului Iran, pe teritoriul Iranului și al Irakului.

LANȚUL MUNTOS INDIAN, creastă subacvatică în Oceanul Indian.

LANȚUL MUNTOS KARATAU, munti în Kazahstan.

LANȚUL MUNTOS PRJEVALSKY, Arkatag, Creasta Prjevalsky, creastă montană în China.

LANȚUL RECORDILLER, Precordillera, regiune montană la est de crestele Anzilor în statul Argentina.

LANȚURI MIJLOCI OCEANICE, cele mai mari forme de relief ale fundului oceanului planetar, care formează un singur sistem planetar de structuri montane cu lungimea de peste 60 mii km, cu ramuri adiacente, până la 80 mii km.

LANZHOU, oraș în China, 3,16 mil. locuitori.

LAOS, REPUBLICA DEMOCRATICĂ POPULARĂ ~, stat în Asia de sud-est (Peninsula Indochina). Capitală: Vientiane. 2 decembrie 1975 (proclamarea republicii).

LAPIEZ, formă de relief rezultată prin coroziunea rocilor solubile de către apele de șiroire.

LAPONIA, Lappland, zona din nordul Europei (Suedia, Norvegia, Finlanda și în vestul regiunii Murmansk), la nord de paralela 64-66°.

LAPOVIȚĂ, precipitații atmosferice sub formă de ploaie amestecată cu zăpadă.

LARA, râuleț în RM, afluent pe stânga al râului Botna.

LARGA, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului.

LAS PALMAS DE GRAN CANARIA, oraș în Spania, capitala comunității autonome Insulele Canare.

LAS VEGAS, oraș în SUA.

LASSEN PEAK, Vârful Lassen, vulcan în California din SUA.

LATERIT, rocă argiloasă, zăcământ mineral.

LATITUDINE, distanța unghiulară în grade, minute și secunde a unui punct de pe glob față de ecuator, măsurată pe meridianul care trece prin acel punct.

LATITUDINEA CAILOR, în Emisferele de Nord și de Sud ale Pământului la latitudinea subtropicalelor între 30° și 35°, au loc frecvent anticicloni, caracterizați prin vânt slab și acalmie.

LAURASIA, continent ipotetic.

LAVĂ, masă minerală, aruncată la suprafața pământului de un vulcan în timpul erupției.

LAVINĂ, volum mare de zăpadă care se desprinde din munți și se prăbușește la vale.

LĂCOVIȘTE, fenomen geologic, mlaștină.

LĂPUȘNA, râu în RM, afluent pe stânga al Prutului.

LEBĂDA, (lat. Cygnus), constelație din emisfera boreală, situată între constelațiile Dragonul, Lira, Vulpea, Pegas, Șopârla, Cefeul.

LEGEA LUI BAER, se referă la caracterul asimetric al acțiunii de eroziune laterală a râurilor.

LEGENDA HĂRȚII, în cartografie și topografie, set de simboluri utilizate pe hartă și explicații textuale pentru a dezvălui conținutul hărții.

LEIPZIG, oraș în sudul Germaniei situat pe râul Vaise-Elster (bazinul Elbei). Centru administrativ al districtului Leipzig.

LENA, unul dintre cele mai mari fluvii din Federația Rusă.

LEÓN, oraș în Mexic, 1,23 mil. locuitori.

LESBOS, insulă greacă din Marea Egee.

LETONI, populația de bază a Letoniei, (1 342 mii).

LEUCIT, mineral natural de aluminiu și de potasiu, folosit mai ales ca îngrășământ.

LEUL, (lat. Leo), constelație zodiacală situată între constelațiile: Leul Mic, Racul, Hidra, Sextantul, Fecioara, Părul Berenicei și Ursa Mare.

LEVANTIN, depozite geologice aluviale ale pliocenului superior, dezvoltate în partea de sud-vest a RM, în România, Bulgaria, Serbia și Grecia. Pe teritoriul RM depozitele se găsesc în valea cursului inferior al râului Prut.

LEVIGARE, proces geologic și proces tehnologic.

LEZGHINI, (denum. autohtonă, lezghiar), populație care ocupă bazinul Samurului și împrejurimile acestuia, în sudul Daghestanului.

LIASIK, epoca (seria) inferioară a jurasicului. Depozitele de liasik sunt reprezentate prin calcare, marne, gresii, ce conțin zăcăminte de cărbuni și petrol.

LIBAN, Republica Libaneză, stat în Asia de sud-vest (Orientul Apropiat). Capitală: Beirut. 22 noiembrie 1943 (proclamarea independenței).

LIBIA, stat situat în N Africii. Capitală: Tripoli/Tarābulus al-Gharb. La 24 decembrie 1951 Libia își proclamă independența de stat.

LIBREVILLE, capitala Gabonului.

LIDITĂ, rocă sedimentară cu granulație fină.

LIGNIT, cărbune de calitate inferioară.

LIKASI, oraș în Republica Democrată Congo.

LILONGWE, capitala statului Malawi, în Africa.

LIMANUL NISTRULUI, Nistrul De Jos, zonă umedă de importanță internațională.

LIMAN, golf superficial alungit, cu țărmuri joase în albia râului cu un debit lent, adesea invers; acumulările de apă primăvara în depresiuni superficiale de formă rotunjită sau neregulată, sub formă de lacuri superficiale, care se usucă vara și se transformă în mlaștini sau pajiști.

LIMBĂ DE NISIP, fâșie îngustă de uscat pe malul unei mări, lac sau râu (fluviu), un capăt al căreia este fixat de mal, iar celălalt înaintază în apă, fâșie de pământ aluvial joasă și îngustă din zona de coastă a mării sau lacului, conectată la un capăt cu coasta.

LIMITA APELOR, linia de intersecție a suprafeței apei unui corp de apă (lac, rezervor, mare, ocean) sau curs de apă (pârâu, râu) cu suprafața terenului (mal).

LIMNOLOGIE, ramură a hidrologiei uscatului, care studiază forma, dimensiunile, structura geologică și geneza depresiunilor lacustre, depozitele acumulate la fundul lor, proprietățile fizice și chimice ale apei lacurilor, regimul hidrologic, flora și fauna lor ș.a.; secțiune a hidrologiei terenurilor, care studiază corpurile de apă continentale –lacuri, rezervoare, iazuri și întregul complex de procesele interdependente ce se desfășoară în ele.

LIMPOPO, fluviu în Africa de Sud cu lungimea de 1 680 km.

LINE, grup de insule de corali (atoli) în partea ecuatorială a Pacificului, în Polinezia.

LINIA CASCADELOR, bandă îngustă între poalele Munților Apalași (Platoul Piedmont) și ale Ținutului Atlantic din SUA.

LINIA DE ZĂPADĂ, nivelul suprafeței pământului, peste care predomină acumularea de precipitații atmosferice solide cu topirea și evaporarea lor.

LINIA LITORALULUI, linia de intersecție a suprafeței apei unui rezervor cu suprafața uscatului din jurul lui.

LINIA NEVELULUI, limita inferioară a zonei de alimentare cu firm a ghețarului, limita de răspândire a firnului vechi.

LINIE NIVALĂ, nivel pe suprafața Pământului, mai sus de care precipitațiile atmosferice solide (zăpadă, gheață) se mențin în tot timpul anului.

LINIILE FRAUNHOFER, linii întunecoase în spectrul Soarelui.

LIPETŢK, oraș, reședința regiunii Lipețk, subiect al Federației ruse.

LIRA, (lat. Lyra), constelație din emisfera boreală.

LISABONA, Lisboa, capitala Portugaliei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

LITIERĂ, strat de resturi vegetale și animale, care acoperă solul în pădure.

LITOGENEZĂ, proces geologic.

LITORAL, coastă maritimă, fâșie de hotar între pământ și mare, caracterizată prin răspândirea formelor terestre de relief contemporane și antice, zonă litorală, zonă de fund marin, inundată la flux și drenată la reflux.

LITOSFERĂ, învelișul exterior solid al globului pământesc.

LITOSOL, sol foarte galben, neevoluat, din roci consolidate, care au suferit o puternică eroziune.

LITUANIENI, populația de bază a Lituaniei.

LIZIMETRU, instalație specială de măsurat cantitatea de apă infiltrată într-un anumit volum de sol.

LJUBLJANA, capitala Sloveniei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

LOBNOR, lac fără scurgere situat în depresiunea Tarim, la altitudine de 780 m deasupra nivelului mării.

LOCALITATE RURALĂ, așezare umană care nu se încadrează în criteriile prevăzute pentru localitățile urbane.

LOCALITATE URBANĂ, așezare umană care se încadrează în criteriile prevăzute pentru acest tip de localități.

LODZ, oraș în partea centrală a Poloniei. Centrul administrativ al voievodatului Lodz.

LOESS, rocă sedimentară.

LOIRE, cel mai lung râu din Franța, are o lungime de 1 020 km, cu suprafața bazinului acvatic de 117 mii km².

LOMBARDIA, regiune istorică în nordul Italiei. Include 9 prov.: Bergamo, Breșia, Varese, Como, Cremona, Mantua, Milano, Pavia, Sondrio.

LOMÉ, capitala Togo, principalul centru economic, științific și cultural al țării, în Africa.

LONDRA, capitala Marii Britanii, principalul centru economic, științific și cultural al Angliei.

LONGITUDINE, distanță în grade, măsurată pe ecuator, dintre meridianul care trece printr-un punct oarecare de pe glob și primul meridian (meridianul 0, care trece prin Greenwich).

LOP NUR, lac în China, 21 114,72 km².

LOPATNIC, râu în RM, afluent pe stânga al Prutului.

LOURENÇO MARQUES, orașul Maputo, cunoscut așa până în 1976, înainte de dobândirea independenței; centru administrativ al Mozambicului.

LOS GLACIARES, parc național în Argentina (1981, UNESCO).

LOS-ANGELES, oraș în sud-vestul SUA, situat pe litoralul Oceanul Pacific.

LOTRIT, mineral. A fost descoperit, în 1900, de Gh. Munteanu-Murgoci, pe valea Lotrului, în România.

LOXODROMIE, linie trasată pe o sferă sau orice altă suprafață de revoluție, care intersectează toate meridianele sub un unghi constant K , cu același azimut.

LUALABA, râu în Congo, are o lungime de 1 800 de km.

LUANDA, oraș, capitala Angolei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

LUANGWA, parc național în Zambia.

LUBLIN, oraș în estul Poloniei, centrul administrativ al voievodatului Lublin.

LIBAN, Republica Libaneză, stat în vestul Asiei, în Orientul Mijlociu.

LUBUMBASHI, oraș în Republica Democratică Congo, 1,79 mil. locuitori.

LUCEAFĂRUL, denumirea populară a planetei Venus.

LUCKNOW, oraș în India, 2,8 mil. locuitori.

LUDHIANA, oraș în India, 1,61 mil. locuitori.

LUGANSK, oraș în estul Ucrainei, centru administrativ al regiunii Lugansk.

LOUISIANA, stat în sudul SUA, situat în cursul inferior al fluviului Mississippi.

LUMEA VECHIE, denumirea comună pentru cele trei părți ale lumii cunoscute de europeni –Europa, Asia și Africa; în contrast cu Lumea Nouă.

LUNA, satelit al Pământului și cel mai apropiat corp ceresc de Pământ.

LUNĂ, interval de timp legat cu mișcarea Lunii în jurul Pământului.

LUNCĂ INUNDABILĂ, parte a fundului unei văi a râului adiacent canalului, inundată în apă sau inundată cu viituri și sedimente

aluviale fluviale; șesuri mlăștinoase sau inundabile timp îndelungat ale râurilor, cu un peisaj aparte, unde nu există păduri, dar predomină zăvoiaele de stuf, trestie, papură, rogoz.

LUNGA, râu în RM, afluent pe stânga al râului Ialpuș.

LUNGUȚA, râuleț în RM, afluent pe dreapta al râului Lunga (bazinul râului Ialpuș).

LUPUL, (lat. Lupus), constelație din emisfera sudică a cerului.

LUSAKA, oraș, capitala Zambiei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

LUȚC, oraș, centru regional Volîn, în Ucraina.

LUXEMBURG, capitala Luxemburgului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

LVOV, regiune, oraș în Ucraina.

M

MAASTRICHT, penultimul etaj al cretacului superior, evidențiat în 1849 de geologul belgian André Dumont în împrejurimile orașului Maastricht din Olanda.

MACAO, Regiunea Administrativă Specială Macao (Àomén), regiune autonomă în Republica Populară Chineză.

MACKENZIE, fluviu în America de Nord, pe teritoriul Canadei. Lungime 1 738 km.

MACEDONIA DE NORD, REPUBLICA ~, stat în Peninsula Balcanică. Capitală: Skopje. Proclamată oficial, la 15 septembrie 1991, republică independentă.

MACEIÓ, oraș, capitala statului Alagoas în Brazilia, principalul centru economic, științific și cultural al țării, 1,02 mil. locuitori.

MACOCHA, prăpastie carstică în Moravia, Cehia.

MOKRAN, Mekran, munți în Iran și Pakistan.

MACROCLIMAT, principalele caracteristici ale climatului de pe globul pământesc și climatul marilor zone geografice – continente și oceane, unor părți ale lor, ale unor zone geografice aparte.

MACRORELIEF, principalele forme de relief (munți, platouri, câmpii, depresiuni, șesuri etc.), procese endogene care definesc trăsăturile naturii unei regiuni vaste.

MADAGASCAR, insulă din sud-vestul Oceanului Indian, face parte din statul Madagascar.

MADEIRA, grup de insule vulcanice în Oceanul Atlantic, lângă coasta nord-vestică a Africii. Formează districtul portughez Funchal.

MADEIRA, râu în America de Sud (Bolivia, Brazilia), cel mai mare afluent (pe dreapta) al Amazonului.

MADISON, oraș în din nordul SUA, centru administrativ al statului Wisconsin.

MADRID, capitala Spaniei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MADURAI, oraș în statul Tamil Nadu, India. Populație 1,01 mil. locuitori.

MAGAS, oraș în din Rusia, capitala Ingușetiei.

MAGDALENA, fluviu în Columbia.

MAGDEBURG, oraș în Germania, centru administrativ al districtului Magdeburg.

MAGMATISM, procese geologice în scoarța Pământului.

MAGMĂ, substanțe topite în interiorul globului pământesc.

MAGNETIT, mineral bogat în fier.

MAGNEZIT, mineral, materie primă pentru industrie.

MAGNITUDINE, forța unui cutremur.

MAHACIKALA, oraș situat la poalele munților Caucazul Mare, oraș în Federația Rusă.

MAHANADI, fluviu în partea de N-E a peninsulei Indusian, în India.

MAIAMI, oraș în SUA situat în sud-estul statului Florida.

MAINE, golf la coasta Americii de Nord, în Oceanul Atlantic.

MAL, margine îngustă de pământ situată de-a lungul unei ape; țărni.

MALABO, capitala Guineei Ecuatoriale, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MALACCA, peninsulă în sud-estul Asiei, partea sudică a peninsulei Indochina; strâmtoare care unește Marea Andaman cu Marea Chinei de Sud și desparte insula Sumatra (Arhipelagul Malaez) de peninsula Malacca

MALAYALI, popor, populația de bază (94%) a statului Kerala din India (22 mil. oameni, 1970).

MALAEZI, grup de naționalități din sud-estul Asiei, înrudite prin origine, limbă și cultură. Locuiesc în Indonezia, Malaysia și Thailanda (peste 13 mil., 1970).

MALAGA, oraș în sudul Spaniei, centru administrativ al provinciei Malaga.

MALAGASY, (până în 1966, Republica Malgașă), stat situat pe insula Madagascar și insulele înconjurătoare.

MALAHIT, mineral, piatră semiprețioasă.

MALAVI, grup de popoare înrudite din Malavi.

MALAYSIA, Arhipelagul Malaez, cel mai mare arhipelag de pe glob situat în partea vestică a Oceanului Pacific, între Asia și Australia.

MALE, capitala Republicii Maldive, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MALM, jurasicul superior, epoca superioară a jurasicului. Cuprinde 4 veacuri (etaje): calovian, oxfordian, chimerigian și titonic.

MALTA, insulă din Arhipelagul maltez, Republica Malta.

MAMMOTH CAVE, parc național din SUA (1981, UNESCO).

MAN, insulă în marea Irlandei, teritoriu dependent cu statut special.

MANA POOLS, parc național din Zimbabwe (1984, UNESCO).

MANAGUA, capitala statului Nicaragua, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MANAGUA, lac din Nicaragua. Suprafața lacului 8264 km².

MANAMA, Al-Manamah, capitala statului Bahrainului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MANAUS, oraș în Brazilia, 1,79 mil. locuitori.

MANCHESTER, oraș în Marea Britanie, în comitatul Lancashire.

MANCIURIENI, naționalitate, populație autohtonă din China de nord-est (Dunbei).

MANDALAY, oraș în Myanmar, 1,22 mil. locuitori.

MANGAN, MINEREURI DE ~, agregate minerale naturale, din care se extrag pe scară industrială manganul (Mn) și compușii lui.

MANILA, oraș, capitala de facto a Republicii Filipinelor (din 1948 capitala oficială a țării este orașul Quezon City). Situat pe litoralul de sud-vest al insulei Luzon.

MANNHEIM, oraș din landul Baden-Württemberg, în Germania.

MANTA, lac natural în lunca Prutului.

MANTIA PĂMÂNTULUI, învelișul interior al Pământului.

MANU, parc național din Peru (1987, UNESCO).

MANZALA, lagună artificială din Delta Nilului, în Egipt.

MAPAMOND, harta celor două emisfere ale globului pământesc.

MAPUTO, capitala Mozambicului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MAR CHIQUITA, lac sărat închis, în Argentina.

MARACAIBO, oraș în nord-vestul Venezuelei, statul Sulia cu 1,00 mil. locuitori; lac (lagună) în nord-vestul Venezuelei. Suprafață: 13 210 km².

MARAMUREȘ, județ în România.

MARATHI, nație în India, populația de bază a statului Maharashtra.

MARCASIT, mineral, materie primă pentru industrie și piatră prețioasă.

MARE EPICONTINENTALĂ, zonă maritimă.

MARE INTERCONTINENTALĂ, mare, situată între două sau mai multe continente.

MARE INTERINSULARĂ, mare, situată printre insule, praguri, stânci solitare și ape superficiale, care împiedică schimbul liber de apă cu partea deschisă a oceanului.

MARE INTERNĂ, bazin acvatic, care are un scurt schimb de apă cu oceanul printr-o strâmtoare relativ îngustă, în mare.

MARE LIBERĂ, mare deschisă, întinderea mării sau a oceanului, care nu face parte din apele teritoriale sau interioare ale vreunei țări și asupra căreia nu-și exercită suveranitatea nici un stat.

MARE LIGURIANĂ, parte de nord a Mării Mediterane, între insulele Corsica, Elba și țărmurile Franței, Monaco și Italia.

MARE MĂRGINAȘĂ, o parte a lumii oceanice, izolată de ea prin pământ sau prin creșterea reliefului subacvatic, cu regim propriu, format sub influența condițiilor locale și a schimbului de apă liber sau dificil cu apele oceanice (marine) adiacente, cu care marea comunică direct sau prin strâmtoare.

MARE, parte a Oceanului Mondial, izolată de ea prin pământ sau prin creșterea reliefului subacvatic, cu regim propriu, format sub influența condițiilor locale și a schimbului de apă liber sau dificil cu ape oceanice (marine) adiacente, cu care ea comunică direct sau prin strâmtoare; Mare intramontană, mare mediteraneană, mare periferică, mare semîncisă, mare teritorială.

MAREA ADRIATICĂ, sector al Mării Mediterane.

MAREA ALBĂ, în Rusia, mare continentală în Oceanul Arctic.

MAREA AMUNDSEN, mare liberă la țărmul Antarcticii.

MAREA ANDAMAN, mare din nord-estul Oceanului Indian.

MAREA ARABIEI, regiune a Oceanului Indian.

MAREA ARAFURA, mare tropicală situată între Australia și insula Noua Guinee.

MAREA AZOV, mare internă în Europa de est.

MAREA BAFFIN, (Baffin Bay), mare în nord-estul Americii de Nord, între insulele Groenlanda, Țara Baffin, Devon și Ellesmere.

MAREA BALTICĂ, mare epicontinentală în nordul Europei, legată de Oceanul Atlantic prin Marea Nordului.

MAREA BARENȚ, mare mărginașă a Oceanului Înghețat de Nord, situată între țărmul nordic al Europei și insulele Vaigaci, Novaia Zemlea, Franz Josef, Spitsbergen, Ursului.

MAREA BARIERĂ DE CORALI, (Great Barrier Reef), șir de recife și insule coraligene în Marea Coralilor, situat de-a lungul coastei nord-estice a Australiei.

MAREA BEAUFORT, mare din Oceanul Arctic.

MAREA BELLINGSHAUSEN, mare în extremitatea sudică a Oceanul Pacific, lângă coastele Antarcticii, la est de peninsula Greyham.

MAREA BERING, mare mărginașă, semnînchisă a Oceanului Pacific, situată între țărmul nord-estic al Asiei și cel nord-vestic al Americii de Nord și limitată la sud de insulele Komandore (Rusia) și Aleutine (SUA).

MAREA BISMARCK, Marea Noua Guinee, marea mărginașă interinsulară în partea de nord-est a insulei Noua Guinee, mărginită de insulele Amiralității, Noua Irlanda, Noua Britanie în Oceanul Pacific.

MAREA BRITANIE, (Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord), stat în Europa de vest. Capitală: Londra. Constituită în sec. al IX–X-lea. În 1707 are loc unirea definitivă a Scoției cu Anglia în Regatul Unit al Marii Britanii (din 1801, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei).

MAREA KARA, mare mărginașă a Oceanului Înghețat de Nord, situată între țărmul nordic al Asiei și insulele Vaigaci, Novaia Zemlea, Țara Franz Josef și Severnaia Zemlea.

MAREA CARAIBELOR, mare semiînchisă în bazinul Oceanului Atlantic. Delimitată de insulele Antilele Mari și Antilele Mici, America Centrală și America de Sud; mare situată la extremitatea vestică a Oceanului Atlantic.

MAREA CASPICĂ, cel mai mare lac sărat închis din lume, mare interioară în Asia.

MAREA CÂMPIE A CHINEI, Câmpia Chinei de Nord, câmpie în Asia, situată în partea de est a Chinei.

MAREA CHINEI DE EST, Dunhai, mare semiînchisă în bazinul Oceanului Pacific, cuprinsă între țărmul Chinei (la V.), insulele Kyushu și Ryukyu (la S. și E.) și Marea Galbenă (la N.).

MAREA CHINEI DE SUD, mare semiînchisă în bazinul Oceanului Pacific, situată între țărmul sud-estic al Asiei și insulele Taiwan, Luzon, Mindoro, Palawan și Karimata.

MAREA CIUKOTSK, mare mărginașă în bazinul Oceanul Înghețat de Nord, situată la țărmurile de N.-E. ale Asiei și de N.-V. ale Americii de Nord, cuprinsă între insulele Vranghel, peninsula Ciukotka și peninsula Alasca.

MAREA COMUNITĂȚII, mare mărginașă în Oceanul Indian, în largul coastei continentului Antarctica.

MAREA CORALILOR, mare semiînchisă în bazinul Oceanului Pacific; scaldă coastele nord-estice ale Australiei.

MAREA CRETEI, sector al Mării Mediterane.

MAREA CUMPĂNĂ A APELOR, (Great Dividing Range), lanț de munți care se întinde pe o distanță de cca 4 mii km de-a lungul coastei estice și sud-estice a Australiei, de la peninsula Cape York la N până la strâmtoarea Bass la S.

MAREA DAVIS, mare în bazinul Oceanului Indian.

MAREA DE NORD, marea mărginașă a Oceanului Atlantic, în partea de nord-est.

MAREA EGEE, mare semiînchisă în bazinul Mării Mediterane, cuprinsă între peninsula Balcanică, Asia Mică și insula Creta.

MAREA EST-SIBERIANĂ, mare mărginașă în Oceanul Arctic, în coasta nord-estică a Asiei, între insulele Novosibirsk și Vranghel.

MAREA FIJI, mare în Oceanul Pacific.

MAREA FILIPINELOR, mare marginală a Oceanului Pacific.

MAREA GALBENĂ, mare semiînchisă, periferică a Oceanului Pacific. Situată la țărmul de est al Asiei, între peninsulele Liaodung, Shandong și Coreea.

MAREA GROENLANDEI, mare marginală a Oceanului Atlantic.

MAREA IONICĂ, sector al Mării Mediterane.

MAREA IRLANDEI, mare mărginașă a Oceanului Atlantic, situată între insulele Marea Britanie la E. și Irlanda la V.

MAREA JAPONIEI, (Seto Naikai), mare interinsulară printre insulele japoneze (Honshū, Kyūshū și Shikoku), în Oceanul Pacific.

MAREA JAPONIEI, mare mărginașă a Oceanului Pacific, cuprinsă între continentul Asia și insulele Sahalin, Hokkaidō, Honshū.

MAREA JAVA, mare interinsulară ecuatorială, la hotarele maritime dintre Oceanul Pacific și Oceanul Indian

MAREA LABRADOR, mare mărginașă a Atlanticului între Peninsula Labrador și sudul insulei Groenlanda.

MAREA LACCADIVE, mare mărginașă în Oceanul Indian.

MAREA LAPTEV, mare în Oceanul Arctic.

MAREA LAZAREV, mare mărginașă în Antarctica.

MAREA MARMORA, mare continentală mediteraneană a Atlanticului, între Marea Egee și Mările Negre, care sunt conectate prin strâmtoarele Dardanele și Bosfor.

MAREA MAWSON, mare mărginașă în Oceanul Indian.

MAREA MÂNECII, mare mărginașă în Oceanul Atlantic.

MAREA MEDITERANĂ, mare continentală a Oceanului Atlantic între Europa, Africa și Asia, include și mările Marmara, Neagră și Azov. Comunică cu Oceanul Atlantic prin strâmtoarea Gibraltar, cu Marea Neagră, prin strâmtoarea Dardanele, Marea Marmara și strâmtoarea Bosfor; prin canalul de Suez are legătură cu Marea Roșie.

MAREA MOARTĂ, lac sărat închis în Orientul Apropiat, în Asia.

MAREA MOSCOVA, identic Lacul de acumulare Ivanykovskoe, în regiunea Moscova.

MAREA NEAGRĂ, (gr. Pontos Euxeinos – mare ospitalieră), mare intercontinentală în bazinul Oceanului Atlantic, situată între Europa și Asia.

MAREA NORDULUI, mare mărginașă în bazinul Oceanului Atlantic, situată la țărmurile de N.-V. ale Europei, între Marea Britanie, peninsula Scandinave și peninsula Iutlanda.

MAREA NORVEGIANĂ, mare mărginașă a Oceanului Arctic în apropierea coastei peninsulei Scandinave.

MAREA OHOTSK, Marea Kamchatka, mare mărginașă din Rusia, în Oceanul Pacific.

MAREA PECIORA, în partea de sud-est a Mării Barents, între insulele Kolguev, Vaigach și vârful insulei de sud a arhipelagului Novaia Zemlea, caracterizat printr-un regim hidrologic comun, în Rusia.

MAREARIISER-LARSEN, mare mărginașă în sectorul Oceanului Indian din preajma Oceanului Antarctic.

MAREA ROSS, marea mărginașă a Oceanului Pacific în largul coastei Antarcticii.

MAREA SARGASSO, mare în Oceanul Atlantic.

MAREA SAVU, Sawu, mare interinsulară în arhipelagul malayezian, în Oceanul Pacific.

MAREA SCOTIA, mare interinsulară marginală în Oceanul Atlantic între insulele Georgia de Sud, Sandwich de Sud și South Orkney; cea mai adâncă cu media 3 096 m de pe Pământ.

MAREA SERAM, Ceram, marea interinsulară în Arhipelagul Malaez, în Oceanul Pacific.

MAREA SIBERIEI DE EST, sector al Oceanului Arctic.

MAREA SMOV, mare mărginașă în Oceanul Pacific, în largul coastei Antarcticii.

MAREA SOLOMON, mare interinsulară în Oceanul Pacific.

MAREA SULAWESI, Marea Celebes, o mare interinsulară în partea ecuatorială a Oceanului Pacific.

MAREA SULU, mare interinsulară în zona ecuatorială a Oceanului Pacific.

MAREA TASMAN, mare periferică în Oceanul Pacific, situată între Australia și insulele Tasmania, Noua Zeelandă, Norfolk și Noua Caledonie.

MAREA TETHYS, în era mezozoică a existat între Gondwana și Laurasia.

MAREA TIMOR, mare mărginașă în Oceanul Indian, între coasta Australiei și insula Timor.

MAREA TIRENIANĂ, în Marea Mediterană, mare semiînchisă, între Peninsula Apenină, insulele Corsica, Sardinia și Sicilia.

MAREA WEDDELL, marea mărginașă în Oceanul Atlantic, la coastele Antarcticii.

MAREE, oscilații periodice ale nivelului mărilor deschise și oceanelor, cauzate de acțiunea forței de atracție a Lunii și a Soarelui asupra Pământului, precum și a forțelor centrifuge ce i-au naștere în urma rotației sistemelor Pământ-Lună și Pământ-Soare, flux și

reflux, fluctuații periodice ale nivelului oceanului (mării), cauzate de influența forțelor mareice ale Lunii și Soarelui.

MARELE BAZIN, (Great Basin), podiș în Cordelierii Americii de Nord (în vestul SUA), cuprins între munții Sierra Nevada și munții Cascadelor la V., Wasatch la E. și platoul Columbiei la N.-V.

MARELE BAZIN ARTEZIAN, (Great Artesian Basin), cel mai mare dintre bazinele arteziene ale Australiei.

MARELE CANAL, cea mai veche și cea mai mare construcție hidrotehnică din China.

MARELE DEȘERT DE NISIP, (Great Sandy Desert), deșert în partea de N.-V. a Australiei. Situat între valea râului Fitzroy și Tropicul de Sud.

MARELE DEȘERT VICTORIA, (Great Victoria Desert), deșert de nisip în sudul Australiei, situat între munții Stewart în E. și Câmpia lacurilor sărate în V. (între 26 și 30 latitudine sudică).

MARELE DUCAT DE LUXEMBURG, stat în Europa de Vest. Capitală: Luxemburg. Tratatul internațional de la Londra (11.V. 1867) recunoaște independența Luxemburgului.

MARELE GOLF AUSTRALIAN, sector al Oceanului Indian.

MARELE LAC AL SCLAVILOR, lac în Canada.

MARELE LAC AL URȘILOR, lac în Canada.

MARELE LAC SĂRAT, lac în SUA.

MARELE OCEAN, Oceanul Pacific.

MARELE ȘES AL CHINEI, teritoriu în estul Chinei, una dintre cele mai mari din Asia, are 325 mii km².

MARGINEA SUBACVATICĂ A CONTINENTULUI, parte a continentului situată sub nivelul mării, este caracterizată de tipul continental al scoarței terestre.

MARI EL, REPUBLICA ~, subiect al Federației Ruse.

MARILE DESCOPERIRI GEOGRAFICE, în literatura de specialitate pentru desemnarea celor mai mari descoperiri geografice făcute de călători europeni în secolele al XV-XVII-lea.

MARILE LACURI, (Great Lakes), sistem din 5 lacuri mari în America de Nord (în Canada și SUA), în bazinul fluviului Sfântul Laurențiu, include lacurile de apă dulce Superior, Michigan, Huron, Erie și Ontario.

MARION, în Africa, teritoriu dependent cu statut special.

MARIUPOLI, oraș în regiunea Donețk, Ucraina.

MARMURĂ, rocă metamorfică, formată prin recristalizarea parțială sau completă a calcarelor, uneori a dolomitelor. Este constituită din calcit (90-98%); poate conține cuarț, biotit, piroxen, granit, grafit ș.a.

MARNĂ, rocă sedimentară constituită dintr-un amestec de argilă și calcar sau dolomit.

MAROC MESETA, denumirea comună pentru câmpiile alpine și platourile montane.

MAROC, REGATUL ~, stat în N.-V. Africii. Capitală: Rabat. În sec. II î.Hr. Regatul Mauritaniei.

MAROS, denumirea râului Mureș în Ungaria și România.

MARRAH, regiunea Darfur, platou în vestul Sudanului, cumpăna apelor la bazinul hidrografic al lacului Ciad și Valea Nilului Alb.

MARRAKESH, oraș în Maroc, centru administrativ al provinciei Marrakesh. Are cca 1 milion de locuitori.

MARSILIA, (Marseille), oraș în regiunea Provence-Alpi-Coasta de Azur. în Franța.

MARȘE, fâșii înguste de șes pe malul mării, inundate în timpul mareelor sau a valurilor marine.

MARTE, a patra planetă din sistemul solar (în ordinea depărtării de Soare).

MARTINICA, (Martinique), insulă în arhipelagul Antilele Mici, în Vest-India, teritoriu dependent cu statut special, departamentul de peste mări al Franței.

MASAN, până în 2010, oraș în sudul peninsulei Coreea, Coreea de Sud.

MASCARET, numele unui singur val mareic al Atlanticului.

MASE DE AER, părți relativ omogene din troposferă, sunt proporționale cu părți mari ale continentelor și oceanelor, având anumite proprietăți comune, care se deplasează în ansamblu.

MASE DE APĂ, volumul de apă, proporțional cu zona și adâncimea rezervorului, cu o relativă omogenitate fizică, chimică și biologică, cu caracteristici fizice și geografice formate în condiții specifice (de obicei pe suprafața oceanului, mării), care diferă de coloana de apă din jur.

MASERU, capitala statului Lesotho, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MASHHAD, oraș, centru administrativ al ostanului Khorasan-Rezavi, în Iran, stat în Asia.

MASIV DELUROS, formațiune geologică, sistem colinar.

MASIV MUNTOS, formațiune geologică, sistem montan.

MASIVUL CEHIEI, Masivul Boemiei, masiv muntos în partea de vest a Cehiei. Este constituit din roci cristaline și metamorfice.

MASIVUL CENTRAL, (Massif Central), masiv muntos în partea centrală și de sud a Franței.

MASIVUL MUNTOS AHAGGAR, sistem montan în Sahara, Africa.

MASIVUL MUNTOS CAUCAZ, la hotarul Eurasiei, în Rusia, Georgia, Armenia și Azerbaidjan.

MASKAT, capitala Omanului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MASSACHUSETTS, stat în SUA.

MATA-UTU, centru administrativ al comunității de peste mări Wallis și Futuna a Franței, în Oceanul Pacific.

MATOCHEKIN, STRĂMTOAREA ~, strămtoare între insulele arhipelagului Novaia Zemlia. în Oceanul Arctic.

MATTERHORN, masiv muntos în Alpii Pennini, situat la granița dintre Elveția și Italia.

MAUNA KEA, vulcan stins pe insula Hawaii, în Oceanul Pacific.

MAUNA LOA, vulcan activ pe insula Hawaii, în Oceanul Pacific.

MAURITANIA, REPUBLICA ISLAMICĂ ~, stat situat în N.-V. Africii. Capitală: Nouakchott. 28 noiembrie 1960 (proclamarea independenței).

MAURITIUS, insulă în vestul Oceanului Indian; partea principală a statului Mauritius.

MAURITIUS, REPUBLICA ~, stat insular situat în S.-E. Africii, în Oceanul Indian. Capitală: Port Louis. 12 martie 1968 (proclamarea independenței).

MAYKOP, oraș în sudul Rusiei, capitala Republicii Adygea.

MAYOTTE, departament de peste mări al Franței, în Africa.

MĂGURA, deal în apropierea satului Măgura, raionul Fălești, RM.

MĂRI DE PIATRĂ, îngrămădire de blocuri de piatră pe suprafețele plane ale vârfurilor de munte.

MĂRIME STELARĂ, măsură a strălucirii unui astru. A fost introdusă în sec. al II-lea î.e.n. de către Hiparh.

MĂZĂRICHE, precipitații atmosferice sub forma unor bobite mici (2-5 mm în diametru) de gheață (Măzărliche tare) sau de zăpadă (Măzărliche moale), grindină mărunță, tip de precipitații solide de dimensiuni mici sub formă de boabe mici asemănătoare cu zăpada, cu diametrul de 2-5 mm.

MÂL, sol fin format sub acțiunea apei.

MBABANE, capitala Swazilandului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MBUJI-MAYI, oraș în Congo. Populație: 3,368 milioane de locuitori.

MEAD, cel mai mare lac de acumulare din statele Unite ale Americii, pe râul Colorado.

MEANDRU, (de la Miandros – denumirea antică greacă a râului cu multe șerpuituri Buiuc-Menderes din Turcia), curbură a albiei unor râuri (fluvii) de câmpie, porțiunea mai adâncă a albiei râului în comparație cu cele din aval sau alte sectoare, situate între praguri.

MECCA, (Makkah), oraș în Arabia Saudită. Populație: 1,535 milioane de locuitori.

MECKLENBURG-POMERANIA INFERIOARĂ (Mecklenburg-Vorpommern), land în Germania.

MEKONG, fluviu în sud-estul Asiei. Curge pe teritoriul Chinei, Laosului, Cambodgiei și Vietnamului.

MEDAN, oraș în Indonezia, 2,1 mil. locuitori.

MEDELLÍN, oraș, centru administrativ al departamentului Antioquia, din Columbia. Populație: 2,508 milioane locuitori.

MEDINA, oraș și centru administrativ al Provinciei Medina, în Arabia Saudită.

MEDIU GEOGRAFIC, totalitatea obiectelor și fenomenelor din natura moartă sau vie (scoarța terestră, stratul inferior al atmosferei, hidrosfera, solul, flora, fauna ș. a.).

MEDIU INTERPLANETAR, substanță care umple spațiul interplanetar.

MEDIU INTERSTELAR, substanță care umple spațiul interstelar.

MEDVEDCA, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului.

MEGALOPOLIS, cea mai mare formă de așezare omenească, rezultată din contopirea unui număr mare de aglomerații urbane vecine, oraș gigant, aglomerație urbană.

MEGARELIEF, cele mai mari forme de topografie pe suprafața pământului.

MEHEDINȚI, județ în România.

MELAFIR, rocă magmatică vulcanică.

MELANDERIT, mineral sulfat de fier.

MELANEZIA, unul dintre principalele grupuri insulare din Oceania, situat în partea de S-V a Oceanului Pacific. Principalele insulele: Noua Guinee, arhipelagul Bismarck, insulele Solomon, Noile Hebride, Noua Caledonie, insulele Fiji.

MELANEZIENI, grup de triburi și popoare înrudite, populația autohtonă a Melaneziei.

MELBOURNE, oraș în sud-estul Uniunii Australiene, centru administrativ al statului Victoria. Populație 4 647 312 de locuitori.

MELEKEOK, capitala statului Republica Palau, stat insular în Oceanul Pacific.

MELRHIR, lac sărat în Sahara algeriană, în Algeria.

MELILLA, teritoriu dependent cu statut special în Africa.

MEMPHIS, oraș în sudul SUA, statul Tennessee.

CHAO PHRAYA, Maenam, fluviu în Thailanda.

MENILIT, rocă sedimentară.

MINSK, capitala Republicii Belarus, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MENTAWAI, grup de insule din Oceanul Indian, în Indonezia.

MEOTIAN, (din gr. Maeotis, denumire antică a Mării Azov), etajul (veacul) superior al miocenului din regiunea bazinului Mării Negre și Mării Caspice. Se situează între sarmațian și ponțian.

MERCUR, planetă a sistemului solar. Este cea mai apropiată de Soare; (lat. Mercurius), în mitologia romana, zeul negoțului, ocrotitor al negustorilor și călătorilor, fiul lui Jupiter. Îi corespunde lui Hermes din mitologia greacă.

MERIDIAN CERESC, cercul mare al sferei cerești, care trece prin polii lumii și zenitul locului de observare.

MERIDIAN GEOGRAFIC, Meridian terestru, linia de intersecție a suprafeței globului pământesc cu planul, dus printr-un punct dat al acestei suprafețe și axa terestră.

MERIDIAN INIȚIAL, Meridianul zero, într-un sistem de coordonate sferice pe suprafața Soarelui, Lunei, Pământului și altor planete, primul meridian de la care este acceptat să se efectueze citirea pe longitudine.

MERIDIAN MAGNETIC, proiecția pe suprafața Pământului a liniei de forță a câmpului magnetic terestru, ce trece prin punctul dat.

MERIDIAN GEOMAGNETIC, linia de intersecție a suprafeței Pământului cu planul, ce trece printr-un punct oarecare al acestei suprafețe și dreapta care unește polii geomagnetici (nord și sud).

MERIDIANALOCULUI, linia de intersecție a planului meridianului ceresc cu planul orizontal, dus prin centrul sferei cerești.

MERIDIANUL ZERO, Primul meridian, la fel ca meridianul inițial.

MARYLAND, stat pe coasta atlantică a SUA, lângă Golful Chesapeake.

MERSIN, oraș, centru administrativ al Provinciei Mersin, Turcia. Populație: 1,814 milioane locuitori.

MERU, vulcan activ în Africa, Tanzania.

MESA, platou pe o pantă abruptă, alcătuit din rămășițele unui vast platou. Termenul este folosit în Spania, în unele țări din America Latină.

MESETA, Meseta Iberică, platou montan în Spania și Portugalia.

METAGALAXIE, ansamblu de galaxii, care pot fi observate cu telescoapele moderne; parte a Universului. Una dintre sistemele Metagalaxiei este Galaxia noastră, Calea Lactee.

METAMORFOSIS MESOZOIC, a patra eră (mijlocie) în dezvoltarea geologică a Pământului, precedată de paleozoic și urmată de cainozoic. A durat cca 163 mln. de ani.

METAMORFISMUL GHETII, proces de modificare a structurii și adesea texturii gheții, sub influența temperaturii și presiunii, rămânând într-o stare solidă.

METAMORFOZĂ, (din meta... și gr. Morphe – formă), proces de modificare a compoziției mineralogice și a structurii rocilor în interiorul scoarței Pământului, în timpul căruia se păstrează în majoritatea cazurilor starea cristalină a rocilor.

METEORI, (gr. Meteora – fenomene cerești), fenomene ce iau naștere la pătrunderea în atmosfera Pământului a unor particule solide mici, corpuri meteorice, care, mișcându-se în jurul Soarelui, întâlnesc în drumul lor Pământul.

METEORIT, corp solid, de fier sau piatră, care cade pe Pământ din spațiul interplanetar.

METEOROLOGIE DINAMICĂ, știință meteorologică, care studiază procesele atmosferice din troposferă și stratosfera inferioară.

METEOROLOGIE SINOPTICĂ, secțiune a meteorologiei care studiază schimbarea vremii pe zone întinse (continente, emisfere ale globului pământesc), pentru a elabora metode de prognoză meteo.

METEOROLOGIE, știință care studiază atmosfera, compoziția și proprietățile ei fizice, fenomenele ce au loc în ea.

METODA PUNCTIFORMĂ DE CARTOGRAFIERE, metodă de imagine cartografică.

METODĂ PALEONTOLOGICĂ, metoda de determinare a vârstei straturilor de roci din scoarța Pământului prin studierea fosilelor vegetale și animale din aceste straturi.

MEUSE, râu din Franța, Belgia și Olanda.

MEXIC, Statele Unite Mexicane, stat în S. Americii de Nord. Capitală: Ciudad de México. Constituit în sec. al XVI-lea, Mexicul se proclamă, la 4 octombrie 1824, republică federală.

MEXICANI, nație, populația de bază a Mexicului (peste 40 mln. oameni, 1970). Trăiesc și în statele din sud-vestul SUA (3 mln. oameni). Mexicanii vorbesc limba spaniolă.

MÉXICO, CIUDAD DE ~, capitala Mexicului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MEZORELIEF, forme de relief, de marime medie între formele de macorelief și microrelief, cu amplitudini de înălțimi, care de obicei, nu depășesc câteva zeci de metri.

MEZOZOIC, eră geologică de transformare a pământului.

MEZONĂ, eră geologică de transformare a pământului.

MICAȘIST, rocă șistoasă.

MICĂ, tip de minerale din grupul silicaților.

MICHIGAN, lac tectonic din sistemul celor 5 Mari Lacuri din America de Nord. Suprafața 150,8 mii km².

MICROCLIMAT, climatul stratului de aer deasupra solului într-o zonă mică (poiană din pădure, malul râului etc.)

MICRONEZIA, grupuri de insule mici în Oceania, situate în vestul Oceanului Pacific, la N. de Ecuator. Include insulele Mariane, Caroline, Marshall (sub tutela SUA), Wake, Gilbert (colonii ale Marii Britanii), Nauru ș.a. (în total cca 1500 insule).

MICRONEZIENI, grup de popoare înrudite, populația autohtonă a Microneziei.

MIEZUL NOPTII, momentul când centrul Soarelui (adevărat sau mijlociu) se află în culminația inferioară.

MILANO, oraș în nordul Italiei, parte a regiunii Lombardia și a provinciei Milano. Populație: 1,352 milioane locuitori.

MILĂ GEOGRAFICĂ, unitate de măsură.

MINDANAO, insulă în sud-vestul Oceanului Pacific, în componența insulelor Filipine.

MINDEL, (după denumirea afluentului Dunării, Mindel), a doua epocă glaciară din perioada antropogenă în Europa (conform schemei glaciațiilor cuaternare din Alpi, elaborată de glaciologii germani. A. Pence și E. Bruckner).

MINERAL, corp natural, aproape omogen din punct de vedere al compoziției chimice și al proprietăților fizice, care se formează în scoarța Pământului datorită proceselor fizico-chimice, ce au loc în interiorul și la suprafața ei; parte componentă a rocilor și a minereurilor.

MINERALIZARE, cantitate de substanțe minerale dizolvate într-o apă.

MINERALOGIE, știință care studiază mineralele: compoziția, structura, proprietățile, sistematica și geneza lor.

MINERALNÎE VODÎ, oraș în ținutul Stavropol, Federația Rusă, situat în valea râului Kuma.

MINEREU, rocă sau agregat mineral care conține una sau mai multe substanțe minerale utile metalifere în cantități suficiente pentru a fi extrase pe scară industrială.

MINNEAPOLIS, oraș în SUA, statul Minnesota. Situat pe fluviul Mississippi.

MONT-SAINT-MICHEL, insulă în Marea Mânecii.

MINNESOTA, stat în nordul SUA, situat în cursul superior al fluviului Mississippi, la hotar cu Canada.

MINUT, (lat. minutus –micșorat, mărunțit), unitate de timp, egală cu 60 secunde, 1/60 dintr-o oră; unitate de măsură a unghiurilor plane, egală cu 1/60 dintr-un grad; se notează prin semnul “ , ”.

MIOCEN, seria (epoca) inferioară a sistemului (perioadei) neogen, situată deasupra oligocenului și urmată de pliocen.

MIRAJ, fenomen de refracție anormală a razelor de lumină în atmosferă, care constă în apariția la orizont a imaginii virtuale a unui obiect depărtat.

MÝRDALSJÖKULL, ghețar în sudul Islandei. Acoperă masivul cu același nume, constituit din roci vulcanice

MIRNÎ, observator geofizic, bază științifică materială și tehnică a expedițiilor antarctice sovietice. Situat în Antarctica, pe țărmul Mării Davis.

MEERUT, oraș, parte a zonei metropolitane New Delhi, în India, stat în Asia. Populație: 1,571 milioane locuitori.

MISSISSIPPI, stat în sudul SUA, situat pe malul stâng al fluviului Mississippi și pe coasta golfului Mexic. Suprafața 123,6 mii km²; fluviu în America de Nord, unul dintre cele mai mari de pe glob. Curge pe teritoriul SUA.

MISSOURI, râu în SUA, cel mai mare afluent al fluviului Mississippi. Se formează în munții Stâncoși din confluența râurilor Jefferson, Madison și Gallatin; podiș din SUA și Canada; stat în partea centrală a SUA, situat în bazinul fluviului Mississippi și al afluentului acestuia Missouri.

MISTRAL, vânt puternic și rece, care suflă în Franța din munții Cévennes și munții Alpi prin Valea Ronului și pe coasta Mediteranei, atingând uneori o viteză de 50 m/s.

MIȘCARE DE REVOLUȚIE, deplasarea Pământului în jurul Soarelui pe parcursul unui an.

MIȘCARE DIURNĂ, deplasare aparentă de rotație a boltei cerești în jurul axei polilor timp de 24 de ore.

MIȘCĂRI TECTONICE, deplasări ale plăcilor tectonice pe verticală sau pe orizontală.

MLAȘTINĂ JOASĂ, tip de mlaștini, denumite pentru localizarea sa în depresiuni, în văi și în zonele inundabile ale râurilor, de-a lungul țărmurilor lacurilor etc.

MLAȘTINĂ OLIGOTROFĂ, tip de baltă alimentată cu precipitații, cu un conținut extrem de mic de substanțe minerale.

MOARTEA TERMICĂ A UNIVERSULUI, ipoteză astronomică științifică privind evoluția sistemului.

MOARTEA UNEI STELE, proces astronomic.

MOGADISHU, oraș, capitala și principalul centru economic, științific și cultural al țării, în Somali, stat în Africa.

MOGILEV, oraș, centrul regiunii Mogilev, Belarus, stat în Europa.

MOJAVE, deșert din sud-vestul Statelor Unite ale Americii.

MOLDOVA, Republica Moldova, stat în Europa.

MOLIBDENIT, mineral din care se extrage molibdenul.

MOLUCE, INSULELE ~, grup de insule din Arhipelagul Malaez. Fac parte din teritoriul Indoneziei.

MOMBASA, oraș în centrul administrativ al provinciei de coastă, din sudul Kenyei. Principalul port al țării (la Oceanul Indian) și unul dintre cele mai importante porturi ale Africii de Est. Populație din zona metropolitană: 3.528.940 locuitori.

MONACO, PRINCIPATUL ~, stat în Europa Sudică (în S.-E. Franței). Capitală: Monaco-Ville. Monaco devine între 1297-1731 un principat de sine stătător, vasal al Franței din 1641. Din 2002, stat independent.

MONAZIT, mineral fosfat natural.

MONT BLANC, masiv muntos în Alpii de Vest, la granița dintre Franța, Italia și Elveția.

MONGOLIA INTERIOARĂ, regiune autonomă în China.

MONGOLIA, stat în Asia centrală. Capitală: Ulan Bator. Formă de stat: republică. 11 iulie 1921 (proclamarea independenței).

MONOLIT DE SOL, mostră pedologică.

MONTREAL, oraș în estul Canadei, în provincia Quebec.

MONROVIA, capitala Liberiei, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MONT CENIS, trecătoare în Alpii vestici, la granița dintre Franța și Italia. Altitudine 2 083 m. Prin Mont Cenis trece șoseaua Grenoble-Torino.

MUNTELE PELÉE, vulcan activ pe insula Martinica, din arhipelagul Antilelor Mici, Oceanul Atlantic. Altitudine 1 397 m. În 1902 a avut loc o erupție catastrofală, care a distrus orașul Saint-Pierre (29 mii de morți).

MONTANA, stat în nord-vestul SUA, situat în cursul superior al râului Missouri.

MONTE CARLO, subdiviziune a orașului-stat Monaco, stat în Europa.

MONTERREY, oraș în nord-estul Mexicului, centru administrativ al statului Nuevo León. Populație: 1,136 milioane locuitori.

MONTEVIDEO, oraș, capitală, principalul centru economic, științific și cultural al țării Uruguay.

MONTGOMERY, oraș, centru administrativ al statului Alabama, în SUA.

MONTPELLIER, oraș, centru administrativ al regiunii Languedoc-Roussillon, în Franța.

MONTPELIER, oraș, centrul administrativ al statului Vermont, în SUA.

MONTSERRAT, insulă în grupul Antilelor Mici; teritoriul de peste mări al Marii Britanii în Oceanul Atlantic, teritoriu dependent cu statut special.

MONUMENT AL NATURII CARSTURILE DE LA RAȘCOV, sunt un exponent al fenomenelor carstice din împrejurimile satului Rașcov, RM.

MONUMENTUL AL NATURII CARACUȘENI, defileu în apropierea satului Caracușenii Vechi, r-nul Briceni, RM.

MONUMENT AL NATURII CHEILE BUTEȘTI, sunt un monument al naturii de tip geologic sau paleontologic în raionul Glodeni, RM.

MORAVA, râu, afluent pe dreapta al Dunării, format prin confluența râului Morava de Sud și Morava de Vest.

MORAVIA KARST, (Moravský Kras), o regiune carstică din Republica Cehă, stat în Europa.

MORDOVIA, REPUBLICA ~, subiect al Federației Ruse.

MORDVINI, populația de bază a Republicii Mordovia. Se împart în două grupuri etnografice: erzia și mokşa.

MORFOGENEZĂ, proces de formare și dezvoltare a reliefului suprafeței Pământului.

MORFOGRAFIE, secțiune a geomorfologiei, cuprinde descrierea formelor de relief.

MORFOLOGIA SOLULUI, indicatori ce caracterizează proprietățile biologice, chimice, fizice și mineralogice ale solurilor.

MORFOMETRIE, metodă de cercetare care studiază metode pentru obținerea caracteristicilor cantitative ale formelor geografice din hărți.

MORONI, capitala statului Uniunea Comorelor, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

MORAVA, râu din Republica Cehă, afluent stâng al râului Dunărea.

MOSCOVA, oraș, capitala Federației Ruse, principalul centru economic, științific și cultural al țării; râu în regiunea Moscova.

MOVILĂ, structură geologică.

MOYINKUM, deșert nisipos în Kazahstan, în Asia.

MOZAMBIC, REPUBLICA ~, stat în S.-E. Africii. Capitală: Maputo. Formă de stat: republică prezidențială. 25 iunie 1975 (proclamarea independenței).

MUNCACI, oraș în regiunea Transcarpatia din Ucraina.

MULTAN, oraș în Pakistan. Populație: 1,872 milioane locuitori.

MUMBAI, (până în 1995, Bombay), oraș, centru administrativ al statului Maharashtra, oraș din India, Asia, megalopolis cu 18,4 mil locuitori.

MÜNCHEN, oraș în Germania, centru administrativ al Bavariei. Populație: 1,472 milioane locuitori.

MUNTE, părți de teren, ridicate semnificativ deasupra câmpiilor adiacente (500 m sau mai mult) și puternic disecate; în partea de jos

a oceanului, creste oceanice mijlocii, vulcani submarini. Forme mari de relief, ce prezintă ridicături ale scoarței Pământului, care se înalță deasupra regiunilor de câmpie; Munți renăscuți, Munți vulcanici.

MUNTENEGRENI, popor slav, populația de bază a Republicii Muntenegru.

MUNTENEGRU, stat în Europa Sudică (Peninsula Balcanică). Capitală: Podgorița. Menționat din sec. al XI-lea sub numele de Zeta, Muntenegru este primul stat al slavilor de sud a cărui suveranitate este recunoscută oficial de Imperiul Bizantin.

MUNȚI DE ALTITUDINE MEDIE, tipul de relief montan cu o înălțime medie de 500-2000 m, iar înălțimile absolute sunt de obicei de până la 3000 m.

MUNȚI DINARICI ALPI, sistem montan situat în sudul Europei în Peninsula Balcanică.

MUNȚI SUBMARINI, ridicături izolate sau lanțuri de ridicături pe fundul mărilor și oceanelor. Pot fi de origine vulcanică (conuri vulcanice submarine, uneori cu vârfurile plate, gaiote) sau coralligenă.

MUNȚI TRANSANTARCTICI, un sistem de lanțuri montane din Antarctica, care formează granița dintre estul și vestul Antarcticii.

MUNȚII ALASKA, sistem montan situat în America.

MUNȚII ALBAȘTRI, (Blue Mountains), munți în Australia. Fac parte din munții Marea Cumpănă a Apelor (Great Dividing Range).

MUNȚII ALEUTINI, sistem montan situat în arhipelagul omonim.

MUNȚII ALTAI, sistem de munți în Mongolia și China.

MUNȚII ANDALUZIEI, Cordiliera Betică, sistem muntos în sudul Spaniei.

MUNȚII APALAȘI, sistem montan situat în America de Nord.

MUNȚII APUSENI, în România, parte a sistemului montan a Carpaților Occidentali.

MUNȚII AUSTRALIEI DE EST, (Great Dividing Range), denumire folosită adesea în literatura geografică pentru terminul Marea Cumpănă a Apelor.

MUNȚII BALCANI, Stara Planina, sistem montan situat în regiunea omonimă.

MUNȚII BESKID, sistem montan situat în Carpații Orientali.

MUNȚII CAMBRIENI, sistem montan situat în Marea Britanie.

MUNȚII CANTABRICI, (Cordillera Cantabrica), munți în N. peninsulei Iberice.

MUNȚII CAPULUI, sistem montan situat în Maroc, Africa.

MUNȚII CASCADELOR, (Cascade Range), lanț de munți în vestul SUA și Canada.

MUNȚII CATALONIEI, munți în nord-estul Spaniei. Formați din două lanțuri paralele, care se întind de-a lungul litoralului mediteranean pe o distanță de 250 km.

MUNȚII CERCHEZI, sistem montan situat în sudul Siberia.

MUNȚII QIN, Alpii Szechuan, sistem muntos în RP Chineză.

MUNȚII COASTELOR, (Coast Range), lanț de munți în sistemul Cordilierilor (SUA și Canada).

MUNȚII COLUMBIA, sistem montan situat în America de Nord.

MUNȚII KOPET DAG, sistem montan situat în Asia Mijlocie și Iran.

MUNȚII CORDILIERI, (Cordilleras, literal – lanțuri muntoase), cel mai lung lanț muntos din America de Sud și America de Nord și cel mai lung sistem muntos de pe glob. Se întinde de-a lungul coastelor vestice ale Americii de Nord și de Sud, de la țărmurile arctice ale peninsulei Alaska până la țărmurile sudice ale insulei Țara de Foc.

MUNȚII CRIMEEI, munți situați în partea de sud a peninsulei Crimeea, Rusia.

MUNȚII HIMALAYA, cel mai înalt sistem muntos de pe glob, format în timpul orogenezei alpine. Situat în Asia, între câmpia Indo-Gangetică și podișul Tibet (pe teritoriul Indiei, Chinei, Nepalului și Pakistanului).

MUNȚII HINDUKUSH, sistem montan situat în Asia Centrală.

MUNȚII KHINGANUL MARE, sistem montan situat în China.

MUNȚII KHINGANUL MIC, sistem montan situat în China.

MUNȚII IBERICI, (Cordillera Iberica), sistem muntos în Spania, situat în partea de N-E a Mesetei.

MUNȚII KARAKORUM, sistem montan situat în Asia.

MUNȚII KÂRGÂZSTANULUI, lanț de munți în Kârgâzstan și parțial de-a lungul hotarului cu Kazahstan.

MUNȚII MANCIU-COREENI, sistemul montan din nord-estul Chinei, nordul RPDC și în Rusia.

MUNȚII METALIFERI, grupă montană a Munților Apuseni aparținând lanțului muntos al Carpaților Occidentali. Cel mai înalt vârf este Vârful Poienița.

MUNȚII HAJAR, munți din estul Peninsulei Arabice, în Asia.

MUNȚII PĂDUREA NEAGRĂ, sistem montan situat în Europa.

MUNȚII PENINII, (Pennine Chain), munți în partea centrală a insulei Marea Britanie.

MUNȚII PINDULUI, sistem montan situat în sudul Europei în Peninsula Balcanică.

MUNȚII PIRINEI, sistem muntos în sud-vestul Europei, situat pe teritoriul Spaniei, Franței și Andorrei.

MUNȚII PONTE, munții Anatoliei de Nord, sistem montan din nordul Turciei, se întinde de-a lungul coastei sudice a Mării Negre de la vest la est.

MUNȚII PONTICI, sistem montan situat în Turcia.

MUNȚII PRECORDILIERI, Precordillera, sistem montan la est de crestele Anzilor din Argentina.

MASIVULȘISTOSRENAN, (germ. Rheinisches Schiefergebirge), masiv muntos în Germania (parțial în Belgia, Luxemburg și Franța), situat pe ambele părți ale cursului mijlociu al râului Rin.

MUNȚII SCANDINAVICI, munți situați în partea vestică și nord-vestică a peninsulei Scandinave.

MUNȚII SCORPIEI, sistem montan situat în sud-estul Africii.

MUNȚII STÂNCOȘI, (Rocky Mountains), sistem muntos în estul Cordilierelor situat pe teritoriul Canadei și SUA.

MUNȚII URAL, regiune muntoasă situată la hotarul dintre Europa și Asia.

MUR, Mura, râu din Austria, Slovenia, Croația și Ungaria (Europa).

MURAT, Eufratul de Est, râu din estul Turciei, Asia.

MUREȘ, (Maros), râu în România și Ungaria, afluent pe stânga al râului Tisa (bazinul Dunării).

MUREȘ, județ în România.

MURMANSK, oraș în Rusia, principalul centru economic, științific și cultural al regiunii omonime.

MURRAY, cel mai mare râu din Australia.

MURRUMBIDGEE, râu. Lungime: 1 485 km.

MUSCEL DILATAT, colină pe suprafața pământului care apare la înghețarea rocilor puternic umezite, ceea ce contribuie la creșterea volumului lor datorită formării gheței.

MUSONI, (din arabă mausim – anotimp), circulație musonică, vânturi sezoniere stabile care suflă în anumite regiuni ale globului pământesc în apropierea suprafețelor terestre, inversându-și aproape complet direcția dominantă (de la iarnă la vară și invers). Se formează datorită schimbului sezonier al distribuției presiunii pe continente și oceane.

MWERU, lac în Africa, în Kongo și Zambia. Suprafață: 5 120 km².

MYANMAR, UNIUNEA ~, (până în 1989, Birmania), stat în Asia de sud-est (Peninsula Indochina). Capitală: Naypyidaw. 4 ianuarie 1948 (proclamarea independenței).

N

N'DJAMENA, capitala statului Ciad, cel mai mare oraș, centru științific și cultural al țării Ciad.

NAGPUR, oraș în estul statului Maharashtra, India. Populație: 2,406 milioane locuitori.

NAHANNI, parc național din Canada (1978, UNESCO).

NAHODKA, oraș și port în ținutul Primorie, subiect al Federației Ruse; golf în bazinul Oceanului Pacific, ținutul Primorie, subiect al Federației Ruse.

NAHUEL HUAPI, lac de origine glaciară din Argentina, în America de Sud.

NAHUEL HUAPI, parc național în Argentina.

NAIROBI, oraș, capitala Kenyei, principalul centru economic, științific și cultural al țării; parc național situat în Kenya.

NAIVASHA, parc național în Kenya.

NANJING, oraș în China. Populație: 8,506 milioane locuitori.

NAHICEVAN, oraș, capitala Republicii Autonome Nahicevan, în Azerbaidjan.

NALCIK, oraș, capitala Republicii Cabardino-Balcară, principalul centru economic, științific și cultural al țării, subiect al Federației Ruse.

NAMIBIA, REPUBLICA ~, stat în S.-V. Africii. Capitală: Windhoek. 21 martie 1990 (proclamarea independenței).

NANCHANG, oraș, centru administrativ al regiunii Jiangxi, în China. Populație 5 246 600 locuitori.

NANKIN, oraș, centru administrativ al provinciei Jiangsu în China. Populație: 8,506 milioane locuitori.

NANLING, munți în sud-estul Chinei.

NANNING, oraș, centru administrativ al raionului autonom Guangxi Zhuang, în China.

NANORELIEF, relief pitic, se formează până la câteva zeci de cm înălțime, în rezultatul proceselor exogene de formare a reliefului și de formare a solului.

NANSHAN, sistem montan în China.

NANTERRE, oraș în suburbia Parisului.

NAPOLI, oraș, centrul regiunii Campania și a provinciei Napoli, cel mai mare oraș și cel mai important centru economic și cultural din sudul țării.

NARAYANGANJ, oraș, centru administrativ al regiunii Dhaka, în Bangladesh. Populație: 1,572 milioane locuitori.

NARODNAIA, MUNTELE ~, cel mai înalt vârf din munții Ural. Face parte din Uralul Pripolar.

NARVA, oraș în Estonia, situat pe râul Narva; râu, frontieră naturală între Rusia și Estonia.

NARYAN-MAR, oraș, centru administrativ al Regiunii Autonome Iamalia-Neneția, subiect al Federației Ruse.

NASSER, lac de acumulare cu baraj electrotehnic pe râul Nil, în Egipt.

NASHIK, oraș în statul Maharashtra, India. 1,56 mil. locuitori.

NAZKA, creastă montană-vulcanică subacvatică, care separă bazinele subacvatice peruan de cel cilian, în Oceanul Pacific.

NASSAU, oraș, capitala statului Comunitatea Bahamas, principalul centru economic, științific și cultural al țării, localizat în Oceanul Atlantic.

NAUCALPAN, Naucalpan De Juárez, municipiu din statul México, Mexic.

NAURU, REPUBLICA ~, stat insular în V. Oceanului Pacific (Micronezia). Capitală: Yaren. 31 ianuarie 1968 (proclamarea independenței); insulă din arhipelagul Micronezia (în sud-vestul Oceanului Pacific).

NAVASSA, insulă în Marea Caraibelor, teritoriu dependent cu statut special.

NAVI MUMBAI, oraș din vestul Indiei, statul Maharashtra.

NAZARET, (Nazareth), oraș din nordul Israelului istoric, Asia.

NÂRNOVA, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului.

NEAMȚ, județ în România.

NEANDERTHAL, OMUL DE ~, (Homo neanderthalensis), om fosil din paleoliticul timpuriu și mijlociu. Denumirea provine de la valea Neander, Germania, în apropiere de orașul Düsseldorf, unde în 1856 au fost descoperite rămășițele unui schelet preistoric.

NEBULOASE GALACTICE, obiecte cerești cu diverse forme, constituite din nori de gaze și pulberi rarefiate din Galaxia noastră (Calea Lactee); se observă și în alte galaxii.

NEBULOZITATE, în meteorologie, gradul de acoperire cu nori a cerului.

NEFELIN, mineral alumosilicat natural de sodiu, materie primă pentru industrie.

NEFRIT, rocă, piatră semiprețioasă.

NEFUD, An Nafud, deșerturi de nisip din Peninsula Arabică, în Asia.

NELSON, râu care curge din lacul Winnipeg și se varsă în Hudson Bay, Canada.

NENEȚI, populație de pe teritoriul dintre peninsula Kola și fluviul Enisei.

NEOFORMAȚIUNE, fenomen geologic.

NEOGEN, al doilea sistem (perioadă) al grupului (erei) cainozoic din istoria evoluției geologice a Pământului. A început cca 23-25 mln. ani în urmă și a durat cca 22-24 mln. ani.

NEOTECTONICĂ, ramură a tectonicii.

NEOZOIC, Cainozoic, eră geologică.

NEPAL, REPUBLICA FEDERALĂ DEMOCRATICĂ ~, stat în Asia de Sud. Capitală: Kathmandu. Constituit ca stat în sec. al XVIII-lea.

NEPTUN, a opta planetă din sistemul solar (în ordinea depărtării de Soare).

NEZAHUALCÓYOTL, Neza, oraș din Mexic.

NETANIA, principalul oraș din Sharon, Israel.

NEUQUÉN, oraș, centru administrativ al provinciei Neuquén, Argentina.

NEUSIEDLER, lac sărat în câmpia Dunării Centrale, între Austria și Ungaria.

NEVA, râu din Rusia, în regiunea Leningrad, Rusia.

NEW DELHI, capitala oficială a Indiei, stat în Asia.

NEW SCOTLAND, Scoția Nouă, peninsulă din sud-estul Canadei, în America.

NEW WORLD, Lumea nouă, numele continentului sudic transatlantic (acum America de Sud), descoperit de portughezi în 1500 și 1501-1502, propus de A. Vespucci (1503).

NEW YORK, oraș în nord-estul SUA, statul New York, unul dintre cele mai mari și multinaționale oraș din lume.

NEWFOUNDLAND ȘI LABRADOR, provincie în Canada.

NEWFOUNDLAND, insulă în Oceanul Atlantic, situată la țărmurile Americii de Nord, la sud-est de peninsula Labrador, despărțită de aceasta prin strâmtoarea Belle Isle. Face parte din teritoriul Canadei.

NAYPYIDAW, oraș, capitala, important centru economic, științific și cultural al Myanmarului.

NGAURUHOE, vulcan activ în Noua Zeelandă, ultima erupție din 1975, localizat în Oceanul Pacific.

NGORONGORO, parc național în Tanzania (1979, UNESCO).

NAM NGUM, lac de acumulare pe râul Nam Ngum la centrala hidroelectrică omonimă, cel mai mare lac din Laos.

NIAGARA, (Niagara Falls), cascada pe râul Niagara (America de Nord); râu trece la hotarul dintre SUA și Canada, curge din lacul Erie în lacul Ontario, America.

NIAMEY, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Nigeriei.

NYASA, lac în Africa de Est. Situat într-o depresiune tectonică, la granița dintre Tanzania, Malawi și Mozambic, la altitudine de 472 m.

NICARAGUA, REPUBLICA ~, stat în America Centrală Istmică. Capitală: Managua. 15 septembrie 1821 (proclamarea independenței).

NICARAGUA, un lac din Nicaragua, America Centrală.

NIKOPOL, oraș, centrul districtului Nikopol din Ucraina.

NICOSIA, capitala Republicii Cipru.

NIGER, fluviu ce curge pe teritoriul statelor Guineea, Mali, Niger, Benin, Nigeria, din Africa.

NIGER, REPUBLICA ~, stat în partea central-nordică a Africii. Capitală: Niamey. 18 decembrie 1958 (proclamarea republicii).

NIGERIA, REPUBLICA FEDERALĂ ~, stat în partea central-vestică a Africii. Capitală: Abuja. 1 octombrie 1960 (proclamarea independenței).

NIJNI NOVGOROD, oraș, centru administrativ al regiunii Nijni Novgorod, centrul districtului federal Volga, Rusia.

NIJNI TAGHIL, oraș, mare centru economic, științific și cultural al regiunea Sverdlovsk, Rusia.

NICOBAR ISLANDS, arhipelag din 19 insule între golful Bengalice și Marea Andaman, în Oceanul Indian. Fac parte din teritoriul Indiei.

NIKOLAEV, oraș, centru administrativ al regiunii Nikolaev, în Ucraina.

NIKŠIĆ, oraș, centru comunitar Nikšić, în Muntenegru.

NIL, cel mai lung râu din lume, 6 671 km (conform altor surse, al 2-lea după Amazon), și cel mai mare din Africa; curge prin teritoriul statelor Rwanda, Tanzania, Uganda, Sudanul de Sud, Republica Sudan, Egipt.

NILUL ALB, denumirea Nilului în Sudan, pe sectorul de la confluența cu râul Bahr el Ghazal și până la gura Nilului Albastru.

NILUL ALBASTRU, râu în Etiopia și Sudan, afluent pe dreapta al fluviului Nil.

NINGBO-ZHOUSHAN, port și oraș în provincia Zhejiang, China.

NINSOARE, fenomen meteorologic sub formă de fulgi de gheață.

NIOKOLO-KOBA, parc național în Senegal (1981, UNESCO).

NIPIGON, lac de acumulare pe râul și lacul Nipigon, unul dintre cele mai mari din Canada.

NIPRU, fluviu în Rusia, Belarus și Ucraina, al treilea ca lungime din Europa (după Volga și Dunăre).

NISIP, rocă sedimentară, material de construcție.

NISTRU, (gr. Tyras), fluviu în RM și Ucraina, în Europa de Răsărit.

NISTRUL VECHI, Nistru chior, lac natural, albia veche (stariță) a Nistrului, situată între satul Copanca (raionul Căușeni) și satul Talmaza (raionul Ștefan Vodă), RM.

NIUE, insulă de corali din Polinezia, la 2 200 km nord-est de Noua Zeelandă; teritoriu cu autogovernare în asociere liberă cu Noua Zeelandă, în Oceanul Pacific.

NÜRNBERG, oraș din sudul Germaniei, în ținutul Bavariei. Al doilea oraș din Bavaria după München în ceea ce privește populația și economia.

NIVATȚIE, procese complexe de denudare asociate cu influența stâncilor înzăpezite asupra rocilor de munte.

NIVELMENT, metode, procedee, lucrări și operații prin care se determină altitudinea unui punct terestru.

NIVELUL MĂRII, poziția suprafeței libere a apei din mări și oceane, măsurată pe verticală față de o origine de referință convențională.

NIVELUL OCEANULUI MONDIAL, nivelul mării, înălțimea suprafeței libere a apei liniștite în oceane și mări, în formă similară cu geoidul Terrei.

NIVELUL ZERO, nivelul oceanului, nivelul mării, înălțimea apei de suprafață a mărilor și oceanelor.

NOAPTE, interval de timp cuprins între apusul Soarelui și răsăritul lui.

NOAPTE POLARĂ, Nopti Albe, nopți luminoase care au loc, când la miezul nopții centrul Soarelui coboară cu cel mult 7° sub orizont.

NOD DE TRANSPORT, locul de concentrare al unuia sau mai multor moduri de transport, convergență sau divergență a rutelor de transport (cel puțin trei), unde se fac transbordări de mărfuri, transfer de pasageri, sortare de vehicule cu fluxuri mari de marfă și de pasageri.

NOMENCLATURA HĂRȚII, sistem de notare individuală a foilor hărții geografice.

NORD, unul dintre cele patru puncte principale ale orizontului.

NORFOLK, creastă subacvatică din Pacific, se extinde de la nord la sud de Noua Caledonie până Noua Zeelandă de Nord.

NORFOLK, insulă din Oceanul Pacific, cu insulele nelocuite din apropiere din Nepean și Phillip formează „teritoriul exterior” al Australiei.

NORWICH, oraș în Marea Britanie, centrul regiunii Norfolk.

NORII LUI MAGELLAN, cele două sisteme de stele (galaxii) mai apropiate de Galaxia noastră și mai strălucitoare din emisfera

australă a cerului. Prima descriere a norilor lui Magellan îi aparține lui A. Pigaffeta, participant la expediția lui Magellan.

NORILSK, oraș în Rusia, face parte din teritoriul regiunii Krasnoiarisk, unul dintre cele mai reci orașe din lume, opt luni pe an temperaturile aerului sunt negative.

NORIT, rocă magmatică, material de construcție.

NORMĂ CLIMATICĂ, o valoare meteorologică definită ca media aritmetică a datelor măsurărilor meteorologice pe un termen lung.

NOROI ÎN FLUX, fenomen geologic, tip de alunecare de teren.

NORVEGIA, Regatul Norvegiei, stat în Europa Nordică (Peninsula Scandinavă). Capitală: Oslo. Constituit ca regat în sec. al IX-lea.

NORVEGIENI, nație, populația de bază (98%) a Norvegiei.

NOTTINGHAM, oraș în Marea Britanie, cu suburbiile formează aglomerația Marelui Nottingham, centru administrativ al comitatului Nottinghamshire.

NEW ORLEANS, oraș în sudul SUA, cel mai mare oraș în din statul Louisiana.

NOUA CALEDONIA, Nouvelle-Calédonie, unitate teritorială specială a Franței în Melanesia, în Oceanul Pacific; ansamblu de insule în Melanezia. Situat în S-V Oceanului Pacific.

NOUA GUINEE, insulă în Oceanul Pacific, a doua ca mărime (după Groenlanda) de pe glob, teritoriul aparține statului Papua Noua Guinee și Indoneziei, Oceanul Pacific.

NOUA ZEELANDĂ, stat insular situat în S.-V. Oceanului Pacific. Capitală: Wellington. Din 3 mai 1841 Noua Zeelandă devine colonie britanică separată, beneficiind, din 1852, de o largă autonomie internă.

NOUAKCHOTT, capitala Mauritaniei, cel mai mare oraș și principalul centru economic, științific și cultural al țării.

NORI CIRRUS, nori subțiri fibroși de culoare albă cu strălucire mătăsoasă, situați la altitudini mari.

NORI CUMULUS, unul dintre principalele tipuri de nori, având forma unor rotocoale, turnuri, munți „cu cupole”, se formează la altitudinea de peste 1000 m.

NORI NIMBUS, nori groși de altitudine medie și joasă, în culori întunecate, formați din picături de apă, produc precipitații atmosferice.

NORI SIDEFII, nori cirrus subțiri, transparenți, situați la altitudini mari.

NORI STRATUS, nori de nivelul inferior, sub forma unui strat uniform de culoare gri, fără contururi definite.

NORI, acumularea în atmosfera în stare suspendată a produselor de condensare a vaporilor de apă sub formă de picături minuscule de apă, cristale de gheață sau ambele împreună, vizibili cu ochiul liber.

NOVA IGUAÇU, oraș în statul Rio de Janeiro, face parte din zona metropolitană Greater Rio de Janeiro, în Brazilia.

NOVGOROD, oraș, subiect în Federația Rusă.

NOVI SAD, oraș, centru administrativ al regiunii autonome Voivodina, în Serbia; port pe Dunăre.

NOWY SĄCZ, oraș în Voievodatul Polonia Mică din sud-estul Poloniei.

NOVOHRAD-VOLÎNSKÎI, oraș, centrul districtului Novohrad-Volînskîi din regiunea Jîtomîr, Ucraina.

NOVO MESTO, oraș în Slovenia.

NOVOPOLOŢK, oraș în regiunea Vitebsk, în Republica Belarus.

NOVOROSSIISK, oraș, port la nord-estul mării Mării Negre, în Rusia.

NOVOSIBIRSK, oraș, principalul centru economic, științific și cultural al regiunii cu același nume, Rusia.

NOVOURALSK, oraș, unitate administrativ teritorială închisă din regiunea Sverdlovsk, Rusia.

NUBIA, deșert în Africa.

NUBIENI, populația din Egipt și Sudan. Numără cca 1,5 mln. oameni (1970). Vorbesc limba nubiană și arabă. Practică islamul.

NUKU'ALOFA, capitala statului Tonga.

NUKUS, No'kis, oraș în Uzbekistan, capitala Republicii Karakalpakstan.

NOUMÉA, centru administrativ al Noii Caledonii, în Oceanul Pacific.

NUNATAK, vârf stâncos izolat care iese deasupra suprafeței ghețarului în locuri cu o grosime relativ mică de gheață.

NUREK, lacul de acumulare pe râul Nurek, baraj și centrală hidroelectrică în Tadjikistan.

NUR-SULTAN, Astana, capitala Kazahstanului

NYAMURAGIRA, (Nyamlagira), vulcan activ în grupul Virunga din Republica Democratică Congo, la nord de lac Kivu.

NYASA, Malawi, lac din Mozambic, Tanzania și Malawi, Africa. Suprafața lacului: 29 600 km².

NYIRAGONGO, vulcan activ în grupul Virunga din Republica Democratică Congo, la nord de lacul Kivu, are înălțimea de 3 472 m.

O

OAZĂ, (lat. oasis, gr. Oasis, denumire a unei localități în deșertul Libiei), porțiune de teren într-un deșert sau semideșert, acoperită cu vegetație arborescentă și ierboasă; „insule” de creștere a vegetației lemnoase și ierboase.

OBSERVATOARE ȘI INSTITUTE ASTRONOMICE, instituții științifice care efectuează observații astronomice, prelucrează și analizează rezultatele lor, determină ora exactă, întocmesc calendare astronomice, studiază activitatea solară ș.a.

OBSERVATOR HIDROMETEOROLOGIC, instituție în subordonarea Serviciului hidrometeorologic.

OBSERVATOR MAGNETIC, instituție științifică de studiere a magnetismului terestru.

OBSERVATOR MARIN, instituție științifică de studiere a regiunii hidrometeorologice al mărilor (oceanelor).

OBSERVATOR AEROLOGIC, instituție științifică în cadrul căreia se efectuează lucrări experimentale.

OBSIDIAN, rocă vulcanică.

OBI, Ob, cel mai lung râu al Rusiei și al doilea cel mai lung din Asia, după râul Yangtze. Format din confluența râurilor Biia și Katun, originare din munții Altai.

OCA, râu și cel mai mare afluent pe dreapta al fluviului Volga.

OCEAN, Oceanul Planetar, Oceanul Mondial, întindere continuă de apă pe globul pământesc, care înconjoară toate continentele și insulele, având compoziție comună de săruri; cea mai mare parte a hidrosferei, care reprezintă un înveliș continuu de apă sărată al globului pământesc. Prin continente și linii convenționale (ultimele trec de-a lungul ridicăturilor submarine) se împarte în 5 oceane.: Antarctic, Arctic, Atlantic, Indian și Pacific, care cuprind și mările adiacente.

OCEANARIU, sistem de bazine cu apă de mare, în care sunt crescute și întreținute plantele și animalele acvatice. Sunt construite, de obicei, pe malurile mărilor sau oceanelor în scopuri științifice, decorative și distractive.

OCEANIA, totalitatea insulelor situate în partea centrală și sud-vestică a Oceanului Pacific, între Australia, Arhipelagul Malaez la V. și regiunea lipsită de insule a oceanului la N., E. și S.

OCEANOGRAFIE, Oceanologie, știința care studiază procesele fizice, chimice, biologice și geologice, care au loc în oceane, în mările marginale și interioare.

OCEANUL ANTARCTIC, cuprinde cele mai sudice ape ale Oceanului Mondial, luate la sud de 60° latitudine sudică și înconjoară Antarctica.

OCEANUL ARCTIC, este cel mai mic, mai puțin adânc și cel mai rece dintre toate oceanele, situat în jurului Polului Nord, parte a Oceanului Planetar și cel mai mic dintre oceanele Pământului.

OCEANUL ATLANTIC, se găsește între Africa și Europa la est, și America la vest.

OCEANUL INDIAN, este delimitat de Asia la nord, Africa de vest și Australia de est, iar spre sud – de Oceanul Antarctic.

OCEANUL ARCTIC, Oceanul Înghețat, cel mai mare ocean de pe glob. Situat între Eurasia și America de Nord.

OCEANUL PACIFIC, cel mai mare ocean de pe Pământ, parte a Oceanului Mondial, se extinde de la Oceanul Arctic din nord până la Oceanul Antarctic, și este delimitat de continentele Asia și Australia la vest și America – la est.

OCHI DE APĂ, spațiu stabil de apă pură printre gheață imobilizată, la hotarul lor sau în larg. Distingem ochiuri de apă pe râuri și mări.

OCNA, Molochiș, râuleț în RM, afluent pe stânga al Nistrului.

OCOL SILVIC, unitate teritorială de producere în ecologia forestieră. Intră, de obicei, în componența unei gospodării silvice de stat.

OCTANTUL, (lat. Octans), constelație în emisfera sudică a cerului.

ODESA, Odessa, oraș, port maritim din sud-vestul Ucrainei, centru administrativ al regiunii Odessa.

ODER, Odra, fluviu în Europa de vest din Cehia, Polonia, Germania.

OGLINDA APELOR, suprafața apei a lacurilor, rezervoarelor și a altor corpuri de apă sau suprafața apelor subterane fără presiune.

OGOOUÉ, râu din Africa Ecuatorială, în Gabon și Republica Congo. Lungime: 1 200 km.

OHIO, râu în SUA, afluent pe stânga al fluviului Mississippi. Lungime: 1 579 km.

OHRIDA, oraș în sud-vestul Macedoniei de Nord, centrul administrativ comunitar Ohrida.

OHRIDA, lac pe teritoriul Macedoniei și Albaniei, situat într-o depresiune tectonică.

OJOS DEL SALADO, cel mai înalt vulcan activ din lume; situat în Cordilieri, la hotar cu Argentina și Chile.

OKA, râu în partea europeană a Rusiei; cel mai mare și mai bogat afluent drept al râului Volga.

OKA-DON, câmpie situată în zona de silvostepă, între podișul Rusiei Centrale și podișul Volgăi.

OKEECHOBEE, lac din peninsula Florida, SUA, cu suprafața de 2,6 mii km² și adâncimea de până la 6 m.

OKINAWA, cea mai mare insulă a arhipelagului Ryukyu, din Japonia.

OKLAHOMA CITY, oraș în sudul SUA, centru administrativ al statului Oklahoma.

OLANDA, Țărilor de Jos, stat în Europa de Vest. Capitala: Amsterdam; Capitala constituțională; Haga, reședință regală și a administrației de stat. În Evul Mediu, face parte împreună cu Belgia, Luxemburg și N-E Franței, din regiunea istorică Țările de Jos, iar la 26 iulie 1581 își proclamă independența.

OLIGOCEN, epoca (seria) a treia (superioară) a paleogenului. A fost evidențiat de geologul german H. Beyrich (1855). Se împarte în trei subserii (inferioară, medie, superioară), ale căror subdiviziuni (etaje și orizonturi) poartă, de obicei, denumiri locale.

OLIVINĂ, mineral, materie primă pentru industrie.

OLOMOUC, oraș în estul Republicii Cehe, în Moravia.

OLSZTYN, oraș în nord-estul Poloniei, centru administrativ al Voievodatului Varmia și Mazuria.

OLT, județ în România; râu, afluentul stâng al râului Dunărea.

OLYMPIC, parc național în SUA (1981, UNESCO).

OLYMPUS, cel mai înalt lanț muntos din Grecia, lângă coasta golfului Thermaic din Marea Egee.

OLIMP, MUNTELE ~, (Olympos), cel mai înalt munte din Grecia de Nord (2917 m), situat la granița Tesaliei cu Macedonia.

OMAN, SULTANATUL ~, stat în Asia de sud-vest (Orientul Mijlociu). Capitală: Muscat.

OMDURMAN, oraș în centrul Sudanului, pe malul stâng al râului Nilul alb, la confluența sa cu râul Nilul albastru.

OMSK, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Omsk.

ONTARIO, lac în America de Nord, situat pe teritoriul SUA și Canadei, cel mai mic din sistemul Marilor Lacuri; provincie în Canada.

OOLIT, corp sferic sau eliptic.

OPAL, mineral, piatră semiprețioasă.

OPOLE, oraș în din sudul Poloniei, centru administrativ al voievodatului Opole.

OPTIMUL CLIMATIC, perioada de încălzire climatică în timpul cuaternarului interglacial și în timpul postglacial.

ORADEA, oraș în nord-vestul României, centru administrativ al județului Bihor.

ORANJESTAD, centru administrativ și cel mai mare oraș al teritoriului autonom Aruba din Marea Caraibelor, în Regatul Țărilor de Jos, în Oceanul Atlantic.

ORANGE, râu pe teritoriul statelor Lesotho, Africa de Sud și Namibia. Lungime: 2 200 km.

ORAȘ, așezare umană complexă.

ORAȘUL ȘTIINȚEI, municipalitate cu statut de district urban, care includ întreprinderi, institute de cercetare, birouri de proiectare, instalații pilot și site-uri de testare pentru diferite sectoare ale industriei de război sau cosmice.

ORĂ, interval de timp egal cu 3 600 secunde sau 60 minute.

ORBITĂ, Orbitele Corpurilor Cerești, traiectoriile, pe care se mișcă planetele și sateliții lor.

ORDOS, platou pustiu în China.

ORDOVICIAN, al doilea sistem al paleozoicului.

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ A TURISMULUI, organizație interguvernamentală internațională, agenție specializată a ONU în domeniul turismului și călătoriilor, creată în 1975.

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ METEOROLOGICĂ, agenție specializată a ONU pentru meteorologie, hidrologie operațională și științele conexe geografiei.

ORGANIZAȚIA PENTRU ALIMENTAȚIE ȘI AGRICULTURĂ, FAO (Food and Agriculture Organization), organizație internațională, agenție specializată a Organizației Națiunilor Unite în domeniul alimentației.

ORIENTUL APROPIAT, Orientul Mijlociu, denumire a teritoriului din vestul Asiei și nord-estul Africii, unde sunt situate Regatul Arabiei Saudite, Sudanul, Israelul, Iordania, Siria, Libanul, Turcia, Irakul, Arabia Saudită, Republica Arabă, Yemen, Kuweitul, Qatarul, Omanul, Emiratele Arabe Unite, Bahrainul din golful Persic, precum și Republica Cipru.

ORINOCO, râu în statele Venezuela și Columbia, America de Sud. Lungime: 2 250 km.

ORIZABA, (Citlaltépetl), vulcan activ în Mexic.

ORIZONT STRATIGRAFIC, cea mai mică subdiviziune stratigrafică locală. Cuprinde straturi de roci diferite după componența litologică.

ORIZONT, intersecția virtuală a suprafeței pământului cu emisfera cerească; porțiune a pământului pe care o mărginește această linie; strat geologic.

OROGENEZĂ, ansamblu de procese tectonice care se produc în zonele mobile ale scoarței terestre și care au drept rezultat formarea unui lanț muntos cutat.

OROGEN, zonă tectonică.

OROGRAFIE, domeniu al geografiei fizice.

ORTODROMIE, cea mai scurtă linie între două puncte de pe o sferă.

ORIOI, oraș, principalul centru economic, științific și cultural al regiunii cu același nume, în Rusia.

OSASCO, oraș în sud-estul Braziliei, unul dintre cele mai mari suburbii a megapolisului São Paulo.

OSETIA DE NORD, REPUBLICA ~, Alania, stat în Europa, subiect al Federației Ruse.

OSETIA DE SUD, republică autonomă din Georgia.

OSETINI, națiune, populația de bază a regiunilor autonome Osetia de Nord și Osetia de Sud.

OSHAWA, oraș în provincia Ontario din sud-estul Canadei.

OSIJEK, oraș în estul Croației, în regiunea Slavonia, centru administrativ al districtului Osijek-Baranja.

OSLO, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Norvegiei situat pe malul fiordului Oslo. Cel mai mare port și centru economic al țării.

OSTRAVA, oraș în din nord-estul Cehiei, centru administrativ al regiunii Moravia-Silezia.

OSTROVNOI, oraș în regiunea Murmansk, unitate teritorial-administrativă închisă din Rusia.

OȘ, oraș, centru administrativ al regiunii Oș din Kârgâzstan.

OTTAWA, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Canadei; râu din sud-estul Canadei; afluent stâng al râului Sfântul Lawrence, Canada.

OUAGADOUGOU, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Burkina Faso, stat în Africa.

OULU, Uleåborg, oraș în nord-vestul Finlandei.

OULUJÄRVI, lac din Finlanda. Suprafață: 928,1 km².

OVIEDO, oraș în nordul Spaniei, centrul comunității autonome Asturias și a provinciei omonime.

OXFORD, oraș în Marea Britanie situat pe fluviul Tamisa, centru administrativ al regiunii Oxfordshire.

OZN, în astronomie, Obiect Zburător Neidentificat.

OZOCHERITĂ, mineral, ceară de pământ.

OZONOSFERĂ, partea atmosferei bogată în ozon, cuprinsă între 15 și 40 km altitudine.

P

PADANG, oraș în Indonezia, centru administrativ al provinciei Sumatra de Apus.

PAS DE CALAIS, Strâmtoarea Dover, strâmtoare între partea continentală a Europei (Franța) și insula Marea Britanie. Comunică cu Marea Nordului, iar prin strâmtoarea La Manche (Canalul Mânecii) cu Oceanul Atlantic.

PADOVA, oraș în nord-estul Italiei, în regiunea Veneto, centru administrativ al provinciei Padova.

PAGO PAGO, oraș, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Samoa Americană, teritoriul la autoadministrare al SUA, în Oceanul Pacific.

PAKISTAN, REPUBLICA ISLAMICĂ ~, stat în Asia de Sud. Capitală: Islāmābād. 14 august 1947 (proclamarea independenței).

PALLAS, 2Pallas, asteroidul nr. 2, descoperit în 1802 de astronomul german H. Olbers.

PALAU, REPUBLICA ~, stat insular situat în partea central-vestică a Oceanului Pacific. Capitală: Ngerulmud. 1 octombrie 1994 (proclamarea independenței).

PALAWAN, insulă din arhipelagul filipinez, între mările Sulu și a Chinei de Sud, în Oceanul Pacific.

PALEMBANG, oraș în Indonezia, centru administrativ al provinciei Sumatra de sud. Populație: 1,455 milioane locuitori.

PALEOCEN, epoca (seria) inferioară a paleogenului. Se împarte în două subserii, ale căror subdiviziuni (etaje și orizonturi) poartă denumiri locale; primul sistem al grupului cainozoic și prima perioadă a erei cainozoice din istoria geologică a dezvoltării Pământului.

PALEOCLIMATOLOGIE, știință care studiază condițiile fizico-geografice ce au existat în trecutul geologic pe suprafața Pământului. Stabilește extinderea continentelor și a mărilor, relieful acestora, clima, caracterele biogeografice ș.a.

PALEOGEOGRAFIE, știință ce studiază geografia Pământului din trecut.

PALEOLITIC, epoca veche a pietrei; prima dintre cele două perioade de bază ale epocii pietrei. Începe odată cu apariția omului (cca 1 sau 2 ml ani în urmă), cuprinde primele etape ale orânduirii comunei primitive (turma primitivă și începutul ginteii matriarhale) și se termină cu cca 13-10 mii de ani în urmă.

PALEONTOLOGIE, știință care studiază organismele fosile animale și vegetale.

PALEOZOIC, a treia eră din istoria dezvoltării geologice a Pământului, precedată de proterozoic și urmată de mezozoic. A durat cca 340 ml ani.

PALERMO, oraș, centru administrativ al regiunii Sicilia și al provinciei Palermo, Italia.

PALIKIR, oraș, capitală, principalul centru economic, științific și cultural al țării Statele Federate ale Microneziei, în Oceanul Pacific.

PALM, Palma de Mallorca, oraș în Spania, centru administrativ al comunității autonome Insulele Baleare, în Oceanul Atlantic.

PALMIRA, oraș antic din Siria, în Governoratul Homs.

PAMIR, areal montan în Asia, pe teritoriul statelor Tadjikistan, Kârgâzstan, Afganistan și China, Asia.

PAMIRO-ALAY, sistem muntos situat în sud-estul Asiei Mijlocii. Include: lanțurile Alay, Turkestan, Zarafshan, Gissar, Pamir; regiune montană din sud-estul Asiei Centrale, pe teritoriu se află parțial statele Tadjikistan, Kârgâzstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Afganistan și China.

PANAMÁ, oraș, capitală, principalul centru economic, științific și cultural al Republicii Panamá.

PANAMÁ, REPUBLICA ~, stat în America Centrală Istmică. Capitală: Panamá. 3 noiembrie 1903 (proclamarea independenței).

PANEVĖŽYS, oraș în partea de nord a Lituaniei, centru administrativ al districtului Panevėžys, cel de-al cincilea oraș ca mărime din Lituania.

PANTANAL, câmpii mlăștinoase din Brazilia, Bolivia și Paraguay, în America de Sud.

PANTĂ CONTINENTALĂ, parte a marjei subacvatice a continentului dintre șelf și piciorul continental.

PANTELLERIA, insulă în Marea Mediterană, în strâmtoarea Tunisiei, teritoriu al Italiei.

PAPUA NOUA GUINEE, STATUL INDEPENDENT ~, stat în V Oceanului Pacific. Capitală: Port Moresby. 16 septembrie 1975 (proclamarea independenței).

PAPUAȘI, (din limba malaeză papuva – cu păr creț), denumire dată unui grup de triburi, care populează Noua Guinee și parțial alte insule ale Melaneziei și ale insulelor Moluca.

PARAGUAY, râu în America de Sud, curge pe teritoriul statelor Brazilia, Paraguay și Argentina; afluent drept al râului Parana.

PARAGUAY, REPUBLICA ~, stat în partea centrală a Americii de Sud. Capitală: Asunción. Formă de stat: republică prezidențială. 15 mai 1811 (proclamarea independenței).

PARALELĂ, Paralelă Geografică, linia de secțiune a suprafeței Pământului cu un plan arbitrar paralel cu planul ecuatorului; toate punctele situate pe o paralelă geografică au aceeași poziție geografică latitudinală.

PARAMARIBO, capitala Surinamului, formează o unitate administrativă independentă cu același nume.

PARANA, râu în America de Sud, curge pe teritoriul statelor Brazilia, Paraguay și Argentina, al doilea după râul Amazon ca lungime, dimensiunea bazinului și debitul de apă din America de Sud.

PARAÍBA, două râuri din America de Sud: Paraíba do Norte, râu din nord-estul Braziliei; Paraíba do Sul, râu în sud-estul Braziliei.

PARC NAȚIONAL, spațiu delimitat prin lege, prevede respectarea anumitor reguli cu scopul de a proteja și cerceta intact mediul natural. Unele sunt declarate monumente ocrotite de UNESCO.

PARCUL „ARCTICA RUSĂ”, teritoriu național din Rusia, din regiunea Arhanghelsk.

PARAMECIU, gen de infuzorii ciliate din ordinul Peniculida.

PARCUL NAȚIONAL AMBOSELI, parc în Kenya.

PARCUL NAȚIONAL BANFF, parc în Canada.

PARCUL NAȚIONAL BELOVEZHSKAYA PUSHCHA, parc în Belarus, Polonia.

PARCUL NAȚIONAL BIG BEND, parc în SUA.

PARCUL NAȚIONAL DARIÉN, parc național din Panama.

PARCUL NAȚIONAL GLACIER, parc național în Canada.

PARCUL NAȚIONAL GLACIER, parc național în SUA.

PARCUL NAȚIONAL GRASSLANDS, parc național în Canada.

PARCUL NAȚIONAL JASPER, parc în Canada.

PARCUL NAȚIONAL KATMAI, parc în SUA.

PARCUL NAȚIONAL KENYA, parc situat în Kenya.

PARCUL NAȚIONAL KOSCIUSZYKO, parc situat în Australia.

PARDUBICE, oraș în nordul Republicii Cehe, centru administrativ al regiunii Pardubice.

PARICUTÍN, vulcan activ în lanțul montan Sierra Nevada (Centura Vulcanică Transmexicană).

PARIÑAS, cap promontoriu din Peru, cel mai vestic punct al Americii de Sud.

PARIS, oraș cu statut de departament, capitala Franței, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

PARMA, oraș în nordul Italiei, regiunea Emilia-Romagna, centru administrativ al provinciei Parma.

PARNAS, (gr. Parnassos), masiv muntan în partea centrală a Greciei, la nord de golful Corint.

PARNAÍBA, râu în nord-estul Braziliei, are originea pe platoul brazilian, pe versanții munților Chapada das Mangabeiras, în America de Sud.

PÄRNU, oraș în vestul Estoniei, centru administrativ al comitatului Pärnu.

PAROPAMIS, sistem montan în nord-vestul Afganistanului și parțial pe teritoriul Turkmenistanului, Asia.

PARRY ARHIPELAGUL ~, Insulele Parry, grup de insule în Arhipelagul Arctic Canadian din nordul Canadei.

PARRY, Sistemul de Strâmtori Parry, sistem de strâmtori în Oceanul Arctic în Arhipelagul Arctic Canadian, conectează mările

Beaufort și Baffin prin strâmtoarele de la est la vest: Lancaster, Barrow, Wygant-Melville și McClure.

PAS, în munți, cale îngustă de-a lungul unei văi, trecătoare.

PASAJUL DE NORD-EST, cale maritimă între Atlantic și Pacific prin Oceanul Arctic, de-a lungul coastei de nord a Europei și Asiei.

PASAJUL DE NORD-VEST, cale maritimă între Atlantic și Pacific prin Oceanul Arctic, de-a lungul coastei de nord a Americii de Nord.

PASUL SIMPLON, trecătoare în Elveția, situată între Alpii Penini și Alpii Lepontini.

PATAGONIA, zonă naturală din sud-estul extrem al Americii de Sud, situată la sud de râul Rio Colorado în Argentina.

PATAN, Lalitpur, oraș în Nepal, în regiunea Bagmati, face parte din zona metropolitană.

PATNA, oraș în din estul Indiei, centru administrativ al statului Bihar. Populație: 2,047 milioane locuitori.

PATRAS, oraș în Grecia, formează o unitate administrativă independentă din Peloponez, Grecia de Apus și Insulele Ionice și numul Ahaia.

PATUL OCEANULUI, parte a fundului Oceanului Mondial, limitată de hotarele subacvatice ale continentelor, acoperă partea abisală.

PAULO AFONSO, cascade și praguri în cursul inferior al râului São Francisco, în estul Braziliei.

PAZARDJIK, oraș în Bulgaria, centru administrativ al regiunii Pazardjik.

PĂDURE, unul dintre principalele tipuri de înveliș vegetal al Pământului; element geobotanic, reprezentat de numeroase forme vitale, rolul hotărâtor revenind arborilor.

PĂDUREA TURINGIA, MUNȚII ~, Thüringer Wald, lanț montan din Germania.

PĂDUREA VIENEZĂ, Wienerwald, lanț montan în Austria, Europa.

PĂMÂNT, Terra, în sistemul solar, a treia planetă ca distanță de la Soare, cea mai mare dintre planetele terestre, care include și planetele Mercur, Venus și Marte.

MARIE BYRD LAND, Zona Antarctică Neutră, platou glaciar în Antarctica.

PĂMÂNTUL PRINȚESEI ELIZABETA, Princess Elizabeth Land, parte a teritoriului Antarcticii între 73° și 87° longitudine estică.

PĂMÂNTUL SANNIKOV, insula fantomă în Oceanul Arctic, care ar fi fost văzut de unii cercetători la nord de Insulele Noi Siberiene.

PĂRȚI ALE LUMII, regiuni constituite istoric, care tradițional includ 6 părți ale lumii (Europa, Asia, Africa, Australia, America, Antarctica), uneori 8 (dacă se consideră separat America de Nord și America de Sud, iar Oceania, ca un continent insular).

PÂCLĂ, ceață uscată, turbure, în atmosfera inferioară cauzată de un conținut ridicat de particule solide în suspensie.

PĂRÂU, curs mic de apă, permanent sau temporar, ce se formează datorită scurgerii pe pantă a apelor provenite din topirea zăpezilor sau din ploi, precum și în urma ieșirii la suprafață a apelor subterane.

PEACE, râu din Canada; afluent stâng al râului Slave, cu lungimea de 1 521 km.

PÉCS, oraș în sud-vestul Ungariei, centrul administrativ al regiunii Baranya.

PECIORA, oraș, municipiu, centru economic, științific și cultural din Republica Komi, în Rusia.

PECIORA, râu din nord-estul Europei, în Republica Komi și Regiunea Autonomă Iamalia-Neneția, în Rusia. Lungime: 1.809 km.

PAEKTUSAN, Baitoushan, munte vulcanic în nordul Republica Populară Democrată Coreeană, în apropierea hotarului cu China, pe Platoul Chanbai; cel mai înalt punct al munților Manciu-Coreeni (2 750 m).

PEDIMENT, câmpie, ușor înclinată nu mai mult de 3-5°, formată la poalele unei pante abrupte a unui munte sau deal și se transformă treptat plat pe măsură ce se îndepărtează de ele.

PEDIPLENĂ, câmpie de denudare pe care munții insulei cu pante relativ abrupte, rămășițe ale fostei suprafețe superioare, le ridică nu mai mult de 10% din toată suprafața.

PEDOLOGIE, știința despre soluri; Pedolog, pedogeneză, pedobiont, pedogeografie.

PEGAS, (lat. Pegasus), constelație din Emisfera nordică a cerului. Trei stele strălucitoare ale lui Pegas împreună cu steaua Andromedei, formează o figură, asemănătoare cu un patrat.

PEGMATIT, rocă magmatică.

PÉC, oraș în sudul Serbiei, în regiunea autonomă Kosovo și Metohia.

PEISAJ CULTURAL, landsaft geografic valorificat și transformat de oameni ca urmare a unor activități prestabilite.

PEISAJ GEOGRAFIC, unul dintre conceptele fundamentale în geografie; relativ omogen, limitat de granițele naturale sau economice, este o parcelă geografică caracterizată printr-o combinație naturală a componentelor și fenomenelor sale, care combină totalitatea terenurilor, interconectate geografic și funcțional, atât dezvoltate economic, cât și păstrându-și starea naturală, posedând în același timp varietatea necesară de terenuri.

PEISAJ TERESTRU, stratul central, de suprafață al suprafeței geografice situat în zona de contact direct, de penetrare reciprocă și energie activă și transfer de masă a litosferei, atmosferei și hidrosferei, stratul celei mai mari concentrații de viață de pe Pământ – focalizarea sa biologică.

PELICULE DE SUPRAFAȚĂ, în ocean, straturi subțiri de apă cu proprietăți fizice, chimice și biologice speciale, formate pe suprafața oceanelor.

PENINSULA ALASKA, peninsulă îngustă situată în nord-vestul Americii de Nord, între golful Bristol al Mării Bering și Oceanul Pacific.

PENINSULA ANTARCTICĂ, peninsulă în Antarctida Apuseană în sudul continentului american între Marea Bellingshausen la vest și Marea Weddell la est.

PENINSULA ARABICĂ, peninsulă în Asia de sud-vest, în punctul de întâlnire al Africii cu Asia, fiind predominant deșertică.

PENINSULA BALCANICĂ, peninsulă în sud-estul Europei, situată între mările: Adriatică, Ionică, Egee, Marmara și Neagră.

PENINSULA BRETANIA, (Bretagne), peninsulă din vestul Franței, scăldată de Marea Mânecii la nord și de Golful Biscaya la sud.

PENINSULA CALCIDICĂ, (Halkidiki), peninsulă în N.-E. Greciei.

PENINSULA KOLA, peninsulă în extremul nord-est al Europei.

PENINSULA COREEA, porțiune de uscat în estul Asiei.

PENINSULA FLORIDA, peninsulă în S.-E. Americii de Nord, SUA.

PENINSULA INDOSTAN, porțiune de uscat în sudul Asiei.

PENINSULA IAMAL, porțiune de uscat în nordul Asiei.

PENINSULA ISTRIA, se află în nordul Mării Adriatice.

PENINSULA ITALICĂ, porțiune de uscat înconjurată de Marea Mediterană.

PENINSULA KAMCEATKA, peninsulă în partea de nord-vest a Eurasiei.

PENINSULA KANIN, porțiune de uscat în nordul Europei.

PENINSULA MANGÎȘLAK, peninsulă în Kazahstan situată pe țărmul de N-E al Mării Caspice.

PENINSULA PELOPONEZ, (Pelopónnisos), peninsulă în sudul Greciei, între Marea Egee și Marea Ionică, face parte din Peninsula Balcanică, fiind conectată la ea prin istmul Corintului.

PENINSULA IBERICĂ, peninsulă în sud-vestul Europei, a doua ca mărime din Europa după Peninsula Scandinavă, pe teritoriul ei se află statele Spania, Portugalia, Andorra, Gibraltar.

PENINSULA SCANDINAVĂ, cea mai mare peninsulă din Europa. Este scăldată de Marea Barents, Marea Norvegiei, Marea Baltică.

PENINSULA SHANDONG, porțiune de uscat în China.

PENINSULA SINAI, porțiune de uscat în vestul Asiei, în Egipt.

PENINSULA SOMALI, peninsulă în Africa.

PENINSULA TAIMÎR, peninsulă în nordul Asiei, între Marea Kara și Marea Laptev.

PENINSULA TAMAN, peninsulă în partea de vest a Caucazului, cuprinsă între Marea Azov și Marea Neagră.

PENINSULA WALES, porțiune de uscat în Marea Irlandei.

PENINSULA YORK, se află în nord-estul Australiei.

PENINSULA YUCATÁN, porțiune de uscat în America Centrală, desparte Marea Caraibelor de Golful Mexic.

PENINSULĂ, (din lat. Paenae – aproape și insulă), porțiune de uscat înconjurată din trei părți de apa mării (oceanului) și alipită dintr-o parte de un continent sau de o insulă.

PUNJAB, regiune naturală și istorică din Asia, pe teritoriul statelor India și Pakistan.

PENNSYLVANIA, stat SUA.

PENSACOLA, munți la frontiera vestică a Antarcticii de est, situați în regiunea Queen Elisabeth Land.

PENZA, oraș, principalul centru economic, științific și cultural, centru administrativ al regiunii Penza, subiect al Federației Ruse.

PEPENI, deal în apropierea satul Pepeni, raionul Sângerei, RM.

PERCOLARE, curgere lentă a apei în profunzime printr-un mediu granular permeabil.

PERETELE BEZENGI, cea mai înaltă secțiune a crestei Caucazului Mare, cumpăna apelor la hotarul dintre Rusia și Georgia.

PERIDOTIT, rocă magmatică în care predomină peridotul, material de construcție.

PERIOADA ETIAJULUI, faza regimului de apă al râului, care se repetă în fiecare an în același anotimp, caracterizat prin conținut redus de apă, starea prelungită a nivelului scăzut al apei; apare din cauza scăderii aprovizionării cu apă a râului.

PERIOADĂ FĂRĂ ÎNGHEȚURI, intervalul de timp din primăvară și primele înghețuri de toamnă, când temperatura aerului se menține continuu peste 0° C.

PERIOADĂ DE ÎNGHEȚ, procesul de formare a gheții fixe pe suprafața unui curs de apă sau rezervor și perioada în care se observă o acoperire de gheață staționară pe suprafața unui curs de apă sau rezervor.

PERIOADĂ GEOLOGICĂ, unitate a scării geocronologice, ce constituie intervalul de timp, în decursul căruia s-a format complexul de roci al unui sistem geologic. Este o subdiviziune a erei geologice; se împarte, la rândul ei, în epoci geologice.

PERIOADĂ GLACIARĂ, etapă relativ lungă geologică în istoria Pământului, cu o durată de mai multe milioane de ani, pe parcursul căreia intervale alternative în mod repetat cu un climat foarte rece (perioade glaciare) și intervalele cu climă mai caldă (interglacial) pe fondul unui climat general de răcire.

PERMIAN, ultimul sistem al paleozoicului.

PERM, oraș, principalul centru economic, științific și cultural al ținutului cu același nume în Rusia.

PERNIK, oraș în vestul Bulgariei, centru administrativ al regiunii Pernik.

PERSEU, constelație din emisfera nordică a cerului.

PERTURBAȚIE ATMOSFERICĂ, fenomene electromagnetice din atmosferă care precedă schimbarea vremii.

PERU, REPUBLICA ~, stat în V. Americii de Sud. Capitală: Lima. 28 iulie 1821 (proclamarea independenței).

PESHAWAR, oraș în nordul Pakistanului, centru administrativ al provinciei Khyber Pakhtunkhwa. Populație: 1,97 milioane locuitori.

PEȘTERA CARSTICĂ EMIL RACOVIȚĂ, monument al naturii la hotarul de nord al RM cu Ucraina.

PEȘTERA CU LACURI, sistem de labirinte subterane cu două etaje, cu lacuri în regiunea Ternopol, în Ucraina.

PEȘTERA MAMUTULUI, PARCUL NAȚIONAL ~, (Mammoth Cave), peșteră în SUA. Situată în apropierea orașului Louisville (statul Kentucky). Una dintre cele mai mari peșteri carstice de pe glob, cu cel mai lung sistem labirintic de peșteri din lume.

PEȘTERA NOUL ATHOS, în Abhazia, în apropierea orașului New Athos, în Georgia.

PEȘTERA OPTIMISTĂ, cea mai lungă peșteră de ghips din lume, situată în regiunea Ternopol, în Ucraina.

PEȘTERĂ, grotă, cavernă, cavitate naturală în stratul superior al scoarței terestre, care comunică cu suprafața sa prin una sau mai multe găuri. Se formează, mai ales, prin dizolvarea și spălarea rocilor ușor solubile (ghips, calcare, dolomit ș.a.) sub acțiunea soluțiilor subterane sau în urma sufuziunii, abraziunii, topirii ghețarilor ș.a.

PEȘTII, (lat. Pisces), constelație zodiacală formată de stele puțin strălucitoare (mărimea stelară 4).

PETE SOLARE, formațiuni în fotosfera solară, diametrul cărora atinge 200 mii km.

PETERBOROUGH, oraș în provincia Cambridgeshire din Marea Britanie, în estul Angliei, formează o unitate administrativă independentă.

PIETERMARITZBURG, oraș în Republica Africa de Sud, centru administrativ al provinciei KwaZulu-Natal.

PETROGRAFIE, ramură a geologiei care studiază rocile din punctul de vedere al compoziției lor mineralogice și chimice, al formării lor, al transformărilor pe care le suferă, al răspândirii lor în scoarța terestră.

LITOLOGIE, ramură a geologiei care se ocupă cu studiul rocilor sedimentare.

PETROL, rocă sedimentară, materie primă pentru industria de profil.

PETROPAVLOVSK, oraș în din nordul Kazahstanului, centru administrativ al regiunii Kazahstanul de Nord.

PETROPAVLOVSK-KAMCEATSKI, oraș în Rusia, principalul centru economic, științific și cultural, centru administrativ al Ținutului Kamceatka.

PETROZAVODSK, oraș, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Republicii Carelia.

PHENIAN, oraș situat în partea nordică a peninsulei Coreea, pe râul Taedong.

PHNOM PENH, capitala statului Cambodgiei.

PIENZA, oraș din Italia, în regiunea Toscana.

PIATRA NEAMȚ, oraș în România.

PIATRĂ PONCE, rocă vulcanică poroasă.

PICARDIA, regiune în Franța.

PICIOR CONTINENTAL, fâșie relativ netedă și slab înclinată, care face legătura între panta continentală și fundul adânc al oceanului, parte a marjei subacvatice a continentului dintre baza versantului continental și albia oceanului sau mării.

PIEDMONT, podiș submontan, adiacent marginii de est a munților Apalași, în SUA.

PIERRE SAINT-MARTIN, prăpastie carstică în Pirineii Occidentali, la hotar cu Franța și Spania, are o adâncime de 1 408 m.

PIETRE PREȚIOASE, Pietre Colorate și Decorative, soiuri nobile de minerale, mono- și poliminerale, precum și agregate organominerale cu proprietăți fizice, chimice și decorative, ce le permite utilizarea în producția de bijuterii.

PIETRE SUBACVATICE, țărături stâncoase sau insule stâncoase, ușor ridicate deasupra apei cu urme de prelucrare glaciară, de obicei lipsite de vegetație.

PIETRIS, rocă sedimentară.

PILCOMAYO, râu cu lungimea de 2 500 km în Bolivia, Argentina și Paraguay; afluent drept al râului Paraguay, în bazinul râului Paraná, în America.

PILOTAJ, secțiune de navigație, care studiază condițiile de navigație în bazinele de apă (oceane, mări, lacuri, rezervoare, râuri, canale); ghid pentru mijloacele de transport marin, care conține o descriere detaliată a caracteristicilor de navigație ale bazinelor de apă.

PLZEŇ, Pilsen, oraș din vestul Republicii Cehe, centru administrativ al regiunii Pilsen.

PIMPRI-CHINCHWAD, oraș în India, Populație: 1,729 milioane locuitori.

PENANG, aglomerație urbană în Malaysia.

PINSK, oraș în sud-vestul Republicii Belarus, centru administrativ, economic, științific și cultural al districtului Pinsk din regiunea Brest.

PIOTR KÓW TRYBUNALSKI, oraș în partea centrală a Poloniei, în provincia Łódź.

PIREU, Piraeus, oraș în Grecia, centru administrației descentralizate a insulelor Egee.

PIRARGIRIT, mineral, materie primă pentru industrie.

PIRITĂ, mineral, materie primă pentru industrie.

PIROCLASTIC, amestecul incandescent format în timpul erupției vulcanului.

PIROCLASTIT, rocă vulcanică.

PIROLUZIT, mineral din care se extrage manganul.

PIROTINĂ, mineral ce conține fier, materie primă pentru industrie.

PIROXENI, grup de minerale, materie primă pentru industrie.

PIROXENIT, rocă magmatică.

PISC, vârf de munte.

PISCU VICTORIEI, cel mai înalt vârf din sistemul montan Than Shan; cel mai înalt punct al Kârgâzstanului, la hotarul cu China, are 7 439 m.

PISCU VINSON, cel mai înalt vârf al Antarcticii, în Munții Elsuert, Antarctica de Vest, înalt până la 5 140 m.

PISTOIA, oraș în regiunea Toscana, din centrul Italiei, centrul administrativ, economic, științific și cultural al provinciei Pistoia.

PITEȘTI, oraș în regiunea istorică Muntenia, centru administrativ al județului Argeș.

PITCAIRN, insulă din Oceania, împreună cu insulele nelocuite din Henderson, Ducie și Oeno alcătuiește teritoriul de peste mări al insulelor Pitcairn din Marea Britanie.

PLACĂ LITOSFERICĂ, fragment solid al litosferei.

PLAGIOCLAZI, mineral din clasa feldspaților, materie primă pentru industrie.

PLAIUL FAGULUI, rezervație științifică din RM.

PLAJĂ, partea de uscat deasupra apei în zona de coastă, supusă acțiunii fluxului și caracterizată prin prezența unei acumulări de sedimente în mișcare.

PLAN CARTOGRAFIC, plan topografic cartografic la scară largă a unei parcele de teren pe un plan în proiecție ortogonală, fără a ține cont de curbura suprafeței pământului.

PLAN TOPOGRAFIC, imagine cartografică la scară mare a unei parcele de teren pe un plan în proiecție ortogonală, fără a ține cont de curbura suprafeței pământului, caracterizată prin geometrie aproape complet asemănată imaginii terenului și constanta scării nedeterminată în orice direcție.

PLANETARIU, aparat pentru demonstrarea pozițiilor relative ale planetelor și a mișcării lor în jurul Soarelui; instituție culturală, în care se citesc lecții științifico-populare de astronomie, însoțite de demonstrarea aspectului bolții cerești. Primul planetariu din Moldova a fost inaugurat la 29 aprilie 1962 la Chișinău.

PLANETĂ, (gr. planetes astres – aștri rătăcitori), corpuri cerești care sub acțiunea forței de gravitație se mișcă în jurul Soarelui pe orbite eliptice și, fiind lipsite de lumină proprie, luminează, reflectând lumina primită de la Soare. În sistemul solar sunt cunoscute 8 planete mari (Mercur, Venus, Pământul, Marte, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun) și una pitică, Pluto, cât și un număr mare (zeci de mii) de planete mici; Planetă extrasolară, exoplanetă.

PLANETĂ PITICĂ, corp ceresc ce se mișcă în jurul Soarelui pe o orbită eliptică și care se deosebește de cele 8 planete prin dimensiunile sale mici. Planetele mici sunt: Pluto, Ceres, Eris, Haumea, Makemake etc.

PLANETELE SISTEMULUI SOLAR, totalitatea corpurilor cerești din sistem.

PLANIFICARE TERITORIALĂ, tip de lucrări științifice și de proiectare care vizează amplasarea optimă a sectoarelor economiei, populației, sistemelor inginerești, transporturilor și infrastructurii sociale.

PLANȘETĂ, parte de masă plană, pe o dimensiune de bord pătrat de 40×40 până la 60×60 cm; planșetă sau dosar; denumire

comună a genții de campanie a ofițerilor concepută pentru stocarea documentelor, hărților topografice, în timpul exercițiilor și operațiunilor militare; la început secolul XXI, tip de computer portabil.

PLATFORMA PACIFICĂ DE EST, creastă subacvatică din Oceanul Pacific.

PLATFORMA RUSĂ, platforma est-europeană, veche regiune cutată a scoarței terestre, una dintre cele mai vaste de pe globul pământesc, transformată în platformă în precambrian.

PLATFORMA SIBERIANĂ, cea mai veche regiune cutată stabilă a scoarței Pământului în Asia de Nord.

PLATFORMĂ CONTINENTALĂ, șelf, prispă continentală, zonă marginală slab înclinată a bazinului marin (oceanic), situată între linia de țărniș și panta continentală.

PLATFORMĂ, structură tectonică principală a scoarței terestre opusă geosinclinalului, cuprinde porțiuni vaste și se caracterizează prin: regim tectonic liniștit (stabilitate relativă); dislocări tectonice slab pronunțate; relief slab accidentat, nivelat; fenomene vulcanice foarte rare.

PLATOU, câmpie înaltă cu suprafață plată sau ondulată, uneori slab fragmentată, despărțită de teritoriile învecinate prin trepte bine evidențiate; Platou pe uscat, teren plat sau ondulat, delimitat de pante distincte; Platou subacvatic, fundul oceanic sau marin cu suprafețe nivelate, limitate de pante abrupte.

PLATOUL MINSK, platou în Belarus, stat în Europa.

MARILE CÂMPII, Great Plains, podiș în SUA și Canada, la altitudinea de la 500 m la 1 700 m, cu suprafața de peste 2,5 mil km².

PLATOUL NORRLAND, platou din nordul Suediei și parțial în Finlanda, Europa.

PLATOUL NEOZEELANDEZ, colina subacvatică din sud-estul insulei Noua Zeelandă, în Oceanul Pacific.

PLATOUL PODOLIEI, în Câmpia Est-Europeană, de la malul stâng al râului Nistru, spre sud-vestul Ucrainei.

PLATOUL POLAR, parte a stratului de gheață din Antarctica, are înălțimea de 2500-3000 m, iar grosimea plăcii de gheață – 1 500-3 000 m.

PLATOUL SOVIETIC, podiș montan de gheață din Antarctica.

PLATOUL TIBET, regiune montană în Asia (China) la altitudinea de 5 mii km.

PLATOUL TURGAY, câmpie ridicată la altitudinea de 300 m în Asia, în nord-vestul Kazahstanului, în regiunea Kustanai.

PLEIADELE, Cloșca cu pui, roi deschis de stele în constelația Taurului.

PLEISTOCEN, (din gr. pleistos – mult, numeros și kainos – nou), seria (epoca) inferioară a cuaternarului. A fost evidențiată de geologul englez C. Lyell în 1839. Se subdivide în: pleistocenul inferior (eopleistocen), pleistocenul mediu (mezopleistocen) și pleistocenul superior (neopleistocen).

PLIOCEN, (din gr. pleion – mai mare și kainos – nou), seria (epoca) a doua (superioară) a neogenului, situată deasupra miocenului și urmată de pleistocen. A fost evidențiată de geologul engl. C. Lyell în 1833.

PLOAIE, precipitație atmosferică sub formă de picături de apă (de la 0,5 până la 6-7 mm), provenite din condensarea vaporilor. Se formează prin unirea cristalelor de gheață din nori, uneori și a picăturilor suprarăcite; Burniță.

PLOI ZENITALE, anotimpuri ploioase, cu precipitații convective abundente de zi cu zi, însoțite de furtuni frecvente, care au loc în tropicele emisferelor de nord și de sud.

PLOIEȘTI, oraș în regiunea istorică Muntenia, centru administrativ economic, științific și cultural al județului Ploiești.

PŁOCK, oraș în centrul Poloniei, în Voievodatul Mazovia.

PLOVDIV, oraș, centru administrativ, economic, științific și cultural al regiunii Plovdiv, Bulgaria.

PLUTO, cea mai depărtată planetă din sistemul solar (în ordinea depărtării de Soare), denumită planetă pitică.

PLYMOUTH, oraș în Marea Britanie, în provincia Devon; formează o unitate administrativă independentă cu statut special.

PAD, Po, cel mai mare fluviu din Italia, are originea în Munții Alpi și lungimea de 652 km.

POARTA DE AUR, Golden Gate, în SUA, strâmtoare care leagă golful San Francisco cu Oceanul Pacific.

PODGORIȚA, oraș, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Muntenegrului.

PODIȘ DE MUNTE, denumirea comună pentru câmpiile și platourile intermontane din Algeria și Maroc, în cadrul sistemului de munte Atlas.

PODIȘ, regiune întinsă, aproape plană, situată la o altitudine relativ mare și, de obicei, înconjurată de munți; regiune vastă de uscat, ridicată deasupra teritoriului înconjurător, caracterizată prin fragmentarea suprafeței datorită acțiunii erozive a râurilor care o brăzdează, suprafață a pământului, ridicată în raport cu teritoriul din jur sau cu părțile vecine ale fundului rezervorului de apă; combinație de platouri, lanțuri montane, alternând uneori cu bazine largi intermontane; zonă montană de relief vastă până la altitudinea de 1000 m sau mai mult, predominant cu cumpene ale apelor plane sau slab ondulate, separate uneori de văi înguste profund incizate.

PODIȘUL ABISINIEI, masiv muntos în N.-E. Africii, situat pe teritoriul Etiopiei.

PODIȘUL ALDAN, formațiune geologică aflată în Siberia.

PODIȘUL ANATOLIEI, podiș în partea interioară a Asiei Mici limitat la N de munții Pontici, la S, de munții Taurus.

PODIȘUL ARMENIEI, podiș situat în Armenia, Turcia și Iran.

PODIȘUL AZOV, în sud-estul Ucrainei, în regiunile Zaporojie și Donețk.

PODIȘUL BRAZILIEI, podiș în estul Americii de Sud, situat aproape în întregime pe teritoriul Braziliei. Reprezintă, în mare parte, o penelenă deluroasă, puternic fragmentată în urma proceselor tectonice și a eroziunii.

PODIȘUL KALACH, podiș în partea europeană, situat pe malul stâng al Donului, între afluenții Bitrug și Khover.

PODIȘUL CEHO-MORAV, podiș pe teritoriul Cehiei și Slovaciei, constituit în cea mai mare parte din granituri și gnaisuri.

PODIȘUL CODRILOR, situat în partea centrală a Republicii Moldova.

PODIȘUL DECCAN, platou în peninsula Indostan, situat la sud de fluviul Narmada constituit în special din roci metamorfice și eruptive, calcare și gresii.

PODIȘUL DINARIC, podiș în nord-vestul peninsulei Balcanice, pe teritoriul Iugoslaviei, parțial pe teritoriul Albaniei.

PODIȘUL ELVEȚIEI, podiș în nord-vestul Elveției, situat între munții Alpi și Jura.

PODIȘUL GUYANEI, podiș în nord-estul Americii de Sud cuprins între șesurile Orinoco și Amazonului, munții Anzi și Oceanului Atlantic.

PODIȘUL IRANIAN, podiș în Asia, situat pe teritoriul Iranului (cca 2/3), Afganistanului și Pakistanului, parțial pe teritoriul Rusiei și al Irakului.

PODIȘUL KARST, formațiune geologică, aflată la frontiera dintre Slovenia și Italia.

PODIȘUL LAURENȚIU, podiș în nord-estul Americii de Nord, pe teritoriul Canadei, parțial pe cel al SUA, cuprins între munții Apalași, Câmpiile Centrale, Câmpiile Mari, Oceanul Înghețat și Oceanul Atlantic.

PODIȘUL MATO GROSSO, platou montan în America de Sud, în Brazilia.

PODIȘUL MEXICAN, formațiune geologică, aflată în Mexic, parțial în SUA.

PODIȘUL MOLDOVEI DE NORD, formațiune geologică, aflată în partea de est a României situată între râul Prut și Siret.

PODIȘUL NIPRULUI, din Ucraina, în sudul Câmpiei est-europene, în interfluviul malului drept al zonei de mijloc a Niprului și Bugului de Sud.

PODIȘUL NISTRULUI, formațiune geologică.

PODIȘUL OIMIAKON, în Rusia, în Republica Saha (Iakutia), situat între crestele Suntar-Khayat și Tas-Kystabyt, în bazinul din partea de sus a râului Indigirka.

PODIȘUL PARANA, situat în America de Sud, în Brazilia.

PODIȘUL PODOLIEI, podiș situat pe malul stâng al fluviului Nistru. Prezintă un platou puternic fragmentat.

PODIȘUL RUSIEI CENTRALE, (Central Rusesc), podiș situat în centrul părții europene a Rusiei. Se întinde de la sectorul latitudinal al văii râului Oka (la nord) până la colinele râului Doneț (la sud).

PODIȘUL SIBERIEI CENTRALE, podiș în centrul Asiei de Nord, pe teritoriul Iacutiei, ținutul Krasnoiarsk și regiunea Irkutsk, Rusia. Se mărginește la V. cu valea fluviului Enisei, la S. cu munții Saianul de Est, Pribaikaliei și Transbaikaliei de Nord, la E. cu fluviul Lena, la N. cu câmpia Siberiei de Nord.

PODIȘUL SMOLENSKULUI, podiș situat în cea mai mare parte în regiunea Smolensk, Rusia.

PODIȘUL TIBET, podiș în partea de S. a Asiei Centrale. Situat pe teritoriul Chinei și al Indiei.

PODIȘUL TRANSILVANIEI, podiș pe teritoriul României, cuprins între Carpații de Sud, Carpații de Est și Munții Apuseni.

Este constituit în cea mai mare parte din argile și gresii.

PODIȘUL VOLÂNO-PODOLIC, podiș situat între râurile Bug și Corcik (bazinul râului Sluci).

PODIȘUL VOLGĂI, în Rusia, în estul Câmpiei Est-Europene, de-a lungul malului drept al râului Volga. Se extinde de la orașul Nijni Novgorod până la orașul Volgograd.

PODIȘURILE ASIEI ANTERIOARE, grup de podișuri în vestul Asiei. Include podișul Anatoliei, podișul Armeniei și podișul Iranului.

PODUL DRACULUI, pod peste râul Reuss din Alpii Elvețieni, construit peste un defileu îngust, la o înălțime de 22-23 m.

PODZOL, grup de soluri formate sub vegetația forestieră în condiții de climă temperată, rece și umedă. Se întâlnesc în zona pădurilor de conifere și amestecate.

PODZOLIRE, proces geologic și pedologic.

POJARNA, râuleț în RM, afluent pe stânga al Bâcului.

POL CERESC, prelungirea marginală a axei de rotație a pământului în bolta cerească.

POL GEOGRAFIC, punct de intersecție a axei de rotație a Pământului cu suprafața pământului. Polul Nord geografic se află în emisfera de nord, în zona arctică, iar Polul Sud – în partea de sud a emisferei de sud, în Antarctica.

POL MAGNETIC, regiune a suprafeței unui corp, aflat în stare de magnetizare, către care converg sau de la care diverg liniile câmpului magnetic.

POL, Poli Geomagnetici, punctele de intersecție a axei magnetice a Pământului cu suprafața terestră.

POLARIS, Steaua Polară („a Ursei Mici”), stea de mărimea stelară 2 situată aproape de Polul Nord al Lumii, fapt care înlesnește determinarea direcției spre nord și latitudinea locului egală, aproximativ, cu înălțimea stelei polare deasupra orizontului.

POLDER, sectoare joase drenate ale zonelor umede de pe coasta mării. Uneori, fiind situate sub nivelul mării, sunt protejate de la inundații în apele mării și râurilor cu metereze, baraje și alte construcții hidraulice.

POLEI, ghețuș, crustă înghețată formată dintr-un strat de zăpadă înghețată după ploaie; strat de gheață ce se formează pe suprafața pământului, pe tulpinile și ramurile arborilor, pe firele de telegraf sau conductoarele electrice aeriene ș. a. în urma subrăcirii picăturilor de ploaie la temperatura aerului între 0 și -3° C, uneori la temperatură și mai joasă.

POLESIE, tipul de peisaj pe teritorii joase limitate la zonele marginale ale glaciațiilor continentale ale pleistocenului.

POLINEZIA, grup de insule din Oceania, situat în partea centrală a Oceanului Pacific. Cuprinde statul Tonga, insulele Hawaii, Elis, Fenix, Tokelau, arhipelagul Cook, Samoa de Vest, Samoa de Est, insulele Line, Marchize, insulele Societății, insula Paștelui ș.a. Din Polinezia face parte și insula Noua Zeelandă.

POLINEZIA FRANCEZĂ, comunitatea de peste mări a Franței din Oceanul Pacific.

POLINEZIENI, grup de popoare înrudite (maori, hawaii, samoa ș.va.), populația autohtonă a Polineziei și a unor insule din Melanezia.

POLITICĂ REGIONALĂ, reglementare de stat a dezvoltării regionale, activități politice ale autorităților de stat privind gestionarea dezvoltării economice și socială a țării sub aspect teritorial-regional.

POLONEZI, națiune, populația de bază a Republicii Polonia.

POLONIA, Republica Polonă, stat în N. Europei Centrale. Capitală: Varșovia. Statul polon ia ființă în a doua jumătate a sec. al X-lea.

POLONYNA, tăpșan, pășune montană, tip natural de peisaj de munte din Carpați, precum și din munții Peninsulei Balcanice.

POLOŢK, oraș în regiunea Vitebsk, Republica Belarus.

POLTAVA, oraș în centrul administrativ al regiunii Poltava, în Ucraina.

POLUARE, (din lat. Polluo – a murdări, a spurca), impurificarea mediului înconjurător (atmosfera, apă, sol) cu produse vătămătoare, rezultate din activitatea omului (gaze de ardere, praf, ape menajere și industriale ș.a.). Are o acțiune dăunătoare asupra lumii animale și vegetale, asupra construcțiilor, instalațiilor etc.

POLUAREA APELOR, poluare care are loc în urma aruncării în ape a diferitor grăsimi, hidrocarburi, spume, ce plutesc la suprafață.

POLUAREA ATMOSFEREI, poluare care are loc în urma degajării gazelor din cuptoare, sobe, din motoare cu ardere internă ș. a. care consumă oxigen și poluează atmosfera.

POLUL CĂLDURII, zonele cu cele mai ridicate temperaturi ale aerului în apropierea suprafeței Pământului. Cea mai ridicată temperatură a aerului de pe Pământ 57,8°C a fost înregistrată în 1922 în Africa, în Libia (orașul Al'Aziziyah).

POLUL FRIGULUI, zone cu cele mai scăzute temperaturi ale aerului în apropierea suprafeței Pământului. În Iakutia, temperatura minimă a aerului de -68°C a fost observată în 1898 la Verkhoyansk și de -71°C în 1933 în Oimiakon. În Emisfera de Sud Polul frigului a fost înregistrat la stația „Vostok” în 1983 cu o temperatură de -89,2°C, fiind cea mai scăzută temperatură a aerului de la suprafața Pământului.

POLUL NORD, punctul de intersecție a axei de rotație a Pământului cu suprafața globului pământesc în emisfera nordică; polul nord geografic, punctul în care axa imaginară de rotație a Pământului își traversează suprafața în emisfera de nord.

POLUL SUD, punctul de intersecție a axei de rotație a Pământului cu suprafața globului pământesc în emisfera sudică; polul sud geografic, punctul în care axa imaginară de rotație a Pământului își traversează suprafața în emisfera sudică.

POLYARNYE ZORI, oraș din Rusia, în regiunea Murmansk, formează o unitate administrativă independentă cu statut special.

POLYARNY, oraș în Rusia, în regiunea Murmansk, ca parte a raionului administrativ închis Alexandrovsk.

PONOR, gaură naturală (fisură, sondă rotunjită, canale de diferite dimensiuni) pe suprafața masivului carstic (în partea de jos a pâlniei carstice, depresiune etc.), prin care se evacuează apa de ploaie, de la topirea zăpezii și apa de râu.

PONTIANAK, oraș în Indonezia, centru administrativ al provinciei Kalimantanul de Vest.

PONȚIAN, (după denumirea antică a Mării Negre, Pont), cel mai vechi etaj (veac) al pliocenului. A fost evidențiat de geologul rus N. Barbot-de-Marny (1869) în bazinul Ponto-Caspic.

POPULAȚIE STELARĂ, mulțime de stele dintr-o galaxie.

POPULAȚIE UMANĂ, totalitatea oamenilor, care locuiesc pe Pământ ori în limitele unui teritoriu (continent, țară, regiune, raion).

POPULAȚIE, mulțime de organisme ce aparține aceleiași specii.

PORFIR, rocă eruptivă.

PORFIRIT, rocă magmatică, material de construcție.

PORNIREA GHEȚURILOR, deplasarea ghețurilor și câmpurilor de gheață pe râuri, lacuri, rezervoare, sub influența vântului și a curenților, în principal, în latitudini temperate și înalte.

POROROKA, apă în plină expansiune, numele unui singur val deformat, observate la estuarul râului Amazon.

POROZITATEA SOLULUI, proprietăți fizice și chimice, factor important al fertilității.

PORT ARTHUR, Lüshunkou, oraș în nord-estul Chinei, în provincia Liaodong, este administrat de districtul Dalian. 4 480 000 locuitori.

PORT HARCOURT, oraș în sudul Nigeriei, centru administrativ al statului Rivers. 1 865 000 locuitori.

PORT LOUIS, oraș, principalul centru economic, științific și cultural al țării, capitala statului Mauritius, centru administrativ al aceluiași district.

PORT MORESBY, capitala statului Papua Noua Guinee, formează regiunea metropolitană.

PORT VILA, oraș, capitala statului Vanuatu.

PORT-AU-PRINCE, capitala țării și cel mai mare oraș din statul Haiti.

PORTO ALEGRE, oraș în sudul Braziliei, centru administrativ al statului Rio Grande do Sul. 1 409 000 locuitori.

PORT OF SPAIN, Portul Spaniei, capitala statului Trinidad și Tobago, centru administrativ al municipiului Puerto España.

PORTUGALIA, Republica Portugheză, stat situat în S.-V. Europei (Peninsula Iberică). Capitală: Lisabona. Regatul independent portughez ia ființă în 1139.

PORTUGHEZI, națiune, populația de bază (99,5%) a Portugaliei, a insulelor Azore și a insulei Madeira. Locuiesc, de asemenea, în SUA, Brazilia, Argentina, India ș.a.

PORȚILE ARCTICII, (GATES OF THE ARCTIC), parc național în SUA.

PORȚILE KARA, strâmtoare care unește Marea Barents cu M. Kara și desparte insula Novaia Zemlea de insula Vaigaci.

PORȚILE DE FIER, LACUL DE ACUMULARE ~, (Đerdapsko Jezero), lac de acumulare în România și Serbia.

PORȚILE DE FIER, sector îngust al văii Dunării.

POTAMOLOGIE, domeniu al hidrologiei care studiază apele curgătoare.

POTSDAM, oraș în estul Germaniei, capitala și cel mai mare oraș în din statul Brandenburg.

POVÂRNIȘ, formațiune geologică și noțiune geografică.

POWELL, lac de acumulare pe râul Colorado, unul dintre cele mai mari lacuri din SUA.

PRAG, în hidrologie, secțiune superficială sau stâncoasă în albia râului, formată din roci tari indigene spălate sau prin acumularea de bolovani, produsă de prăbușiri montane etc.

PRAGA, capitala și cel mai mare oraș al Cehiei, centru administrativ al Ținutului Boemia Centrală.

PRAHOVA, județ în România.

PRAIA GRANDI, oraș din sud-estul Braziliei, în statul São Paulo, face parte din zona metropolitană extinsă São Paulo.

PRATO, oraș din centrul Italiei, în regiunea Toscana, centru administrativ al provinciei Prato.

PRĂBUȘIRE MONTANĂ, în geomorfologie, surpare muntoasă, catastrofală însoțită de căderea unor mari mase de roci pe pantele abrupte.

PRECAMBRIAN, cele mai vechi complexe de roci ale scoarței terestre și intervalul de timp corespunzător formării lor, care constituie 6/7 din istoria geologică a Pământului. Durata lui se determină prin metode radiogeologice, și a fost de peste 2 900 mil. ani.

PRECIPITAȚII ATMOSFERICE, apa în stare lichidă sau solidă, care se precipită din norii de pe suprafața pământului sau este depusă pe aceasta din atmosferă.

PREDURALIE, regiune naturală adiacentă spre vest de munții Ural, teritoriul Ținutului Perm, Republica Komi și Bashkortostan, în Rusia.

PRERIE, (fr. prairie – fâneață, pășune), regiune de stepă în America de Nord (sudul Canadei și SUA), cândva o vastă întindere de pășuni (în prezent este cuprinsă între munții Stâncoși și valea fluviului Mississippi).

PRESIUNE ATMOSFERICĂ, forța exercitată de aerul din atmosferă asupra scoarței terestre.

PREŠOV, oraș din estul Slovaciei, centru administrativ al regiunii Prešov, centrul regiunii istorice Saris.

PRETABILITATEA SOLULUI, indicii calitativi ai unui teren, care servesc drept temelie pentru un anumit tip de folosință.

PRETORIA, capitala Republicii Africa de Sud, important centru economic, științific și cultural al țării.

PODCARPATIA, Galiția, situat la poalele Carpaților ucraineni, regiune naturală, în regiunea Ivano-Frankovsk și regiunea Lvov, Ucraina.

PRIMĂVARA, sezon de tranziție între iarnă și vară, în emisfera de nord a Pământului între 20-21 martie până pe 21-22 iunie, în emisfera de sud, între 22-23 decembrie.

PRIMORIE, regiune naturală din Rusia, în teritoriul ținuturilor Primorie și Habarovsk; denumire neoficială, adesea folosită a teritoriului Ținutului Primorie.

PRINCIPATUL LIECHTENSTEIN, stat în partea central-sudică a Europei, în Munții Alpi. Capitală: Vaduz. În 1866 devine principat independent.

PRISHTINA, oraș din sudul Serbiei, centru administrativ al regiunii autonome Kosovo și Metohia și a districtului Kosovo.

PROCESE HIDROLOGICE, set de schimbări în relieful albiei fluviului și al șesului adiacent inundat, periodic aflat sub influența apei curgătoare.

PROCESELE DE FORMARE A CLIMEI, procesele naturale care conturează climatul în regiune sau în jurul globului.

PROIECȚIE CARTOGRAFICĂ, modalități matematice de afișare a întregii suprafețe a elipsoidului pământului sau a unei părți din ea în planul hărții.

PROFIL GEOLOGIC, secțiune geologică, reprezentare grafică a structurii geologice a unei porțiuni din scoarța Pământului pe o anumită direcție.

PROGNOZĂ GLACIARĂ, starea de predicție a gheții, la un anumit moment sau perioadă, precum și calendarul fenomenelor glaciare în bazinele de apă.

PROGNOZĂ METEOROLOGICĂ, descriere a condițiilor de derulare a fenomenelor meteorologice viitoare într-o anumită perioadă de timp pentru o anumită zonă sau o parte a spațiului aerian.

PROGRADARE, proces de pedogeneză și proces geologic.

PROIECȚIA POLICONICĂ, proiecție cartografică bazată pe calcule matematice pentru afișarea întregii suprafațe elipsoidale a pământului sau a unei părți a acestuia pe planul hărții.

PROIECȚII CARTOGRAFICE, procedeu de reprezentare în plan a suprafeței terestre folosit în cartografie; Proiecția cartografică intermediată egală, proiecția cartografică pseudocilindrică, proiecția cartografică pseudoazimutală, proiecția cartografică rectangulară, proiecția cartografiei pseudoconică, proiecție cartografică egală.

PROTECȚIA APEI, sistem de măsuri menite să prevină, să limiteze și să elimine efectele poluării și epuizarea apelor naturale.

PROTEROZOIC, eră geologică.

PROVIDENCE, oraș din nord-estul SUA, în regiunea New England, centru administrativ al statului Rhode Island.

PRUND, rocă sedimentară, material de construcție.

PRUNDIȘ, amestec din pietre mici și nisip.

PRUT, râu în Ucraina, Moldova și România, afluentul stâng al Dunării.

PRUTUL DE JOS, rezervație științifică în RM.

PUEBLA, Puebla de Zaragoza, oraș din Mexic, centru administrativ al statului Puebla. 1,576 milioane locuitori.

PUEBLO, denumire dată unui grup de triburi de indieni, care locuiesc în S-V SUA și în Mexicul de Nord.

PUERTO RICO, asociație liberă de state din Puerto Rico, fără statut juridic pe teritoriul SUA, în Oceanul Atlantic.

PUERTO RICO, insulă în arhipelagul insulelor Antilele Mari, parte a statului liber asociat din Puerto Rico, în Oceanul Atlantic.

PUERTO RICO, jgheab adânc în Oceanul Atlantic cu o adâncime până la 8742 m, cea mai mare adâncime a Atlanticului.

PUHOI, râuleț în RM, afluent pe stânga al râului Botna (bazinul Nistrului).

PULSAR, stea de dimensiune foarte mică, dar cu materia foarte densă.

PUNA, oraș în vestul Indiei, în statul Maharashtra, al doilea oraș ca mărime din stat după Mumbai. 3,115 milioane locuitori.

PUNA, platourile înalte ale Anzilor Centrali dintre Cordilierii de Vest și Centrali, în Peru, Bolivia, Chile și Argentina; formează regiunea naturală Puna.

PURUS, râu din America de Sud în Peru și Brazilia; afluent drept al râului Amazon. Lungime 3 200 km.

PUSAN, oraș în sud-estul Republicii Coreea. 3,429 milioane locuitori.

PAȘTUNI, denumire etnică a afganilor care locuiesc dincolo de hotarele Afganistanului, mai ales în Pakistan (cca 7,5 ml oameni, 1964); denumire autohtonă a afganilor.

PUTRAJAYA, noul centru administrativ al Malaeziei, are statutul de teritoriu federal. Din 1999, aici au fost amplasate reședința primului ministru și guvernului țării, 92 mii locuitori.

PUTUMAYO, râu în America de Sud; afluentul stâng al râului Amazon. Lungime 1 610 km.

PHENIAN, Pyongyang, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării, cel mai mare oraș în Coreea de Nord.

Q

QATAR, stat în Asia de sud-vest (Orientul Mijlociu). Capitală: Doha. Formă de stat: monarhie constituțională, emirat islamic ereditar. 3 septembrie 1971 (proclamarea independenței).

QIN LING, lanț muntos în China.

QIZILCUM, deșert în Uzbekistan, Kazahstan, Turkmenia. Suprafață: 298.000 km².

QUEEN CHARLOTTE ISLANDS, arhipelag în Oceanul Pacific.

QUEZON CITY, oraș în Filipine, 2,936 mil. locuitori.

QUITO, oraș în America Latină, capitala statului Ecuador.

R

RABAT, capitala Marocului și centru administrativ al regiunii Rabat-Salé-Zemmour-Zaer.

RACOVĂȚ, râu în RM, afluent pe stânga al Prutului.

RACOVĂȚULSEC, râuleț în RM, afluent pe stânga al râului Racovăț.

RADIAȚIE, emisie de unde; Radiație cosmică.

RADIOASTRONOMIE, ramură a astronomiei, care studiază obiectele cosmice.

RADIOLARIT, rocă sedimentară, material abraziv și absorbant.

RADIOMETEOROLOGIE, domeniu al meteorologiei, care cu ajutorul mijloacelor radio execută prognoze meteorologice.

RADIOSONDĂ, instrument folosit pentru cercetarea meteorologică a straturilor superioare ale atmosferei.

RAJKOT, oraș în vestul Indiei, în statul Gujarat. 1,2 milioane de locuitori.

RALEIGH, oraș în sudul SUA, centru administrativ al statului Carolina de Nord, 431,7 mii de persoane.

RAMIFICAȚIE MONTANĂ, pintene relativ scurt de ordinul doi, care pleacă de la lanțul montan principal și are extensiune diferită.

RANCHI, oraș în estul Indiei, centru administrativ al statului Jharkhand, 1,2 milioane de locuitori.

RANCHO GRANDE, parc național în Venezuela.

RAPA NUI, parc național situat pe insula Paștelui, Chile (1995, UNESCO).

RAS HAFUN, cap din peninsula Somaliei, statul Somali, cel mai estic punctul al Africii.

RAVALPINDI, oraș în nord-estul Pakistanului, în provincia Punjab. 2 098 000 locuitori.

RAVENE, văgăună cu topografia înclinată negativ, puternic ramificată, a cărei formare este asociată cu activitatea cursurilor de apă temporare (uneori mici, dar constante) și este adesea stimulată de manifestări ale managementului irațional al naturii (defrișări, arături în pantă abruptă etc.).

RAZA PĂMÂNTULUI, distanța imaginară dintre punctele de la suprafață și centrul Pământului.

RĂCĂTĂU, afluent al Bucovățului, RM.

RĂDOAIA, deal în apropierea satul Rădoia, RM. Situat între văile râurilor Răut și Soloneț.

RĂSĂRITUL ASTRULUI, momentul apariției unui astru la orizont, când el trece în jumătatea vizibilă a sferei cerești, situată deasupra orizontului; este un fenomen astronomic ca urmare a rotației diurne a Pământului.

RÂU DE TRANZIT, un râu sau sectoarele sale, al căror regim de apă nu corespunde condițiilor naturale ale teritoriilor prin care acestea curg, deoarece este format în zone cu alte condiții climatice.

RĂUT, râu în RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

RĂUȚEL, râuleț în RM, afluent pe dreapta al Răutului.

RÂBNIȚA, râu în RM, afluent pe stânga al Nistrului.

RÂBNIȚA-SEACĂ, râuleț în RM, afluent pe dreapta al râului Râbnița (bazinul Nistrului).

RÂMNICU-VÂLCEA, oraș în România, centru administrativ al județului Vâlcea.

RÂNDURI DE DISTRIBUȚIE, sisteme cu fâșii largi de gheață de culoare deschisă și închisă, care alternează pe suprafața unor ghețari de sub cascade.

RÂȘCA, afluent al Răutului, RM.

RÂU, cursuri de apă care curg pe tot parcursul anului într-o albie, canal, clar definită și dezvoltată de aceștia, se alimentează cu fluxul din bazinul lor.

RÂUL SAINT LAWRENCE, râu în Canada și SUA, în regiunea Marilor Lacuri. Lungimea 1 197 km.

RÂUL ȘARPELUI, în SUA; cel mai mare afluent stâng al râului Columbia, are o lungime de 1 670 km.

RÂURI DE PIATRĂ, șuvoi de piatră alcătuit din fragmente de rocă care se deplasează încet în jgheaburi superficiale pe panta versanților montani, sub influența gravitației sau a proceselor de soliflucție.

RECESIUNEA MĂRILOR, retragerea lentă, „seculară” a mării din coastă, scăzând nivelul mării, ceea ce duce la o schimbare a liniei de coastă.

RECIF DE CORALI, Recif Coralier, o suprafață sau creastă subacvatică formată de coloniile de corali și organisme asociate, capabile să acumuleze calcarul din apă de mare.

RECIF, stâncă submarină, care se ridică uneori și deasupra nivelului apei, insulă obținută ca rezultat al ridicării bruște a uscatului sau a fundului mării în ape puțin adânci. Se formează la adâncimi mici în

urma ruinării malurilor abrupte sau constituie formațiuni coraliere, uneori de foraminifere, lamelibranhate ori alge.

RECIFE, oraș în din nord-estul Braziliei, centru administrativ al statului Pernambuco, are 1 608,5 mii locuitori.

RECREARE, set de măsuri derulate în timpul liber, menite să restabilească sănătatea și capacitatea de a lucra a potențialului uman.

RED RIVER, un râu din sudul SUA; afluent drept al râului Mississippi, lungimea 2 080 km.

REGATUL LESOTHO, stat în sudul Africii. Capitală: Maseru. 4 octombrie 1966 (proclamarea independenței).

REGATUL SUEDEI, Suedia, stat situat în Europa Nordică (Peninsula Scandinavă). Capitală: Stockholm. Statul unificat ia ființă în sec. al XI-lea.

REGATUL ESWATINI, până în 2018 a fost Swaziland, stat situat în S Africii. Capitală: Mbabane. 6 septembrie 1968 (proclamarea independenței).

REGATUL THAILANDEI, Tailanda, stat din sud-estul Asiei.

REGATUL TONGA, stat insular situat în S.-V. Oceanului Pacific. Capitală: Nuku'alofa. 4 iunie 1970 (proclamarea independenței).

REGENSBURG, oraș în sudul Germaniei, țara Bavariei, centru administrativ al regiunii Palatinatul superior.

REGIM HIDROLOGIC, modificări periodice ale stării corpurilor de apă (oceane, mări, râuri, lacuri, rezervoare, ape subterane etc.) cauzate de influența factorilor naturali (climatici, geomorfologici etc.) ori a activității umane.

REGIONARE, divizarea unui teritoriu în zone sau în regiuni în baza unor criterii.

REGISTAN, deșert nisipos în estul munților iranieni, în Afganistan, ocupă peste 40 mii km².

REPUBLICA SAHA, Iacutia, republică autonomă, subiect al Federației Ruse.

REGIUNE AUTONOMĂ EVREIASCĂ, subiect al Federației Ruse.

REGIUNE DE SCURGERE INTERNĂ, zonă de scurgere, parte a pământului în care precipitațiile nu se încadrează în Oceanul Mondial, constituie cca 20% din spațiul terestru.

REGIUNE ECONOMICĂ, unitate teritorială funcțională.

REGIUNE LA POALELE MUNȚILOR, părțile marginale inferioare ale țărilor montane, sistemelor montane sau crestelor individuale, care formează (prin combinarea condițiilor naturale, inclusiv natura acoperirii solului și a peisajului în ansamblu) o tranziție treptată către câmpiile adiacente.

REGIUNE, unitate teritorială funcțională; Regiune endoreică, regiune seismică.

REGIUNEA AMUR, Priamurie, regiune naturală din Rusia, în Orientul Îndepărtat, pe teritoriul ținutului Habarovsk și regiunii Amur, situată în bazinul mijlociu și inferior al râului Amur.

REGIUNEA ARAL, Priaralie, arie naturală adiacentă Mării Aral cu climat arid continental puternic în regiunile Kyzylorda și Aktobe din Kazakhstan și Republica Karakalpakstan din Uzbekistan.

REGIUNEA ARHANGHELSK, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA ASTRAHAN, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA AUTONOMĂ HANTÎ-MANSI-UGRA, teritoriu federal în Asia, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA BAIKAL, Pribaikalie, regiune naturală adiacentă coastei lacului Baikal din Rusia, în regiunea Irkutsk și republica Bureatia.

REGIUNEA BELGOROD, în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA BIOGEOGRAFICĂ BOREALĂ, regiune oceanică, cuprinsă între regiunea arctică și cea tropicală.

REGIUNEA BREANSK, în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA CELEABINSK, în Asia, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA CITA, în Asia, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA IRKUTSK, teritoriu federal în Asia, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA IVANOVO, teritoriu federal în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA KALUGA, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA KIROV, în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA KOSTROMA, în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA KURSK, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA LENINGRAD, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA LIPETK, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA MEDITERANEANĂ, areal natural, include litoralul mediteranean cu insulele sale și teritoriile adiacente din sudul Europei, vestul Asiei și nordul Africii.

REGIUNEA MOSCOVA, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA MUNTOASĂ HIGHLANDS, la vest de Pamir, include platoul Asia Mică, Podișul armean și Podișul iranian.

REGIUNEA MURMANSK, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA NOVGOROD, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA NOVOSIBIRSK, subiect al Federației Ruse în Asia.

REGIUNEA OMSK, subiect al Federației Ruse, situată în sud-vestul Asiei.

REGIUNEA ORENBURG, amplasată la hotarul dintre Europa și Asia, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA ORIOL, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA PENZA, subiect al Federației Ruse, se află în partea de sud-est a Europei.

REGIUNEA PRECAUCAZIANĂ, o regiune naturală din Rusia, în teritoriile Krasnodar și Stavropol.

REGIUNEA PSKOV, regiune în partea europeană a țării, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA REAZAN, regiune în partea europeană a țării, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA SAHALIN, subiect al Federației Ruse, situat în estul Asiei.

REGIUNEA SAMARA, regiune la estul Europei, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA SARATOV, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA SMOLENSK, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA SUBCARPATICĂ, regiune naturală din Ucraina, în regiunile Ivano-Frankovsk, Lvov și Cernăuți.

REGIUNEA TAMBOV, situată în centrul părții europene a țării, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA TOMSK, regiune în Asia de Nord, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA TULA, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA TIUMEN, regiune în nordul Asiei, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA ULIANOVSK, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA VLADIMIR, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA VOLGA, regiune naturală din Rusia, pe Câmpia Rusă, în bazinul râului Volga pe tot cursul, de la izvoare până în deltă.

REGIUNEA VOLGOGRAD, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA VOLOGDA, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA VORONEJ, regiune în Europa, subiect al Federației Ruse.

REGIUNEA IAROSLAVL, subiect al Federației Ruse.

REGIUNI CLIMATICE, zone climatice vaste, destul de omogene în climă, grație condițiilor care se formează sub influența particularităților geografice locale.

REGRADARE, proces de pedogeneză.

RELIEF ANTROPIC, relief al suprafeței pământului, format sau modificat de activitatea umană.

RELIEF, combinație de povârnișuri și forme plane ale suprafeței planetare, diferite ca formă, dimensiune, origine, vârstă și istorie a dezvoltării lor; Relief tehnogenic, relief morenic, relief structural, relief geanticlinal.

REMUU DAT DE VÂNT, creșterea nivelului apei cauzat de vânt.

RENDZINĂ, tip de sol format pe substrat calcaros.

REPUBLICA ADÎGHEA, subiect al Federației Ruse.

REPUBLICA AFRICA DE SUD, stat pe continentul african.

REPUBLICA ARABĂ A EGIPTULUI, Egipt, stat extremitatea de N.-E. a Africii (extremitatea de N.-E. a continentului) și Asiei (V. continentului). Capitală: Cairo. Egiptul ia ființă la începutul mileniului III î.Hr.

REPUBLICA AUTONOMĂ ABHAZIA, republică în Georgia.

REPUBLICA AUTONOMĂ ADJARIA, republică în Georgia.

REPUBLICA BAȘKIRIA, subiect al Federației Ruse,

REPUBLICA BELARUS, stat în Europa Central-Estică. Capitală: Minsk. Formă de stat: republică prezidențială. Diviziuni administrative: 6 regiuni/*voblasti* și o municipalitate/*horad* (Minsk). A proclamat independența de stat la 25 august 1991.

REPUBLICA BOLIVARIANĂ VENEZUELA, Venezuela, stat în N Americii de Sud. Capitală: Caracas. 5 iulie 1811 (proclamarea independenței).

REPUBLICA BOTSWANA, stat în Sudul Africii. Capitală: Gaborone. A proclamat independența de stat la 30 septembrie 1966.

REPUBLICA BURUNDI, stat în centrul Africii. Capitală: Bujumbura. A proclamat independența de stat la 1 iulie 1962.

REPUBLICA CAMERUN, stat în Africa Ecuatorială (Golful Guineii). Capitală: Yaoundé. Dobândirea independenței 1961.

REPUBLICA CHILE, stat în America de Sud. Capitală: Santiago. Formă de stat: republică prezidențială. 18 septembrie 1810 (aniversarea proclamării independenței).

REPUBLICA CIAD, stat în partea central-nordică a Africii. Capitală: N'Djamena. 11 august 1960 (aniversarea proclamării independenței).

REPUBLICA CIPRU, stat situat în insula omonimă din E. Mării Mediterane. Capitală: Nicosia. 1 octombrie 1960 (aniversarea proclamării republicii).

REPUBLICA COLUMBIA, stat în America de Sud. Capitală: Santa Fe Bogotá. 20 iulie 1810 (aniversarea proclamării independenței 1810).

REPUBLICA CONGO, stat în partea centrală a Africii. Capitală: Brazzaville. 15 august 1960 (aniversarea proclamării independenței).

REPUBLICA COREEA, Coreea de Sud, stat în Asia de Est. Capitală: Seul. 15 august 1948 (ziua proclamării republicii).

REPUBLICA COSTA RICA, stat în America Centrală. Capitală: San José. 15 septembrie 1821 (proclamarea independenței).

REPUBLICA CÔTE D'IVOIRE, stat în Africa Ecuatorială de Vest. Capitală: Yamoussoukro. 7 august 1960 (proclamarea independenței).

REPUBLICA CROAȚIA, stat în Europa Sudică (Peninsula Balcanică). Capitală: Zagreb. 25 iunie 1991 (ziua independenței).

REPUBLICA CUBA, stat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mari). Capitală: Havana. 1 ianuarie 1959 (eliberarea patriei).

REPUBLICA DEMOCRATĂ CONGO, stat în Africa. Capitală: Kinshasa.

REPUBLICA DEMOCRATICĂ SOCIALISTĂ A SRI LANKĂI, Sri Lanka, stat insular în Oceanul Indian. Capitală: Colombo. 4 februarie 1948 (proclamarea independenței).

REPUBLICA DJIBOUTI, stat în Africa de Est. Capitală: Djibouti. 27 iunie 1977 (proclamarea independenței).

REPUBLICA DOMINICANĂ, stat situat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mari). Capitală: Santo Domingo. 27 februarie 1844 (proclamarea independenței).

REPUBLICA ECUADOR, stat situat în N.-V. Americii de Sud. Capitală: Quito. Formă de stat: republică prezidențială. 10 august 1809 (proclamarea independenței).

REPUBLICA EL SALVADOR, stat în America Centrală Istmică. Capitală: San Salvador. 15 septembrie 1821 (proclamarea independenței).

REPUBLICA ESTONIA, stat în Europa Central-Nordică. Capitală: Tallinn. 24 februarie 1918 (proclamarea independenței).

REPUBLICA FEDERATIVĂ A BRAZILIEI, Brazilia, stat în America de Sud. Capitală: Brasília. A proclamat independența de stat la 7 septembrie 1822.

REPUBLICA FINLANDA, stat în Europa de nord (Peninsula Scandinavă). Capitală: Helsinki. Independența statului proclamată la 6 decembrie 1917.

REPUBLICA GAMBIA, stat în Africa de Vest. Capitală: Banjul. 18 februarie 1965 (proclamarea independenței).

REPUBLICA GHANA, stat situat pe coasta de V. a Africii Centrale. Capitală: Accra. 6 martie 1957 (proclamarea independenței).

REPUBLICA GUATEMALA, stat în America Centrală Istmică. Capitală: Guatemala. 15 septembrie 1821 (proclamarea independenței).

REPUBLICA GUINEEA ECUATORIALĂ, stat în partea central-vestică a Africii. Capitală: Malabo. 12 octombrie 1968 (proclamarea independenței).

REPUBLICA GUINEEA, stat în Africa de Vest. Capitală: Conakry. 2 octombrie 1958 (proclamarea independenței).

REPUBLICA GUINEEA-BISSAU, stat în Africa de Vest, pe țărmul Oceanului Atlantic. Capitală: Bissau. 24 septembrie 1973 (proclamarea independenței).

REPUBLICA HAITI, stat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mari). Capitală: Port-au-Prince. 1 ianuarie 1804 (proclamarea independenței). Descoperită în 1492 de C. Columb.

REPUBLICA HAKASIA, subiect al Federației Ruse.

REPUBLICA HONDURAS, stat în America Centrală Istmică. Capitală: Tegucigalpa. 15 septembrie 1821 (proclamarea independenței).

REPUBLICA INDIA, stat în Asia de Sud. Capitală: New Delhi. Constituit la mijlocul mileniului III î.Hr. (15 august 1947 Ziua Independenței).

REPUBLICA INDONESIA, țară insulară amplasată în Asia de sud-est; cuprinde 17 508 insule și 33 de provincii. Capitală: Jakarta. 17 august 1945 (proclamarea independenței).

REPUBLICA IRAK, stat în Orientul Apropiat, Asia. Capitală: Bagdad. Regatul I își declară, la 3 octombrie 1932, independența de stat.

REPUBLICA IRLANDA, stat suveran aflat în Europa de Vest, ocupând circa 5/6 din insula Irlanda. Capitală: Dublin. Constituită în sec. V d.Hr.

REPUBLICA ISLAMICĂ IRAN, (până în 1935, Persia), stat în partea de S.-V. a Asiei. Capitală: Teheran.

REPUBLICA ISLANDA, stat în Europa, țară insulară nordică aflată între Atlanticul de Nord și Oceanul Arctic. Capitală: Reykjavík. 17 iunie 1944 (proclamarea republicii).

REPUBLICA KAZAHSTAN, stat în Asia Centrală. Capitală: Nur-Sultan. Formă de stat: republică prezidențială. 25 octombrie 1990 (proclamarea republicii).

REPUBLICA KENYA, stat în Africa de Est Ecuatorială. Capitală: Nairobi. 12 decembrie 1963 (proclamarea independenței).

REPUBLICA KIRIBATI, stat insular în partea central-vestică a Oceanului Pacific, Capitală: Bairiki. 12 iulie 1979 (proclamarea independenței).

REPUBLICA KÂRGÂZSTAN, stat în Asia Centrală. Capitală: Bișkek. 31 august 1991 (proclamarea independenței).

REPUBLICA KOSOVO, stat în Europa Sudică, în centrul Peninsulei Balcanice. Capitală: Priștina. 17 februarie 2008 (proclamarea independenței).

REPUBLICA LETONIA, stat în Europa Central-Nordică. Capitală: Riga. 18 noiembrie 1918 (proclamarea republicii).

REPUBLICA LIBANEZĂ, țară în Asia de sud-vest, situată pe țărmul estic al Mării Mediterane.

REPUBLICA LIBERIA, stat în Africa. Capitală: Monrovia. 26 iulie 1847 (proclamarea independenței).

REPUBLICA LITUANIA, stat în Europa Central-Nordică. Capitală: Vilnius. Prima atestare documentară a Lituaniei datează din anul 1009.

REPUBLICA MADAGASCAR, stat insular în S.-V. Oceanului Indian, pe insula omonimă din S.-E. Africii. Capitală: Antananarivo. 26 iunie 1960 (proclamarea independenței).

REPUBLICA MALAWI, stat în S.E. Africii. Capitală: Lilongwe. 6 iulie 1966 (proclamarea republicii).

REPUBLICA MALDIVE, stat insular situat în Oceanul Indian. Capitală: Malé. 26 iulie 1965 (proclamarea independenței).

REPUBLICA MALI, stat în Africa de Vest. Capitală: Bamako. 22 septembrie 1960 (proclamarea independenței).

REPUBLICA MALTA, stat în partea sudică a Europei, în Marea Mediterană. Capitală: Valletta. 21 septembrie 1964 (proclamarea independenței).

REPUBLICA ORIENTALĂ A URUGUAYULUI, Uruguay, stat în S-E Americii de Sud. Capitală: Montevideo. Formă de stat: republică prezidențială. 25 august 1825 (proclamarea independenței).

REPUBLICA POPULARĂ DEMOCRATĂ COREEANĂ, Coreea de Nord, stat în Asia de Est. Capitală: Phenian. 9 septembrie 1948 (proclamarea republicii).

REPUBLICA SAN MARINO, stat în Europa Sudică, formând o enclavă în N.-E. Peninsulei Italice. Capitală: San Marino. Stat independent din sec. al XIII-lea.

REPUBLICA DEMOCRATĂ SĂO TOMÉ ȘI PRÍNCIPE, stat insular în Oceanul Atlantic (Golful Guineei). Capitală: São Tomé. 12 iulie 1975 (proclamarea independenței).

REPUBLICA SENEGAL, stat în Africa de vest. Capitală: Dakar. 4 aprilie 1960 (proclamarea republicii).

REPUBLICA SERBIA, stat situat în Europa Sudică (Peninsula Balcanică). Capitală: Belgrad.

REPUBLICA SEYCHELLES, stat insular în Oceanul Indian. Capitală: Victoria. La 29 iunie 1976 își proclamă independența ca republică în cadrul Commonwealth-ului.

REPUBLICA SINGAPORE, stat insular în Asia de sud-est. Capitală: Singapore (aglomerația urbană Singapore concentrează întreaga populație a țării). 9 august 1965 (proclamarea independenței).

REPUBLICA SLOVACĂ, Slovacia, stat în Europa Centrală. Capitală: Bratislava. 1 ianuarie 1993 (ziua independenței de stat).

REPUBLICA SLOVENIA, stat situat în Europa Sudică (Peninsula Balcanică). Capitală: Ljubljana. Formă de stat: republică parlamentară. 25 iunie 1991 (ziua declarării independenței).

REPUBLICA SOCIALISTĂ VIETNAM, stat în Asia de sud-est. Capitală: Hanoi. statul independent Dai Viêt, cu prima dinastie vietnameză, iese în 939 de sub autoritatea chineză. Republica Democrată Vietnam a fost proclamată la 2 septembrie 1945 care a existat până în 1976.

REPUBLICA SUDAN, stat în N-E Africii. Capitală: Khartoum. 1 ianuarie 1956 (proclamarea independenței).

REPUBLICA SUDANUL DE SUD, stat în partea central-estică a Africii. Capitala: Juba. 9 iulie 2011 (proclamarea independenței).

REPUBLICA SURINAME, stat în N.-E. Americii de Sud. Capitală: Paramaribo. 25 noiembrie 1975 (proclamarea independenței).

REPUBLICA TADJIKISTAN, stat în Asia Centrală. Capitală: Dușanbe. 9 septembrie 1991, proclamarea independenței.

REPUBLICA TATARSTAN, situată în estul Europei, subiect al Federației Ruse.

REPUBLICA TOGOLEZĂ, Togo, stat în V. Africii. Capitală: Lomé. 27 aprilie 1960 (proclamarea independenței).

REPUBLICA TRINIDAD ȘI TOBAGO, stat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mici). Capitală: Port of Spain. Sărbătoare națională: 31 august 1962 (proclamarea independenței).

REPUBLICA TUNISIANĂ, Tunisia, stat în Africa de Nord. Capitală: Tunis. 20 martie 1956 (proclamarea independenței).

REPUBLICA TURCIA, stat situat în Asia de sud-vest și sud-estul Europei. Capitală: Ankara. Bazele unui stat independent sunt puse în sec. al XIII–XIV-lea. La 29 octombrie 1923 Turcia este proclamată republică.

REPUBLICA TUVA, în Asia, subiect al Federației Ruse. Capitală: Kîzîl.

REPUBLICA UDMURTIA, subiect al Federației Ruse, stat situat în Europa de est.

REPUBLICA UGANDA, stat în Africa de est. Capitală: Kampala. 9 octombrie 1962 (proclamarea independenței).

REPUBLICA UNGARIA, stat situat în Europa Centrală. Capitală: Budapesta. Statul se constituie în sec. al X–XI-lea.

REPUBLICA UNITĂ A TANZANIEI, stat în Africa de est. Capitală: Dodoma. 26 aprilie 1964 – crearea Tanzaniei.

REPUBLICA UZBEKISTAN, stat în Asia Centrală. Capitală: Taşkent. 1 septembrie 1991 (proclamarea independenței).

REPUBLICA YEMEN, stat în Asia de sud-vest (Peninsula Arabia). Capitală: Sana'a. La sfârșitul sec. al IX-lea, sunt puse în Yemenul de Nord, bazele primului stat.

REPUBLICA ZAMBIA, stat situat în partea central-sudică a Africii. Capitală: Lusaka. 24 octombrie 1964 (proclamarea independenței).

REPUBLICA ZIMBABWE, stat în S.-E. Africii. Capitală: Harare. 18 aprilie 1980 (proclamarea independenței).

RESAC, fenomen de spargere a valurilor de mal ce se produce direct în largul coastei.

RESURSE CLIMATICE, tipuri de resurse naturale inepuizabile, datorită caracterului specific concret de climă.

RESURSE DE APĂ, ape naturale care sunt utilizate în prezent de locuitori și pot fi utilizate pentru viitorul previzibil.

RESURSE NATURALE, set de elemente și sisteme de natură animată și neînsuflețită, care la un anumit nivel de dezvoltare a forțelor de producție sunt folosite de om ca mijloc de producție sau de mărfuri și servesc la satisfacerea nevoilor materiale și culturale ale societății.

RETOROMANI, grup de popoare care vorbesc limba retoromană. Locuiesc în Italia de nord-est și de nord (friuli, ladini) și în regiuni alpine ale Elveției de est (ladini elvețieni, romani).

REȚEA CARTOGRAFICĂ, imagine grafică a rețelei de meridiane și paralele de pe hartă.

REȚEA DE COORDONATE, coordonate geografice.

REȚEA DE TRANSPORT, totalitatea liniilor de transport (căi ferate, drumuri, linii aeriene) ale unui anumit teritoriu care leagă nodurile și punctele de transport (în orașe, așezări rurale, regiuni, mari întreprinderi industriale etc.).

REȚEA FLUVIALĂ, totalitatea tuturor râurilor dintr-un teritoriu.

REȚEA GEOGRAFICĂ, rețeaua liniilor meridianelor și latitudinilor.

REȚEA HIDROMETEOROLOGICĂ, denumirea generală a unui set de instituții meteorologice și hidrologice, care efectuează observații în domeniu; Rețea meteorologică.

REȚINEREA ZĂPEZII, metodă de reținere a zăpezii pe câmp împotriva spulberării de către vânt.

RÉUNION, departamentul de peste mări și regiune a Franței, în Oceanul Indian.

REYKJAVÍK, capitala și cel mai mare oraș al Islandei.

REYNOSA, oraș în nord-estul Mexicului, în statul Tamaulipas, are peste 610 mii de locuitori.

REZERVAȚIA NATURALĂ ALTUN, rezervație în China.

REZERVAȚIA NATURALĂ ASTRAHAN, rezervație în Federația Rusia.

REZERVAȚIA NATURALĂ BARGUZIN, rezervație în Federația Rusă.

REZERVAȚIA NATURALĂ ILLMEN, rezervație situată în Federația Rusă (regiunea Celeabinsk).

REZERVAȚIA NATURALĂ KATUN, rezervație situată în Federația Rusă.

REZERVAȚIA NATURALĂ PĂDUREA BĂXANI, rezervație situată în RM.

REZERVAȚIA NATURALĂ SILVICĂ CABAC, rezervație situată în RM.

REZERVAȚIA PEISAGISTICĂ BOGUȘ, rezervație situată în RM.

REZERVAȚIE NATURALĂ, sector al unui teritoriu (sau acvatoriu), în limitele căruia se păstrează în starea existentă întreg complexul natural al acestuia. Rezervație naturală se declară, de obicei, teritoriile tipice pentru zona (regiunea) geografică respectivă sau teritoriul care conțin obiecte naturale de interes științific (specii de plante și animale, tipuri de landșafturi, minerale ș.a.).

REZERVAȚIE PEISAGISTICĂ CĂPRIANA-SCORENI, rezervație situată în RM.

REZERVE DE APE SUBTERANE, cantitatea de ape subterane (în unități de volum) cantonată în straturile acvifere. Depind de porozitatea stratele acvifere, dimensiunile acestora, de presiunea exercitată asupra lor ș.a.

RIN, râu din Europa de vest, curge prin Elveția, Liechtenstein, Austria, Germania, Franța, Olanda.

RHODE ISLAND, stat în SUA.

RIAD, oraș, capitala Arabiei Saudite.

RIDICARE TOPOGRAFICĂ CU MENZULA, set de lucrări efectuate în teren la elaborarea topografică a unui plan sau hartă.

RIDICARE TOPOGRAFICĂ DUPĂ TRASEU, studierea suprafeței pământului în detalii la crearea și actualizarea hărților topografice, geologice, hidrologice, peisagistice, pedologice și altele.

RIDICARE TOPOGRAFICĂ, domeniu complex de lucrări în teren și în laborator efectuate pentru a crea hărți topografice și planuri topografice la o scară mare.

RIDICAREA PLANULUI, una dintre metodele de sondare geodezică orizontală a terenului, efectuată cu teodolitul, pentru a obține un plan de contur al zonei.

RIEBECKIT, mineral silicat natural.

RIGA, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării și cel mai mare oraș al Letoniei.

RENANIA-PALATINAT, (Rheinland-Pfalz), land în vestul Germaniei.

RIO BERMEJO, râu din Argentina; afluent drept al râului Paraguay are o lungime de 1300 km.

RIO DE JANEIRO, oraș în sud-estul Braziliei, centru administrativ al statului Rio de Janeiro, are 6 453,7 mii locuitori.

RIO DOCE, râu în Brazilia. Lungime: 853 km.

RIO GRANDE, cunoscut și Rio Bravo del Norte, fluviu în America de Nord. Curge pe teritoriul SUA și al Mexicului, servește parțial ca granița între aceste state, are o lungime de 3 051 km.

RIO SALADO, râu în Argentina; afluent drept al râului Parana. Lungime 2 210 km.

RIO SAN FRANCISCO, fluviu, 2 914 km lungime.

RIO-COLORADO, fluviu în Argentina, 1 200 km lungime.

RIOLIT, rocă vulcanică.

RIO NEGRO, râu în America de Sud, curge prin Columbia și Brazilia; cel mai mare afluent stâng al râului Amazon. Lungime 2 500 km.

RIVIERA, fâșie a litoralului Mării Mediterane la poalele Alpilor, cuprinsă între orașul Ier (Franța) și Speția (Italia). Se împarte în Riviera Franceză (Côte d'Azur) și Riviera Italiană (Riviera-di-Ponente și Riviera-di-Levante).

RIYADH, capitală statului Arabia Saudită.

ROCĂ, agregat mineral, a cărui compoziție este mai mult sau mai puțin omogenă și care formează corpuri geologice independente, ce alcătuiesc scoarța terestră.

ROCKY MOUNTAINS, parc național din statul Colorado, SUA.

RODONIT, mineral, piatră semiprețioasă.

ROI DE STELE, grup de stele care au origine comună, relativ aceeași vârstă, aceeași compoziție chimică și sunt legate între ele prin forțe de atracție reciprocă. Se deosebesc roi de stele globulare și deschise.

ROI METEORIC, ansamblu de meteori, ale căror traiectorii aparente pe bolta cerească, fiind prelungite în sens opus zborului, sunt convergente în același punct, numit radiant al roiului.

ROMA, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al regiunii Lazio și provinciei Roma, Italia.

ROMÂNI, nație, populația de baza (87,8%) a României. Locuiesc, de asemenea, în RM, Serbia, Ungaria, SUA ș.a. țări.

ROMÂNIA, stat în S.-E. Europei Centrale.

ROSEAU, capitala, principalul centru economic, științific și cultural, cel mai mare oraș al Republicii Dominicane, Oceanul Atlantic.

ROSTOV-NA-DONU, oraș, centru administrativ al regiunii Rostov.

ROTAȚIA PĂMÂNTULUI, în astronomie, mișcare de rotație spre est a Terrei în jurul propriei axe.

ROTAȚIA SOARELUI, în astronomie, mișcare de rotație în jurul centrului Galaxiei noastre.

ROTAȚIA STELELOR, în astronomie, mișcare angulară a unei stele în jurul propriei axe.

ROUĂ, precipitații atmosferice sub formă de picături mici de apă, ce se depun pe suprafața Pământului și obiectele de pe acesta, seara, noaptea și dimineața devreme la temperaturi pozitive.

ROVNO, oraș, centru economic, științific și cultural al regiunii Rovno, în Ucraina.

ROZA VÂNTURILOR, o metodă grafică de reprezentare a regimului vânturilor într-un loc dat, făcută conform observațiilor pe termen lung și descris sub forma unui poligon.

RUBICON, râu în peninsula Apenină, care în sec. I î.e.n. forma granița dintre Italia și Galia Cisalpină.

RUBIN, mineral foarte dur, piatră prețioasă.

RUMB, direcție către punctele orizontului vizibil în raport cu țările lumii sau unghiul dintre două astfel de direcții.

RUSIA, Federația Rusă, stat situat în E. Europei și N. Asiei. Capitală: Moscova.

RUTIL, mineral, oxid natural de titan, materie primă pentru industrie.

RWENZORI MOUNTAINS, parc național în Uganda (1994, UNESCO).

RWANDA, REPUBLICA ~, stat în Africa de Est Ecuatorială. Capitală: Kigali. 1 iulie 1962 (proclamarea independenței).

S

SACA, râu în sudul RM, aflunet pe dreapta al râului Ciaga (bazinul Cogâlnicului).

SACRAMENTO, oraș în vestul SUA, centru administrativ al statului California.

SAFIR, mineral, piatră prețioasă.

SAHARA, deșert în Africa de nord, cel mai mare de pe glob.

SAHARA DE VEST, teritoriu în nord-vestul Africii.

SAHARNA, landsaft natural, rezervație peisagistică situată la N-V de satul Saharna, raionul Rezina, RM. Monument al naturii.

SAIMAA, sistem de lacuri în Finlanda.

SAINT GEORGE'S, capitala statului Grenada.

SAINT JOHN'S, capitala și cel mai mare oraș în Antigua și Barbuda, în Oceanul Atlantic.

SAINT KITTS ȘI NEVIS, FEDERAȚIA ~, stat insular situat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mici). Capitală: Basseterre. 19 septembrie 1983 (proclamarea independenței).

SAINT LOUIS, oraș în SUA, megalopolis cu 2,9 milioane de locuitori.

SAINT LUCIA, stat insular situat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mici). Capitală: Castries. 22 februarie 1979 (proclamarea independenței).

SAINT MARTIN, comunitate franceză de peste mări, în Oceanul Atlantic.

SAINT PAUL, oraș în SUA, centru administrativ al statului Minnesota.

SAINT PIERRE ȘI MIQUELON, comunitate franceză de peste mări, în Oceanul Atlantic.

SAINT VINCENT ȘI GRENADINELE, stat insular situat în America Centrală Insulară (Arhipelagul Antilele Mici). Capitală: Kingstown. 27 octombrie 1979 (proclamarea independenței).

ISLA SALAS Y GÓMEZ, în Oceanul Pacific, teritoriu dependent cu statut special.

SALCIA, afluent al râului Salcia-Mare, RM.

SALCIA-MARE, râu în sudul RM, afluent pe stânga al râului Ialpuș.

SALCIA-MICĂ, râuleț în sudul RM, afluent pe dreapta al râului Salcia-Mare (bazinul Ialpușului).

SALEKHARD, oraș în Rusia, centru administrativ al Regiunii Autonome Iamalia-Neneția.

SALINIZARE, proces fizic de acumulare în sol a sărurilor solubile în apă.

SALINOMETRU, instrument folosit pentru determinarea concentrației soluțiilor de sare.

SALONGA, parc național în Republica Democratică Congo, Africa (1984, UNESCO).

VIRUNGA, parc național în Republica Democratică Congo (1979, UNESCO).

SALPETRU, mineral, azotat natural de sodiu sau de potasiu.

SALVADOR, São Salvador da Bahia de Todos os Santos, oraș în nord-estul Braziliei, centru administrativ al statului Bahia.

SALZBURG, oraș în nord-vestul Austriei, are 154,2 mii de locuitori, centrul istoric al orașului este inclus în lista UNESCO a Patrimoniului Mondial.

SAMARA, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Samara, 1 172,3 mii de locuitori.

SAMARKAND, oraș în Uzbekistan, centru administrativ al regiunii Samarkand.

SAMOA, STATUL INDEPENDENT ~, stat insular în S.-V. Oceanului Pacific. Capitală: Apia. Independența și neutralitatea insulei Samoa este recunoscută în 1889.

SAMOIEDIENI, denumire generică a unui grup de popoare (nenți, enți ș. a.) care locuiesc în partea de N a regiunii Arhanghelsk, Tiumen, Tomsk și a ținutul Krasnoiarsk.

SAMSUN, oraș în nordul Turciei, centru administrativ al regiunii Samsun ili. Populație 1,4 mil. locuitori.

SAMUM, vânt cald uscat, din direcția sud-vest în deșerturile Africii de Nord și Peninsulei Arabice.

SAN ANTONIO, oraș în sudul SUA, statul Texas, 1,409 mil. locuitori.

SAN DIEGO, oraș în SUA (statul California). Port militar și comercial.

SAN FRANCISCO, oraș în din vestul statelor Unite, în statul California, megalopolis cu 8,6 milioane de locuitori.

SAN JOSÉ, capitala, principalul centru economic, științific, cultural și cel mai mare oraș din Costa Rica, centrul administrativ al provinciei San José, megalopolis cu 2,3 milioane de locuitori.

SAN JUAN, municipiu, centru administrativ al țării și cel mai mare oraș din Puerto Rico, megalopolis cu 2,5 milioane de locuitori.

SAN LUIS POTOSÍ, oraș în Mexic, centru administrativ al statului San Luis Potosí, are 1,1 milioane de locuitori.

SAN MARINO, oraș, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării Republica San Marino.

SAN SALVADOR, oraș, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării El Salvador, megalopolis 1,9 milioane de locuitori.

SANA'A, capitala Yemenului.

SANKT PETERSBURG, oraș în Europa, mare centru economic, științific și cultural al Federației Ruse.

SANTA CRUZ DE LA SIERRA, oraș în estul Boliviei, centru administrativ al departamentului Santa Cruz, megalopolis cu 2,1 milioane de locuitori.

SANTA FE, Bogotá, capitala și cel mai mare oraș din Columbia, centru administrativ al departamentului Cundinamarca, megalopolis cu 13,7 milioane de locuitori.

SANTIAGO DE CUBA, oraș în sud-estul Cubei, centru administrativ al provinciei Santiago de Cuba, aglomerație urbană cu 1 milion de locuitori.

SANTIAGO, Santiago de Chile, capitala, principalul centru economic, științific, cultural și cel mai mare oraș al țării Chile, megalopolis cu 7,2 milioane de locuitori.

SANTO DOMINGO, Santo Domingo de Guzmán, capitala și cel mai mare oraș din Republica Dominicană, megalopolis cu 4,6 milioane de locuitori.

SANTONIAN, al patrulea etaj (de jos) al cretacului superior, evidențiat de geologul francez H. Coquand (1857).

SÃO FRANCISCO, râu în Brazilia. Lungime 2 700 km.

SÃO LUÍS, oraș în nord-estul Braziliei, centru administrativ al statului Maranhão, 1 064,2 mii locuitori.

SÃO PAULO, cel mai mare oraș în Brazilia, centru administrativ al statului São Paulo, 11 895,9 mii locuitori.

SÃO TOMÉ, capitala și cel mai mare oraș în Republica Democrată São Tomé și Príncipe, centru administrativ al județului și provinciei Agua Grande. 71,0 mii de locuitori.

SAPPORO, oraș în Japonia, centru administrativ în regiunea Hokkaidō, megalopolis cu 1,9 milioane de locuitori.

SARAJEVO, capitala, principalul centru economic, științific, cultural și cel mai mare oraș în Bosnia și Herțegovina.

SARAMURĂ NATURALĂ, apa de lacuri minerale (sărate), estuare și rezervoare artificiale, care este o soluție salină saturată.

SARANSK, capitala Republicii Mordovia, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

SARATOV, centru administrativ al regiunii Saratov, în Rusia.

SARE GEMĂ, mineral; halit.

SARMAȚIAN, etaj (veac) al miocenului din sud-estul Europei, situat sub meoțian. Se împarte în 3 subetaje: inferior, volinian, mediu, basarabian și superior, hersonian.

SAROS, interval de timp egal aproximativ cu 18 ani și 11 1/3 zile, după care, datorită repetării pe sfera cerească a poziției reciproce a Soarelui, Lunii și a nodurilor orbitei lunare, se repetă în aceeași ordine eclipsele de Lună și cele de Soare.

SAROV, oraș în Rusia, în regiunea Nijni Novgorod.

SAT, așezare umană, ai cărei locuitori se ocupă, în special, cu agricultura; unul dintre tipurile de așezări rurale din Rusia, Ucraina, Belarus, Moldova, România, Kazahstan și Bulgaria.

SATELIT AL PLANETEI, corp ceresc care se mișcă în jurul unei planete sub acțiunea atracției acesteia. În sistemul solar se cunosc 33 de sateliți.

SATU MARE, oraș, centru județean în România.

SATURN, a șasea (în ordinea depărtării de la Soare) planetă mare a sistemului solar.

SAVANĂ, tip de vegetație tropicală și subecuatorială, caracterizată prin îmbinarea formelor erbacee cu arbori solitari sau grupuri de arbori și tufișuri. În funcție de continent, floristica savanei este diferită.

SAVANE ȘI PĂDURI RARE, ZONE DE ~, zone naturale în componența brâurilor subecuatoriale și tropicale ale globului. Se

caracterizează prin predominarea vegetației de savană în regiuni subecuatoriale și de păduri rare xerofite în cele tropicale.

SAXONIA INFERIOARĂ, (Niedersachsen), land în Germania.

SAXONIA-ANHALT, (Sachsen-Anhalt), land în Germania.

SĂLAJ, județ în România.

SĂMĂȘCANI, râuleț în RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

SĂPTĂMÂNĂ, perioadă de timp de șapte zile consecutive.

SĂRATA, râu în RM, afluent pe stânga al Prutului.

SĂRBI, nație, populația de bază a Serbiei. Locuiesc, de asemenea, în SUA, Canada, România ș.a.

SCANDINAVIA, regiune din nordul Europei, include Peninsula Scandinavă, Peninsula Iutlanda și insulele adiacente cu țările Suedia, Norvegia și Danemarca.

SCAPOLIT, mineral, piatră semiprețioasă.

SCARA BEAUFORT, scară empirică pentru descrierea vitezei vântului.

SCARĂ DE MAREE, Fußstock, o șină cu diviziuni, care este instalată la posturile de calibrare ale râurilor, lacurilor și mărilor pentru a monitoriza nivelul apei.

SCARĂ, raportul dintre mărimea unui obiect de pe un desen, plan, hartă, imagine cosmică, machetă și dimensiunile lui reale; Scară cartografică, scară geocronologică, scară seismică, scară stratigrafică.

SCHIMB DE CĂLDURĂ, schimb între ocean și atmosferă, este determinată de cantitatea de căldură primită sau dată de ocean printr-o unitate de suprafață.

SCHINOASA, râu în RM, afluent pe stânga al Cogâlnicului.

SCOARȚĂ TERESTRĂ, învelișul superior solid al Pământului. Are o structura neuniformă.

SKOPLJE, oraș, capitala Republicii Macedonia de Nord.

SCOȚIA, stat din Regatul Unit, capitala este Edinburgh.

SCOȚIENI, nație, populația de bază a Scoției. Locuiesc și în SUA, Canada ș.a.

SCUAR, grădină publică cu plante decorative, statui, fântâni, amenajată, de obicei, la răscrucea drumurilor sau în fața unor clădiri monumentale pentru a da un aspect mai impunător unui ansamblu arhitectural.

SCUT GEOLOGIC, porțiune dintr-o platformă tectonică, ieșită la suprafață fundamentului cutat.

SECETĂ, lipsă lungă și semnificativă de precipitații în comparație cu norma, mai des la temperaturi ridicate și umiditate scăzută.

SECUNDĂ, unitate de măsură a timpului.

SEDIMENTARE, fenomen geologic cu procese fizice, chimice și biologice, care se desfășoară la suprafața scoarței terestre.

SEISMOGRAMĂ, rezultatul înregistrării mișcărilor seismice cu ajutorul seismografului.

SEISMOLOGIE, ramură a geofizicii.

SEMARANG, oraș în Indonezia. Situat în N. insulei Java. Populația 1,556 mil. locuitori.

SEMIDEȘERT, zonă naturală geografică terestră care se formează la hotarul stepelor sau a savanelor și a deșerturilor.

SEMNE ASTRONOMICE, semne convenționale ale Soarelui, Lunii, planetelor, constelațiilor zodiacale.

SENDAY, oraș în Japonia, centru administrativ al Prefecturii Miyagi. Are 1 milion de locuitori.

SENEGAL, fluviu în Africa de Vest. 1 083 km lungime.

SEUL, capitala și cel mai mare oraș al Republicii Coreea, megalopolis cu 25,9 milioane de locuitori.

SERENGETI, parc național în Tanzania (1981, UNESCO).

SERIE GEOLOGICĂ, secție geologică, unitate a scării stratigrafice generale; subdiviziune a sistemului geologic.

SERPENTIN, mineral, piatră semiprețioasă.

SERPENTINIT, rocă metamorfică, material de construcție.

SERVICIU METEOROLOGIC, denumirea generală a organizațiilor speciale ale statului, care includ rețele meteorologice, aerologice și alte stații specializate.

SERVICIUL GEODEZIC ȘI CARTOGRAFIERE, instituție de stat care execută lucrări cartografice și geodezice, oferind statului cărți moderne precise și fiabile în interesul economiei, științei, educației și apărării.

SERVICIUL MONDIAL DE PROGNAZĂ A VREMII, instituție a Organizației Meteorologice Mondiale, asigură interacțiunea operațională a serviciilor meteorologice naționale privind colectarea, schimbul, prelucrarea și analiza centralizată a informațiilor meteorologice de pe glob.

SEVASTOPOL, oraș în regiunea Crimeea. Port la Marea Neagră.

SEVILLA, oraș în sud-vestul Spaniei, centru administrativ al comunității autonome Andaluzia și provinciei Sevilla; megalopolis cu 1,5 milioane de locuitori.

SFÂNTA ELENA, în Oceanul Atlantic, teritoriu dependent cu statut special.

SFERĂ CEREASCĂ, sferă imaginată a universului, care înconjoară Pământul.

SHANGHAI, oraș în China, subordonat guvernului, megalopolis cu 24,2 milioane de locuitori.

SHENYANG, oraș în China în provincia Liaoning, 8,294 milioane locuitori.

SHENZHEN, oraș în China, 12,53 milioane locuitori.

SHIJIAZHANG, oraș în China, 11,03 milioane locuitori.

SHIRAZ, oraș în Iran, 1,556 milioane locuitori.

XI'AN, oraș, centru administrativ al provinciei Shaanxi, are 8,5 milioane de locuitori; are 5 740 000 locuitori.

SIBERIA, una dintre cele mai mari regiuni naturale din Rusia, ocupă Asia de nord de la munții Ural până la Oceanul Pacific, parte din teritoriul asiatic al Rusiei, situată între munții Ural la V, lanțurile de munți ce formează cumpăna de ape a Oceanului Pacific la E, Oceanul Arctic la N, colinele Kazahstanului de nord și frontiera cu Mongolia la sud; Siberia de est, raion economic în Rusia; Siberia de vest, raion economic în Rusia. Include ținuturile Altai, regiunea Kemerovo, Novosibirsk, Omsk, Tomsk și Tiumen.

SIBIU, oraș, centru județean în România.

SIDERIT, mineral de fier important.

SIENIT, rocă magmatică, material de construcție.

SIERRA LEONE, Republica stat situat în Africa de Vest. Capitală: Freetown. La 27 aprilie 1961 își proclamă independența în cadrul Commonwealth-ului.

SILEX, subtip de silicolit, material de construcție.

SILIMANIT, mineral silicat de aluminiu, materie primă pentru industrie.

SILURIAN, (după denumirea tribului vechi, silurieni, care au populat peninsula Bretania din Franța), perioadă din paleozoic.

SILVANIT, minereu de aur și argint.

SILVINĂ, clorură naturală de potasiu, materie primă pentru industrie.

SILVOSTEPĂ, (din lat. Silva – pădure și stepă), zonă naturală din brâul temperat al Emisferei de Nord și din brâul subtropical al ambelor emisfere. Este o zonă de tranziție între pădure și stepă.

SILVOTUNDRĂ, zonă naturală din brâul subarctic al Emisferei de Nord. Este o zonă de tranziție între zona pădurilor la S. și tundră la N. Ocupă partea de N. a Europei, Asiei și Americii de Nord, formând o fâșie de 30-400 km lățime.

SIMFEROPOL, oraș, capitala și centru administrativ al Republicii Autonome Crimeea.

SEMIOTICĂ CARTOGRAFICĂ, domeniu al cartografiei la intersecția cu semiotica, studiază limbajul hărții, teoria, metodele de construcție și utilizare a sistemelor cartografice, semnele, originea lor, regulile de creare și utilizare pe hărți pentru diverse scopuri și subiecte.

SIMUN, (din arabă, vânt fierbinte), vânt local, puternic, uscat și fierbinte, ce bănuie în deșerturile Arabiei și ale Africii de Nord.

SINCLINAL, cută a stratelor din scoarța Pământului.

SINECLIZĂ, platformă sinclinară.

SINGALEZI, nație, populație de bază a Republicii Democratice Socialistă Sri Lanka. Vorbesc limba singaleză, majoritatea sunt budiști.

SINT MAARTEN, teritoriu dependent cu statut special în Marea Caraibelor.

SIRET, râu, afluent pe stânga al Dunării.

SHIRETOKO, parc național din peninsula cu același nume, în Japonia, cu suprafața de 386,33 km².

SIRIA, Republica Arabă Siriană, stat în Asia de sud-vest. Capitală: Damasc. Teritoriul Siriei devine, pentru un secol (661-759), odată cu stabilirea la Damasc a capitalei Califatului Omeiad, centrul lumii arabe. 17 aprilie 1946 (proclamarea independenței).

SIRIUS, cea mai strălucitoare stea.

SIROCCO, vânt puternic, cald ce bate în Europa de sud și Asia Anterioară din direcția sudică și sud-estică. Se formează la periferia

de est a cicloanelor cu centrele deasupra Mării Mediterane și a Africii de nord.

SISTEM DE POPULARE REZIDENȚIALĂ, rețeaua așezărilor apărute pe un anumit teritoriu, include două tipuri de sisteme de așezare: industriale (monofuncționale) și complexe (teritoriale).

SISTEM PLANETAR, totalitatea corpurilor cerești împreună cu planeta pe care o înconjoară.

SISTEMUL MONDIAL DE COORDONATE, sistem de coordonate globale, terestre, creat pentru întregul Pământ prin introducerea constantelor fundamentale geodezice, care îi determină forma, dimensiunea, câmpul gravitațional și geocentricul dreptunghiular în sistemul de coordonate Greenwich.

SISTEMUL SOLAR, sistem de corpuri cerești compus din Soare, planete mari și sateliții lor, planete pitice/mici, comete, corpuri meteorice, precum și diferite corpuri cerești artificiale (stații automate interplanetare ș.a.).

SITUAȚIA ECONOMICĂ ȘI GEOGRAFICĂ, noțiune privind caracteristica obiectului de studiu (întreprindere, municipiu, raion, județ, regiune, țară în ansamblu) în spațiul geografic, posibilitatea interacțiunii lui cu alte obiecte și includerea spațiului comun socio-economic al unei regiuni, țări sau lumii în ansamblu.

SKERRY, mici insule stâncoase și grupuri de roci subacvatice în apropierea coastelor crestate ale mărilor; peisajul „frunte de berbec“, litoral inundat de apele mării.

SLAVE COAST, Coasta sclavilor, nume învechit pentru secțiunea joasă a coastei din limanul Guineea (Golful Benin) între gurile râurilor Volta și Niger, Africa.

SMOG, poluare nocivă concentrată a straturilor de suprafață ale atmosferei în orașele mari și centrele industriale.

SMOLENSK, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Smolensk, are 330,0 mii locuitori.

SOARE, principalul corp ceresc al sistemului nostru planetar.

SOCI, oraș în Rusia, în ținutul Krasnodar, are 389,9 mii locuitori.

SOCIOSFERĂ, strat al învelișului geografic, care cuprinde omenirea cu relațiile publice, inclusiv producția materială, inerente dezvoltării unei părți a omenirii și mediului ei natural.

SODALIT, mineral, piatră semiprețioasă.

SOFIA, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al țării, cel mai mare oraș al Bulgariei cu 1 316,6 mii de locuitori.

SOL, strat fertil al scoaței terestre pe care cresc plantele.

SOLIFLUCȚIUNE, proces de alunecare lentă pe versanți a solurilor îmbibate cu apă și a solurilor fin dispersate, în condiții de congelare alternativă, decongelare și în urma gravitației.

SOLOMON, INSULELE ~, stat insular în S.-V. Oceanului Pacific. Capitală: Honiara. Formă de stat: monarhie constituțională. 7 iulie 1978 (proclamarea independenței).

SOLONCEAC, tip de sol degradat.

SOLONET, râu în RM, afluent pe dreapta al Răutului.

SOLSTIȚIU, momentul în care centrul Soarelui în mișcarea sa aparentă pe bolta cerească, trece prin punctul cel mai de nord al eclipticii cu declinația de $+23^{\circ}27'$ (punctul solstițiu de vară) sau prin cel mai de sud punct al ei cu declinația de $-23^{\circ}27'$ (punctul solstițiu de iarnă).

SOMALI, somalezi, populație din nord-estul Africii, Republica Somalia. Locuiesc și în Etiopia, Kenya, Tanzania ș.a. Numără în total cca 4 mln. oameni.

SOMALIA, REPUBLICA FEDERALĂ ~, stat în E Africii. Capitală: Mogadishu. 1 iulie 1960 (proclamarea independenței).

SOPCA, colină, denumirea dealurilor și munților cu vârf rotunjit în Extremul Orient al Rusiei și în Kazahstan.

SOPOT, oraș în Polonia (voievodatul Gdansk). Situat pe țărmul Mării Baltice.

SPANIA, Regatul Spaniei, stat în S.-V. Europei (Peninsula Iberică). Capitală: Madrid. Regatul Spaniei se constituie în 1479.

SPAT DE ISLANDA, carbonat de calciu folosit în construcția polarizoarelor.

SPAȚIU COSMIC, spațiul universului.

SPEOLOGIE, știința care studiază peșterile naturale, originea și evoluția lor, vârsta, morfologia, clima, hidrologia, lumea organică, rămășițele culturii materiale din secolele trecute, distribuția geografică și utilizarea lor contemporană.

SPICULĂ, element strălucitor, are înconjoară discul strălucitor al Soarelui.

SPINEL, mineral din categoria oxizilor de magneziu, piatră prețioasă.

SRI JAYEWARDANAPURA KOTTE, oraș în statul Sri Lanka.

SRINAGAR, oraș în nordul Indiei, centru administrativ al statului Jammu și Kașmir, are 1,2 milioane de locuitori.

STALACTITĂ, formațiuni prelinse-picurate, de obicei calcaroase, sub formă de țurțuri, tuburi, creste, agățate de tavanele și părțile superioare ale pereților peșterilor.

STALAGMITĂ, formațiuni prelinse-picurate calcaroase sub formă de conuri, stâlpi etc. care se ridică de pe fundul peșterilor.

STALAGNATE, formațiuni prelinse-picurate, de obicei calcaroase, sub formă de coloane, formate prin contopirea stalactitelor și stalagmitelor.

STANDARD, localizarea optimă a întreprinderilor, termenul este utilizat în teoriile locației unităților de producție (teorii standard).

STATELE FEDERATE ALE MICRONEZIEI, stat în Oceania, are statutul de „asociere gratuită” cu Statele Unite ale Americii, în Oceanul Pacific.

STATELE UNITE ALE AMERICII, stat în America de Nord. Capitală: Washington. 4 iulie 1776 (proclamarea independenței).

STAȚIE COSMICĂ, bază permanentă de cercetare amplasată pe orbită circumterestră.

STAȚIE METEOROLOGICĂ, instituție de monitorizare a stării vremii, inclusă în rețeaua hidrometeorologică.

STAȚIE SPAȚIALĂ, aparat de zbor pentru cercetarea universului.

STAȚII POLARE, posturi de cercetare și observare create în Arctica și Antarctica, care efectuează sistematic observații meteorologice, geofizice, hidrologice, glaciologice și biologice.

STAȚIUNE SEISMICĂ, instituție de monitorizare de profil a seismelor.

STAȚIUNE, instituție de monitorizare de profil a fenomenelor naturale.

STAȚIUNEA SEISMICĂ „CHIȘINĂU”, instituție de monitorizare de profil din RM.

STAUROLIT, mineral, piatră semiprețioasă.

STAVROPOL, oraș în Rusia, în estul Europei, centru administrativ al Ținutului Stavropol.

STÂNCĂ, formațiune geologică.

STEA, corp ceresc cu lumină proprie, constituit din gaze incandescente; Stea căzătoare, stea dublă, stea gigantică.

STEPA BĂLȚULUI, Câmpia Bălțului, stepă în câmpia Moldovei de Nord, în bazinul Răutului. Câmpie deluroasă (altitudine 150-200 m).

STEPA BUGEACULUI, stepă în sudul RM și parțial pe teritoriul regiunii Odesa. Câmpie slab ondulată (altitudine 100-200 m), fragmentată de văi și râpe; sunt răspândite procesele de eroziune.

STEPĂ, zonă naturală din brăul temperat și cel subtropical al Emisferei de Nord și al Emisferei de Sud.

STIBINĂ, cel mai important zăcământ mineral de stibiu.

STOCKHOLM, oraș în nordul Europei, capitala Suediei, megalopolis cu 2,2 milioane de locuitori.

STRASBOURG, oraș în extremitatea de nord-est a Franței, centru administrativ al regiunii Alsacia și Rinul de Jos, megalopolis cu 475 de mii de locuitori.

STRAT DE GHEAȚĂ, formațiuni de gheață care acoperă iarna în întregime sau parțial suprafața mării, râului, lacului, rezervorului de apă.

STRAT DE GHEAȚĂ SUPERFICIAL, masive de gheață stratificate care se formează în timpul înghețării strat cu strat în timpul iernii, turnând periodic ape subterane, râuri și lacuri pe suprafața pământului.

STRAT DE ZĂPADĂ, strat de zăpadă sau gheață de pe suprafața pământului, provenit din ninsori.

STRATIGRAFIE, ramură a geologiei.

STRÂMTOARE, fâșie relativ îngustă a Oceanului Mondial, care desparte două porțiuni de uscat (două continente, o insulă și un continent, două insule) și unește două bazine acvatice, oceane, mări, o mare cu un ocean. Cea mai lungă este strâmtoarea Mozambic (cca 1 670 km), iar cea mai lată, strâmtoarea Drake (950 km).

STRÂMTOAREA BASS, (Bass Strait), strâmtoare maritimă care separă Tasmania de sudul Australiei.

STRÂMTOAREA BERING, trecere în Oceanul Pacific și Oceanul Arctic, între Alaska și Siberia.

STRÂMTOAREA BOSFOR, trecere între Anatolia și Rumelia, Marea Neagră și Marea Marmara.

STRÂMTOAREA CABOT, în Oceanul Atlantic, trecere între Newfoundland și Cape Breton (Canada).

STRÂMTOAREA COOK, în Oceanul Pacific, trecere între Insula de Nord și Insula de Sud ale Noii Zeelande.

STRÂMTOAREA COREEA, în estul Asiei, în nord-vestul Oceanului Pacific trecere între insula Kyushu și peninsula Coreea.

STRÂMTOAREA CORSICA, trecere în Marea Mediterană.

STRÂMTOAREA CYCLADES, Ciclade, trecere în Marea Egee.

STRÂMTOAREA DANEMARCII, trecere între Groenlanda și Islanda, Oceanul Arctic (prin Marea Groenlandei) și Oceanul Atlantic.

STRÂMTOAREA DAVIS, strâmtoare între coasta occidentală a Groenlandei și insula canadiană Baffin și face legătura între Marea Labrador din Oceanul Atlantic de Nord și Marea Baffin care aparține Oceanului Arctic.

STRÂMTOAREA DMITRII LAPTEV, trecere în Oceanul Arctic între insulele Lyakhovsky și Rusia continentală, Marea Laptev și Marea Siberiei de Est.

STRÂMTOAREA DRAKE, trecere în Oceanul Atlantic și Oceanul Pacific, între America de Sud și Antarctica.

STRÂMTOAREA FLORIDA, strâmtoare între peninsula Florida, insula Cuba și arhipelagul Bahamas.

STRÂMTOAREA GIBALTAR, strâmtoare care desparte peninsula Pirineică de extremitatea nord-vestică a Africii și leagă Oceanul Atlantic cu Marea Mediterană.

STRÂMTOAREA HORMUZ, strâmtoare în nord-vestul Oceanului Indian, conectează golfulurile persane și omane din Marea Arabiei.

STRÂMTOAREA HUDSON, strâmtoare lângă coasta de N.-E. a Americii de Nord, situată între peninsula Labrador și insula Țara Baffin; unește golful Hudson cu Oceanul Atlantic.

STRÂMTOAREA KARA, strâmtoare în Oceanul Arctic, între mările Barents și Kara.

STRÂMTOAREA KATTEGATT, strâmtoare între peninsula Iutlanda și peninsula Scandinavă. Face parte din sistemul de strâmtori, care leagă Marea Baltică cu Marea Nordului.

STRÂMTOAREA LA PÉROUSE, trecătoare între insulele Sahalin și Hokkaidō.

STRÂMTOAREA MAGELLAN, între America de Sud la nord și arhipelagul Tierra del Fuego la sud, conectează oceanele Atlantic și Pacific.

STRÂMTOAREA MAKASSAR, între Borneo și Sulawesi.

STRÂMTOAREA MALACCA, trecătoare marină între peninsula Malacca (Thailanda, Malaysia), insulele Singapore la nord-est și Sumatra la sud-vest.

STRÂMTOAREA MALYGINA, trecere în Oceanul Arctic, între insula Belaya și peninsula Iamal.

STRÂMTOAREA MALTEZĂ, strâmtoare în Marea Mediterană, între insula omonimă și continentul Africa.

STRÂMTOAREA MESSINA, trecere în Marea Mediterană, între Calabria și Sicilia, Marea Tireniană și Marea Ionică.

STRÂMTOAREA MOZAMBIC, trecere între insula Madagascar și Africa, în Oceanul Indian.

STRÂMTOAREA NEVEL, între Eurasia continentală și insula Sahalin, trecere din Strâmtoarea Tătară în limanul râului Amur, în Rusia.

STRÂMTOAREA SHIMONOSEKI, (Strâmtoarea Kanmon), fâșia de apă care separă insulele Honshū și Kyushu, din Japonia.

STRÂMTOAREASICILIEI, strâmtoarea Tunis în Marea Mediterană.

STRÂMTOAREA SINGAPORE, strâmtoare între extremitatea sudică a peninsulei Malacca și insula Singapore la N. și arhipelagul Riau la S. Leagă Marea Chinei de Sud cu strâmtoarea Malacca.

STRÂMTOAREA SKAGERRAK, trecere între Iutlanda (Danemarca) și Norvegia/Suedia, Marea Nordului – Kattegatt.

STRÂMTOAREA SONDE, între insulele Sumatra și Java din Indonezia.

STRÂMTOAREA TAIWAN, Strâmtoarea Formosa, trecere dintre malul continentului Eurasiei și insula Taiwan, conectează mările China de Est și China de Sud.

STRÂMTOAREA TĂTARĂ, trecere între insula Sahalin și regiunea Amur, prin Marea Japoniei, Oceanul Pacific.

STRÂMTOAREA TORRES, trecere între Noua Guinee și Australia, conectează Oceanul Indian cu Oceanul Pacific.

STRÂMTOAREA TSUGARU, trecere între insulele Hokkaidō și Honshū în Japonia.

STRÂMTOAREA TUNISIANĂ, strâmtoarea siciliană, face legătura între partea de vest și cea de est ale Mării Mediterane, situată între insula Sicilia (Italia) și coasta Africii (Tunis).

STRÂMTOAREA VILKIŢKI, desparte peninsula Taimîr de insula Severnaia Zemlea și unește Marea Kara cu Marea Laptev.

STRÂMTORILE MĂRII NEGRE, denumirea comună a strâmtorilor Bosfor și Dardanele, precum și largul Mării Marmara, dintre ele.

STRUCTURA GALAXIILOR, totalitatea corpurilor cerești din Univers.

STRUCTURA SOLULUI, compoziția fizică, chimică și biologică.

STRUCTURA TECTONICĂ, ipoteză privind structura globului pământesc.

STRUCTURA TERITORIALĂ A ECONOMIEI, interpunere, interlegătura și interacțiunea diferitor agenți economici și tipuri de activități economice într-un anumit teritoriu.

STRUCTURĂ MORFOLOGICĂ, formă majoră de relief a suprafeței pământului, al cărei rol de formare aparține proceselor endogene.

STUTT GART, oraș în Germania, centru administrativ al ținutului Baden-Württemberg, are 624 mii de locuitori.

SUBDUCTIE, proces geologic de mișcare a plăcilor tectonice.

SUBLITORAL, zona de pe fundul mării, situată între litoral și bazinul acvatic al mării sau oceanului.

SUBSIDENȚĂ, proces meteorologic și geologic.

SUBSTANȚE DIZOLVATE, transportarea cu apa râurilor a substanțelor minerale sub formă dizolvată.

SUBSTANȚE MINERALE UTILE, zăcămintे valorificate ca materie primă pentru industrie.

SUBTROPICALE, Centură subtropicală, zonă localizată între latitudinile 30° și 40° în ambele emisfere.

SUBURBANIZARE, proces de creștere și dezvoltare a zonei suburbane a orașelor, ceea ce duce la formarea aglomerațiilor urbane și a megalopolisurilor.

SUBURBIE, sectoare periferice ale unui oraș mare.

SUBZONĂ FIZICO-GEOGRAFICĂ, parte a zonei geografice, formată în zonă datorită schimbărilor climatice succesive, ale regimului hidrologic, proceselor geochimice și de formare a solului, structurii biocenozelor în direcția latitudinală.

SUCEAVA, oraș, centru județean în România.

SUCRE, capitala Boliviei, centru administrativ al departamentului Chuquisaca, are 300 de mii de locuitori.

SUEDEZI, nație, populația de baza a Suediei, locuiesc, de asemenea, în SUA, Finlanda, Canada, Danemarca, Norvegia și alte țări.

SUEZ, oraș în nord-estul Egiptului, are 557 de mii de locuitori. Situat în partea de sud a canalului omonim.

SUFUZIUNE, proces mecanic de îndepărtare a particulelor mici din masa rocilor sub influența fluxului de ape subterane.

SUMATRA, Sumatera, în Oceanul Pacific, insulă din Insulele Sondele Mari, teritoriul Indoneziei, are 435 mii km².

SUMBA, insulă în Oceanul Pacific din Insulele Sondele Mici; teritoriu al Indoneziei, are 11,2 mii km².

SUMBAWA, insulă în Oceanul Pacific din Insulele Sondele Mici; teritoriu al Indoneziei, are 13,3 mii km².

SUMÎ, oraș în nord-estul Ucrainei, centru administrativ al regiunii Sumî, are 268,5 mii de locuitori.

SUNDARBANS, câmpie de coastă din India și Bangladesh, parte a deltei râurilor Gange și Brahmaputra, inclusă pe lista UNESCO a Patrimoniului Mondial.

SUPERGALAXIE, galaxie de proporții foarte mari.

SUPRAFAȚA NIVELULUI, în geodezie, suprafața apei din oceane și mări în stare calmă, în toate punctele cărora potențialul gravitației are aceeași valoare.

SUPRAFAȚĂ NIVELATĂ, teren ridicat al suprafeței pământului cu un relief plan și netezit.

SUPRAFETE DENUDATE, terenuri ale scoarței terestre nivelate sub acțiunea factorilor geografici externi.

SUPRALITORAL, zonă aflată la limita mării și a terenului situat peste nivelul maximal al fluxului.

SURABAYA, oraș în Asia, din Indonezia, centru administrativ al provinciei Java de Est, are 2813,8 mii de locuitori.

SURAT, oraș în vestul Indiei, în statul Gujarat, are 4,6 milioane de locuitori.

SUTA DE MOVILE, landșaft natural situat între satele Branîște (raionul Râșcani) și Cubani (raionul Glodeni), RM. Reprezintă un șir de movile cu altitudine de 15-20 m (cea mai înaltă, Movila Țiganului, 30 m), ce se întinde pe o suprafață de cca 900 ha.

SUTLEJ, râu din China, India, Pakistan; la stânga, cel mai mare afluent al râului Ind. Lungime 1 450 km.

SUVA, capitala statului Fiji, în Oceanul Pacific.

SVALBARD, arhipelag în Oceanul Arctic, teritoriul Norvegiei.

SYDNEY, cel mai mare oraș, port și centru economic al Uniunii Australiei, capitala statului New South Wales, are 5,23 milioane de locuitori.

SYKTYVKAR, oraș din Rusia, capitala Republicii Komi, are 242,7 mii de locuitori.

SYR DARYA, râu în Asia, în statele Uzbekistan, Tadjikistan, Kazahstan. Lungimea este de 2 137 km.

Ș

ȘANȚ OCEANIC, coborâre lungă îngustă, ușor curbată a fundului oceanului cu o adâncime de peste 5 000 m în zona de tranziție între continent și ocean.

ȘARIAJ, complex de strate de roci cutate cu grosimea de sute de metri, uneori de câțiva kilometri, rupte și deplasate pe orizontală la o distanță de zeci, uneori chiar sute de kilometri și suprapuse pe altele mai noi, formând așa-numitele pânze de șariaj.

ȘCOALA RAIONALĂ, școală științifică în geografia socio-economică, bazată pe planificarea dezvoltării economiei naționale în cadrul zonelor economice (cu prognoză pe termen lung a respectivelor zone).

ȘSELF, platformă continentală, o parte superficială a marginii subacvatice a continentelor și insulelor, cu o suprafață relativ plană, înclinată nesemnificativ.

ȘES DE COASTĂ, câmpie care se învecinează cu linia apei, este o fâșie de coastă ridicată din mare ori o formațiune aluvială sau acumulativ-abrazivă formată prin erodare.

ȘES PENELEAN, regiune naturală ușor ondulată, în locuri aproape plate de denudare-acumulare, se formează în timpul

nivelării pe termen lung a reliefului inițial puternic disecat, în condițiile unei etape tectonice de tranziție.

ȘES, câmpie netedă, zonă depresionară, zone mici și largi de teren situate sub 200 m deasupra nivelului mării cu suprafața de obicei plană, mai puțin deluroasă.

ȘESUL ATLANTIC, regiune naturală în America de Nord, în SUA. Se întinde cu o lățime de la 30 la 350 km pe coasta Atlanticului din New York până în extremitatea de sud a Peninsulei Florida.

ȘESUL CASPIC, regiune naturală în sud-estul Câmpiei est-europene, în coasta de nord a Mării Caspice, ocupă teritoriu din regiunile Daghestan, Kalmîkia, Volgograd, Astrahan, Stavropol în Rusia, și regiunile Atyraú și Kazahstanul de Vest.

ȘESUL COLCHIDA, regiune naturală în Georgia, situat pe litoralul Mării Negre și în cursul infernor al râului Rioni.

ȘESUL LA PLATA, regiune naturală în America de Sud, în Bolivia, Brazilia, Paraguay și Argentina.

ȘESUL LENCORAN, regiune naturală în Azerbaidjan.

ȘESUL MANCIURIAN, regiune naturală în China.

ȘESUL MĂRII NEGRE, regiune naturală situată pe teritoriul Rusiei, în partea de nord a Mării Negre și Mării Azov, între delta Dunării la vest și râul Kalmius la est;

ȘESUL MESOPOTAMIEI, regiune naturală în Asia de Vest, în bazinul Tigrului și Eufratului.

ȘESUL MEXICAN, regiune naturală în sudul SUA și în Mexic.

ȘESUL MIJLOCIU EUROPEAN, câmpie în Europa, în țările Polonia, Germania și Danemarca.

ȘESUL NULLARBOR, câmpie la sudul deșertului Victoria Mare, în Australia.

ȘESUL NIPRULUI, regiune naturală în sudul Câmpiei est-europene, în Belarus și în nord-estul Ucrainei, se întinde de-a lungul malului stâng al cotelor de mijloc ale Niprului.

ȘESUL OKA-DON, regiune naturală în Rusia, face parte din Câmpia est-europeană, în Europa.

ȘESUL PECIORA, regiune naturală în bazinul hidrografic Peciora, în nord-estul Europei, pe teritoriul Republicii Komi și al Regiunii Autonome Iamalia-Neneția, în Rusia.

ȘESUL PAD, Șesul Lombardiei, regiune naturală în nordul Italiei, situat între munții Alpi, Apenini și Marea Adriatică.

ȘESUL POLESIEI, regiune naturală în vestul Câmpiei est-europene, în bazinul râurilor Pripeat, Nipru, Desna, în statele Belarus, Ucraina, Rusia și Polonia.

ȘESUL POLONIEI, regiune naturală în Câmpia Europei Centrale, suprafețe de câmpii întinse în Polonia, Germania și Danemarca.

ȘESUL POLOŢK, regiune naturală în nord-vestul Câmpiei est-europene, situat în bazinul râului Dvina de apus și afluenții săi Dysna, Drissa, Sosnitsa etc.

ȘESUL RINULUI, regiune naturală în cursul mijlociu al râului Rin, în Germania și Franța.

ȘESUL TURAN, regiune naturală în N.-V. Asiei Mijlocii și S.-V. Kazahstanului.

ȘESUL UNGARIEI, câmpie situată pe malurile cursului de mijloc al râului Dunărea, de la pădurile Vienei până la Porțile de Fier, are 200 mii km².

ȘESUL VALEA CALIFORNIANĂ DE JOS, regiune naturală în SUA și Mexic.

ȘESUL VALEA GHEIZERELOR, regiune naturală, monument narural în Kamceatka, Rusia.

ȘESUL VALEA LONGITUDINALĂ, regiune naturală, depresiune aridă intermontană dintre coasta și Cordilierii Anzilor.

ȘESUL VALEA PARAPOL, regiune naturală, depresiune montană strâmtă din Rusia, pe teritoriul peninsulei Kamchatka, separă creasta munților Penzhinsky și zona montană koriakă.

ȘESUL, AMAZONULUI, Amazonia, regiune naturală în America de Sud, în bazinul fluviului Amazon. Cel mai mare șes de pe Pământ.

ȘESURI INTERNE, regiuni naturale în America, țările Brazilia, Bolivia, Paraguay, Uruguay și Argentina.

ȘISTURI, denumirea generală a rocilor caracterizate printr-un aranjament orientat al mineralelor formatoare de roci și posedă capacitatea de a se despica în plăci subțiri.

SPREE, râu în Germania, afluent pe dreapta al râului Havel (bazinul Elbei).

ȘTIINȚA PEISAJELOR, în geografia fizică, secțiunea a științei, care studiază sfera peisajului Pământului, complexele sale naturale teritoriale, la nivel local și regional, geografia peisajului în relațiile cu ecosistemele naturale.

ȘTIINȚĂ REGIONALĂ, ramură a științei, propusă de economistul și geograful american W. Isard, care studiază sistemele teritoriale ale regiunilor cu trăsăturile specifice de dezvoltare pe fundalul sistemelor teritoriale vecine.

ȘTIUBEIUL, afluent al Nistrului, RM.

T

TABRIZ, oraș în Iran. Populație 1 406 961 locuitori.

TADJICI, nație, populația de baza a Tadjikistanului, sunt și în Afganistan, Rusia, China, Iran.

TAHITI, insulă vulcanică în Oceanul Pacific, cea mai mare din arhipelagul Insulelor Societății; teritoriul Polineziei Franceze. Are 1 042 km².

TAI, grup de popoare care locuiesc în China de Sud, Indochina, India de Nord-Est și Thailanda.

TAIPEI, oraș în China, centru administrativ al provinciei Taiwan.

TAICHUNG, oraș în Taiwan, China; are 2,81 milioane de locuitori.

TAIFUN, ciclon tropical, adesea are forță de uragan cu viteza vântului de 30-50 km/h, cu rafale de până la 100 km/h, apar în zona de propagare a musonilor din Asia răsăriteană.

TAIGA, subzonă silvică naturală în nordul zonei temperate. Prezintă păduri de conifere, ce ocupă teritorii mari, întâlните, mai ales, în Eurasia.

TAIWAN, Formosa, provincie a Republicii Chineze, pe insula cu aceeași denumire din Oceanul Pacific.

TAIYUAN, oraș în China, are 2 913 000 locuitori.

TAJO, fluviu. Lungimea cursului de apă 1 006-1 008 km.

TAKIR, depresiuni plate de lut în deșerturile Asiei mijlocii și Kazahstanului, inundate periodic de viituri sau averse.

TALC, mineral utilizat în industria farmaceutică.

TALLINN, capitala, principalul centru economic, științific, cultural și cel mai mare oraș al Estoniei.

TAMBOV, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Tambov, are 288,9 mii locuitori.

TAMISA, Thames, fluviu în Marea Britanie.

TANGERANG, oraș în Indonezia, are 2 273 697 locuitori.

TANJUNG PIAI, promontoriu din sudul peninsulei Malacca, la extremitatea de sud a Asiei continentale.

TASARE, proces fizic de îndesare a solului.

TAȘKENT, oraș, capitala Uzbekistanului, principalul centru economic, științific și cultural al țării.

TATRA, parc național în Slovacia, Polonia.

TBILISI, capitala și cel mai mare oraș al Georgiei, are 1 118,3 mii locuitori.

TECTONICĂ, ramură a geologiei; Geotectonică.

TEHERAN, capitala și cel mai mare oraș al Iranului, 8,4 milioane de locuitori.

TEGUCIGALPA, capitala și cel mai mare oraș al Hondurasului, centru administrativ al departamentului Francisco Morazán, megalopolisul are 1,6 milioane de locuitori.

TEL AVIV, oraș în Israel, megalopolis cu 3 642 de mii de locuitori. Situat pe litoralul Mării Mediterane.

TELEDETECȚIE, fotografierea fără contact a Pământului sau a altor corpuri cerești cu ajutorul aparatelor aerospațiale, vehiculelor terestre și a submarinelor.

TELEORMAN, județ în România.

TELESCOP, instrument folosit în astronomie pentru cercetarea corpurilor cerești.

TELMATOLOGIE, domeniu al hidrologiei care se ocupă cu studiul mlaștinilor.

TEORIA DE CREȘTERE A POLURILOR, teorie de dezvoltare a unor centre, concepte teoretice în economia regională și economia geografică, care explică procesul de concentrare teritorială a agenților economici și oferă soluții la problemele dezvoltării regionale. A fost propusă în 1950 de F. Perroux.

TEORIA LOCURILOR CENTRALE, ipoteză teoretică privind ierarhia spațială de reinstalare a munților.

TERASA LACULUI, platformă naturală subacvatică, orizontală sau ușor înclinată, formând o terasă pe versantul terenului.

TERASĂ ERODATĂ, forma antică suborizontală de relief erodat, situat deasupra sau sub nivelul contemporan al mării și originea ei nu are legătură cu acțiunea valurilor sau mareelor.

TERASĂ SUBACVATICĂ, platformă naturală orizontală sau ușor înclinată, formând o terasă pe panta terenului, adesea localizată în mai multe nivele, unul deasupra celuilalt.

TERASĂ, platformă naturală orizontală sau ușor înclinată, formând o terasă pe versantul terenului, localizată în mai multe nivele, unul deasupra celuilalt; Terasă fluvială, terasa râului.

TERASE MONTANE, suprafețe ușor înclinate în munți, formate în stratul de pat ca urmare a efectelor combinate ale intemperiilor, adesea formează serie de trepte.

TERITORIILE AUSTRALÉ ȘI ANTARCTICE FRANCEZE, teritoriu dependente cu statut special.

TERITORIU REZIDENȚIAL, terenuri în orașe, ocupate cu cartiere rezidențiale, străzile și piețele situate între ele; în așezări rurale – case rezidențiale cu parcele și străzi adiacente.

TERITORIUL ANTARCTIC BRITANIC, teritoriu dependent cu statut special.

TERITORIUL BRITANIC DIN OCEANUL INDIAN, teritoriu dependent cu statut special.

TERNOPIL, oraș în vestul Ucrainei, centru administrativ al regiunii Ternopil, are 218,0 mii locuitori.

TETRAEDRIT, mineral, materie primă pentru industrie.

THIMPHU, capitala și cel mai mare oraș al statului Bhutan din Asia.

TIANJIN, oraș în subordonare centrală în China, are 15,2 milioane de locuitori.

TIBRU, Tevere, râu în Italia.

TIGHECI, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului.

TIGRU, râu în Turcia și Irak, curge parțial la granița de nord-est a Siriei.

TIHAMA, câmpie deșertă de coastă din sud-vestul Peninsulei Arabice, în Arabia Saudită și Yemen.

TIJUANA, oraș în Mexic, are 1 964 788 locuitori.

TIMIȘ, județ în România.

TIMIȘOARA, oraș, centru județean în România.

TIMORUL DE EST, stat situat în Oceania. Capitală: Dili. 28 noiembrie 1975 (proclamarea independenței).

TIMP, categorie filosofică și mărime fizică universală.

TIRANA, oraș, capitala Albaniei.

TISA, râu din Ucraina, Ungaria, Serbia (în secțiuni separate formează granița Ucrainei cu România și Ungaria, Ungaria cu Slovacia), afluentul stâng al Dunării. Lungime 966 km.

TITAN, cel mai mare satelit al planetei Saturn.

TITANIT, mineral, piatră semiprețioasă.

TIBERIAS, oraș din nord-estul Israelului, în regiunea istorică Galileea.

TÂRGU MUREȘ, oraș în România.

TOAMNĂ, anotimp de tranziție între vară și iarnă, continuând în emisfera nordică a Pământului de la momentul echinocțiului de toamnă (23 septembrie) până la momentul solstițiului de iarnă (21-22 decembrie). În emisferile sudice – în perioada 20-21 martie – 21-22 iunie.

TOCANTINS, fluviu în Brazilia, are 2 450 km lungime.

TOHATIN, Togatin, râuleț în RM, afluent pe dreapta al Nistrului.

TOKAJ, Tokaj-Hegyalj, regiunea viticolă în Ungaria și Slovacia.

TOKELAU, în Oceanul Pacific teritoriu în Polinezia, sub controlul Noii Zeelande.

TOKYO, capitala Japoniei, are statutul de prefectură independentă, are 13,5 milioane de locuitori.

TOLTRU, formațiune geologică și monument geografic natural.

TOLUCA, Toluca de Lerdo, oraș din Mexic, centru administrativ al statului Mexico, megalopolis cu 2,4 milioane de locuitori.

TOMAȘLĂC, râu în RM, afluent pe stânga al Nistrului.

TOMSK, oraș din Rusia asiatică, centru administrativ al regiunii Tomsk cu 564,9 mii locuitori.

TOPAZ, mineral, piatră prețioasă.

TOPOGRAFIE, domeniu al științei și practicii la intersecția topografiei și cartografierii, care studiază terenul din punct de vedere geografic și geometric prin crearea hărților topografice și planuri bazate pe ridicări topografice la nivelul solului, din aer sau din spațiul cosmic.

TORRENT DE NOROI, flux de munte alcătuit din noroi, piatră și noroi, apă-piatră, zăpadă-gheață-apă, care apare brusc și se caracterizează prin mișcare pulsatoare, cu efect eroziv-acumulativ semnificativ.

TORINO, oraș în Italia.

TORNADĂ, Tornado, termen regional aplicat în SUA curenților de aer puternici la scară mare, care apar într-un tunet deasupra mării sau deasupra pământului, mai des afectează statele Kansas, Arkansas, Missouri, Tennessee, Oklahoma.

TORONTO, oraș în Canada, centru administrativ al provinciei Ontario. Cel mai mare oraș în țară, megalopolis cu 6,1 milioane de locuitori.

TOSCANA, regiune în Italia Centrală.

TOULOUSE, oraș în sud-vestul Franței, centru administrativ al regiunii Languedoc-Roussillon et Midi-Pyrénées și al departamentului Haute-Garonne; capitala neoficială a regiunii istorice Occitania, megalopolis cu 1,4 milioane de locuitori.

TRAHIT, rocă magmatică, material de construcție.

TRANSGRESIUNEA MĂRII, procesul de extindere a mării pe uscat, ca urmare a coborârii crustei terestre sub influența mișcărilor tectonice sau, mai puțin frecvent, creșterii nivelului Oceanului Mondial.

TRANSHIMALAYA, Gangdise-Nyenchen Tanglha Range, un sistem montan din Himalaya.

TRANSLAȚIA CONTINENTALĂ, deriva continentală, ipoteză privind formarea părților lumii, numite continente.

TRANSPORT ȘI POZIȚIE GEOGRAFICĂ, situație economică și geografică a unui spațiu concret.

TRAVERTIN, rocă sedimentară, material de construcție.

TREBUJENI, landsaft natural situat pe malurile Răutului, în apropierea satului Trebujeni, raionul Orhei, RM.

TRECĂTOARE, adâncitură pe creasta unui lanț montan sau a masivului montan, accesibilă pentru traversarea lor.

TRECEREA DE NORD-EST, cale maritimă din Oceanul Atlantic în Oceanul Pacific, de-a lungul coastei nordice a Eurasiei, în Calea Maritimă de Nord.

TRECEREA DE NORD-VEST, cale maritimă din Oceanul Atlantic în Oceanul Pacific, prin SUA și Canada, de-a lungul părții de nord a Americii de Nord.

TRYOKHGORNY, oraș din Rusia, în regiunea Celeabinsk, filială a Universității Naționale de Cercetare Nucleară „MEPhI”, unitate teritorial-administrativă închisă.

TRIASIC, primul sistem al grupului mezozoic și prima perioadă a erei mezozoice. Ca sistem geologic a fost evidențiat în 1834 de savantul german F. Alberti.

TRIPOL, rocă sedimentară, materie primă pentru industrie.

TRIPOLI, Tarabulus al-Gharb, în Africa, capitala și cel mai mare oraș al Libiei, megalopolis cu 1,7 milioane de locuitori.

TRISTAN DA CUNHA, teritoriu dependent cu statut special.

TROIENI, grup de planete mici (asteroizi) care se mișcă în jurul Soarelui astfel, încât Soarele, planeta Jupiter și fiecare dintre troieni formează în spațiu un triunghi aproape echilateral.

TROG, vale glaciară, valea de eroziune a munților, prelucrată, extinsă și îndreptată de ghețarul care a ocupat-o (rămășițele ghețarilor pot fi păstrate în continuare).

TROIAN, creste nemișcate de zăpadă, alungite de vânt, înguste și solide, formate prin deflația zăpezilor; acumulări de sedimente în albia râului sub forma unei coaste care crescând trece în bancuri de nisip.

TROMBĂ, un vârtej puternic local, care apare într-un nor de furtună cumulonimbus și care se răspândește sub forma unui „trunchi” întunecat spre o suprafață de apă sau pământ.

TROPICI, paralelele geografice 23° 27' față de Ecuator la nord (Tropicul de Nord sau Tropicul Cancerului) și la sud (Tropicul de Sud sau Tropicul Capricornului).

TROPOSFERĂ, stratul atmosferic de la nivelul solului până la 12 km altitudine.

TROSTINET, râu în RM, afluent pe dreapta al râului Iagorlâc.

TSAVO, parc național în Kenya, Africa.

TSUNAMI, flux puternic și brusc, provocat de cutremur, care devastează coastele Oceanului Pacific.

TUF, grup de roci vulcanice, silicioase, calcaroase, material de construcție.

TULA, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Tula, are 487,8 mii de locuitori.

TULCEA, județ în România.

TUNGUSKA, râu din Rusia, pe teritoriul Ținutului Krasnoiarsk și în regiunea Irkutsk, afluent drept al râului Enisei, are o lungime de 1 865 km.

TUNIS, capitala și cel mai mare oraș în Republica Tunisia, megalopolis cu 2,3 milioane de locuitori.

TURBĂ, combustibil de calitate inferioară.

TORINO, oraș în nord-vestul Italiei, centru administrativ al regiunii Piedmont și al provinciei Torino, aglomerație urbană cu 1,7 milioane de locuitori.

TURINGIA, (Thüringer), land în Germania.

TURISM, (fr. tourisme, de la tour – plimbare, raită), totalitatea acțiunilor organizate și desfășurate în mod planificat sub formă de plimbări, excursii, drumeții ori călătorii cu scopuri recreative, sportive, cognitive, instructiv-educative sau culturale.

TURKMENI, nație, populația de bază a Turkmeniei. Locuiesc și în alte țări.

TURKMENISTAN, stat în Asia Centrală. Capitală: Ashgabat. 27 octombrie 1991 (proclamarea independenței).

TURMALINĂ, mineral.

TURUNCIUC, braț al Nistrului, RM.

TUVALU, stat insular situat în partea central-vestică a Oceanului Pacific. Capitală: Vaiaku. 1 octombrie 1978 (proclamarea independenței).

TVER, în Europa, oraș în Federația Rusă, centru administrativ al regiunii Tver.

TIUMEN, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Tiumen, are 697,0 mii locuitori.

T

ȚARA ADÉLIE, Terre Adélie, teritoriu în Antarctica.

ȚARA BAFFIN, Baffin Island, cea mai mare insulă din arhipelagul Arctic Canadian.

ȚARA BASCILOR, Basconia, regiune istorică națională în nordul Spaniei. Cuprinde provinciile Bizkaia, Gipuzkoa, Álava etc.

ȚARA GALILOR, principat în Marea Britanie.

ȚARA GRAHAM, zonă geografică a Peninsulei Antarctice.

ȚARAREGINEI MAUD, zonă geografică a Antarctidei, revendicată de Norvegia pe data de 14 ianuarie 1939 ca teritoriu dependent cu statut special.

ȚARA VICTORIA, Victoria Land, zonă geografică a teritoriului Antarcticii.

ȚARA WILKES, Wilkes Land, zonă geografică distinctă a teritoriului Antarcticii, zona de cercetare a Australiei (Stația de cercetare Casey) și a Rusiei.

ȚARĂ MUNTOASĂ, vezi **Ținut muntos**.

ȚARĂ, termen de utilizare largă; în geografia politică – teritoriu care are anumite trăsături naturale, istorice, naționale, culturale și politice; în geografia fizică este un teritoriu mare, care se distinge prin frontiere naturale și are condiții geografice și de mediu specifice.

ȚĂRM, coastă, mal, fâșie de uscat la marginea mărilor, oceanelor sau lacurilor, supusă abraziunii și acțiunii mareelor.

ȚÂPOVA, rezervație peisagistică în RM.

ȚELINĂ, pământ acoperit cu vegetație naturală și lăsat mult timp (ani, secole) nelucrat.

ȚIGANI, Romi, populație (grupuri etnice înrudite între ele) care pe la sfârșitul mileniului I e.n. ar fi migrat din India, răspândindu-se ulterior în întreaga lume. Vorbesc diferite dialecte ale limbii țigănești și limbile popoarelor în mijlocul cărora trăiesc.

ȚINUT MUNTOS, țară muntoasă, porțiune vastă a scoarței terestre ce se ridică deasupra câmpiilor la înălțimi mari și se caracterizează prin variații considerabile și bruște ale altitudinii.

ȚINUT, unitate teritorial administrativă în unele țări; zonă geografică cu trăsături specifice.

ȚINUTUL HABAROVSK, în Asia, subiect al Federației Ruse.

ȚINUTUL KRASNODAR, în Europa, subiect al Federației Ruse.

ȚINUTUL KRASNOIARSK, în Asia, subiect al Federației Ruse.

ȚINUTUL STAVROPOL, în Europa, subiect al Federației Ruse.

ȚINUTUL PRIMORIE, în Asia, subiect al Federației Ruse.

ȚIȚEI. Vezi **Petrol**.

U

UCRAINA, stat în Europa de Est. Capitală: Kiev. Triburile slavilor de răsărit constituie, în sec. al IX-lea, primul stat rus cu centrul la Kiev. 24 august 1991 (proclamarea independenței).

UCRAINENI, națiune, populația de bază a Ucrainei. Locuiesc și în străinătate (Polonia, România, SUA, Canada, Argentina, Brazilia ș.a.).

UDMURȚI, națiune, socialistă, populația de baza a Republicii Udmurtia.

UFA, în Europa, oraș în Rusia, capitala Republicii Bashkortostan.

UIGURI, popor asiatic din neamul turcilor, care trăiesc în mare parte pe teritoriul Chinei de azi.

UJGOROD, oraș în vestul Ucrainei, centru administrativ al regiunii Transcarpatice, are 115 mii de locuitori.

UJUNG PANDANG, (Makassar), oraș în Indonezia. Populație 1,339 milioane locuitori.

ULAANBAATAR, capitala, principalul centru economic, științific și cultural al Mongoliei, are 1 372,0 mii locuitori.

ULAN-UDE, în Asia, oraș în Rusia, capitala Bureatiei, are 435,5 mii de locuitori.

ULIANOVSK, în Europa, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii, are 621,5 mii locuitori.

UMBRIA, regiune în Italia.

UMIDITATEA SOLULUI, cantitatea absolută și relativă de apă care se conține în sol.

UMIDITATEA TERENULUI, raportul dintre cantitatea precipitațiilor atmosferice și cantitatea de apă evaporată.

UMIDITATEA AERULUI, conținutul de vapori de apă în aer; una din caracteristicile principale ale vremii și ale climei. Se datorează evaporării apei de la suprafața bazinelor acvatice sau a solului.

UMIDITATEA USCATULUI, corelația dintre cantitatea de precipitații atmosferice căzute pe un teritoriu dat și capacitatea maximă posibilă de evaporare de pe acesta.

UNGHI DIRECȚIONAL, un unghi pe plan care caracterizează direcția unei linii arbitrare în raport cu o direcție dată, în special în ceea ce privește axele coordonatelor.

UNGURI, maghiari, nație, populația de bază a Ungariei. Locuiesc, de asemenea, în România, Cehia, Slovenia ș.a. Vorbesc limba ungară.

UNGURI-HOLOȘNIȚA, zonă umedă de importanță internațională, RM.

UNITATE INDUSTRIALĂ, în economia geografică și economie regională – o combinație industrială și teritorial-industrială formată sau constituită istoric; în economia construcțiilor, în practica dezvoltării urbane și a planificării regionale – grup de întreprinderi industriale, situate pe același șantier, construite după un singur plan (adesea în prezența unei baze comune de construcții); formă eficientă de plasament a întreprinderilor industriale.

UNIUNEA GEOGRAFICĂ INTERNAȚIONALĂ, (International Geographic Union, IGU), o asociație științifică a geografilor lumii, ale căror sarcini sunt: promovarea studierii problemelor geografice; coordonarea studiilor care necesită cooperare geografică

internațională; îmbunătățirea colectării și distribuției datelor geografice și documentației.

UNIVERS, lumea în totalitatea ei, infinită în timp și spațiu și nemărginită prin diversitatea formelor pe care le ia materia în procesul ei de dezvoltare.

URAGAN, vânt cu putere distructivă mare și de durată considerabilă, atinge viteza de 35 m/s cu rafale de 100 m/s; specie de cicloane tropicale.

URAL, până în 1775 Jaik, râu din Rusia în Bașchiria, regiunile Celeabinsk și Orenburg, și Kazahstan, are lungimea de 2 428 km.

URAL, vastă zonă naturală din Rusia, între Câmpia Est-Europeană și Câmpia Siberiei de Vest, se află republicile Bashkortostan, Udmurtia, regiunile Perm, Sverdlovsk, Celeabinsk, Kurgan și Orenburg.

URALIT, mineral, materie primă pentru industrie.

URALUL POLAR, cea mai înaltă parte a sistemului muntos Ural, partea de nord a sistemului muntos Ural, în Rusia, în Regiunea Autonomă Iamalia-Neneția și Republica Komi.

URANUS, în ordinea depărtării de Soare, a șaptea planetă a sistemului solar.

URBANIZARE, proces de concentrare a populației în orașe, creșterea rolului lor în domeniul socio-economic, dezvoltarea societății, răspândirea stilului orășenesc de viață pentru întreaga rețea de zone populate.

URUGUAY, râu din America cu lungimea de 2 350 km.

ÜRÜMQI, oraș în China, cu o populație de 1,5 milioane de locuitori.

USCAT, suprafața totală a continentelor, arhipelagurilor și insulelor globului pământesc.

UTAH, stat în SUA (capitala, Salt Lack City).

UZBECI, nație, populația de bază a Uzbekistanului. Locuiesc, de asemenea, în Turkmenistan, Kazahstan, Rusia, Afganistan ș.a.

V

VADUZ, capitala principatului Liechtenstein, are 5,3 mii locuitori.

VAIAKU, oraș în Asia, capitala statului Tuvalu.

VAL COASTAL, formă acumulativă de teren formată din activitatea valurilor în mare sau lac.

VAL DE FLUX, vezi **Flux și reflux**.

VAL DE MARE, fenomen provocat de modificările vântului la nivelul mării în apropierea coastei, cu împingerea apei spre mal.

VAL, undă formată prin mișcarea oscilatorie a apei pe suprafața râurilor, lacurilor, mărilor sau oceanelor; fortificație militară sau construcție hidrotehnică; instrument cilindric.

VALANGINIAN, primul etaj de jos al cretacului inferior, stabilit de geologul É. Desor (1853, Elveția).

VALDAI, podiș situat în nord-vestul Câmpiei Ruse. Constituie cumpăna apelor la izvoarele fluviului Volga, Dvina de Vest, Nipru și râurile bazinului lacului Ilmen.

VALE SUBMARINĂ, adâncitură îngustă cu pante domoale, uneori în trepte, care se formează pe fundul mărilor în zona șelfului.

VALE, formă negativă de relief, adâncitură de teren alungită, străbătută, permanent sau vremelnic, de o apă curgătoare.

VALEA SUBMERSIBILĂ, formă de relief alungită liniar apărută grație activității erozive a apei.

VALENCIA, oraș în Spania, centrul regiunii autonome Valencia și al provinciei omonime, are 1,74 milioane de locuitori.

VALENCIA, oraș în Venezuela, capitala statului Carabobo, aglomerație urbană cu 1,8 milioane de locuitori.

VALLE D'AOSTA, regiune în Italia.

VALLETTA, capitala Maltei, are 6,75 mii de locuitori.

VALURI MARINE, mișcări oscilatorii ale maselor de apă în mări și oceane, care iau naștere în urma perturbării echilibrului de la suprafața apelor, cauzată de acțiunea vânturilor (valuti eoliene) sau de marea și de cutremure submarine (valuri seismice).

VANCOUVER, oraș în Canada, cel mai mare din provincia Columbia Britanică, megalopolis cu 2,5 milioane de locuitori.

VARĂ, perioada anului, în sens astronomic, din momentul solstițiului de vară până la echinocțiul de toamnă (în emisfera nordică a Pământului, în perioada 21-22 iunie – 23 septembrie, în emisfera sudică, între 21-22 decembrie – 20-21 martie).

VARNA, oraș în Bulgaria, centru administrativ al districtului Varna, cel mai mare port al țării la Marea Neagră.

VARȘOVIA, Warszawa, capitala Poloniei, are 1 735,4 mii de locuitori.

VASLUI, oraș, centru județean în România.

VATICAN, oraș-stat situat în orașul Roma, Italia.

VATNAJÖKULL, cel mai mare ghețar de uscat din Islanda, stat în Europa.

VĂDENI, deal, situat la sud de satul Vădeni, raionul Soroca, RM. Înălțimea 353 m. Pante accidentate, mai ales pe versantul de nord-vest, unde s-a format un hârtop mare. Dealul Vădeni este acoperit în mare parte cu păduri de foioase.

VĂLURELE, valuri libere care se propagă pe suprafața oceanelor și mărilor; de obicei se formează ca urmare a conversiei undelor vântului în timpul atenuării vântului sau la ieșirea din zona de expunere a vântului; Valuri moarte.

VÂLCEA, județ în România.

VÂNT, (lat. ventus), curent de aer aproape orizontal, care se

deplasează din regiunile cu presiune atmosferică mai înaltă în cele cu presiune mai joasă. Generat în special de încălzirea inegală a solului, vântul are o anumită periodicitate atât în cursul anului, cât și în cursul zilei; mișcarea aerului în atmosferă în raport cu suprafața pământului.

VÂNT DE SCURGERE, mișcarea aerului pe o pantă blândă a unei creste, sub influența gravitației lui.

VÂNT FIERBINT, desicant, ste caracteristic regimului meteorologic al anticiclunurilor, fiind observat vara în deșerturi, semideșerturi și stepe aride timp de câteva zile, cu viteza vântului de cca 5 m/s la temperatura aerului +25°C, și umiditatea scăzută (20-25%).

VÂNT SOLAR, radiație corpusculară solară continuă, care se propagă la distanțe mari de Soare cu viteze de sute de km pe secundă. Conform teoriilor moderne (E. Parker, S. Vsekhsvyatskyi), această radiație este de aceeași natură ca și coroana solară, care reprezintă un gaz luminescent ce se întinde până la cel puțin 14 mln. km de la suprafața Soarelui.

VÂNTURI LOCALE, vânturi care au o distribuție locală cu caracteristici ale zonei limitate corespunzătoare.

VÂNTURILE DE VEST, nume tradițional în Emisfera de Sud, la paralela 40 a vânturilor oceanice puternice și stabile, care provoacă furtuni frecvente în Curentul circumpolar Antarctic.

VÂRFUL MONTAN EVEREST, CHOMOLUNGMA, cel mai înalt vârf și masiv muntos din lume. Face parte din sistemul muntos al Himalayei.

VÂRFUL MONTAN KOSCIUSZKO, în masivul Snowy Mountains, cel mai înalt munte de pe continentul Australia.

VÂRSTA UNIVERSULUI, perioadă ipotetică de la formarea lui.

VÂRSTĂ GEOLOGICĂ, subdiviziune cronologică a timpului geologic.

VÂRTEJ, noțiune fizică, tehnică, biologică și geografică.

VÂSOCA, deal situat la sud-est de satul Vâsoca, raionul Soroca, RM.

VELD, câmp, denumire generală a grupului de platouri din Republica Africa de Sud, care sub formă de terase, coboară spre albia râului Limpopo.

VELIKII NOVGOROD, în Europa, oraș în Rusia, centrul administrativ al regiunii Novgorod, are 222,6 mii de locuitori.

VENEȚIA, oraș în Italia, centrul administrativ al provinciei Veneția, are 270,3 mii locuitori.

VENUS, a doua planetă a sistemului solar în ordinea depărtării de Soare, cea mai apropiată planetă de Pământ.

VERONA, oraș în nordul Italiei, situat pe fluviul Adige, la poalele Alpilor.

VERSAILLES, oraș în Franța, situat la 23 km sud-vest de Paris. Centrul administrativ al departamentului Yvelines.

VERSANT, element al unei forme de relief negative (vale) sau pozitive (deal, munte), care face legătura între porțiunile înalte și joase ale acestora.

VEST, unul dintre cele patru puncte cardinale ale orizontului, situat la intersecția sa cu meridianul ceresc, care se află în stânga observatorului orientat spre nord.

VIRUNGA, parc național din Republica Democrată Congo.

VICTORIA, capitala statului Insulele Seychelles în Oceanul Indian.

VIENA, (Wien), oraș, capitala Austriei, situat pe Dunăre, la poalele munților Wienerwald, în extremitatea nord-estică a Alpilor.

VIENTIANE, capitala și cel mai mare oraș în Laos, are 199,9 mii locuitori.

VIFORNIȚĂ, furtună de zăpadă, fenomen atmosferic reprezentând transferul zăpezii de către vânt deasupra suprafeței pământului.

VIGAN, oraș în Filipine, are 49,1 mii de locuitori, monument arhitectural inclus de UNESCO pe lista Patrimoniului Mondial.

VIITURĂ, revăsare a apelor, fază a regimului de apă al râului, care se repetă anual în condiții climatice în același anotimp al anului și caracterizate prin conținutul cel mai ridicat de apă, creșterea ridicată și prelungită a nivelului apei.

VIJELIE, fenomen meteorologic.

VILIA, râu, afluent pe stânga al Prutului.

VILIUI, râu în Asia, afluent al Lenei, are o lungime de 1 343 km.

VILNIUS, capitala Lituaniei, principalul centru economic, științific și cultural al țării. Are 534,5 mii de locuitori.

WINDHOEK, oraș, centrul administrativ al Namibiei, situat în partea centrală a țării.

VINIȚA, oraș în Ucraina, centrul administrativ al regiunii Vinița, are 351 mii de locuitori.

VIRGATION, în tectonică, o divergență în formă de evantaie a axelor pliurilor rocilor, însoțită de o scufundare treptată a pliurilor lor; în geomorfologie, ramificarea lanțurilor montane sau a unor direcții.

VIRGINIA BEACH, oraș în estul SUA, unul dintre centrele de aglomerare Norfolk-Virginia Beach cu 1 658,1 mii de locuitori.

VIRUNGA, Mufumbiro, un grup de vulcani din Africa, în Republica Democrată Congo, Uganda și Rwanda.

VISCOL, fenomen atmosferic reprezentând transferul zăpezii de către un vânt mai mult sau mai puțin puternic deasupra suprafeței pământului.

VISHAKHAPATNAM, oraș în India, are 2 035 922 locuitori.

VISOCA, deal, raionul Soroca, RM.

VITERIT, mineral carbonat de bariu.

VITORIA-GASTEIZ, oraș în nordul Spaniei, capitala (din 1980) regiunii autonome Țara Bascilor și al provinciei Álava. Are 226 mii de locuitori.

VITORIA, oraș în sud-estul Braziliei, centrul administrativ al statului Espiritu Santo. Megalopolis cu 2 milioane de locuitori.

VIURM, a patra și ultima epocă glaciară din perioada cuaternară în Europa.

VLADIKAVKAZ, oraș în Federația Rusă, capitala Republicii Osetia de Nord, Alania, are 307,5 mii de locuitori.

VLADILENA, 852 Vladilena, asteroid cu diametrul de cca 38 km, descoperit de S. Beleavski în 1916. Denumirea i s-a dat mai târziu (1924) în memoria lui V.I. Lenin.

VLADIMIR, oraș în Rusia, centrul administrativ al regiunii Vladimir.

VLADIVOSTOK, oraș în Rusia, centrul administrativ al Ținutului Primorie, are 606,6 mii de locuitori.

VLADNIC, râuleț, afluent pe stânga al Prutului.

VOLÂNIAN, subetajul inferior al sarmațianului, descris inițial după deschiderile geologice din Volânia.

VOLGA, râu în Rusia, cel mai lung din Europa cu o lungime de 3530 km.

VOLGOGRAD, oraș în Rusia, centrul administrativ al regiunii Volgograd, are 1015,6 mii de locuitori.

VOLÂNIA, regiune în Ucraina.

VOLOGDA, oraș în Europa, în Rusia, centrul administrativ al regiunii Vologda, are 313,0 mii de locuitori.

VOLTA, fluviu în Africa de Vest, format prin confluența râurilor Volta Neagră și Volta Albă. Se varsă printr-o deltă în golful Guineei,

are lungimea de 1600 km,

VORONEJ, în Europa, oraș în Rusia, centru administrativ al regiunii Voronej.

VRANCEA, județ în România.

VRANCEA, regiune istorică, situată într-o depresiune a munților Carpați. Făcea parte din Principatul Moldovei.

VREME METEO, starea fizică a atmosferei de la suprafața pământului într-un anumit loc la un moment dat sau pentru un interval limitat (zi, decadă, lună etc.).

VULCAN, (după numele lui Vulcanus, zeul focului în mitologia romană), formație geologică, de obicei de formă conică, ce ia naștere în urma ridicării prin fisuri și revărsării la suprafață a produselor magmatice din interiorul Pământului. Produsele erupțiilor vulcanice sunt solide (bombe, cenușă, lapili), lichide (lavă) și gazoase (vapori de apă, bioxid de carbon, bioxid de sulf ș.a.).

VULCANII COLIMA, denumirea a doi vulcani activi în Mexic.

VULCANISM, totalitatea proceselor și fenomenelor geologice, legate de vulcani.

VULCANOLOGIE, știință despre vulcani.

VULCANUL AVACHINSKY, formație geologică în Asia, pe peninsula Kamceatka.

VULCANUL CHIMBORAZO, formație geologică în Ecuador.

VULCANUL KLIUCEV, (Klucevskaja Sopka), formație geologică în Asia, pe peninsula Kamceatka.

VULCANUL MISTI, formație geologică activă în Cordillera de Vest a Anzilor, în Peru.

VULCANUL POPOCATEPETL, formație geologică activă în sudul Mexicului, în Sierra Vulcanică transversală, la 65 km sud-est de capitala Mexico.

VULCANUL RUAPEHU, formație geologică activă în Noua Zeelandă, cel mai înalt pisc al insulei (2 797 m).

VULCANUL STROMBOLI, formație geologică în arhipelagul insulelor Lipari din Marea Tireniană.

VULCANUL TAJUMULCO, formație geologică activă în Sierra Madre, în Guatemala. Are o înălțime de 4 220 m (cea mai înaltă din America Centrală).

VULCANUL VEZUVIO, formație geologică activă din Europa continentală, în Peninsula Apenină, Italia, situat la 10 km de orașul Napoli (unicul pe continentul european). Este format din 3 conuri concentrice.

W

WAKE, arhipelag în Micronezia, Oceanul Pacific, teritoriu neîncorporat al SUA.

WALLIS ȘI FUTUNA, Wallis-et-Futuna, comunitate franceză de peste mări din Polinezia, în Oceanul Pacific, are 15,6 mii de locuitori.

WALLY, centru administrativ al teritoriului britanic de peste mări din Anguilla, Oceanul Atlantic.

WASHINGTON, oraș, capitala SUA. Este situat în estul țării, pe cursul inferior al r. Potomac, în districtul federal Columbia. Cel mai important centru politic și cultural al țării.

WATERTON LAKES, parc național situat în Canada.

WATT, mal de nisip de coastă deshidratat, fâșie de coaste joase ale mărilor, inundate la flux și drenate la reflux.

WAZA, parc național situat în Camerun.

WELLINGTON, capitala Noii Zeelande, principalul centru economic, științific și cultural al țării, are 182,3 mii locuitori.

WILLEMSTAD, cel mai mare oraș în insulele Antile (Olanda),

are 98,3 mii locuitori, monument arhitectural inclus de UNESCO pe lista Patrimoniului Mondial.

WINDHOEK, oraș în Africa, capitala Namibiei, are 277,3 mii de locuitori.

WISLA, râu din Europa, în Polonia; are lungimea de 1 092 km.

WOOD BUFFALO, parc național în partea de nord a regiunii centrale a Canadei.

WOLLASTONIT, mineral silicat de calciu.

WUHAN, oraș în China, centrul administrativ al provinciei Hubei, are 10 338 mii locuitori.

Y

YAMOUSSOUKRO, oraș, capitală statului Cote d'Ivoire.

YANGON, Rangoon, cel mai mare oraș în din Myanmar, centru administrativ al regiunii Yangon.

YAOUNDÉ, oraș, capitala statului Camerun.

YAREN, oraș, capitala neoficială a statului Republica Nauru.

YELLOWSTONE, parc național în SUA (1978, UNESCO).

YOHO, parc național situat în Canada.

YOSEMITE, parc național în SUA (1984, UNESCO).

YUKON, fluviu în Canada și SUA; are lungimea de 3 185 km.

Z

ZAGREB, capitala Croației, principalul centru economic, științific, cultural și cel mai mare oraș al țării, are 702,4 mii locuitori.

ZAI, pâlcuri desprinse pe suprafața apei de grunzi albe poroase de gheață cu un diametru de câțiva centimetri.

ZAIRE, în anii 1971-1997, denumirea statului Congo, Republica Democratică Congo, stat în Africa.

ZAKOUMA, parc național situat în Caid.

ZALĂU, oraș, centru județean în România.

ZAMBEZI, un râu din sudul Africii, în Angola, Zambia, Namibia, Zimbabwe, Mozambic, are o lungime de 2 660 km.

ZANZIBAR, oraș în Tanzania, are 441,7 mii de locuitori, o parte a orașului este monument arhitectural inclus de UNESCO pe lista Patrimoniului Mondial.

ZAPORIJIE, oraș în Europa, în sud-estul Ucrainei, centrul administrativ al regiunii Zaporojie, cu suburbii are 1,1 milioane de locuitori.

ZĂCĂMÂNT, concentrație naturală de substanțe minerale utile în scoarța Pământului, a căror calitate și cantitate permite extragerea lor rentabilă, pentru a fi folosite în economia națională.

ZĂCĂMÂNTUL DE BENTONIT DE LA LĂRGUȚA, formațiune geologică situată în apropierea satului Lărguța, raionul Cantemir, RM; descoperit în 1971.

ZĂCĂMÂNTUL DE GRESIE ȘI GRANIT DE LA COSĂUȚI, formațiune geologică situată pe malul drept al Nistrului, la marginea de est a satului Cosăuți, raionul Soroca, RM.

ZĂCĂMÂNTUL DE GHIPS DE LA CRIVA, formațiune geologică situată în nordul Republicii Moldova.

ZĂPADĂ, precipitații solide care cad din nori sub formă de fulgi de zăpadă, cristale de zăpadă (gheață).

ZĂPOR, primăvara, în perioada dezghețării, în albia râului acumularea nămolului și a gheței sparte.

ZĂTOR, acumulare de gheață în mai multe straturi în timpul derivării gheții în îngustări și coturi ale râului, pe țărături și în alte locuri unde trecerea gheții este dificilă.

ZELIONAIA, râuleț în RM, afluent pe stânga al Prutului.

ZENIT, punct al sferei cerești, unde verticala locului se intersectează cu sfera cerească deasupra capului observatorului.

ZHENGZHOU, oraș în China, are 10,12 milioane locuitori.

ZI SIDERALĂ, intervalul de timp dintre două treceri consecutive ale punctului echinoctiului de primăvară prin meridianul locului (23 ore 56 min. 4 sec.).

ZI SOLARĂ MEDIE, media zilelor solare dintr-un an. Ziua solară medie este egală cu 21 ore.

ZI SOLARĂ, intervalul de timp dintre două treceri consecutive ale centrului Soarelui prin meridian.

ZI, unitate de măsură a timpului, egală cu perioada de rotație a Pământului în jurul axei sale.

ZINNWALDITE, mineral, materie primă pentru industrie.

ZODIAC, zonă a sferei cerești, cuprinsă între două cercuri paralele, duse la cca 9° de ambele părți ale planului eclipticii.

ZOISIT, mineral, piatră semiprețioasă.

ZONA AGRICOLĂ, regiune economică.

ZONA AUTONOMĂ TIBETANĂ, regiune autonomă în vestul Chinei, situat pe platoul tibetan.

ZONA BATIALĂ, (gr. bathys, adânc), regiune în mări și oceane cuprinsă între adâncimea de 200 și 2 500 m, situată între zona de litoral și cea abisală.

ZONA CANALULUI PANAMA, parte din teritoriul Republicii Panama de-a lungul canalului, arendată și administrată de SUA.

ZONA DE SCURGERE EXTERNĂ, parte a pământului din care precipitațiile se scurg în mările conectate la oceanul mondial sau direct în oceane, constituie cca 80% din spațiul terestru.

ZONA DE SILVOSTEPĂ, zone geografice în care peisajele naturale combină stepa și vegetația forestieră.

ZONA DE TUNDRĂ SILVICĂ, zonă geografică din peisajele naturale din care se combină tundra și vegetația forestieră.

ZONĂ ECUATORIALĂ, zonă naturală situată de ambele părți ale Ecuatorului, între 5-8° latitudine nordică și 4-11° latitudine sudică în America de Sud, Africa, Asia și în partea nordică a Australiei.

ZONA ELBRUS, regiune naturală din Rusia, în Kabardino-Balkaria, în Caucazul de Nord; adiacentă Muntelui Elbrus.

ZONĂ FIZICO-GEOGRAFICĂ, parte a învelișului geografic (teritoriul), care are o anumită comunitate a condițiilor naturale și este separată de teritoriile învecinate prin granițe naturale; unitate taxonomică inferioară în mai multe scheme de zonare fizio-geografică.

ZONĂ GEOGRAFICĂ, zonă fizico-geografică, zonă naturală, subdiviziune geografică relativ mare a scoarței terestre, a cărei formare este determinată de diferențierea condițiilor hidrotermice, raportul căldură și umiditate în zonele geografice.

ZONĂ INDUSTRIALĂ, regiune economică.

ZONA TROPICĂ INTERNĂ DE CONVERGENȚĂ, zona intermediară, zona de convergență a vânturilor musonice tropicale în emisferile de Nord și de Sud, lată de câteva sute de km.

ZONALITATE GEOGRAFICĂ, zonalitate naturală, formă specială de diferențiere geografică a învelișului Pământului, exprimată printr-o schimbare constantă a condițiilor naturale și a peisajelor de la Ecuator spre poli.

ZONALITATEA OCEANULUI PLANETAR, schimbare geografică succesivă zonă cu zonă de la poli spre Ecuator, se caracterizează prin proprietățile specifice ale mediului acvatic, sedimentelor, naturii coastelor, florei și faunei.

ZONARE CLIMATICĂ, separarea suprafeței regiunilor, țărilor sau globului pământesc în ansamblu de zonă sau regiuni, în funcție de condițiile climatei.

ZONARE GEOGRAFICĂ, procesul și rezultatul împărțirii suprafeței pământului în părți (regiuni) omogene în funcție de un atribut dat (natural, economic, social etc.) sau combinația lor.

ZONARE NATURALĂ ȘI ECONOMICĂ, identificarea și studierea sistemelor teritoriale integrate (zone naturale și economice), de dezvoltare și specializare economică ale căror activități sunt determinate de caracteristicile locale ale mediului natural.

ZONARE VERTICALĂ, Zonare altitudinală, regularitate geografică principală de schimbare a condițiilor și a peisajelor naturale la munte.

ZONĂ ABISALĂ, formațiune geologică la mare adâncime.

ZONĂ DE SCURGERE INTERNĂ, parte a pământului, din care precipitațiile nu se încadrează direct în Oceanul mondial, constituie cca 20% din volumul total.

ZONĂ FIZICO-GEOGRAFICĂ, zonare a teritoriului țării cu scopul de a identifica regiunile naturale care diferă prin unitatea lor internă și originalitatea caracteristicilor naturii.

ZONĂ PELAGICĂ, vezi **Zonă abisală**.

ZONĂ PERIGLACIARĂ, fâșie de pământ cu lățimea de la câțiva km până la câteva sute de km, adiacentă a ghețurilor din pleistocen sau moderne, care s-a confruntat sau se confruntă cu o influență puternică a ghețurilor asupra întregului complex de condiții naturale.

ZONĂ SUBALPINĂ, centură naturală de înaltă altitudine în munți, ale cărei peisaje sunt caracteristice latitudinilor temperate și subtropicale, cu predominanță a vegetației și climei subalpine.

ZONĂ SUBURBANĂ, regiune economică periferică a unui oraș mare.

ZONE CLIMATICE, centuri climatice vaste, destul de uniforme în climă cu privire la o parte a suprafeței pământului; zone ale globului pământesc, cu condiții climaterice relativ omogene, care constituie regiunile climatice.

ZONE CONVERGENTE, în Oceanul Mondial, zone înguste, foarte alungite de convergență, amestecare și imersiune a apelor de suprafață, varietate de zone frontale răspândită în ocean.

ZONE DE DEȘERT, zone geografice cu peisaje naturale în care predomină vegetația xerofitică rară.

ZONE DE STEPE, zone geografice, în peisajele naturale din care predomină vegetația ierboasă, formate într-un climat arid.

ZONE DE TUNDRĂ, zonele geografice polare arctice cu peisaje naturale în care predomină arbuștii și ierburile.

ZONE FORESTIERE, zone geografice în care peisajele naturale sunt dominate de păduri; mai dezvoltate în centura ecuatorială, precum și în subtraversare tropicală, zonele subtropicale și temperate.

ZONE FRONTALE, zone din Oceanul Mondial, unde se întâlnesc masele de apă cu diverse caracteristici termodinamice și chimice.

ZONE TEMPERATE, areal geografic natural situat între zonele subtropicale și subarctice și zonele subtropicale și subantarctice ale emisferelor Pământului (aproximativ între 40° și 65° latitudine nordică și respectiv, 40° și 58° latitudine sudică).

ZONE TROPICE, regiuni naturale geografice situate între centurile subtropicale ale emisferelor de Nord și de Sud, în banda cuprinsă între 20° și 30° latitudine nordică și 20° și 30° latitudine sudică.

ZONELE DE SAVANĂ, areal geografic de pământ, în peisajele din care predomină savane și păduri de savană.

ZÜRICH, oraș în Elveția cu o populație de 364 558 de locuitori, situat pe țărmul lacului Zürich, centru administrativ al cantonului Zürich.